

De consolatione philosophiae

<https://hdl.handle.net/1874/325272>

BOETHIUS.
DE CONSOLATIONE
PHILOSOPHIAE

Hs.
2 C 15

1335 (Eccl. 516.) Charta. fol. 204 ff. cum 3 imagin. et
deaur. 1470.

Boethius, de consolatione philosophiae, in dicht en proza vertaald,
met glossen aan den kant, door Jac. Vilt goudsmid te Brugge
in 1462—1466.

Fol. 1. In gods heylighe waerde name
Ende in zijn eere om elx vrame
Heb ic te dichtene seer vercoren etc.

Fol. 203b. Doe ic dit bouc te dichtene began
In dietsche duysent en vier hondert mede
Tsestich screefmen ende twee der an
In Vlaendren wast te brugghen in stede
Een goutsmit die den arbeit dede

.....
Int jaer van sessen ende tsestich vuldaen.

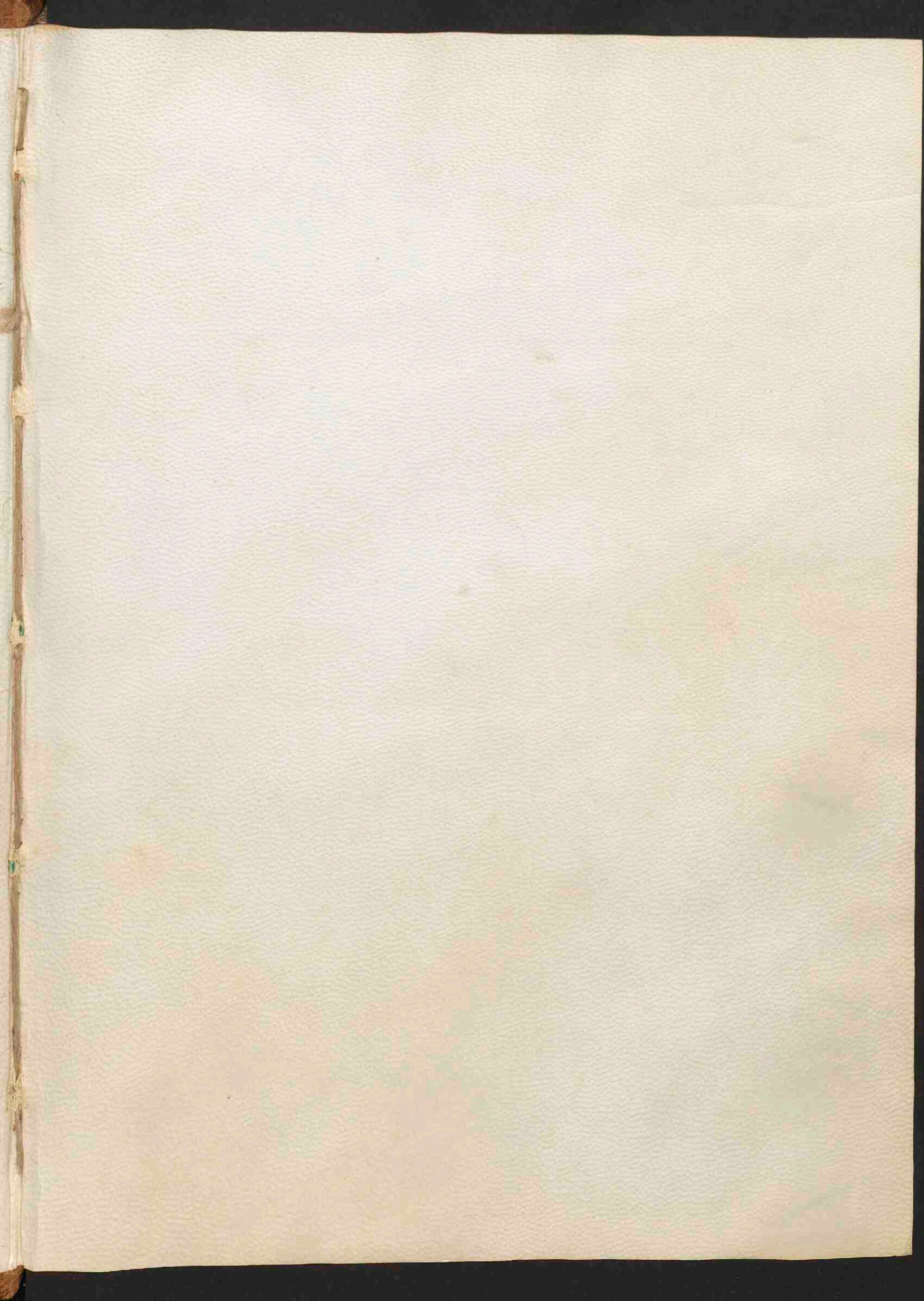
Fol. 204a. Ghescreuen bij mij A. Druwel Anno 1470 14 in Janius.
Afkomstig van Balth. Huydecoper, H. G. Oosterdijk, N. Hinlopen. Over-
gebracht uit de bibliotheek der stad Utrecht. — Vgl. B. Huydecoper op M. Stoke
I 352; Huydecoper's Proeve door Lelyveld, I 23, 24.

De fraai geteekende en gekleurde miniaturen zijn van de grootte der bladzijde.

Herbonden November 1942.
Nieuw is de rug, de borden,
het schubblad, de hoornen voetjes

Miniaturen 1° boek 1/10 fol 15
3e - " " 87
5e - " " 179

ontbrekende miniaturen 2° boek 1/10 bl. 47
4e " " 138

Goedins de Jongelade Brie.

dit is de Verduisling

(H. H. H. H. H.)

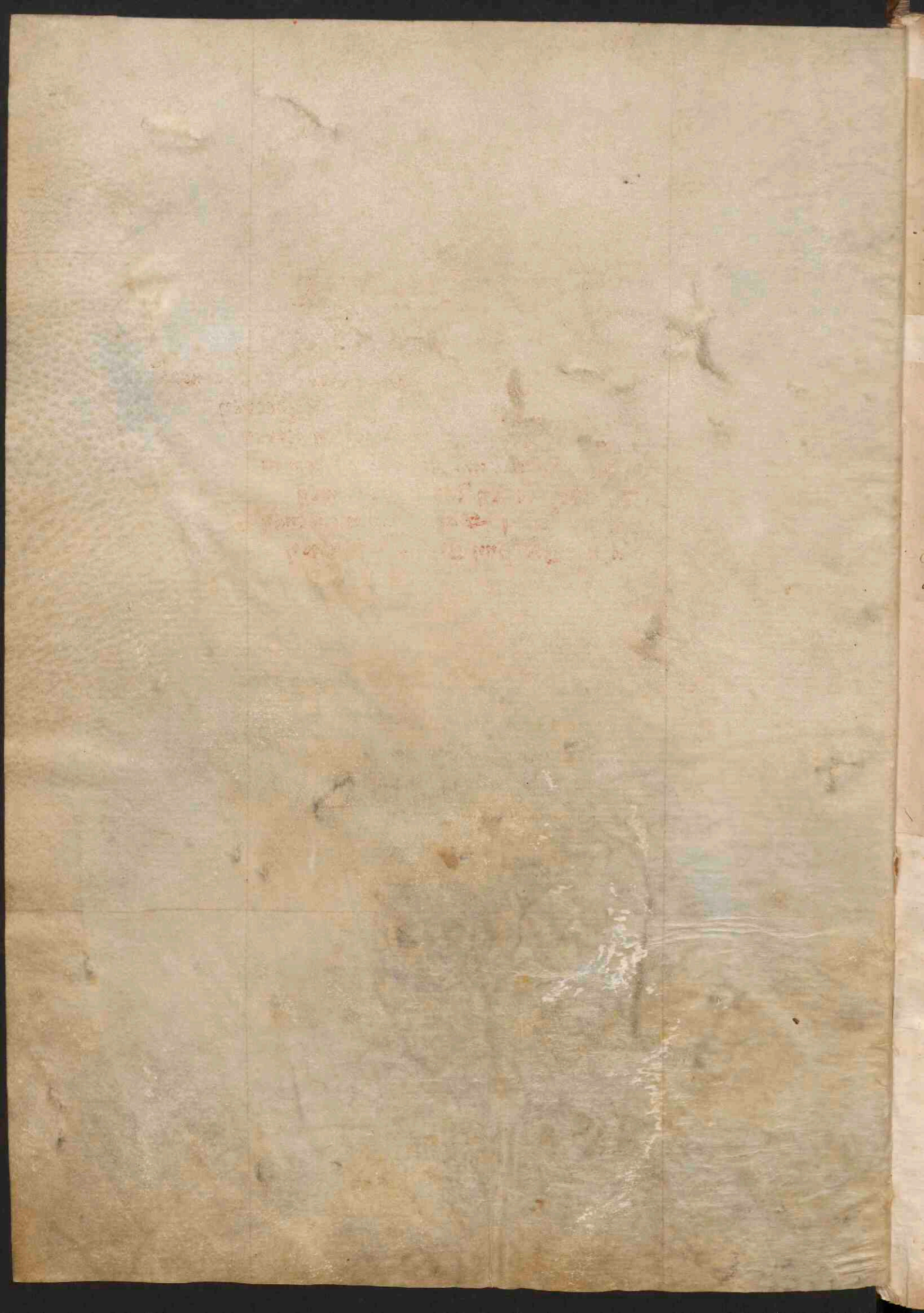
720

Begleit de se mont te wenne daer
daichters name so moet hi Joucken.
Van eliken eerste vanden vij. boucken.
Int versamen es hij gemaemt
Lien dele vier eerste daer na boucken
So name ist als men die vermaemt.

De Vyf Boeken beginnen met de Letteren
I. A. C. O. P.

Jacoo Vilt, Goudsmit te Brugge in
Vlaanderen, begon desen Verhaalinge
in 't jaar 1462, en volbragte in 1466.
Dit Exemplar geschreeven door H. Drubbel,
en voleindigt den 14 Junij 1470.
Die fol 101 b de gles onverschad.

Van Wijn Hist. vanden Stonden I. 361, 362.

"Hietse behooren twee Oersetzungen van Boethius, van welken
1) de éne in 't jaar 1485, te Gendt, wiesde gedrukt, zonder naam des Staakes,
2) ten opzichte de andere; die niet gedrukt is; Indien het jaar 1462 x 1466, door
Jacob Vilt, te Brugge, gedrukt mistt." (a) (a) vergl. Aside v. op. Stokk. l. 352.
x Selqv. op. Huidic. P. 1. 223 x 224.

676.

Boethius, de consolatione philosophiae.
Vertaald uit het Fransch in het Hollandsch door
Jacob Vilt, goudsmit te Brugge, in 1462-1466. Alst
op papier (met enkele peramenten bladen) doort Drukkel
in 1470 geschreeven met gekleurde initialen in ^{drud geeste} ~~peramenten~~
In de bibliotheek van B. Huydenpers.

1 delc 4/8

leel 516

Dus heylighe Waerde Name

Ende in zyn eere om elc vrane
 heb ic te dichtene seer veruoren
 Een boucokim dat nuttelic wort om hoore

Den gheenen die thooyste goet begheeren
 Hoemens vercracht machmer in leeren

In dietsche wil my god leuens sonnen

Den alder besten dat ic sal sonnen

Sal ic stellen dat es myn meenen

Wil my god zyn gracie verleenen

Der elc mensche die moet wel weten
 Dat ic my niet en mach vermeten

Dat ic de materie seudeerde

Of dat ic den bouc eerst oordeneerde

Maer een goet man in liden in pme
 maecte dien eerst in scoonen latme

Boemus was zyn velleste Name

Een harde vens aler van groter vrane

Ende huut den latme langhe daer na

Stelden een ander zo ic versta

In Walsche men hiet dien meester Jan

Van meun goet aler ende oec vens man

Gheerne sondaken const ic gheraken

Om elc profyt in dietsche maken

Huut den latine ende huut het walsche
Ten naesten dat wt lertel walsche

Om die latyn noch walsch en rommen
Wes wt den arbeit eerst beghonnen

Dies bidden elken wort het dubdaen
Dat zy diet lesen en beede verstaen

Dat es het walsche ende het latyn

Dat si doch in myn hulpe zyn

Op dat wt verdoers of meer of myn

Stelde dan de verstaemisse heeft in

Werde dat wt in wisten ben seer wees

Ende in verstaemissen oot een leet

Ende wt latyn wel na al stam

Dus wter was in dat clercken dmit wrom

By goeden beede zo bidden dien

Dat si myn simpelheit willen an sien

Et vechten fröme ter gods eeren

So dat het wel sta om elckerlyc leeren

Mester Jan oec hier wozen vermont

Die secht en maect my wt walsche wout

In zyn prologhe waer gheordonneert

Dit bouc ruyste ende ghetranslateert

Wa tlatine in eenighe tale

Van woerde te woerde alte male

Gheleerden clercken diet lesen zullen

2
En zoudent niet wel verstaen te vullen
Dus stelde hiyt zeyt hi sonder haesten
Ten besten verstaen ende ten maesten
Ende hem wil ic nu volghen mede
Ten maesten na myn muetghenthede
Mer sonder hulpe ende gracie van boue
Ende sonder bede ende sonder louen
Es mine muetghentheit veel te snerne
O maecht maria moeder gods kerne
Wilt doch nu doen myn behoufflike bede
Ende draeghen die ter hooghster stede
Voor ihesum cristum wiens moeder ghi sijt
Die fondaers bidden te gheene tijt
Hooren en wil noch bringhen in state
Ten hi dat ghi sijn aduocate
Sijt maria fonteyne vul duetsiden
Dreuel des hemels vul endigher vruetide
Van onsaerminheden coninginne
Troost vul zoeticheden suure minne
Ende hope der dolende buten den westhe
Van allen gracie ende van zeghe
Ic bid hu oetmoedelic met natten ooghen
Suchtende beuende wilt moederlic poeghen
Altoes te sine myn aduocate
Ende voor my nu bidden dat ic hi state

11

Van hu kintre gracie mach gheraken
So dat ic dit bouc doch mach vul maken
Ende bringhen tot eenen profiteliken heynde
Van elken mensche die in elken
Ende in leytvindheden licht gheuanghen
So vaste dat hy leeft in verlanghen
Ende om sijn doot eenpaerlic bidt
Om dat hem sijn aermoede so zeeve verlijt
Dus helpt ons maria sonderlinge
Als nu ter sint dat ic vulbringhe
Ende so maken dat het elc versta

Nu hoort het veruolch der prolonche mer na
De philosophie secht ende saet wiken
Int eerste bouc van politiken
Dat elc dinc pooghen emers es om goet
Alleene en es dit niet dinc dinc

By philosophen auctoriteit
Om dat hi dat seet of also seet
Maer niet redenen machment befoorten
Ende by exemple voor elc mans oorten

Gy redene machment dus verclaren
Want menf dathelijc niet openbaren
Hoe dat elc natuerlic beghieren
In dat hem ghehiet draecht sonder ontbeere
Als sijnre behoudenesse altoos

Ende sijnre Dulmaectheit sonder loos
Ende sijn contrarie altoos vliende
Ende sijn verderuen emmers ontsiende

Voeruoletthen elc dmy dan wesen moet
Om sijn behouden dat es om sijn goet
Ende al dat elc begheeren sijn
Es goet ende altoos goet hem en
Als sine Dulmaectheit Ende elc vliet
Tgheent daer hi sijn verderuen in siet
Segghende dat hem dit niet en ghehiet
Ende dat belet hem daer in bliet

Ende dit maghen wy staerlic noch sien
By exemplen oec datghelyc ghesien
In alle dinghen die leuende sijn
Ende in die hebben leuende sijn
By een gheliken huer of ghegheuen
Wort dit in alle dinghen besuen

Exempel

Doe neemt soomen die goet in vcerden
Ende plantse verders tusschen twee eerde
Daer deene of sijn goet vascch ende vet
Sander sijn magher quaet onghenef
Die hem besours wil onder vonden
Hi sal de wortelen treckende vonden
Van elken ten besten na sine nature

Oec salmen mede sien wel ter luere
Dat somtche boomkens wanneer sy groeyen
Onder schadde die hem mach moeyen
Van grooten boomen dat de reene van
Hem altoes sullen buyghen an
Ende volghen de hitte vander sonne
Als voer haer goet als sy meest comen
Ende vlien de schadde als onbeert
Ende als dmt dat hem harde seer deert

¶ Want de sonne sechtmen es vader
Van boomen van planten al te gader

Het stomme dieren zietmen oec blinken

Als men de saken wel wil bekenen

¶ Want bi der duecht die men hem doet

Worden sy tam ende sochte ghemoeft

Syn sy wilt ende doetmen oec quaet

De samme sonder eenich verlaet

Worden si seu ende oec als wilt

Ende te bliene qualin ghestalt

Het de menschen blyt dit oec claer

Want als sy duechtelut hier ende daer

Syn met malcandren ende verkeeren

Dan hebben sy tsamen minne val teeren

Maer doen zy deen den andren onrecht

Syn seeden ende si worden onrecht

4
Ende al haer vrientscap no voersproken
Sal versreeden ende worden te broken

In allen dinghen al dies gheliken
Sietmen dit openbaerlic bliken

Want in elk dinc es gheneethentheden
Goet te hebben in elke steden

Oghelut men an de elementen mach sien
Willment mercken datghelut ghesien

Want in natuerlic haer toe behooren
Alsoes te hondene hebben veroren

Elc nemende stede daer hem betraemt
Die cheuren gheduerne emers meest traemt

Alsoe vliende vreemde steden
Als van heuren verdezuechteden

In al dit woerjef dan bliken moet
Dat al dinc es pooghende om sijn goet

Maer emers mochtans al ist dus doch
Emenschen gheskachte mist hier in meest noch

Daghelic bouen al ander dinghen
Want ander dinghen hem alle bringhen

In heur goet endelic sonder dolen
Ende volghet natuerlic ombouolen

Maer de mensche doet sonder bediet
Ongheordonneert also men wel siet

Ende confuselic al sijn beleet

Om goet te hebben ont ende vreet

¶ Want menigherhande wilt dit merken
Menschen vouten al heur gheverken
Ende al heur doen ende al heuren moet
Menschins an menigherhande goet

¶ In Welken menschen volinghe staer
T'hebre oec sijnre vulmaertheit vordraer
Eskende es al omme slaerlic
Ende hem tooghende openbaerlic

Aldus dan bouen al andren dinghen
Met hem de mensche by node an bringhe
Gheboente om gheveedelic werken
Leeringhe oec om wiselic merken
Dat sijn hem verhtelic mach beleeden
In sijn goet sonder dolen of freeden

Ende sonder dwyfel al sijn ghebre
Al sijn dolen ende al sijn verkre
Sint sijnre vulmaert hem comen moet
Dat sijn goet es verstandelic goet

¶ Bekennen dies goets dan moet comen sijn
Den mensche properlic by den sijn
Ende om dat de sijnlike goeden

Menigherhande sijn int ghevoeden
So laet de mensche lichtelic syden
Sijn proper goet ende sijn kiest besiden

5
Vreemt goet/ ende dus laet hy dueren
Egoet dat goet es om syn behouen
Meenende dat het goet enken ghemeeene
Syn proper goet es emers alleene
Dat goet waent hy oer dat moet wesen
Goet van selfs dat nochtans ghepresen
Wesen moet Goet in allen huerey
Niet dan by soeual vander auentueren

Ansche es oer de mensche gheuoet

Der weereft in dit smilke goet
Eer hy hem mit bekennen verheft
Van freestandele of dat besest

Water by den mensche noot es god weet

Dat hy by leermaghe hy beleet

Ende by goede instrumie mede

Ende by goede gheleuechiche

Tot dat hy sommen mach tot daer

Dat hy bespredele mach weten daer

Het onderscedt vanden twee goeden

Ende toersel van dien gheuoeden

Ende dat hy by tgoet dat blikende es

Ondulmaect ende besprekende es

Verkiezen mach hant vrien moet

Thoochste ende Doulmaectste goet

Dats tgoet dat verstandelic moet wesen

Daer smilke met hy es ghepresen

Ende als de mensche hem wil gheuen
Ten hoorstey goede day sal hi leuen
In vrenghden ende hi sal verbliden
In dinghen daer hi in allen tuden
In soude ghemuechten hebben en vruecht
Eet niet en sal hi worden onthuecht
Na ledene en na rechts bewisen
In dinghen daer hi in maect of grisen
Ende om dat grote hoopen der lieden
In dat seer missen na daer bedieden
Oec sietmen dat hi selden gheraken
Tot dier discrecie tot dier saken
So comet in dwils dat hi verdrouuen
In dinghen daer hi gheen dinc in behouuen
Maer daer hi niet recht in souden verbliden
Ende alle drucken van dien laten lieden
Oec contrarie machmen oec seeghen
Van dien dats dat hi gheschap seeghen
In dinghen daer ledene dinc in maect
Ten welken vul bitters tleuen gheraect
Van sulcken lieden ende vul drucp
Vul morten ende onsalich ghebuex
Want hi beleet sin ende ghesteken
Van smilke goet meest al hew veken
Int welcke niet en es vruechdelic

Sonder omthencouche noch duechden
 Noch by hem si altoes met en bliuen
 Want heur duecht loyt vp een verdinen
Hulcken menschen es mistel den
 Ende oec profitel hant hu daer an
 De translaternitche van desen bouc
 Dat es doerstellen den onder souc
 Huut den latine in sulcke tale
 Die si verstaen wel altemale
 Ende meest hoet si moet hi mito sijn
 Den ghenen die qualic verstaen slatin
Al ist so oec alsment wel ouergloost
 Dat boeres om sijn selte troost
 Den bouc eerst maecte doch al de dinghen
 Die men der in mach lesen of sijnghen
 Of die daer in sijn ghedisputeert
 Of vertelt of gheargueert
 Bedisen ende betrecken en daer
 Hoe elc mensche discrecie werdaer
 Hebben sal ende kenneste mede
 Vanden goeden de versailichede
 Ende ten welken de lieden sulken
 Verheffen heur herten om vruechte veruullen
Want ist dat den mensche seer vp groeyen
 De sijnlike goeden ende ouerolpen

Dit bouc bedonst hoemen sul goet
Oorhooren ende besuythen moet
Ende es hem sul goet oer al ontbleney
Hoe dat hi ghedoochsamlic sal leuen
Huus en es met dies seker sint
Dit bouc een bouc van cleen profyt
Maer es van groeter woerden een bouc
Allen menschen sijn bloed of stouc
Want gheen en salmen moethen vonden
Al wimen sijnoucken oer bedonden
In alle de boucken die oer waren
Ghemact dit machmen wel verclaren
Beter dan dit om te beradene
Ende oer om houwe goet te versmadene
Wel bedrieghelic es in sijn foughen
Welke bedonst voor als mans oerghen
De tekenen van onsalichede
Ende tgoet te verkiesene mede
Dat eliken hout leedt ende wust
In salicheit daer gheen druc in en tust

S Glose ¶

Boec Secht van meun meester Jan
Was een recht duedelic eerbaerman
Also de glose sijn bouc huus gheest

Want niet dan d'recht bouc s'ghe in heeft
 T'hemene profyt minde in oec zeeve
 Also betwifende es bouc keere
 Oec was in also de glose laet haren
 Een recht koning ende edel ghebooren
 Goet kerstn mit gheloue waerachtich
 Die gheghens twee hereten crachtich
 Dat in kersten thesum verjakende
 Ende vrent gheloue alleene makende
 Disputeerde war t'kerstn gheloue
 Van welke in maerte twee stome dooue
 Daer moment en dorste voer sinen tyt
 Gheghens disputeren noch houden stant
 Dan Boeres diese openbaerlic
 In den raet ghemene voor elcken slaerlic
 Vroomlic verban ende proufde se mede
 Hereten die mense te meten dede
Oec had in auctoriteit also groot
 Dat moment en mocht hebben noot
 Die in te bescremene ondernam
 Want wat in begonste in wel vulquam
 Ghetituleert was in in veel namen
 Seit de glose groot oec van famen
 Anse hietmen Ende oec walle
 Boeres hieten de heden alle

Souerin oec ende edel Raet
Ende vordonner dit wel verstaet
Patricus oec vanden Romeyne
dit en was niet om zyn verleyen
Maer seeken varen by sinen staet
Ende van sy weerdicheit elc een graet
Die hi hadde by sinen tyden
daer hi menighen in dede verbliden

DE **TEXT** **ZEIT** **OEC** **HI** **WAS** **GHE** **MAE** **T**
vanden Coninc theodoris en van sine Raet

GROES

Wominc theodoris seecht de glose noch
was coninc vanden gotken maer doch
niet vrachte sonder ontfienlicheit
komemen ende komen hi sonder dede
So dat si hem worden onderdaen

TEXT

No seecht de next int wel verstaen
dat coninc diederit dede veel vrachten
den komemen by datken by machten
secht als tyrant op tihemene profnt

Daer hy Boeres in elken tuit
Gethens vant sijn felken statuten
Dat hy die selden te bulken const huten
De Coninc in grote felheit beroert
Vp Boeres ende heere mesuoert
Studeerde ome te vndene saken
Daer hy Boeres mede mocht ontmaken
Maer wat hy pensde ten sloot met wel
Dat hy Boeres wylt prouuen kibel
Ten hende ghinc hylt anders bestieren
Ende meutshap vp Boeres vspieren
¶ Want hy vspierde met sijn raet
Vp Boeres een quade daet
Dat was dat de Keyser had brieuen
Van constantinoble om gheheuen
Den Comenen an Boeres stille
Ghesonden om Boeres Wille
Inhouden van dien was dat de Keyser
Sende de coninc soude sijn een Keyser
Te Roemen waer dat sijn comen helpen
Sommey die dervic felheit stelpen
¶ Dat oec Boeres den Keyser weder
Brieuen sandt van vp van meder
De welke de Coninc na sijn vermoeden
Ouer de boden selue had vonden

Huut Welken hi in syn sel ghedachte
Verzaetschap by Boeres voort brachtte
Dies hi doe brieuen ouer sreef
Eenethen daer hi so mede bedreef
Teghens Boeres met scalken hste
Datter Boeres met of en wiste
So datmen Boeres onnoselic doe
Niet wetende waer omme of hoe
Daer hi met segghenwoordich was mede
Verzeien huut kromen de stede

Ende in de stede van pauen
Was hi gheuangen na dwaerbelien
Ende oec in eenen karkker gheleit

Alsus laren doerbaer ghesent
Sonder onspdaet of quade ghetzercken
Lut sommels forment wilt wel mercken
Sonder verdiente warachtighe duecht

Maer om dies wie in duechden maect vuerst
Dat te segghene wie puurlic es goet
Ghelic de philozophe ons beuroet
Inden eersten bou van ethiken
Daer hi dit segghen dus in laet bliken

Hi sal gheduyghen wel ter leuere
Ende onnoselic seecht hi al auentuerre

Alsus Boeres die oft goet was

Maecte Iuden kazer also wt las
Dit goede bouc wiens name ic sijn
Boeres troost van philosophie
Ant welcke hi bedonst dat hys tiden
Wel ende wiselic in allen tiden
Als een vroom hartich recht goet wens man
Sijn auenture oer verdraghen ran
Duer al dat hi de weedwyt gheuoelde
Vanden mesualle nochtans veruoelde
De wysheit in hem de hitte sijns druce
Ende den vplacp sijns ongheluc
Alsoot wel sijnct an de manere
In sijn spreken goedertiere
Dist dan tuf ende wel ghedaen
Weder te bringhene int verstaen
Ende om tyghedmaeken laten hooren
Tgheent daer wi of spraken hier te booren
Te wetene dat de menschen sijn
Eerst waerf ende santhen fermijn
Gheuoet met den smilike goede
Dat tuflic goet so wt gheuoede
Van buten ende vul auontueren
Van welken de mensche veel moet bezueren
Verdziet hiden mesual ende druc
Na sijn behaorte ende ongheluc
Dat emere van sulc goet word besuen

¶ Maer so wie dat wort verheuen
 In verstandelic goet met herken
 Sal wel ende wijelic liden de smerten
 Dauenturen oec ende de pnen
 Ende ontfanthen die in medicinen
Das es in desen de mensche gheedeelt
 In twee ghestelt te samen gheheelt
¶ Dat es in mensche al vul monten
 Ende beleet met oueruloiffen
 Van smilike pnen al sin leuen
¶ Ende in mensche tme verheuen
 Ten verstandelike goede vordouer
 Ende om dat philosophie maer
 Alleene en verheft in gods gheuen
 Ten goede verstandelic mds goet leuen

¶ Glose ¶

Ho stelt Boetes hier en hi biedt
 Hen seluen als mensche vrien seer mesaedt
¶ Want om spreken zo presenteert
 dat hi es drucke gheformenteert
 Of beleet in smilic pnnichede
¶ Ende te thens dat zo stelt hi mede
 Philosophien als mensche verheuen
 Emmeres volghende sonder beghen
 Alleene het verstandelic goet
¶ In welken mach desen droet

10
Dat hy hier by hem seluen betoecht
Sijn druc sijn pijn die hy gheborcht
Ende de saken der die voort stellen
Die verdrieten die hem quellen
Ende oec int deel dan of partie
Ende sprake van philosophie
So brint hy by ende toech de saken
Die sulken druc al met sinnen maken
Ende bevisen de troosten mede
Die sinnen verdriven de druckhede
Dies heetmen dit bouc wel openbaer
Den troost van philosophien voerbaer

Hius sijn hier ghesituerert

¶ Twee personen ende gheordomeert

¶ Die een dat es een zeer siet mensche
Vander een medijn van wensche
Want verdriet droefheit druc of swerte
Die tylic goet brint in sinans herte
Comt hem van weer of want ghepems an

¶ Maer hem seluen te troostene dan
Ende leghens te stane al sulc verdriet
Schort den mensche verstaet bediet
Die vulmaerte verstaemse heeft
Ende daer edel ghepems in leeft

¶ Ende Boetis beghint sijn bouc

Druclit het sonnt by was onclou
Ghelic als sulcken may toe behoort
Leuende frulerit ende sonder artoort
Die van sinen druc wil twyghen den noot
Ghelic diet leest verstaen mach bloot
Men mach wel setthen oec openbaer
Dat de materie dies boucs verstaer
Mach sin ghenaeemt als mense wel gloest
Van selts nemen wiseliken troest
Dat te verstaen vedelic bedwys
Dat tithic goet es goet sonder prijs
Van Welken troelies men niet soude claghen
Noch eenithe druc van dien ghetwaghen
Ende van wiens seghendeoordichede
Besitmach of ghetzelmach mede
Men oec niet en soude verbliden
Maer beede by eene manere liden
Mer Boetes na boucs manere
Maect in zyn mesual seer dronne ghere
Also den eersten bouc wel betocht
In welken Philozophie oec poecht
Hem zoetelic te bewisene
Ende sulc ghetlaet te mesprisene
Wort zo betocht oec dese bouc dan
Van fortune Ende wat in doen can
Inden adresten bouc zo ic versta

11

Bedonst zy hem dat slaerlic daer na
¶ Ende oec bedonst zy hem dan weder
dat hy niet al en es ter neder
¶ Ende hoe dat es dit tytelike goet
On vulmaert maect dit bouc vzoet
Ende welc sijn tydelike vrienden waren
Welc oec sijn verchte hoortment verclaren
Gode daer na dan hy slaer ontbint
Welc thoornste goet es en waerment vint
¶ Ende hoemen daer an mach thevalken
hoortmen hem daer na oec wint maken
¶ Ende voort bedonst hy dan hoe dat sijn
de goede machsich in en kernnis
Ende de quade omachsich doch
¶ Ende daer na bedonst hy dan noch
dat den quaden noyt pine en ghebrac
Noch datmen den goeden noyt loen ontstac
Dan hoortmen hem bedonstinghe gheuen
hoet hy roumt dat in dit tytelic leuen
Eemighe goede in vortspoet vloyen
Ende yustelic leuen sonder moeyen
¶ Ten oec dat eemighe leuen in druc
die goet sijn hebbende ongheluc
Wat gods werphen es hy daer na bedonst
¶ Wat taetichs of ysanse es hy dan prync

Wat gheual es van auonturen
Wat vrien wille / Es dan sijn sueten

Sijn bedriuen dat es dan doort
Met veel argumenten also men hoort
Die argurende sijn van desen
Dat gods woerden met wel mach wesen
Ende den mensche vrien wille mede
Soof sijn wel sijn houdende stede
Struiffende oec in dat bedieden

Walsche goetdinken van eenighen heden
Ende daer na oec so sijn in daer an
Van al dien dinghen een goet slot dan
Met seker redenen emers dit al
Verkecht versterkende itzoof en smal

Ende aldus gaet al den doort gaet
Van desen bouc ende al tbelant
Te desen hende dy dit profyt
Dat moment en sal in sijn tyt

In voerspoet hem te zeere verheffen
Noch als hy wederstoot moet besessen
Hem niet te zeere en sal mesluten

Maer wel gheoorchsaemlic hem saten
Dats gheerne hden alst hem mesluten
Ende niet verheffen op hoothen staet

Aldus so mach oec dit bouc wel wesen
In goeden kerchte de poorte ghepresen

vander science Die heet Ethike
 Dats morale of van zedenrike
 Want hy van goeden zeden maect cont
 Stellende profen telker stont
 So doet hy veersjen telker waerf mede
 Els na sijn oorboer op sijn stede
 ¶ Dits te verstante Dat hy spreect
 Als no vulcomen dat niet en breect
 Dats sonder ducht recht duergaende
 Ende dan spreect hy in veersjen staende
 ¶ Want in de profen dats int vulcomen
 Toocht hy redenen die druc verdromen
 Dat sijn redenen die troost gheuen
 ¶ Ende in de veersjen daer sijn besenen
 Tamelike redenen sult ghy weeten
 Die de drooutheit doen vergheten
Werres meenen es elc sijn broet
 Te tracteerne van tijheduerlike goet
 Dats feudinghe goet god almachtich
 Die ons an saluheit maect deelachtich
 ¶ Ende van tijtlike goet oec dan
 Te tracteerne mede daer an
 Dats goet dat coomt by auentueren
 Dat by den mensche heeft roet ghedueren
 Ghelyc als vintheit weerde ende macht

Glorie bezmaertheit ende vrecht gheacht

¶ Want salich es men heefende dien

¶ Dien men in zucht van vloeyen sien

¶ Of dien die staet van heeren heeft

¶ Of die in hooghe meghentheit leeft

¶ Dats die wederstaet andren heden

¶ Ende onderdanighe mach ghebieden

¶ Of dien dier groose name of gaet

¶ Of glorie oer by eenighe daet

¶ Of dien dien veel ghenouchten an slenen

¶ Hollaestlic in sijn lichaemlic leuen

¶ Boetes besicht oer de maniere

¶ Van ouden poeten menighertiere

¶ Doetne dats bedertelic spreken

¶ Als eerde boomen kiuieren of beken

¶ Spraken also haer fallen seutken

¶ Daer doch gheen sprake in en ran leutken

¶ Want in natuerlic sijn al stom

¶ Van doude poeten al of som

¶ Vseerdent aldus in haer boucken

¶ Boetes hoert men oer hier wat boucken

¶ Want sbeet spreeter haer ten dit sijn

¶ De wijsheit ende een die es ghepyn

¶ Disputerende beede snamen

¶ Philosophie dats wijsheit bi namen

¶ Dat es deene emmers van desen

Die troost den zieken om sijn ghesen

Ende die sieke dan in sijn sijden

Antwoord ende argueert hi sijden

Die maniere die is hier voorghe

heetmen int spreken dialoghe

Dats als een mensche vraecht en antwoord

In hem seluen makende antwoord

Desen bouc salmen den titel gheuen

Skerfngs troost int kerinnich leuen

Dat hy leed om dat hy heeft verloren

Taertsche goet dat hy had verloren

Om Aveke sijn seer gheerich begheeren

Ende vrecht hem binnit in sulc deeren

Want alle kerinnichheit int ghemeeen

Comt emmers ter werelt van desen Aveen

De Waerome dat Soetes schiltede

Ende maecte dit bouc ende dichtsede

Was om hem seluen troost te gheuene

Ende andre van gheliken leuene

Want so hy gheuangen was vanden sellen

Comm die dem Dien dede stellen

Inden karkter te pamen

Sonder verdienten na twaer behen

Green hi verdriet hebbende en druc

Menschelc om sijn weerlic ghehu

Ende om Avekes van sijn staet

Ende sijn vryheit In sijn mislaet

Maer sijn wylheit hem vermaen dede
Hem seluen te troostene daer ter siede

Doe studeerde hi so dat hi gheraeste
Dese materie Daer hi huut maeste
Een edel bouc van hogher Weerden
Dat zeder alle de wijse begheerden
Te hebben om te verstante

Den troost van wylheit ende somstane

Godes maesten In sijn verlanghen
Inden karker daer hi sach gheuanghen
Om hem seluen te troostene In dien

Gheuanghen sach hi wel drie der jaren
Doch wort hi verlost hoor ic verclaren

Daer na ende na doezlossen nochtan
Wocht hi werdicheit ende staet daer an
Groet ghehad hebben die hi ontfende

Wils dat hi al sijn sinnen leide
Om te vullbringhene sijn bedens

Ma tynhout sijn bouc van grote prins

Als en had hi begheeren mit sieder
Weerele harcheit te hebben weder
Noch vryheit oec noch mueghent hede

Maer maecte In gods dienst smey vrede
 Doch emmers so help hi sonderlinge
 De arme verdruete In heur ghedynthe
 Wanneer hys van hem was gheboden
 So dat hi die wel stelde In vreden
In sulcke manere leede hi sijn leuen
 Dat hi hiet gode sant es verheuen
 Ende met den salighen mede gheselt
 Sint Geueryn es sijn name ghestelt

Dit vander prologhe thende dan
 Die maecte van meuy meester Jan
 Of emmers de manere wel na
 Ten beste also is twalsche versta
 In prose staet sijn walsch ghescreuen
 In dichte hebic minn vlaemisch ghescreuen
 Dus esser yet dat met puiste en gaet
 Dats om dat vlaemische In dichte staet
 Ende oec om dat Ic ben leec man
 Ende qualic franskaterey ran
 Maer doch so willic voort volghen an
 Den bouc om dat Ict daer om began
 Ende daer In vaste moeyen minn sinnen
 Ende dien voort In vlaemische beghinnen
 Dan welcken latyn beghint also

Carmina qui quondam studio **es** *et* **et** *sup*

Et Oualsche beghint op dese manere
Je qui souloie ditter et escrire &c &c

Byt beghinsel van desen
 bouc salmen weten en
 merken dat boec
 die desen bouc maecte een
 gheboeren tonen was
 van binnen der stede van
 Rome Ende was een ghe
 rechtich goet duerbaer
 wijs ende wel gheert
 man zeer binnende de
 werke van de themene
 volste Om de stede de
 romme theodoris of de
 in die die romme van
 rommen was niet en
 rechtich of by minnen
 Maer en crachte de welke
 theodoris zeer sprich
 was en ghehif vanden
 woep boeres want
 en vul gheerheden
 was ende vul vran
 me So dat by socht
 en vant maneren
 veysoen en ghehe
 werthen dat by boeres
 dede bannen boeres
 dus ghebannen en ghe
 uangen sijnde sonder
 cause of sake van mesid
 weder vloech hem selue
 in mestrooste en wort

15
 ik. l. m. de.
 eerste boerse van
 den eersten bouc
 ende beghint in
 latine aldus

Carmina qui quon
 dam studio flozente
 perrexi &c

douchich ende onghedoorch
 saem hant den welke
 in weder pensende wort
 ende overduchende den loop
 vander auenturen der
 weerelt So veere en so
 vele dat hy hem in hem
 seluen vermaeken wilde
 en vertraosten in sine
 wensheit ende weten te
 vreden in al dat hem god
 toe sende **et** Denisse wort
 al wat also van hy sine
 weerelken staet en oet
 sijn weerlic goet verlore
 hadde Doch hadde hy
 noch sine sciencie sine
 wensheit en sine weerlicheit
 en dat sijn proper goet
 was en behouden **et** hant
 den weerelken hy hem de
 dochte dat hi elcken me
 sche dien ghehly toe come
 machte Laten soude een
 proper en een goet hant
 lie testament van sijnre
 sciencie en dat in eenen
 bouc sijnre tot eenre
 ghedincenisse ende dat
 es desen bouc **et** den wel
 ken in ghemact heeft
 properhe up hem selue
 Ende toeghinsel van

Boecus

Die in voorledenen sint
 My ende andre hebben veralnt
 als in dichte of maecte sijn
 Van hoochben materien boucken wort
 Oer haddin de kloume dies seker sint
 Van alken boucken in myn belant
 Ben sult solace no worden quant
 En van ghenouchen so zeeve ontvint
 sprekende als by sijn verdriet ende by sijn troost
 Ende toeghinsel van
 dien es sijn verdriet berlayhende en bekeerende sijn mesual

Schijnde In die herten
fijne hefte aghemact goed
concken van aghemact en
van sachte ter aghemach
ten vanden volke
ne gheuallen mit beduam
te dichten ende te makene
clacken in bitter weeninghe
Met dat hi daer toe bedro
ghen was hi dichten heft
anghe of rucht Maer sin
wysheit ende sine goede wil
dedent hem dien en d'ouste
daer toe **O**ocht s'ide hi
dat van alder eeren ende
die hi voortijts ghehad
hadde terdweert noch
van iouent noch van bou
ken die hi plach te hellene
daer de welcke hi gheest
was als hi in sine staet
en eere was daer hi hem
zeere in plach te verbliden
en was hem met hi bleue
als in troeste en gheselje
pe Dan alreere de s'onne
vander poetrie dat sin
faulckme spracelme
dichtens en exempel
kens vanden ouden roec
en leeraers diemen den
sonijers doet lesen en leue
in haer ionghet

Dat ic moet dichten met sinen crum
Wemmet vul druc met kanden ghemu
Onde faulckme vanden poeten
diemen den kindre s'ont leest wese
Als in eerst ter joden gaen
Gheuen dien troost die es gheseten
In druc ende liden onghemeten
Dese bespedelic can verstraen
Ic leerde ic en hebbs met verghete
Als ic s'ont was Nu ic vergheten
Ben ende tot in d'houde ghegaen
Dien in mi oer van trooste vermae
Oit is gheselschap dat mi antiert
Diensteert troost ende meest request
In mijn oude druclic leuen
Ic dat fortune haer van hem stiert
Die in in drucke keest ghepriet
Al weerlic gheselschap sal hem beghene
heest hi dijn wysheit wel ghemammet
D'ouleert die en wort hem met outdriet
Maer sal hem bi bliuen onderdriuen
Ende met troost altoes an cleuen
Tan ouden ben ic worden ghye
Gout en grau wel na al ne
Ontbleescht In een verrampelt wel
Dorre als een verdroughet Dye

Om wel te verstante so
en salmen met wanen noch
verstaen dat alsme s'enne
verloren of gheseten was
Maer in manere van s'ere
kene dat hi doen medeerd
el op en littede mids
Zwaer aghemisen van sine
mefualle liet hi sine philo
sophie ende sine wysheit
sine teologie ende al sine
andere s'ennien vare als
mi en rouet goet vaert
Want ic sie so wie wel
doet es meest en eerst
verstaen Ende van die
vermanen en spreke di
wilde de poetrie Dies
hem die die meest int
ghemene lachen in de
welcke hi hem verwoest
de en verblide

Al myn wesen es sonder ains
 Hoe om te comen in dit ghequel
 Ghesalicht weeldich ende wns
 Dlach te heetene maer salcke prijs
 Es verdreuen hant myn ghestel
 Ende my ghetworden al Rebel

Laet ende merkt op dees
 daer hi seyt Men soude
 prisen seer de doot
 dat hi daer de doot prys
 te wete waerneer hi
 haer barre hout van de
 ghene die wel heur ghe
 nouchte hebben en weel
 dich my in dese weerd
 ende hi haer oer brint
 haestich en seert in de
 ghene die leuen moeten
 in kerstneden in druc
 en in liden En die dan
 niet haer leede by dat
 sijn beghereven en roupe

D En soude prisen seer de doot
 doet waer oer kerst dat dinst my doot
 Daert dat hi dien die in weelden sijn
 Leuende in ghenouchten groot
 Liette sonder weder stoof
 Wesen van steruene ombesmit
 Ende haelde dien die duer den noot
 Sijn leuen verdriet en in den swoot
 Van kerstneden so licht verhit
 Dat hi der doot om steruen sijn

D Al anders zo es my ghesriet
 Noch staech wt al yt menich jaer
 Als my myn vrient seer salich hiet
 Viel te wel na in haren vriet
 So bi was te haer doe voerwaer
 Maer nu te leue in dit verdriet
 Ende men my niet dan druc en briet
 So sijn dat hi van my heeft haer

*Let en merck op dit vers
daer hy seit dat mynen staet
seit ghy dat mynen staet
Dat hy daer maect een an
Voynghe en eene verma
emnghe te sinen vrienden
seghende. En hebt ghy
so d'wylle minen staet
gheloof en gheproefen se
ghende. Dat ic gheluckich
sahich en weluarende was
kiet ouermerckende dat
ic niet seker en hadde in
dat gheluc noch oec daer
in amey en mochte.
Ghemerck dat het my
me zeer mesualen es
Want so vele mesual toe
coont of amey mach en
es niet seker noch wel
gheluckich e*

Want ic moet leuen een leuen. Waer
Orient don seit ghy dat mine staet
Stont zeer salich wel ghesaet
Als my te dienste stont myn staet
Ten es gheen wel ghesalich gzaet
Daer onsekerheit mede gaet
Wilt ghy dit niet als ghy spracet dat
Onseker stont dit wel vaet
Als ic dus seere ben besaet
Ende ghehoopen aldus plat
Van fortuney die my heest met

Dits werlt

*prose vanden
eersten bouc
Het dum men
facitus &c*

Bucces seit

Als ic my seluen dus seer ont
stelde ende ic myn elacken die
vul druy en melancholien ware
veenende int gheschryfte stelde vicht
my dat op myn hoest stont een weer
dich vout vul teuerenien Die de oosthe

haer handelinge Ende al so es philosophie sochte En ver socht en vermaet
de hardheden ende de woetheiden vanden herten der menschen. Het ander es
gheluc dat de vanden de kindre weeten en op vreden met haere meli. Also
vrieste ende pte dats wissheit de jonche saliere met hare soete en lichte
jaemie en leermache en bedonsoome. Ende het derde es gheluc dat de vanden
altos veel eer bereet es en gheluckichliker en meerzinsteliker dan de man om te
vrienterene en te bliuene en te antrezenen den zucken mensche. Also doet pte
die blyst gheerne en es altos hi de ghene die om haer te hebben niet sijn en
begheeren. Wort sult ghy weten en mercken op dat wort daer hy seit. Die
de oosthen hadde harnende pte. Dat de wisten van philosophie sijn ledene
en verstantesse. Ende de oosthen van desen zucken man en van elcken zicke sijn
de zinnen ende pmaximarien e

mensche Ende dat aldus
Want drie dinghe maken
den mensche vint. Het eerste
es natuerlike verstantesse
Dat es wel te verstante al
datmen hoort of leest. Welke
verstantesse siede heeft int
voorspedeel vanden hoeste
Ende dat deel heetme missele
vander fantasieerlike of ima
gineerlike herfene en dier
licht of woont de macht
vanden begripe. Het ander
dinc dat es ledene dat es
onderjaedt of voneesslike
macht die al behyft ende
prouft. Ende die sijn of woont
int middelste deel vanden
hoeste. Ende het derde
dinc es ghedimckene
van dinsten die woerde
sijn. Ende die sijn of woont
int achterste deel vanden
hoeste te wete ne inde welke
voort sult ghy mercken en
weten. Dat meester Bucces
maeker van desen bouc te
philosophie hier stelt in
de persone of droeme van
eenre vanden. En dat
sijn drie saken. Het eerste
es om dat de vanden
gheerne sochte sijn in

*U moet ghy mercken en
ghy sult weten dat pte
lozophie es in drie saken
Wissheit of vne verstantesse
Ende die heeft en hout waer
seede int hoest vanden*

*U moet ghy mercken en
ghy sult weten dat pte
lozophie es in drie saken
Wissheit of vne verstantesse
Ende die heeft en hout waer
seede int hoest vanden*

hadde barmhertige ende slaer siende bouen
 allen menschen hebbende het aensijn
 van leuender verwen vul vromhede
 siende Doch was sy van so grooter
 houde dat si gheen sijn en seer sijnde
 vander onser Dats van onser ouden En
 haer lande en behilt alsoos met eue
 ghestadithe mate Want sommels was
 si van menkeliker maten Ende sommels
 kreent dat si met haren hoofde den hemel
 raecte Ende sommels secrete si haer so
 hooghe dat het seer dat si duer den
 hemel slam So varze dat het sijn en
 siken ghesichte met gheraken noch
 ghesien en reyste noch en ran hoe ho
 ghe si haer reete Haer cleedren ware
ghemaect Ende ghebouen subtiler van
 van harde proper ende seer saerz
 of draden Ende van harde vaste ende
 gheduerighe materie De welke cle
 dren si selue hadde ghebouen met
 haren handen Also si my namaels
 sende Maer doch si ware wat verou
 derit ende verdunckert ghehoer dat vnde
 bevoecte beelde sijn Ende beneden al

al lam den boort & c
 Dat dit berouft dat siemre
 Dat es onse weten ghedeelt
 ghedeelt es in twee deelen
 Te weten eenst Warf in
 wysheit die waerachtighe
 kernesse es vanden dinghe
 diene weet Het ander es
 die sime en alle verghier
 mithe van spraken en van
 sentenien In desen twee
 dinghen licht alle saemmen
 Eene sprake licht in drien
 Te weten in grammarie in
 dialectike dat es logike en
 in retorike Wysheit es
 ghedeelt in twee deelen Te
 weten in theoretike dat es
 cleue van contemplanen of
 minch dats deuotich dat es
 een goden ghestelken leuen
 Het ander dat es practike
 Dats een dande leuich leue
 vul arbeyt en practiserende
 est in sime Die practike
 es ghedeelt in drien Te we
 tene in vromhede dat es
 die leert en wijst hoe est
 hem seluen sal regeren en
 bestieren sijn huus en sijn
 ghesinde met hem Het
 ander deel es doltike dats
 polare Die leert hoemen

Doort sult ghy weten ende
merken vpt woort daer hi
seit Haer cleedre ware
ghemaect & c Dat haer cle
 dren sijn Eene emsten
 ende derten Want de sijn
 subtiler proper en abelic ghe
 bouen met cleen en dinn
 draden dat es si sijn met let
 sel woorden die saer sijn
 mt verstaen en mt beuene
Noch sult ghy weten ende
merken vpt woort dat
hi secht Ende beneden

Landen sieden en vol sal bestieren Het derde deel es ethike ende die leert en
 wijst goede sieden en manieren die eerbaer en deuchdelic sijn Ende theoretike of
 siemre contemplanie dat deuote of minchhe Es oec ghedeelt in drien Te weten
 in theologie die es leuende of gheuende contemplanie of minchhe Dat es
 deuote en ghehoeflike verstantnisse van dinghen die met lechamelic en sijn Maer
 sijn gheestelike substancien Ghehoer dat god es en de inghelen sijn Het ander
 es mathematike dat es van dinghen die luten den lechame sijn Ghehoer dat
 hoopdinghen sijn of vermeninghen of vergaouen En es oec ghedeelt in drien
 speien De eene es drijsmetike Dat es de hoopdinghe of de vermeninghen
 van ghetale en vander ducht vp haer selue

De derde es musike dat es
vander hoopinge of verme
michte. Vername dat te ver
stane weder verhaelt of
wederuehalminghe vanden
proportien of deelen vande
ghetale. De derde spreke
es Geometrie die es spre
kende vander groothet die
om keruvelic ende omvergi
lic es gheleit dat de traen
es of de hemel. En oec es
si sprekende vander groof
heit van maten van allen
dinghen. De derde es phi
sike. En die spreect vander
proprietheit en verlt toe
behoorende vande lichamen
en van haeren wesene en
es also vele te sathene
als natuerlicheit. Ende
alme sult ghi weten dat
de Abee gheere letter die
ghemaect stonden op haer
sleedre bekeekene dese Abee
sienien vooersit. De beete
ne dat de T. bediet in hi
sme theoria. En die es de
weerdichste. En daer ome
stont die boue an tupperste
hoort. En de D. bekeeket
de practike en die es van
minder weerden. En daer
ome stont die benede ant
nederste boort. c

lang den boort van haeren sleederen
stont ghescreuen of ghemaect. eene
griexsche. D. Ende bouen aden op
persten boort van haeren sleedre stont
gheweuen of ghemaect. eene. T.
Ende lang den sleederen van beneden
tot bouen. Dats van denederste lettren
tot de vpperste letter stont ghemaect
of gheueuen manere van leedren of
steerhers of trappen daermen mede
clemmen mochte ende op gaen van de
nederste tot de vpperste lettren. Haer
sleedren oec waeren crachtelic en voo
leerlic ghesuert ende of te broken
En eenighen diet hadden ghenomen
en werch gheueuen al sulke deelen en
sijn als si mochten gheueuen of dra
ghen. Die vint hilt in haer verster
gant boucken. Ende in haer lichter
gant hilt si een chepter. Ende haer
bedinckende wort si ziende ontrent
my ende minen bedde musetkens staen
de. Dat sijn dinstkens. En fabelkens van
den poeten die my vermakeden. Woor
den ende belkens gauen dienende op
min weenen. Ende al si die sacht wort

Wort sult ghi wete ende
mercken vof wort daer
ghescreet. Haer sleedren
oec waeren crachtelic ende
vooleerlic. Dat te ver
stane es dat eenighe philo
zophe gheueuen hadden en
oec noch doe waeren ende
noch sijn die alle sienne
waenden wesen. Maer let
tel daer of verstonde of
versten.
Ghi sult verstaen in haer
daer hi set. Ende haer
bedinckende es datme
alme verstaen sal dat te
alme pensende was in
dinckende in mine melan
colie. Gheueuen es
perienien en exemplen
dide poeten bescreuen
hebben. Datme noont
dichtkens fauelkens diene
in deel ende boukens
ghescreuen hier vortkens
ghesnet

Waer hant si seide dat
 ghi oec mercken sult
 Die heeft hier by dese
 zieleken laten comen Dese oude
leelike loddighen et
 doe philosophie dat vrucht
 de met en onbekentheit
 si en wiste wel dat dat
 thesnet was onder drauf
 heit van sine verheffe sijn
 welck goets Maer si vr
 acndet om hem te blame
 ene en hem te scaffene
 van dien duc En daer
 om gaf sijn misertimo
 en den fanelkens en dacht
 kens vanden poeten de na
 me van vullen loddighen
 Om dies ghelict dat lodi
 ghen den mensche bekece
 len verlecken en verlede
 an vleeschelike ghenouchte
 Also doen de fauelkens po
 sen en melancolie dese
 lesen en vp letteren en ver
 stouen Want meest alle de
 fauelkens hem betrecken
 en heract gheue ter lech
 amelike ghenouchten of
 ten aertlike goede of ter
 vleeschelikeit Ende dus
 dese vele leest of over
 pempt en wort met te

si een deel bezoert Ende ghecrech De
 ooghen ontflecken verkeert en blan
 mende ende si zende Die heeft hier
by desen zieleken laten comen Dese oude
leelike loddighen die hem met en come
 boete ghegheuen van sinen duc Maer
 doen dien meerdren met haren ghe
 vemy den soeticheden Dit sijn si die
met haren doornen van haren affectie
 ende ghebercken stelpen bluschen ende
 verdamen de grote vruchtbaricheit
 van menschen redelicheit Antwerckede
 sijn si der mensche herten met ghe
 nouchliken sijn Maer van haren
 sierten en conen sijn met doen versae
 den noch ontslaen Doe sach sijn an
 ende seide

Philosophie

Wert also dat idde bedrieffelicheit
 vmy ontveckende waren eenighe
 vuden mensche sijn ende onuerstan
 del Ic en soude niet so zere daer
 in ghemont sijn als xnd by Maer
 desen die ghi my hier ontvret of
 ontvecken waent Es en heeft

ghene en es noch so verdrietelic alst es vanden vnsen menschen en wetende
 want de doelmighe vanden sotten en gheest andre menschen gheen exemple
 noch waersaeminghe Maer de doelmighe vanden vnsen breeft en bedruet
 andre menschen ende maecte pemsende en melancolieerende

dulle vertroost van sine duc
 maer meer bedrouft Want
 si sijn zoete en ghenouchlic
 mt lesen Om dat si begynne
 bedrieffen en scruffen daer de
 keptme haere moet mede
 koelen Maer met anders
 en conen si doen van eenighe
 profite En also die vele les
 vp vleeschelike ghenouchte
 of vp tynic goet sijn al
 toe ghemont en ongherust
 ende beuert en ontsletrouft
 Dant den welken si noch seide
 Dit waert vp welke ghi on
 sette en mercken sult Dit
sijn si die met haren doornen
 dat de doornen vande affectie
 of ghebercken der mensche
 licheit vnde sijn sijn een
 es ghisap van vnsen doornen
 tynic goet/het ander es
 gramscap van vnsen doornen
 verdriet/het derde es hope
 vp voeromende vnsen doornen
 vande es ducht en waer va
 voeromende verdriet en kijn
 tynicheit Noch set by daer
in siet die waert also dat
idde bedrieffelicheit
 dat de doelmighe en de
 ongherusticheit vanden
 sotten en ongherusticheit men
 schen met so zere te cla

*Maech merct en verstaet
daer hi secht Gaet bene
en verstreft* **E**n die
maremmen sijn dieve die
men zedwonden heet En
die pleghen de jaemans en
de spieden te bedrieghore
met haren sint en met
wispelen en pypmiche dat
meer men hem so en vaert
dat men se woz mach want
haer ghehant es so zeer soete
en ghenouchlic dat de mensche
dief hoort hem selue ver
gheet en al dat hi doen
jonde en also meghaert
hi luten sijn verhoen
wech

*Merck het hier op den text
daer hi secht Als dat ghe
selchap sach ende hoorde* **E**n
dat wanneer de mensche he
selue begript of struift en
traent van sijn meghaden
en sonden In sijn conscience
dat dan sijn bloet hem hant
waert treet en maect den
mensche roet **W**ide dat het
der natueren drent es En
wanneer de mensche ducht
en vaer heest van conliche
dinghen kaden doordich da
trekt het bloot hem ter heere
waert En de mensche wort
dan bleet en onghedene

ghenoet ghebreest in de beste edelste en
verstandelijste saemten en consten van
onsen studien **G**aet henen en verstreft
van hier ghy maremmen vul van ghe
veninden so eticheden ten freedene toe
Ende laten my wort an vertieren beba
ren en ghehefen na minen sijn ende
ghenouchte

Boec 12

Als dat gheselchap sach ende hoorde
dat hi so standelic begrepen ware
ende verstreken Die waren hi besaet
en dooken tot hi der eerden en worde
met allen roet van jaemten Ende
also vertzorken hi met eene gramme
moede hant der camerey Ende hi die
de ooghen had zeer becomert en vul
weeminghe vanden frane en conste
met bekennen vore dit wof was van
so groeter autorithet ende ghehude
wort besaemdelic en veruactic ver
cent verdarent en gheronfruyt hi een
verbondren **D**ies is mijn ooghen
flouch in derde verbedende sonder

*hier merck byden text mach
daer hi secht Dies is mijn
ooghen flouch etc dat so
dien redene ende verstan
nisse ghebreest dat die
met es an ghekenne ducht
srenne noch verentheten*

*Hier daer hi secht Doe
quam si het naerder minne
bedde. Sult u hi meer
ken ende weten dat hier
dinghe sijn die siene die
weten of verstante die
in den mensche comen. Gest
dat hi verstante en huut
sijn herte doe het weten
dat moerboorn en en on
profitelic. Het ander wan
neer de goede siene omse
hem wel ghenoughe ende
vercliden. Het derde wan
neer hi hem voucht en hi
houf in de ghene die sijn
die ende onsen wete en
wissen comen. Het vierde
es dachely nevenslecht
sagen en beghaven
en minne.*

Woort te spreken dat hi voort an
meer beghinnen of doen soude
Doe quam si het naerder hi minne
bedde en stelde haer te sittene op
de sponde ende besach myn aensichte
Dat zeer verdonckert was vanden
weenen ende met allen ghenethen
ter eerden. Ende als si dat an sach
betonst si te seghene. Dese naer vol
ghende slaechlike veersjen op de ver
stortheit minne herten de welke ver
sjen aldus begonsten.

*Sit hi de eerste
veersjen vanden
eersten boue*
Philosofie
*Seu quam pren
pni mersa. 2. 2.*

Och vedene smesche verht weder paer
Ende edel licht puur ende claer
hoe valstu domlic in also swaer
Een vernallen verht onthemamert
Wanneer als du dit openbaer
Int herte soorathe vaets en daer
Om faertijche goet no hier no daer
Dat ydel es en niet en verghert

*Hi sult weten dat philoso
phie een woort es dat te
seghene es in onse tude. Vn
heit Aldus waer u hi dat
woort vint ende leest daer
muercht u hi wilt u hi seghene
vnsheit. Te weten de vnsheit
of de verstante van elcken
mensche sonderlinge. Aldus
dan de vnsheit of de verstan
neste van desen docteur. Meest
Soetes was dese philozophe
hier hier die vns in desen
houe ghenoeft es. En die
was. Die dese seghen woort*

*dinghe veersjen sanc in manere van medelidene en van berlaeghmithe dat de vedene
ende de verstante van desen docteur. Soetes also zeere sonder was en hem
ontfaen. Ende si zende aldus. Daer hi dat u hi mersken muercht. Dat hi zeere
berlaecht de verstante en de beruertey van allen menschen niet sijnde van ghe
lyken gietey of dolende van allen andren menschen en haer slachte leedende ende
sijnghende tot op. Soetes ende daer sluende. Verhalende ende openbarende de
siene die in hem waren of ghebeest hadden. Maer de groote tribulacie en beruote
die in hem was om dervies sijn staets ende heerlijcheden ende oor sijn tydelij goeds*

hadden sine sinnen alle in
hem doen spreken en doen do-
ken. So dat hy al vertheert
hadde op eenighe sinnen
of wysheit te leeren of
te preken. En recht als
bedenkingen van verdriete
in syn ghepene sijn op de
eerde nederlaet. Dat es
te verstaen dat hy syn herte
so zeeve ghesicht hadde op
indichheit ende op tuersthe-
goet. Dat hy hem seluen
met woeder verheffen noch
gheuonghen en onste te le-
zen de hoogte en de he-
melsthe dinsten. Ende
daer omme beghint pinc-
hem te werken sochtli-
ende altemet dat te bla-
meene. Hier na in dese
eerste na volgende prose

Ende dat so lichtelic haest faelst
Dan vaerstu hene men weet met waer
Wach vedene wat des du dus bestiert
Sege man die meest sijn leuen kan
Wel heeft duersocht des hemels gant
Goe dat alle dinc sijn ende swant
Es bestiert by somme by mane
Ende by de stazzen stave en crant
Heur ruden heur loop weer en strant
Ghetelt ghemeten recht en mant
Ende dat gheprout by goeden verstaen
Ende met ghetale in menighe banen
Wel heeft betoort om onsen danc
Ende om ydelheit te verstaen
Die oer sake en vedene vant
Wij de wint doet stuen tiant
Ende wij tberouen buren tiant
Die zee doet wesen in grote baren
Wij de weerrelt dat grote pant
Al omme voert an elken rant
Wij de sonne met haren brant
Alwas des auonts henen moet baren
Wij mensche smorghens siet opebaren
In thander hende dat hy ontbant
Ende onst dit wiselic al verstaen
Wij dat de kloukme wit ende rof

Llan ende ghesl. cleen ende groot
 Deen hure sprunt als dander es doot
 Thy inden heffst druuen en peeren
 Syn gheborden tot onser noot
 Tot al so wist hy vedene bloot
 Thy dit nature dus al gheboot
 Als licht hy in een wonderlic deere
 Ende verghet al shemels ghemere
 Maer heeft verstantesse waerd da loot
 Ter eerden ghemeyghen sonder ontbeere

Dits de dancle
Philosophie

Prose vanden
 eerste bouc
 Sed medicine
 Alla inquit etc

Daer veel claghens sprac sy en mach
 noch gheest hem gheen boete in syn
 herten. Dus ist het tnt hem te gheue
 medrinen om syn gheuefen. Doe be
sach sy my scarpelic en neernstic
 met groter diligencien. Ende si sende
 Enste met die gheue die gheuet
 hebbs ghesyn. Wilsen eer met onsen
 melcke. En oec ghepesterz en ghe
 noedet met onsen spisen. So wel so

mach sult ghy weten en ver
 staen op den text dier hysse
 Doe besach sy my scarpelic etc
 Daer sy Boetes eeniche
 dinghen vraecht dat sy dat
 met en vraecht als met die
 stende tghent dat sy hem
 vraecht. Maer vraecht dat
 in manere en in verstantes
 se van klamerichte hem
 klamerende en stynfende
 sine douce manere ende

syn breekt ghelaet. Oec sult ghy weten dat haer melc daer sy of sprecht es be
 ghinsels van leermiche van cleenen scientien. Diemen den Jongheve leert en wist
 in heur beginsels en dat wort den Jongheve wortgaende doetsels van seden en
 van mensden in heur onde

Noch sulst wyl merken ende
Weten op den text die secht
Ende dien wy alsulke wa-
penen etc. Dat de wapene
van philosophie sijn de meene
sacriem en sentenciën die de
mensche besaemen tekenen
Weerliken weder soot ende
leghenpoet waameer hi die
wel verstaet en wel volghet
Ende de mensche laetse en
bescheffe diefe verghet
ende versmaet
Sij sulst wete en merken
op den text Daer hi secht
Kenne du my niet etc.
Dat die dinge sijn die den
mensche doen seghen ende
sijn maken. Het een es be-
sacriemtheit die den mensche
haestelic en onderseken an-
toont hi eenich gheual en
auentueren die inledinge
noch de verstaenisse vande
mensche nochtans niet en
verstaet noch en belet. Maer
belimmeret al leene de
tonghe. Het ander es
veruuerliche verstaenisse
in een wonderlic verandere
ende dat bevoet den mensche
van sine redelicheit van sine
ghedinclicheit en memoire
ende dat belimmeret oec de

bele ende so barre dattu waers al dine
kintshen leden. Ende vroom ende
stact waers. Ende dien wy alsul-
ke wapenen. tamen op dattu die niet
van dy en hadt gheborpen noch der
steken. Du waers kenen also stact
Ende ver sofekerlic en so ghestadich
besaermt dat gheene aersche dinge
di en hadden mueghen verbinnen. **Kenne**
du my niet. **Wen** **kenst** **du** **waer** **om**
en spreest du niet. Laet stant. Duer
sacriemte. Of sijstu verdaent of vercent
of vrendelic weder seghen. **Wende**
wel dat het waer duer sacriemte. Maer
also ic di se ende bemerkte. **So** **sijstu**
wonderlic verdaent ende vrendelic
weder seghen. Ende ghericht an een
misselic gheueerde.
Ende als si ghebore wort dat ic
noch alreus seech. **Kenst** **als** **stom**
sijnde. **Oec** **seide** **si** **haer** **hant** **sochte**
lic **op** **my** **garst**. **Ende** **si** **seide** **het**
sonder soorghe. **hi** **heest** **kleenen** **noot**
Wids **dat** **hi** **heest** **ende** **lyt** **de** **sieste**
Driemen **noemt** **Lifargie**. **Dats** **eene**

tonghe. **Het** **deide** **es** **ghe**
bore **van** **dat** **de** **natuerlike**
instrumenten **daer** **de** **men**
sche **mede** **spreet**. **zee** **be**
limmeret **sijn** **so** **dat** **hi** **stom**
moet **bliven**.

ghemeene sierte vanden gheschiedende
 ende beswoekene herten. Ende luttel
 heeft hy hem seluen verghefen. In
 eenē beswimten. Al aer hy sal lichte
 he. Weder becommen gheschieden en
 memorie gherighen als hy ons wel
 bekennē sal. Ende om in hem kennē
 se te bringhene en te verberuene
 sulen. Wy sijn ooghen drooghen die
 verdomkert sijn vanden weene ende
 vanden wolcken der tuffiken ende
 sterfliche dinghen. Dat sprac sijn
 minn ooghen drooghende met eenen
 houcke van haren sleede de welke
 ooghen zeer besloopen ende verdult
 ware hande watre minne weenens.

ghy sult wete dat haer de
 drien sijn de seune drie aere
 demen noemt liberale

Dit sijn de derde deersē van
 den eersten bou
Part + 8 Tuur me disusa
 liquerunt. Et
Doe qua my weder minn ghesichte
 En slaer so wort minne siens ghesichte
 Ghelinc dat mist hem donckerlic spreect
 In sochten vande ende vanden lichte

ghy sult weten dat sijn ghe
 sichte daer hy of spreect int
 eerste vers van desen deersē
 es te verstante vedene

Ons berooft by sinen ghevoichte
Vander sonne claer ende heet
Van mane van starren van al tbeleef
So dat ons dinct dat comt de nacht
Maer als hem dan zeer waende breet
Die vint wel hart met al sin macht
Dan wort de mist ende al sin cracht
Ende al de wolcken vatre verdreuen
Dan sint de sone dier mensch na wacht
Die dan haer rayen na doude screuen
Bekenlic licht al ome doet gheuen
So dat de oeffen worden ontbluent
Daer verdaertheit in heeft ghebluent

¶ Dits

*Derde profe van
den eersten bouc
haut aliter
tristie &c*

¶ Wilt

Recht also by die manere ende by
gheheken sin vlooch henen ende
verriet de doncker mist en wolcke
van droouheden. Ende so den hemel
doe nam ic herte te bepiene ende te lee
neme het ansin van minre phisicene
ende meestinghe. Ende als ic se neern
stelic wel besach zo wordic merckende

Dat het was myn westrichte Philozophie
 In Wiens Wonnithe ende huus te verbaert
 ende ghebandelt hadde van mynen jonthe
 daghen woerbaert. Doe sende Wel heue
 ende waerde vroude meestruchte van alle
 duechden en vertyuten. Hoe womt dit dat
 du sijn ghedaelt van haughen tot hier ter
 plaetsen daer wy inden onsen van Macht
 sijn om dattu wils. Wesen met my ghesaet
 van valschen blaemten

Hier sulc ghy weten ende
 maectsen op den text daer
 hi seit Macht sijn om dattu
 wils &c. Dat waeres ghe
 blaemert was en ghebraucht
 dat hi hem anderwonden had
 de te makene braue of dat
 huse ontfanghen hadde van
 den keyser van constantinle
 wtrazie der heerlicheit a
 gende van schouder doe
 romt was van lombardie
 Ende wt sedmen waeres op
 dat hi hem seluen an staet
 en an goet ghehelpe hadde
 met my romanne Pits
 souen gheheeten

Alla inquit Te alumpne deserte &c
Doe zende in myn weerde gheminde vult
 Ende gheuoet kint souden di beghene
 Ende laten souden di met onderstant
 en hulpe Wesen Ende di helpen draughten
 den last der hatien en verjmaetheit die
 du draechte ende indre in mine name ende
 om myn eere Ende souden souden deeltte
 hebben dinnre mochten met dy of seker
 het en waer met vdeeln Philozophie dat
 hi tijt seluap hiet ende beghaue vanden
 vnoselen op den werch souden dan vaer
 hebben te sijn gheblaemert of besandicht
 ende souden ontfien of souden gheleer of
 eenighe meidicheden an romen waren die
 men noyt ghehen en hadde. Waensiu dat
de quade nu eerst ghetrent ende ghesarwelt

Noch meret hier en let op
 den text daer hi secht. Wac
stu dat de quade nu eerste
 dat het gheen meidiche dinnre

en es dat de goede ende de wise ghehaet ende wisteken sijn van de quade en van
 den weerde ende vanden herantten

Nach mezt vanden teyt dwer
si secht **Can di met alle**
drincken **et** dat in den tyt
als platon leefde de philoso
phe dat sin meester Socr
tes die den volcke leerde
ende predichte dat si met
weeren en souden by den
goden of by veel goden dat
maer een god en es allene
Ende dat de afgoden en de
puelen met en waren dan
hout en steen **Ende om dat**
Socrates dat sende en leerde
so was hy ghenaghe ghe
vornest ende ghedonghe
te drinckene vinn om te
steruene also hi dede **Ende**
dit gheschiede onder den he
roiche Laus van athenen
also sinte augustyn secht
Want mezt vanden teyt die
secht **Ende oer wiens er**
uelicheden et dat de Er
uelicheden van Socrates
waren sine jeten sin ghe
looue sine oppmen en sin
goeddrincken **Ende aldus al**
hi doot was sine discipulen
daer si sommiche of waren
epicurienen ende de sommiche
socratenen dat die in ghel
welen ende in abhondicheden

hebben de wysheit **et** **Can di met ghedme**
ken dat in vanden tiden der onse platon
was **W**in d'wils streden gzoote stede
teghens volinthen vanden jotten **Ende**
dat in den jesuen tiden platons meester
ende ghebieder **Socrates** onuerdient
met grooten onrecht de doot moest an
gaen ende tiden in myn seghenwoordich
ede daer ic by was **et** **Ende oer wiens**
eruelicheden de epicurienen en de socr
enen meenden te hebben met vrachte
en ghebeld ende met gramspepen
teghens mynen dan en wille en seghes
myn wederseghen beghousten in my
te wreken ende te slepenen in manere
van Raone by minen sleedren die si so
trekende sruerden Die ic naechans sel
ue gheueuen hadde met minen hande
Ende die ghesuert sinde zo namen
eenighe sijn ender draughtense henen met
hem daer hem ghehepde **Ende also**
waenden in my al ghehadt hebben
In quib? amquide nri habit? et
Ende hier oer quam dat de onwise
Ende jotte heden om dat in wat
deels hadden van onsen abiten waende
hadde met haren met haren handen dat es te seghene met haren herten ende
sentencien **et** **W**erf dat diecht haer seluen minn en dat haer teghens es dat
si dat haet ende versterct

om te weten waer in dat het
hoorchste goet was **et** **W**ant
de epicuriene senden ende
hiden dat het hoorchste goet
was in vleeschelike ghenoughe
Want si en achteden op de
ziel met waer allene op
den lichame ghelike beeste
et **Ende de socrate** hiden het
hoorchste goet sinde de phi
losophe dat es wysheit en
socrate die inde ghedochte
ende in de ghepenste ende
memorien blif **Ende al**
dus en achtten si den lichame
met want si leefden liep
suech en met lustel **et** **E**n
noech ander waren die hilde
ende senden dat phie ware
dulmaecte kennesse van alle
godlike en menshelike in
ghen ende die heetme peripa
trien **et** **Ende al dit doer**
noemde gheselschap onder want
hem te ondersouckene en
te makene diuersiche ende
sonderlinghe sechten en oppmen
Wet om waerachtighe min
ter wysheit **Maer** wilinghe
te stacher en te verstuene
et **E**n daer ome sent philoso
phie dat eenighe waren die
haer sleedren sruerden die si
selue ghebouen en ghebent

Wel wesen van onsen dienlughen en
 huysghesmede Dies stouwen in vele
 volk doot **¶** Want al ist so dat di niet
 ghedintken en ran vander vlucht van
 Anaxagoras Noch van Socrates dem
 ne Noch van Zenonis formenten om
 dat dat oude lantthe leden dinge sijn
¶ Van Cammy ende van Seneca en van
 Sordan of Soranon dat noch ghenouch
 meulke dinge sijn ende seer opebaer
 muerschijn Wel wesen **¶** de welke ghee
 ander sake en leede noch en brochte in
 haer destruyte en lyste verderumghe
 dan de minne die si hadden in ons ende
 te ons waert en in onsen zeden Ende
 dat si ongheluck waren en wesen vande
 met den quaden en met den onghetrou
 we **¶** Aldus vrent en wil di niet ver
 daerney noch verbanden van eenighen
 dinge die du siec **¶** Al ist oer dat du
 siec In de zee van desen tytlike leuene
 dat ons stoormen en tempeesten op vlie
 ghen en bespruyghen om dat den sijn
 die wille ende begherte hebben sonder
 linge te onghelike en te onvroughene
 de quade de wreede en de onghetrouwe
 sijn Want ghelijc de zee nimmermeer stille en es sonder roeren also en es
 de mensche oer niet altoes onghetrouwe staet Maer es als no ghelont
 en als no siec als no blide ende als no vrouwe en also voort

W hier let op merck ende
 verstaet den text daer phie
 secht Al ist oer dat die
 siec es dat dit tytlike
 leuene en wesen in dese tye
 velt de philosophie en de
 poeten en inden ghenaemt
 hebben en ghesent sijn de zee
 om de groete keraete
 ende bitterhede die daer me

In verstaet noch daer
si secht // **E**nde al ist
oec of quaemt so is
dat gheint een heere die
van wapene wel groot
sinde darne vercome
ende sonder ghedaen wort
Alst sonder haest ende be
sterfel is also wort de
verfadermithe van de
quade harde darne ver
melt en sonder ghedaen
si hem seluen om dat si
gheen redde vset en
selben **I**n se weet dat het
beleet of de capiteyn
van de wise lieden is de
dine // **E**nde dat de sachte
vanden casteele van de wi
se is innicheit deuone
ende beheerte van du
eiden ende hemeliche
dintzen ende hope vnde
tremende endoghe goe
de // **I**n welke dintzen
de wise allen wederstoot
en al verdriet te bouen
gaen

Ende al ist oec of quaemt so datter
es of ware groten hoop ende meniche
van quaden wat dies // si sin nochstande
te versmadene // **W**ant si sin sonder
beleet ende Regiment // **E**nde sin darne
verhinstert versceden ende ghescreuet
// **E**nde sonder Regle of ordonnance // **E**n
al ghemelt also dat si vergadmithe
maecten teghens ons en si dan sterker
ende machtheter waren // **S**o soude onse
beleet dat ons leedende ware hem met
ons trecken in sin starre van sinen
casteele ende hure // **D**e quade dan
tutende ende trouende dese aertliche
ende tuffike dintzen ende propen deser
weere // **D**ie seker luttel waerdich sin
// **W**an bouen en wel versekerf sinde dan
siende dat si daer mede hem beijn ende
onledich maecten // **S**oudenje bespotten
ende met hem gherken om dat si arbeit
daden in die aertliche ende onbaerdighe
dintzen // **E**nde **W**ant **W**an veruult sin
van sulcken zeden // **D**at heur kaserme
ende dinstinghe ons met deeren en
mach // **S**o laet ont ghesien en bliue
in rusten

hier sulc alen in weten
 ende mercken daer phie
 spracet in dese verfen
 van aentueren dat de
 oude poeten by de aentueren
 of die dincen datmen chan
 se of destinee noemt ghe
 ordneert hebben in de
 welke alle tusske in
 ghen ghesponeert of
 wel gheuoucht sijn en
 hebben elken eene sonder
 lancche name ghegheue
 Het eerste es ghemact
 also en die dincen eenen
 spinnocke en dat berecket
 dat si alle dincen doet
 troyen en weyen van zide
 Het ander es gheheeten
 atropos die heeft een wone
 ghetande ende dat berecket
 dat si alle dincen in doe
 sene en staende hout elc
 men tijt na sijn nature
 lincen of Ende het derde
 es gheheeten antropos en
 die heeft eene spade in de
 hant en eene darsyste en
 die brint de doot die alle
 dincen weder vernest
 ende verderft e

De vierde
beersjen vanden
eersten bouc
Philosophie
Quisquis opposito
seruus eue etc

Die onste den groten ouermoet
 Met allen ghetarden onder doet
 Ende alle zorghen der aentueren
 Ende liden allen wederpoet
 Alsoe dincen pemsende wat hy doet
 Of wat hem dachtelijc mach ghebuere
 Waert danc of vruecht quaet of goet
 hem met onstellende maer alsoe droet
 Och hoe sekerlic fallen huerey
 Soude hi leuen **Ne gheens vics ginet**
 Dander noch blyen suer noch soet
 Tempeest noch water en soude doe truer
 Noch wat hem fortune onst doen beuere
 Sotten liden wilt met ontsien
 noch der tranten dreecken ghen
 In te deerne heb gheen mach
 Op dat ghy den vaer van dese van dien
 haddes lichaems met en laet ghesien
 Ende valsche hoope oot met en acht
 Want alle die beyheerlic spreken

Ne let out veers dat
 secht Ne gheens vics
 gloet dander noch blye e
 Dat phie daer meent dat
 de gheue die by aentuer
 verghen worden hem dier
 met by verdanc noch bes
 houerdighen en souden
 noch oot die de aenture
 sonder doet hem met ont
 stellen noch wederkacn
 en souden noch mekaten
 Maer alsoe dinc in eene
 pas van ghelate en ma
 merey Aldus es dit een
 bedons hoemen sekerlic
 ende ghetadelic leuen
 mach e

Dit veers dat secht **Sijn**
ghebonden // **Es** te verstaen
dat de lechene ende de ban
den daer si mede ghebonde
sijn **Sijn** vaer dan weder
stoet ende begheerte van
waerspued

Nu sult ghy merken op
dese prose die hier aldus
begint **Verstaes** du niet
noch en **Es** **Dat** **waer**
siet sine dacht en sine
siet van sijn verdriet be
ghint te ontdeckene ende
te openbarene **Ende** dat
daer hi beghint te spreke
ne aldus **Goet** nam **ic**
herte **Es** **Siet** sult ghy
merken en wel verstaen
dat somels in sijn tale ee
miche dinsten secht die
met wel en rusten op
redene en recht als kein
wisch en zeer bedruet sijn
ome te tooghene en te be
wisene dat in grote moe
heest van goeden fact en
vromen troost **Ende** somels
segget in dinsten die wel

Tot dinc daer in hem met moethe toe tie
Es **Sijn** ghebonden met veel vracht
Ende moeten vallen hoe hem elck vracht

Sit es de **vierte** prose van
den eersten bouc
Philosophie **Sentis** ne inquit
het arcy **Es**

Verstaes du niet noch en gheuruet
stu sequent dat ic di segghe **Cant**
in dmy herte met gheraken **Of** hoor
staunt ghehnt de ezal de harpe dret
dmy **W**eenstu **Ed** dmy dleefftu aldus
vul tranen beken behne ende segghe
dmy ghebret heels met verswiche
met **Maer** mercke op sprouerbiten
dat de griec seit **Segg**hende **Dre**
smeesters hulpe begheert moet foo
ghen **Waer** hem de sieste deert **Es** **Doe**
nam **ic** herte en macht in my selue
en ic sende **Es** **Wat** sal ic meer segghe
of **Wat** moet ic meer verclaren als
elckerlyc **Wel** siet en merkt int ope
bare **Goet** dat de scarpe ende **W**reede
fourtynnelike auentuere haer dul

op redenen rusten om
te bedijene dat in noch
sult es dat in wel goet
sonde en goeden troost
ontfanghen mach

Ende verdoet heeft ghevoocht teghens
 ons Littel achtu of lertu op de stede
 van minen ban daer ic bin of Es dit
 minen setel of minn sitfels Dat du der
 heuen en ghestelt hadts in onse huus
 ende studie omme te hebben een setel
 sittmithe daer du dicwils in saets met
 my Om my te bedwisen en te befeehene
 de dinghen die behooren ter godlicheit
 ende ter menscheheit **Vande Welken**
 du my leedes de sciencien en het woese
of Waren minn abiten aldus i thedamin
 Was doe minn aensichte van deser manne
 ren **of Als ic met di ondersocht de heu**
 melicheden vander natueren Als du my
 de ghanghen en de werthen vanden ster
 ren ontdectes ende bedwises met ghe
 scriften met pouten met strepen en met
 teekenen en sofferen Als du formerdes
 ende maniedes minne seden Ende alle
 de vdebricheden van minen leuene **of In**
den exemple vander oordene en vteghete
shemels Om dit de duechdelike loone
die wy hebben van di te dinneme

*Noch merct en verstaet den
 feyt die secht Waren
 minn abiten aldus Dat hi
 daer meent Also naect va
 sture en van eeren en was
 ic doe dus arm dus macher
 ende dus onghewalich en
 aldus lecht Noch merct
 daer hi secht Als ic met
 di **of** Dat hi daer in
 sin spreken meent theolo
 gie en moralitheit Meent
 daer hi secht **Ende exem**
ple **of** Dat de widdene en
 de vtele shemels es waer
 eene sterre der andre met
 en ontrect haren rinkel
 noch en berooft noch gheen
 sin lelet endoet dats te
 verstaen dat si somels in
 of duer malanders rinkel*

gaen ende somels vergaen die eerste gheboorne ende dan comen andre voort
of Als dies ghechre de mensche en sonden doen den andren met beoene van
 goede noch van eeren Ende als de ouders steruen de kinders wassen en volghen

Warck

*Et mi tu hanc
sententiam plato
mis ore sangisti &c*

Do hebbe doch selue gheconfrmeert
ende versekeret dwer den mont van
Platon den philozophie dese sentencie die
segghende es *of* dat het ghemee ne ooz
voor salich syn soude ende wel bestiert
waert so dat dien de wise en ghetraude
mamen gouerneerden *of* *of* waert
so dat de gouerneeres van dien ghetrau
wichheit scudeerden ende vons tegetment
antierden *of* *of* hebste beteeckent dwer
den mont vanden seluen Plato dat de
wise verkelike ghetraude mame sake
ende kedene hebben ende verlyt nootdake
te beraghen en te verziethene te gouer
nemen vanden ghemee ne goede profite
ende oorbaar Ende dat om dat het ghemee
ne goet profyt en oorbaar met comen
noch gheraken en soude inden hande van
den quaden onghetrauden ghemee ne
framme Te dien hende dat den goeden
ghemee ne volcke scade scande verdriest
noch scoffierheit ghesien noch toe come

en soude bi rausen van gheruythen Xege-
 menten **¶** Ende om dese auctorithet en
 leermighe te wercke te bruyghene en
 te achtervolghene So hebbin tiquent
 dat ic herinck an di gheleert hebbe
 Wilken besteden ende bestieren duechdelic
 in tghemeene profus en orboor **¶** En
 gheen ander sake noch begherte dan de
 ghemeeenen orboor en heyt my ghepost
 noch der foe bevoert an te gane ende
 sonffamghene meesters name Dies du
 sijn ende god die di inde wise her te ghe-
 stiert heeft my ghetuyghen en orade
 ghenouch **¶** Ende om dit te vulbrin-
 ghene en te vuldoene Ende oec om de
 ortheit minze consciencien te behoude-
 ne So hebbin ghehadt terghens de qua-
 de onghetruwde menich sijn sware ghe-
 sellen sonder eenighe vrede **¶** Ende oec
 en wildin nochmans met beghenen vach
 en hebt oec niet ghelaten te achter-
 volghene en te vulbringhene na mine
 mueghentheit Hoe Wel dat grawe grasap
 van machtighen heeren my dat wederstae
 wilde ende scarpeln verboden

On sulc hier letten op
den text en weten daer
hy secht / Hoe d'wyls
dat boeck hier een ghe
deel verlaecht bedyft en
openbaert. Hoe hy de qua
de tyranten en de gheerri
ghe officiers menichsme
en menich waerue van haer
ren mesjaden en gheerri
den doer wees dat dese
romingaste die hier vermot
was een officier dat es een
hoortse dienint in sommig
theodoris gaf die hem met
wel en dorste stellen sticht
scoute en machtinghe hede
Maer de weerbe arme sa
mele dede hy altes in der
en d'wyls daer hy wiste
wars meret dat hy spract
van tringullen / Dese tri
gulle also als de text
secht was pronocst van
den wim dat es te seet
ghene sachin of gesmeest
boeck dede dese tringulle
d'wyls betymthe doen
van sine mesjaden en van
den onrecht en gande sa
den die hy op de onderlate
en op inhemene vol
machtele dede. Ende dede

Wilt Quotiens ego con
ingastu in mbe
allis / E r e

Hoe d'wyls ende hoe menich sine
hebbin de archer ende inmesdaen van
romingasten weder staen die altes
tgoet vanden armen heden besprant
ende quetsen wilde. Welcke it be
saznde na minn macht. **O** Hoe dit
wyls oer hebbin tringullen soming
pronocst gherastent ende berispt vande
onghechte dat hy bestont te doene en
d'wyls wel na vullbracht hadde.
Ende hoe d'wyls ende hoe menich
waeruen noch hebbin arme ende ker
tinghe heden besprant die de barbari
nen dat waren dienbintgen soming
die met hem wimen waren huut go
then hy heurer ghericheden bedructe
ende belasteden met onrecht daerme
se nochans of ontheorrigiert ende
onghepumerf liet. **E**nde om dit al
wel te doene so hebbin d'wyls minn
auctoriteit minn goochheit minn goet
ende minnen staet in grotten dangiere

hem wederkeere dat hi
sonrecht ghemome hadde
en al hy wete en rechts
en justinen dede dit boeck
doen ontheorrigiert en
den officiers doen

Werft op de text die
 secht **De goedmuthen van**
den Roomschen **E**
 Ende weet dat de provincie
 waren de romen die lant
 strepen ende de steden die ko
 men der stede ende den ko
 menen subiect En onderdant
 ware die de godden dat wa
 ren de barbaren dienlinge
 stonnen alsoe pillerden
 koopden en stroofden waerlich
 hemellic ende openbaer
 In merck daer de text spreect
Ten tiden als **E** **D**at daer
 gabelen aeliken en lant
 assien en waer of veel in
 harde scattmuthen en pom
 tinge int lant en vnt doot
 gaen en staen dat die land
 of die steden vramelic abe
 houern neert sijn en harde
 qualm **Hem** **E** **in**

ende in vreesen gheselt **off** **N**on en const
 my remont **W**ie hi was huut **V**echt
 in onrecht ghetrecken noch ghesleeden
off **De goedmuthen vanden Roomschen pro**
vincien die is menich waert sach te
vucen ende bezouen als no hemelic
ende als no openbaer brochten in my
also groeten druc ende also veel verduet
also in al de ghene die die goedmuthen
verlozen **off Ten tiden als den groeten ho**
ther ende den dieren int van alle leef
fuchsen onder doot was **E** **n** men sal
 hotten assien ende gabelen vande stel
 len vnt roome ter groeter vanderfnesse
 vanden ghemeenen volcke **N**am **H** **a**n
 ende begonst een ghedinge wor ende
 om den ghemeenen oorhoor teghens
 den prouost vanden pallaise en ault
 volckde dat met seckenstaende dat
 het de romen wel wist **V**erderde h
 sentencie in de name vanden volcke
 teghens den romen datmen dien gro
 ten quets met doen en soude **E** **n**
 de dede zo vele daer toe dat met vnt
 brocht en was **off** **De Kynhede van**

Hier daer **Boetes** **s** **sch**
De Kynhede van paulus **o**
 daer bewint hi een deel hoe
 ende in wat manere hi de
 goede verstaen dits manen
 vanden tude der stede van ko
 men waer hi hulpe en bespande
 eerst hoe hi help paulus tuct
 der stede van Rome doe sijnde
 een goet ghetraude man die
 de honden vanden pallaise so
 omme op ghemane hadde om
 met allen te selokene te ver

smathene en te beuouene **D**e houte dat waren de gheueghe ende de gulphde offic
 ers ende dienlinge **Hem** **H**ier machmen oer no wel pensen en mercken datmen
 noch alle dinge vele en ghenouch romme theodorum en hondliche officiers ende
 dienlinge vnt waer harde zeer lettel **Boetes** **v** **nd**me **h** **e** **d**en **s** **a** **c** **h** **s** **a** **m** **a** **l** **e**
 nedre lantken en vntstuden en in steden en in placten van iusticien dat es daj ghe
 rechtsheden vntme theodorum en Rome officiers en grote heere van in iusticien dat
 es vnt on gherechtshede god betert alst sijn heue wille s **a** **m** **e**

*Al meret daer hi secht
van dat Albin & dat die
Albin oer was een goet &
vraude man en haet vander
stede van Rome die welke
albin een vanden dienlinghe
sammig ghebeete Cypriaen
ghebroocht anghetrocht
en bedroeghen hadde en oer
ghedonneft ghebroesen en
gherondwonneert sonder
albin te hoorne of seghen
doordich te sine Om hem
selue te bestarmene vp sin
recht en met sin recht daer
hem Goetes huut gals want
hi hem seghen dien Cypriaen
vremelic stelde en so vele
dat hi van dien Cypriaen
ghehaet wort tot der daf
en sonder een ghelkenesse*

Daulm haet der stede van Rome sinde
die de honden vanden palayse dienlinghe
vanden romme sloucten bi grote ghezach
eden vp hope die te behoude die trac
ic hem weder bi crachte van recht
huut den monde en huut den tanden
Wort om dat Albin die oer haet der
stede van Rome was met en mach ghe
puneert sin fourecht biden valschey
goet dincene van eenighe huut welke
men vp hem valsch wonnesse ghegheue
hadde So stelde ic my inden haet en
in doerstellen van eenen Cypriaen die
dat an ghebroocht hadde en ghebroocht
bi valscheden en huut inde

**Satis ne in me
magnas & el**

Uel ondrachticheden ende gheronch
dijworden hebbic beraccht ende der
reghen teghens mi daer ic doer
waer sekerer wesen soude dan andre
ouer midts dat ic recht en justine so
zeer ghenint hebbe ende die gheuor
derf So dat ic met voer my seluen
ghelacht noch ghehouden en hebbe van

den quaden en goede Jonken der houel
 gken die my bet versekert mochte heb
 ben ende oec om bet versekert te sine
 mocht ic die wel dmit my no ghenocht
 ende beraecht hebben Maer de verhtre
 minne ter justicien en rechtuuedikeit
 Ende om die te helpen houden In eere
 ende In state ben ic gherocht an dit me
 ual **of** Ende wils du weten myn lieue
 woerde wie in sin die ons ghebroucht
 ende an ghebrucht hebben Doordwaer ghe
 seit het waren wile ghediffamteerde en
 gheblameerde personen **of** wete ne een
 baselis die beraecht heeft ghebeest en
 verstecken huut den dienst vanden comm
 dese heeft bedwonghen ghebeest ons
 te wrougheue Ende dat bedwanc rom
 mende by groter moet dan sulden die
 by ander heden schulds was **of** wort
 een gheheeten **Opinion** Ende een ghehe
 ten **Gaudens** wrouchden en bedwonghe
 my mede De welke twee duer de grote
 furscherme bedriechen en arithe quaet
 heden die in bedreuen hadden doortints
 sonder ghetil ghebammen waren huut
 den rommrike Ende wort ghebammen

Ghy sult weten dat **Opinion**
 ende **Gaudens** dese twee
 ware de ghene die **Baron**
 wrouchden en belachten
 Ende vusich an brochten
 en dat si daer toe commed
 en ghehaert waren vanden
 romm met ghelde en hure
 dan quite ghesalden en alle
 heure boeten van heuren
 mesaect

sinde si en wilden niet ghehoorsaem noch
onderdanich sijn den konneste vande romme
Maer betrocken hem op de keersike vri
heden te vauemen In de stede En als
de romme dat vernam en wel wetende
woort Dede hi den ban vermeniden ende
weder hant roupen openbaer Waert
so dat si niet en vertrucken hant der
stede van vauemen binne eenen sekere
gheseldeden int Diemen hem daer betee
kende en noemde Dat mensche dan tee
kenen en bannen soude Int werhoofte
ende also wachtere ter steden hant
steken en jaghen ¶ Och wat machme
of wat salmen te deser vrede arheit
ende stranghicheit segghen die doe
ghesiede Ghemeret dat van desen an
bringers vroughers en lueghenaers
op dien seluen dach als desen vreesse
ban ghesiede luer vroughinghe en
lueghenachtighe anbringinghe ghe
hoort ende ontfanghen was teghens
ons Wat wil dit wesen Mueghen
dit onse onsten en onse leermache ver
dient hebben of mach onse sciencie
dats ons weten beaecht hebben

Of het oordeel ende de dampnatie **Of**
 wille blaemte ende diffame van dien
 die my anbrochten en vroucheden heeft
 se gherechtich ghemact **Of** De felle
 fortune ende vrede aentuerre heeft die
 theen saente al heeft sijn met op de
 anbringhinge van mine onnosselheit en
 ende onfsude Emmers ten minsten sou
 de sijn hebben omme de wille onnos-
 selheit en vullichede vanden vrou-
 chers en anbringers **Of** Ende om al
 te segghene wils du weten dat
 blaemten en diffamatie men my op
 segghende es **Of** Men seit my op dat
 ic de onnosse hebbe wils besarmen
 vander doot **Ende** wils du weten de
 rechte maniere **Men** seit en seit my
 op dat ic belet en belemmerthede
 ghedaen hebbe den bode die de brieuen
 vouch die de senatueren ghemact
 en gheordonneert hadden **Daer** de
 hemelike eenichede in stont van ghe-
 slozen eeden onderlinghe segghens de
 maestert en hochede vanden conun-
 in manere van bezoerte en meute
rie

Merck op den text daer-
 by spreect van bezoerte
 ende meuterie &c. Dat
 meuterie es hemelike
 vergaderinghe en ghemene

verhoefliche **Ende** laet en sprake houden in wapeninghe maken van ghemene
 slichten volcke contrarien den heen en beuen prime en den rechte **Ende** also als
 volc beuerey en doen te verstant dat de hee of sijn eedele en sijn officiers den
 conun dat es den ghemene volcke en den ghemene oorbor cracht en ghewelt
 en onrecht doen

Merck hier vnde text daer
hy spreekt

Wort *Quid agit? O
maiestra censet
Infirmum
rimen & c*

Ende dan *O* Weerde meesterliche sal
ik die blaemten loochene om dat
du gheen fraude van ons hebben en
sout *of* ic kent seker en ic behoert dat
ic de salicheit ende het behoaren
vanden senatuerey beghheerde Maer
den gode voorbaer en dedic gheen be
let *of* Sal ic oec segghen dat dat sel
licheit ende sonde es te beghheerne de
salicheit ende behoaren van sulc een
Weerde en eerbaer oordene der senatuere
ren Maer seker als voor hem selue
hebben si also veel mesdaen te ghene
my in heuren valsche vromesse dat
my dinc ist dat ic quaet ghedaet heb
be dat es in dat ic hem lieden duocht
en behoaren vromede Maer de lue
ghene vander soetheit Dats vanden
sotten en om niet belasten de waer
heit van eenighen dincghen En oec
en sout my gheenen lof noch loon in

bringhen na de decreten van Socrates de
 Waerheit te loochene of belien lueche
 ne **off** Maer daer om niet te my Alwaer
 stellie my onder my domesse Ende oer
 onder domessen van allen goeden wisen
 menschen Wat vander dinc de waer
 heit es doelste ic al by oordene wel
 gheordeneert Waerachtelic In ghescrij
 ten ghestelt hebbe Ende dat om dat al
 de ghueene die na comen sulley dat muet
 gheschieten ende van dien ghedincen
 hebben **off** Maer vanden valsche ghemaer
te brieuen by den romme diemen seit dat
 ic ghemaect hebbe en ghesonden an de
 grieken om te vercruthene de vanc
 hede vanden rommen en es metter
 waerheit niet of te spreken want
 het en es niet ghelofte noch oer te
 ghelouene want men bedriecht wel
 soude ghelofen hebben en verstaen
 hadmen ons willey toeghen of ghent
 copie van theien of vroughinghe of
 an bringhen vaden vroughers of an
 bringhers doelste men niet en dede
 noch en het ghescrien **off** want alsme

Noch sult ghi weten daer
 by sprekt vanden valschen
 ghemaecten brieue **off**
 Dat de coninc theodoor
 selue die brieuen hermecht
 hadde ghedaen maken om
 cause van vedene te hebbe
 ne ghegheuen Socrates te
 praeleerene en wort te
 gaenne in vreesche en by
 justine op sijn lijf en op
 sijn goet sonder doeten of
 by doene van Socrates
 Vans de romme doelste
 van Socrates ontfach

Also doet dat gheest grote macht ende
groot verheeren in alle ghedinghen
dats te hoornen partien an beide de syde
deene voozen en dander na En alsme
my dat niet en doet noch doen en wil
wat vrincht mach ic dan anderzins
hopen Voorwaer ne gheene Want
niet en pensde ic noch nemermeer
en hadden ghedaen **¶** Ende oec wilde
ic wel dat het my had muetghen ghe
bueren dat ic my sommels had muet
ghen verantwoorden Gheleit een goet
man eens dede die Caminus hiet Als
hem **¶** Camus de keyser an sende ende
vp seech dat hy oec teghens hem
gheswooren hadde in manere van
meute en bezoerte niet andren niet
ghedaen hadden Dese Caminus sende
voorwaer waert also dat ic ghedaen
hadde dat ghy my an sijt of dat ic
ghelbeten hadde de mare of de sake en
waer wer v niet gheopenbaert zo
hemelic ende so scerpelic soude ic
dat ghedaen hebben **¶**

Boeck *Quia in re non
ita sensus nror
merror habet auct
t r e*

Wer by al yst so datmen my dat
ghedaen heeft. *Dus verdriet*
noch weenighe en hebben noch niet
so seere verdarent noch onstelt ope
sinnen dat wy ons berispen wille
Al yst dat de quade hem stellen noch
tehoer teghens duecht. En der duecht
cracht en ghebelst doen. *Maer my*
verwondert. Wel wonderlic seere
Ally god ghedocht dat si haer de
gherften vulbrinthen. Ende haer
op setten vulvinnen. Want quaet
doen of arheit beghereen roont by
der cranchest ende biden ghebreken
van onser natueren. Maer macht
en muetghentheit te hebben by de
omnosse daer hem elc quaet onghet
fruide mensche in verstout teghes
de goede omnosse stellende daer
god aen siet ende wel weet dinct

*Daer de text seest
Want quaet doen of e
Sult ally weten dat
Soeres beduyt en ons
seest dat de ghene die
quaet doen wesen en
willems dat die clemen
en bouen gaen den kerste
ende gheboenten der nat
ueren*

En daer hi seet **Ist so**
datter **en** **daer** **sult** **ghy**
verstaen en weten dat de
eerste consequentie of het
eerste vernolich met waer
en is **Maer** **om** **gherechthich**
Ende ghy sult weten dat de
consequencie of het vernolich
is **Van** **waer** **mach** **dan**
quaet **en** **arce** **of** **comen**
Maer dander consequent of
het ander vernolich is goet
En dat is **Van** **waer** **comt**
dan **goet** **en** **duerch**

my sijn een monster dat een dreemt on
ghewenlic wonder **of** Ende aldus en
hadde gheen alre groot onthellic Gene
een van Onen dien smithen dat hi seide
draghende **Ist so datter** **en** **gherechthich**
natuerlic eudonh god is **Van** **waer** **mach**
dan **quaet** **en** **arceit** **comen** **en** **en** **esser**
oec gheen god natuerlic eudonh **Van**
waer **comt** **dan** **goet** **en** **duerch** **of** **maer**
doch hoet in al ist so dat de quade men
schen die alre begheeren de bloedighe
dort vanden goeden menschen Ende sijn
der smithe no eenighe die sijn dat hegh
eert helken vanden senatuerey Ende
oec meerstelic beghert helken onse be
derfnesse no teghenwoordelic om dat
sijn saghen dat **Van** **de** **goede** **bespreemde**
teghens hem **Maer** **waer** **mede** **muc**
ghe **Van** **dit** **verdient** **helken** **sonder**
linghe teghens de oude vaders en
teghens de senatuere dat sijn oec heb
ben helpen keraghen teghens ons **en**
hope ghehoue en weet wel dat di
noch wel ghedint dat du my alre
in gaefe ende halps ghedintken al
tequent dat ic seide of saghe soude

Ende dat ic dede of doen soude/ Ende
 oec ghedinct di wel/ Dat als de co-
 mme theodoris hadde gzaote begher-
 rte en volcomen wille/ En oec sijn
 macht/ daer toe dede te beletghene in
 sonden en in misdaden teghens de co-
 mme like hoerheit/ Dats in meute en
 bezoerten alle de senatouren vander
 senaturie Abellie hi begonste beledde
 en vroughen en anbrughen dede op
 albin een vanden senatouren/ Ic sinde
 te veronnen in de stede hoe en in wat
 groter soorathen en veruise van mine
 staet/ Ic my sockerlic stelde daer teales
 En besarmde heur onnosselheit/ ende
 heur onschuld/ Du weete doch dat ic
 waer segghe en met in minen lof/
 noch in beroemten/ Want hi vermin-
 den loon van sine hemelike rosienne
 die sinen loon souct in mare en in lof
 vanden vike en vander weere/ Dats van
 buten **of** Maer ic segt om
 datment mercken soude en wel mach
 weten te wat hende ic ghermen
 bin in minne onnosselheit/ Want daer

Wij verwachtighen loon van die die
verdient / hetken daer moeten den
draghen den last en de pinc den
quact doene / den Welken last men
ons waerlic en groet vop leit val
schelic ende ongherechtigelic

¶ *Et curus vni
qua facinoris
manifesta con
fessio ita iudices
e e e*

Ende wie sacht ont of waer
waest ont ghesien dat de justie
dat sijn de vromessers alle al eens
waren / ja oec te setthene vop mes
dadighe die openbaerlic ghekent
en beleden hadden de mesdaet / die
mesdadighe te pamerene daer
en wasser eenich of eenighe pet
ghetempert en mede lidende met
ten mesdadighe om dat si mercken
en pensen mochten dat de mesda
die verdout mesleet of onghere
de dat te setthene onnoselic an
de mesdaet ghezocht mochte wesen

*hier merct daer sijn seect
dat de mesdadighe e e
dat doolighe of mesle
dinghe inden mensche wof
by der ghebrechtheit van
der verstaemisse danden
mensche*

Of dat hem fortune dats auenture
 die niemant en kent noch daer hem
 niemant teghens wachten noch ver-
 sekeren en ran dat toe ghesent mocht
 hebben Want al waert so dat me seide
 openbaerlic dat wy heiliche kercke
 verharren wonden Of dat wy de prijs-
 ters duden wonden Of dat wy de ge-
 de ghetraude lieden verdueren wonden
 Ten nausten in onse teghenswoordich-
 ede Of na minn behien Of my verdo-
 nen synde soude men doornesse gheue
Of Maer neen het heeft al ghedaen
 ghesyn sonder ons daer hy te koutene
 ende sonder ons yet te hoorene **Of** En
 nu sie du dat wy gheraecht en ghe-
 bannen sijn Ende ghesonden vyf hondert
 miken varre Omme de neernschicht
 die wy ghedaen hebben om de senature
 te verlossene en die te besazmene En
 du sie dat wy sijn gheuonnest inden
 ban en ter doot Ende al sonder sake da
 verdienten **Of** Och hoe traof es der
 dienen gheacht van onsen vanden

hier merct daer hi secht
Och hoe traof es **et**
 dat hi daer settelen doot
 dat de ghene die hem in sijn
 verdriet ghebracht hadden
 het liden ende het verdriet
 dat hi hadde het verdriet
 hadden vele dan hi

Want gheen en mach van hem van sulke
ken misdaden gheklameert derijst mach
an gheborcht sijn Ende si selue die mis
gheborcht ende bedreuen hebben ghe
sien de deucht en de weerdicheit vander
senatuerie Maer om te bevooghene En
in het anbringhen eenich sijn van mis
daden te stellen So hebben si gheuon
den ende versiert eene lueghene seughe
de Dat wij ghebesocht hebben en ons
beholpen met nigromantie dat is so
uerie Om hoghen staet en eere te
vercrighene **¶** Maer seker du **O**
Weerde philozophie waers doch altoes
bi ons ende veriaent des hant onser
herten alle gheuzbede en vrechheit van
aertfiken en sterflike dinghen En oer
vnder din ghesichte en onder din weete
en es gheen stede om te doene sulcke
sacrilege en ontheoorloofde keelike
sake als te aenbedene en te besighen
dieuels **¶** Want du vermaendes ghe
fidelic In myn oore en in myn ghe
dachten de leeringhe van Pythagoras

den philozophe Die ons leert segheden
 an eenen god en niet an veel goden
 salmen gheboonen ende dien eeuwiken
 god dienen Ende oec so en ist noch en
 wacht my noyt gode lof gheen noot
 te be laghen of te vercrighene helpe
 van vullen gheesten by ingromancie
 Dat by fouerie om aertich goet Als
 du my hads ghestelt en verheuen by
 zo hooft auctoriteit Dat du my
gheliken wils an gode

*Wacht hier daer in seit
 Dattu my gheleke wil
 des an gode Dat me dat
 verstaen sal dat jme dinstet
 hem pmt ende suer hilt
 van meoene en dul van
 duerden*

Wille *Præterea penetra
 he murens dom*

Wacht meer ende noch bouen dien so
 heeft onnosselheit alsoes in myn
 gheselschap ghebreest Want ic gheene
 vullen noch vrende goden en hebbe ghe
 hadt in mine camere noch in myn stu
 die Ende de eerbaerheit van onsen vren
 den en van Cymachus de vader van
 minen vne dat een goet helich man
 was vul van duerden en van goeden
 wille In al syn doen heeft ons wel ghe
 wacht ende besaermt van alsubken

quaden bemoedighen en vpsettghinliche
O Wat groter fellicheit dan onsen
vrienden waerbaer ghesat. Si hebben
te my waert alsul. Wanen en dincte
duer di want om dat von sijn besoucke
en vervult van dinre lievinghe en te
vullen ghemformeeret en beuzoet van
dinen seden so meenen si dat von ghe
voucht sijn an alsul quaetwoen als
te besuyghen de conste van myzomane
Ende noch hier toe en es hemliede
met ghenouch. Dat din zentenne
ende din waerdicheit. Die is altoos
gheheert ende verheuen helbe my met
en heeft ten naustien eenighe bstandin
ede ende hulpe moeghen doen du en
moets oec mede deelachtich en ghe
quetst sijn bi dinen vrien wille int
grate onghelie datmen ons doet
Helas ende noch zeker es dit een
sin. dat den hoop maect en groter
meerder dan onsen onghenouchten en
dat ons grote quetst ende deert. dat
es suppreken en het eximere en

tyghelike In waerdicheit of In prijse da
 veel hieden hem met verstaende ten
 gheuougt he noch ouermerskende den
 rom vanden duerden Maer en sien
 niet varder dan vp tyghual ende vp
 dauentuerre. En meenen alleenlic son
der dwijfel dat dat alleene duerht en
Weldaet es Daer hyllic goet of wouf
 Ende daer huut roont ende spruut
 Dese oppme en dit goetdinken dat
 dat teerste dinc dat den mensallen
 kerstij haet en beghest es sine goede
 name Ende al sine goede oppmen en
 goetdinken of wapen wel lieue
 heere god wat meumaren sin no
 onder volc teghens my Helas hoe
 onghelike ende hoe diuersijne senten
 meumaren clappanden en muzmurere
 inghen sin Ende spreken de hieden
 no vp my en teghens my Doerhaer
 werdaer het ouerpenssen van dien
 doet my wee Daer omme en hute dat
 zo dincet my dat het huterijste en fack
 ferste quaet es dat bereghentheit

*Noch meret hier daer hy
 secht En meene alleenlic
 dat hy daer betuicht
 hoe dat vp alle tiden het
 goetdinken en het meenen
 vanden ghemeeen volcke es
 En hant oec alleenlic ouer
 recht en waer dat gheen
 duerht noch wel doen en oet
 dan huut den kiken noch
 wisen noch goeden haet ghe
 theuen en sin sin dan dinc
 kiken Ende leitel hieden ghe
 louen dat arm mensche
 of kerstij mensche ghe
 traide sin van Maer wort
 een arm mensche kike ende
 machich So wort hy wyl
 en ghetraide en doet haet
 gheuende Dit es goetdinc
 ken en het meenen vanden
 ghemeeen simpel volcke*

ende wylke fortune doet dat es als de on
salighe mequallen keytme eenich hinc
hebben dan meentmen en men ghesloft
dat dat sint in tiden venders verdient
helbe **¶** Ende ic helas die vernaecht ben
huut al myr beluaert ende ontleeft van
allen waerdheden onthert en verbysteet
by valsche mare en quade vermaetende
en exsternacie hebben van wel doen **¶** Ende
halas ende vreesden **¶** Ende my dinct
dat ic sie de quaetdoeners die in vrees
heden wercken sijn en alcos besich in
felheden sul bliscpen en sul ghenouchte
vloren **¶** Ende ic sie dat de ghene die
studeren op alle verdeznessen van duen
den sijn beroert en neerstich tot alle
manieren van valschen voroustmiche
¶ Ende ic sie de goede zo sonder en ter
erden verdruet duer den daer die sijn
hebben en den ducht om dat sijn ons sien
in dit verlies dat sijn duken en slijghte
¶ Ende aldus alle vreesde quaetdoeners
an nemen hoortien moet stouticheit
met stouticheit in quaetdoene en in
artheit **¶** Ende dat es om dat sijn blme

sijn dat si niet spreken en
dursten van dure om dat si
hem so in drucke met onrecht
wesen en also vercracht ver
fasseert en verfoert sijn
Ende sijn sul wesen **¶** Dat
hi daer seuchen wil dat si
plachten ghesamender hant
de goede onnesse leden onder
stant te doene en te beser
mene Maer no en durste
sijn hem niet onderwende
noch niet kochten want sijn
exempel sathen an Boetes
en an tatroote onrecht dat
men hem dede ouer sijn wel
doen **¶**

Dat voort Euden hals
bediet **¶** Omgheduenlike
pinc en formenten ende on
verdient verdriet en danc

noch niet daer sijn sijn
Ende ic sie de goede zo
Dat Boetes slaecht ouer
de vreesde ende beclacht
ghemeer profyt en ghemeer
vothor **¶** En die beclaghe
zo want hem dinkel druc in
sijn heete **¶** Ende dat om dat
de goede gherechticheit me
sien en de wise so zeer
sonder waven en meester

Ende voort weet en merkt
daer sijn secht **¶** En aldus
alle vreesde **¶** Dat sijn danc
secht en vermaent dat sijn
sach dat de quaetdoeners en
de tranten stouticheit door
deel en lofs en muethenheit
ghenouch hadden op de goede
eracht en ghedwelt tussent
en pynlicheit te doene en dat
stoutelic te bestane sonder

ontsch **¶** Ende dat sijn exempel van Boetes manden **¶** Maer dat die niet ghecorrigiert
noch ghepunit en waven van haren bederthene en valscheden **¶** Maer vercrachte
ouer heur quaetdoen groote lieflike lammen ende groten lof sijn welken elc
quaetdoene in allen steden in allen plaetfen en in allen houcken verbrict ende
openbaerde verdoete en stelde wirt en verdoerden heur quade opstellen en
valsche ghepensen zo groot en so vele **¶** Dat die goede moesten duken en slijghen **¶**

onghe conyngert ende onghenueert
Maer sijn verberdende ende hapende
troute ghisten ende loonen of Ende h
sie dat de ghene die onbeschrudich sijn
van misdaden missen en staen hure van
allen versekertheden ende van allen be
scremmen of Aldus en hier omme stelle
h my dus te kuyperne an gode

ordonneert heeft en die dinc
en sonder doel verberst sonder
also boetes dinc en secht
het menscheleke gheslachte
alleene En dat machme in de
se deersien wel verstaen dat
boetes vermaent en ver
haelt hier den staet de ord
nancie het wesen en het te
gement van elken dinge
sonderlinge Ende onder al
dit so draecht boetes god
den dat hi het verment
en de ordonnance vander
menscheleke gheslachte heeft
in sijn achte so cleene en so
sottel want also boetes dinc
so laet hi den mensche hem
seluen regeren en regeren
na sijn selfs wille En achter
uolghende dien wille de men
sche gaet te quise en wort
verloren Ende aldus dinc boe
tes dat god den mensche met
ghemaent en heeft noch ghe
ordonneert gheschic hi alle
andre dinghen doet also als
men inden text vande deers
sen wel verstaen mach En
noch meer dinc boetes in
voerhale en verstaen vanden
seluen deersien dat god me
ordonneert of te seltel
bezoecht heeft de mensche

Dit hinc

*Vijfde deersien
vanden eersten
houc
Ostellisen con
diter orbis
Qui petuo e a*

Boetes

O god almachtich eudens bekent
Du hebs ghemact het firmament
Met starre Ende does dat al omfrent
Wel zeere loopen Maer onghelben
Ende sonder bezacren sinstu regent
In dinen troe sinstu dits ons wel con
Die starren regierstu selken stont
Ende alle dat es hier ende ghesont
Sommels zo sien den de mare kont

*In dese deersien die aldus
beginnen O god almachtich
E ghemact sijn mercken
en verstaen c soe dat boetes
veerende ende berlaughende
sijn verdriet den almoghed
god maker van allen dinghe
dy kuypt slachende en der
halende soe en waerome dat
hi alle dinghen wel en vul
comelic en oer verseker ghe*

loopt huten alle andre dinghen want de menscheleke moet het delfte ende het
vpperste sijn van allen dinghen Ende hi dien soudt en het behoort dat het best ende
dulmaerst ware Maer de cofrane van dien sietme altoes ghesien want men siet
dat de goede die duichdelic leue en altoes wel doen en pars begheere sijn deerde
ouder doet verdreuen ghepersequert en met allen verdruyt ende besraemt ende
besandich van de vrede en van de quade ongherechtighe menschen Maer de quade
en de vrede vermaent en tussere sietmen verheffen en voort treden en houde
like eere en dienen en worden gheholpe en ghesielt stuyt en gheduericht in voer
spoede ter boereit En aldus int hemde van sijn deersien bidt hi gode dat hi die
menscheleke regere en bestieren wille gheschic hi den hemel regiert en bestiert
en alle andre dinghen Dat es in een seker vast en gheschadich regement

Dan somels cleene wort haven vout
Ende surifer licht ons die starre claer
Nu vanden aduent ist hemde vordbaer
Nu weder beghint hi vpt ander jaer
Dan werden de daghen sanc openbaer
Dan weder wort doncker ende swaer
Den tyt ely jaers al bi manieren
Wilstu dus deelen en bestieren
By den lenten bi dym regieren
Groyen de louere die doelt verchieren
Te herfften vallen si sonder vieren
Anden onst dan smitmen frozen
Dan saymet weder nu achter nu voren
Nu machmen de doghelkens singhe horen
Dan weder klyt men sanc verloren
Na teerste ordyn zo sietmen sporen
Meest al de aertlike creatueren
Want alle dinge om heur ghedueren
Sietmen treest houden wel ter cieren
Syn in drooghe of sint humieren
Dit al regierstu dus fallen luieren
Maer vanden mensche also als sint
Kone du niet vele lettel of adint
Wen laetstu fortuney niet al verdint
So lopen dat si de goede pynnt

So wat de quade heeft ghevenint
 Dommosele moet dies draughten last
 Quactavenres sijn int hoorlyste ghepast
 Drecht die al wat sijn manieren wast
 Soude verslaven es domkerst ghecast
 So wie gherechtich es goet en vast
 Wort in sofferichheit di wils ghecast
 Den sellen en deert noch rouf noch heet
 Om heghen bedriethen of quaden eet
 Commen sijn verdoen also men wel weet
 Alle weluaert es hen ghereet
 Als nu tegneert houaerdie
 Nu verzaetschap nu fellome
 De quade verdulbet met sijn partie
 Wameer sijn met bedriegherie
 Macht om gheruyghen en baeltie
 De goede met allen onder vaet
 De connythen diemen dachten moet
 Dorren wel stouthe tomnosele bloet
 Met allen ontrachten lant en goet
 Ende veruyghen in wederpoet
 ¶ O god heere hoor doch myn clachte
 Ende wil stellen op ons dyn achte
 Leere dyn wylhe op mensche gheslachte
 Want in dyn wer ist edelst van machte

Stellet doch bintem fortunem wachtte
Dat sint zo deerlic met meer en lachte
En dattet ouer haer met en slachte
Stellet oec in een juiste wachtte
Ghehike de hemel es telken daghe
Die met en dacht en dincen behaghe

Dit is de

viijde

*viijste prose van
den eersten bouc
Der obi continu
ato doloze dela
frau illa & c*

Als ic aldus harde langhe ghe
weeschen ende ghetrent hadde
Ende in minen druc en renschien al
min letten min deeren en min zierde
ghesent ende verclaezt hadde. Philozo
phie min doestie ende meestrichte
Omberzoert met een blide en swaen ghe
nouchlic aensichte en recht als haer
met onstellende en als met lettende
noch weghende al min weenen ende
al minen druc. Ende also darm als
ic di vrouue en weenen sach bekent
Wat du waere. Ende dattu dy seluen

hylts ouer eenen onsuualken leytuf en
 ballinc Maer hoe vazre dattu di hylts
 ouerghenamem en haddin met hylte
 gheboren en hadstu selue met ghe
 seit en gheopenbaert Maer doch du en
 sijn met vazre van dinen lande Abus
 messers du ende dools En wils du per
 dathen di houde ouer ghebannen Dy
 seluen hebstu dan veriaecht en ghebane
 Want niemont anders en mach di veru
 ghen noch bannen **¶** Ja op dattu in din
 ghedinken wils bruyghen huut wat
 lande dattu ghebozen sijn **¶** Din land
en es met ghehele fateensche land
 Daer veel heeren sijn die fragment
 hebben Maer es din land het land daer
 maer een god een heere en een sonnes
 es Die groote dhrap heeft borghers
 en volc te vergaderne Ende met te
 bannene noch te veriaechene Ende het
 es harde groote vryshede gheregret
 ende ghegouerneert te sijn onder sijn
 wet by sinder wet en met sinder wet
 Ende sijn gherechticheit onderdancich te
 sijn **¶** Ne weest du niet of hebstu verghete

auctoriteit vander stede
 en vanden quets vanden
 romit pammis **En in sulc**
ghescreuen Also als salue
 ons dat secht en bescreit
 dat wylsen eer inden tijt
 die van athenen verore en
 huut name van allen hare
 volke dartzich heere die
 Avle regierden en die vore
 den by heere houerdicheit
 in dat regment so quact
 en so tyrantich dat si al de
 goede rechtsuadich mane
 vander stede van athenen
 altemet en by staden nd en
 nd een en nd stede deden
 deden of veriaechden ende
 biene of versonde ja so lan
 ghe dat si de stede al efame
 verdoeren En by dese secht
 hier philosophie tot Boetes
 dat het also niet en es vande
 lande daer de eenighe en de
 hoorste regierer het reg
 ment of es

Ne niet op de tijt die secht
Ne weest du niet of hebstu
 dat de stede daer by of spract
 Alceps verstaen mach wege
 eens sijn ghehele groote
 raomen daer de wet sulc
 plach te sijn Dat so vrie

daer veruueghen hadde een huus daer hy in wonen mochte
 an niet en mochte daer huut ghebannen sijn **Noch hoort wonderlicheit** Dat als al de
 weerd onderdancich was kome of kome **Waer doe pement woende in vrie**
 kome poort **Ne hoort wort vander verstaenisse vander stede** het mach oec wege
 de stede van iherusalen dat hemelike daer elc goet rechtsuadich mensche poort
 in behoort te sijn en elc wege mach op dat hi wil Ende dat en hou niet dan
 an sijnen propren wil

Ne niet en het vrede tijt
 die secht **Din land en es**
 niet **¶** Dat elc mensche
 land es den pars en de ghe
 rusticheit sijnre herten
 sijnre consciencien en sijnre
 ghepensen Ende dat land
 es te sechtene dat de me
 sijnre dat verheest dat es
 die kuste by de weerdicheit
 sijnre seluesche en by de for
 ghelicheit en machicheit
 van desen aertseken ende
 inthillen dinghen
Noch sulc ghi letten ende
 meechen op selue **Dat**
 philosophie haer beding
 en haer meenen **Daer**
 prout ende toech by een

de houndste wet van dinnre stede de
welcke wet sulc es dat so wie daer
sin wooninghe sonderen en maken
wille en machinen met banne noch
verfachten Want so wie dat woent
binne den muere en belokene vander
stede en doet gheen dinghen daer hi
den ban mede verdienen mach Maer
die in de stede met wonen en willen
verhefen en verbuere alle de vrucht
hede en de versekertheden van dier
steden aldus en by desen en sette ic
met op de stede daer du di houten on
ghebanne Maer emmero dinn vrouwe
ghelaet en dinn drucht ghesichte wie
cht in my en doet my pensen noch
oer van dinnre studie librarie ende
boucken en boucken lettels of met
noch oer de moethede noch de verster
licheit van dien hoe danich dat si oer
es en achte ic met Maer ic achte
consideere prijs en bemercke de stede
dinnre herten In welcke ic de bou
ken met ghestelt noch gheuoucht

en hebbe Maer hebbe daer in gheuocht
 dat den boucken waerde gheest Dat sijn
 de substantien ghescreuen en sentencie
 van minen boucken die in dinn herse
 beuangen en besloten sijn

Philosophie

Et tu quide de
 fuis in omnibus
 bonum merit?
 vera &c

*Item weet dat hier daer si
 secht Ende voort vanden
 dincden & of dat philoso
 phie daer weder verbaelt
 ende vermaent alle de pom
 ten ende de artelen daer
 hem hoes hier voren
 of en mede bedacht heft*

Ende voort vanden dincden daer du of
 sprecks die du menich sma en menich
 waeren ghedaen hebbe ten profite vande
 ghemeene goede en oorboer Eckerlic
 hebbe du ghenouch recht en waer ghesent
 lichtelic en wort ghenouch daer of ghe
 sprocken ende meer mocht du daer of
 wel spreken Ende van al tithuent datme
 di turechte by leit en seufft Weet elc
 kerlic wel wat daer of luerthene of
 waer es ghesic du wren ghesent hebbe
 Ende vander quaetheit ende bedreghen
 heit vanden ghenen die di bedreghen
 ghebroucht en an ghebroucht hebben
 Ensta met luttel seithens of ghe
 freedt want het ghemeene volc
 spreect daer hard veel vudelike en

meer of **off** Ende voort meer hebsta
 berispt vernedert en gheblameert
 scarpelic het ongherechtich doen van
 den senaereren **off** En oec hebsta haer
 de grooten druc van dat ic mede in
 di gheblameert en besandicht soude sijn
 Claghende dine vermaertheit ende
 dine fame en goede name seere ghe
 quest/ Ende ten hende het sijn dat
 din draufheit met allen verlust ende
 onstelt es op fortuney dat es op de
 auenture Want dine verdiente en
 dinen loon en es di niet toe ghesticht
 noch ghegheuen na de betaemten en
 toebehoorte van dien Int hende oec
 van dinen scarpelic ropende wesen
 of kinnen hebsta ghebeden gode dat
 sijn aertrike oec gouuernerij wille
 In sulke ordonnance en pape als
 sijn den hemel doet Maer aldus **om**
dat de menschelijckhe affecten **de**
 eden ende bezerten maken groot
 gheruchte komekinghe en swellinghe
 in din herte/ Ende gramscipe druc

Noch let hier op den tekst
 mer sijn secht/ **om** dat
 de menschelijckhe affecten
 ten se **off** Want ghy sul
 weten dat de affecten van
 den wesen en van druc
 heeden sijn die gramscipe
 pe ende onghemuchte

Hier daer philozophie
leecht Aldus moeten **Wij**
eerst **en** **hier** **sult** **ghy**
 verstaen en weten dat dit
 es eene maniere en eene
 gheschikene gheschickte en
 ghesonnen hant de meest
 van medicene want als
 inden mensche de ouerul
 orende quade humeuren
 of waerheden met ghe
 ringhen en moechen en
 selso of by natuere hare
 therechten hant gant
 dan maken si eene der
 gaderinghe gant ende
 worden eene hoep en een
 gheswel en dat noemmen
 een apostume of een
 woere of een claphore
 of cloere En om dat te
 verdriuen of te gheue
 jene zo besighen de meest
 ters int eerste beghinne
 sochte en cleene medice
 nen of salue En laten
 de harde en de zware of
 starcke medicene of sal
 uen tot de sochte wel
 hebben gheschickte En
 dat doen si om te bet
 te verzoetene de ghe

Ende **Weminge** **in** **herte** **der** **tribulere**
 in **verkeeren** **en** **en** **huet** **gheene**
 macht als no **ontfanghene** **ende** **te**
 nemene **starcke** **hoeten** **en** **medicinen**
Aldus moeten **Wij** **eerst** **besighen** **al**
 temet **vanden** **hoesten** **en** **soetsten** **boeke**
Remedien **en** **medicinen** **Om** **te** **stelpe**
 ne **te** **soetene** **en** **te** **vermoedene** **de**
 groete **hardicheit** **vanden** **gheswelke**
 die **de** **tribulacien** **ghemaect** **hebben**
 in **in** **herte** **en** **Ende** **om** **daer** **na** **dan**
 te **bet** **te** **nemene** **en** **te** **bet** **ontfang**
 ghene **en** **lichteliker** **te** **nutten** **scar**
 per **en** **dan** **noch** **scarper** **noende**
 hoeten **en** **medicinen**

Dit **lin** **de**
Philozophie

leste **veersen** **van**
den **eersten** **houe**
Cum **plie** **bi** **radis**
fraue **Cancer**
fidus **mestruat**

Want **als** **de** **sonne** **clent** **inde** **zceest**
Wort **deerde** **seer** **dan** **hite** **duer** **rant**
Wie **dan** **sin** **coerne** **der** **eerden** **gheest**
Om **groepen** **Wet** **dit** **hys** **lettel** **man**

swellen **en** **ome** **te** **door**
 verjoeden **de** **goede** **war**
 rshede **vanden** **quade**
 en **daer** **na** **so** **gheneen**
 si **de** **starckere** **medicne**
 of **salue** **of** **in** **scorden**
 gheswel **ende** **doent** **ope**
 an **spuade** **hant** **te** **late**
 ne **Ende** **also** **leecht**
 philozophie **hier** **dat**
 in **om** **doen** **bet**

Hier **in** **dese** **veersen** **de**
aldus **besghinne** **Wat**
als **de** **sonne** **en** **en** **en**
ghy **mercken** **en** **bestue**
 noch **eene** **ander** **ghel**
 keneffe **en** **maniere**
 op **dit** **selue** **dat** **doezp**
 es **Ende** **dat** **doet** **phi**
 lozophie **om** **dat** **si** **haer**
 smaken **en** **haer** **set**
 ghen **te** **bet** **verkeeren**
 ende **confirmeren** **bet**

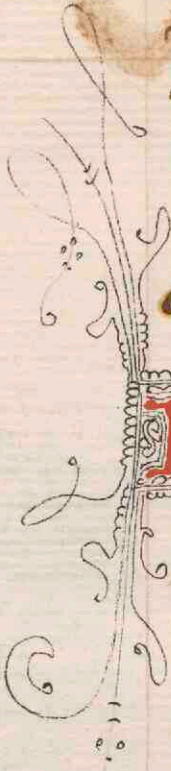
Maer eerden vele de busch in heeft
Die ghereyche in wel waer hinc ghepapt
Oec mede so puint in al om met
Die winters jouet de violetten
Als men de noten gheualken siet
Wet harenden wint in welken wette
Harde veel beesten wien dattet ghesiet
Dat si haer farden daer in besmetten
Die drincken wil den goeden wijn
En smiden de druenen dan niet te vrouch
Want inden herfst moet emer sijn
Der druenen tuit hets vrouch ghenouch
Die dan om rickken wijn doet ghepin
Ic meene in ringhes wel sijn ghenouch
God heeft aldinc verlyt wel ter huere
Gheordonneert ende vulstelt
Ende dat elc sijn tuit ghedueere
Onghemintelt in herch of welf
Elc hout sijn tuit oec felker huere
Dat god hem gaf daert al an hest
Met den mensche moet oec so wesen
Alwes ghestadich in heet in rouf
Sal in van allen drus ghelesen
Want als in gheene maniere en hout

Maer doelt ontbrecht hant die in desen
Sijn hende wort dinc ja menschfont

Dit is de

Boeck

*Estte profe van
den eersten bouc
Primum igitur pa
rens te me pau
tulio Est*

Doe seide te my Philosophie Dus
fulstu eerst waeruen dan ghe
ghen ende liden dat ic di tempere
ghende eenighe simple of cleene vra
ghen om te bet te vernemene den staet
diner herten Ende om te bet te wete
ne in wat manieren of met wat sake
ic dy best sal moethen ghelesen of doe
seide ic haer verantwoordende vzaecht
vriken also di gheheft Ende ic vo dat
ic can sal dy antwoorde gheue of
te wort vzaechde si my segghende
aldus Weder waenstu meenende dat
dese weerd gherecht es en ghe
gouerneert van fortune dats van
auenture of dat si gherecht es by
redenen of Doe seide ic weder Seker

*hier duer pme vzaecht / seg
ghende weder waenstu
meenende **E** **E** **E** **E** **E**
weten dat de verstantesse van
dien teit es na teoetomke
en na de opme vanden **E**
ruinenen die seiden dat alle
dinghen die ghesien **E**
sien of gheuallen sonder
redelicheit of woisheit*

*Wet weet hier daer Boetes
recht. Saker ic en soude
met ronen & c. dat dat
gredmiken of die opme van
sin segghen doet en waer
achtich es na onse kersten
gheloue e*

Saker ic en soude met ronen ghelouwe
men ghemeenen dat den sekeren lan
der werelt soude moghen comen van
aentrueren Maer ic weet wel daer
hi dat god diet al ghemaect heeft
es bouen al Ende hoost van al ende al
Regierende Ende noyt min daghe
en was ic van andre opme meenighe
of ghedochte **¶** Doe sprac phie ende
sende voerwaer het es also En oec
mede dit selue of al dies ghelike
hebtu ghesent en ghetocht hier do
ren het op daer du di beslaechdes
dat god leetel of met en achtede op
smenschen gheslachte Maer wel ach
tede hi op alle andre dinghen Ende
di en twifelde niet het en was al
gheregeret hi vedene sonder alleene
de mensche **¶**

Philosophie **¶** **Dape ante de**
hementer am
mzor cur zil
God heere wonderlic my verho
dert en harde zeeve Dattu hee
suo Boetes als du hebt die ende

alsulke Sententien en verstaemisse
 in dy **of** **W**n moeten mach voerbaer
 wat hoer en voerder taten want
 ic bemede daer moet wat anders sijn
 daer tghelouet In es en luyt **of** **D**us
 segt my mids dattu met en twifels
 god en vergerst de werelt **W**etstu
 oet **W**et wat voeder **D**ats met wat
 behersel sijn die vergerst **of** **D**oe gaf
 ic antwoorde en ic sende standbehe
 of met en weet ic de sententie **D**ats
 komesse vander verstaemisse of opinie
 van dier vraghe wat souden dui dan
 op moethen te passe verantwoarden
of **D**oe sende voeder philosophie **of** **I**c
 en was met al ontweert **A**ls ic be
 medede datter wat was daer tghel
 ouet In was **D**uer welc ghebrer de
 zisten der tribulacien In dmy herse
 ghecropen sijn **G**helic men In een
 rusteel cruyt duer de gaten die In
 den muer sijn

Philosophie

**Sed mi mishi
 queso utemini
 sti quod sit / Et**

vergerde sonder gods hulpe
 Ende teughens die opinie en
 teughens dat goetdinken so
 frust / **A**gastel In sine meta
 phisike **E**n nochtans sijn
 alle de opinien dolmatie en
 teughens tgheloue **M**aer de
 derde opinie die **W**arachtich
 es **D**oe es dat In gode drie
 dinghen sijn **D**ats muergher
 het **W**ysheit en ducht **E**n
 dese drie dinghe sijn alle
 een **W**esen met gode en In
 gode **E**n dat sijn de voeder
 daer de werelt mede ghere
 gert es

Mer daer pñe vraghe
Wet wat voeder **E**n **D**at
 eenighe philosophie of meest
 waren In ouden tiden die sei
 den dat god helpe moesten
 hebben omē de werelt te
 regerene **E**nde also stelden
 si dmergherit of twidraach
 ticheit In gods muergherit
 het en In sijn **W**ysheit het
 welke om muergherit en on
 ghelouelic **W**esen moet dat
 In gode **W**arachtichheit **W**ese
 soude en oer dat hi helpens
 noot hebben soude **D**ies zo
 vraghe pñe **L**uce die
 vraghe om dat hi en si ope
 saren soude wat vander sa
 ke Ware mids sijn antwoorde
 en haer leermighe **A**ndre
 meesters **W**aren **D**ie soude
 dat na den tijt dat de werelt
 ghemact was dat de werelt
 elc voort an haer selue

*Nu maect hier daer hi secht
Nu secht my noch **et** dat
phie daer vraech Wel het
hende es van allen dinghen
Ende dat es daer hey elc
dinc toe voucht en omers
daert wesen wil en wesen
moet ja vercht by nature
Want alle dinghen van daer
comen sijn dies willen sijn
daer alle weder keeren
Want het es god En god
spract selue die hi seide
Ego sum alpha et o es te
seggene ic ben beghin ende
hende **Nu weet oec** dat de
leghame weder trecken in
de vier elemente in yle
dat te seggene es doorme
en materie Ende yle treet
weder in gode daert of the
maect es En al ist also dat
god beghin es en hende **Nu**
fane es anders te mercken
in hem En beghin sijnde En
anders by thende sijnde En
hoe wel dat dit wonderlic
es te verstane het en es noch
fane met innueghelic den
mensche dat te beghinene
en te kenne het een son
der het ander e*

Doe secht my noch **Obedmit** di oec het
Welc dinc het hende es van allen
dinghen Ende daer alle dinghen nature
hken toe trecken en toe wesen willen
et doe sende ic **ic** hebbe daer wel velen
oer of haren spreken Maer tribulacie
dinc ende weenighe hebben mine memo
rie en myn ghedincen al verdonkert
en bedroust **et** doe sprac si noch en vraech
de my segghende **Weestu oec** Welc het
beghinsel es daer alle dinghen of sijn
ghewonen ende wort gheghaen **et** ic
sende ja **ic** dat weet ic wel want dat
es god **et** doe sende philozophie En hoe
mach dit wesen dattu wel weets welc
het beghinsel es van allen dinghen En
du met en weets welc het hende es
et Maer seker het es waer dat de ma
meren vanden tribulacien sulc sijn dat
sijn wel moethen het herte huut sijn
staet seer bezoeren en ontweghen Maer
met allen vanden en ontweghen en
wonen sijn met **Nu** meer sende phie
wil ic di vrathen **Nu** secht my sprac
sijn **et** **Obedmit** di oec dattu mensche
sijn **et** Doe verantwoorde ic **et** Wat soude

op die vrathen met wel volcomelic en verantwoorde also hi sculdich es te and
warde Want hi segghen soude dat hi sterflic mensche waer na den leghame
en onsterflic na de ziele Want de mensche die hem seluen te verchte kent es
recht salich Daer Iuuenal op sijnste ende secht **Notis obligos** dat es griec
Ende es te seggene in onse tale **lech** di selue ende du sijn salich e

*Nu maect hier daer hi secht
Obedmit di oec dattu e
Sijn sult hier weten en ver
staen dat **Exces** haer*

Ic dan ghedincen Wat mensche es te
 segghene vracche du my Of du vracche
 my Of ic my kenne en weet een sterf
 lic dier sinde met vedelike en verstan
 delike siele **ff** Ic sende weder en traudhe
 ja Ic dat heken ic en ic hndt en oer weet
 Ic dat wel **ff** Doe sprac si en weetstu
 oer met dattu yet anders sio Ic sende
 neen Ic **ff** Soe sende pme Nu weet ic
 een ander grawe sake van dinre sieste
 Wdts dattu dy seluen dulcomeln met
 en kens huut **ff** Welke ic maniere weet
 en vonden sal dinre ghesonden **ff** Alons
dan want du met en weete/propelir
 Wat du sio Maer hebbe dme waerdichet
 vertheten So houtstu di ouer ghesone
 en naest ontleet van dinen propre goede
 En want du met en weete welc sionde
 es van allen dimgen So meenstu en
 houtstu in de Dat de felle wreede en de
 quade menschen gheleuckich machich en
 salich sijn En om dattu hebbe verthete
 Met wat sier weder de weerelt ghe
 vertiert es So meenstu dat de auentue
 ren en de veranderinghen van fortune

Ic daer si secht Alons dan
 want du met en weete oer
 op dese warden sult ghy
 merche en weten dat waer
 so dat de mensche hem selue
 wel bekende so soude hi
 kennen en weten hoe weer
 dnt een dier en hoe heue eene
 creature hi gode es Ende
 dade hi also hi en en soude
 met waerdich kennen noch
 prisen alle andre tuchlike
 dimgen der weerelt noch hi
 en soude oer met goude wor
 sijn proper goet En niemot
 en soude hem oer abedanne
 honden huut sio kande mit
 huut theene lande propelir
 ter weerelt waer hi oer
 leuende hem houdende

Komachtich ware ja die dueghelc mensche ware vedelc
 en betrukkende an gode Want alle menschen die quaet en ondueghelc sijn sijn ghe
 samme en moethen hem wel houden ouer abedanne Maer die kan es van gode
 Item noch sult ghy verstaen op dit leste ghescreue point daer si secht alons In de
 dat de felle en de wreede menschen en ongherechtighe met machich noch machide
 wesen en moethen want si en conen niet gheraken an yghuent dat si natuerlic
 begherey dat es an thoochste goet En oer en conen si niet salich ghesijn
 want si ontberhen hem en verdelen vanden waerachtighe salichet de welke
 het hemde es van allen dimgen

3
sijn ende loopen sonder gouernement
ende xertiment van yedene

Philosophie *Magne non
ad morbu modu est*

Dit en sijn alene met saken van
herten Maer sijn harde grote sake
vander zielen doot *of* Maer doch
dancke ende loue gode dat natuerre di
met met allen heethenen en heeft
Want wy hebben een groot sondemet
Ende een grote voordringhe om di te
ghenesene In ghesien dattu hebt
waerachtighe verstantesse en ghere
chte sentencie vanden tegemense der
weereft Wids dattu met en houts
noch en gheloofs dat si gheregret es
in auentueren maer in de godlike
ouerhemchede Aldus zo hebben wy
sone en goede hope van dy *Ne wil dan*
met truetzen Want van dit cleene
vongken sullen wy in dy doen comen
spracken ende vonsken een claer
lichtende leuende hitte en ter dul

Maer hier by den text dat
 si secht. Want de natuer
 der menschen is dat het
 is de ghetughenesse van al
 len filosofen en wise
 menschen natuerlyk also es
 vanden ghetughenesse men
 schen also als de text dat
 verlaert. Want so want
 dat de ymaginacien en de
 ghetughenesse vanden mensche
 beghene en laten de waer
 achtighe en de goede opim
 en ende ghetughenesse dat si
 dan rechtvoert en by de sel
 ut stont in nemen ende
 ontfanghen de quade ende
 de valsche opimen ende
 ghetughenesse. Want de waer
 heit ende de luyghene of
 de valscheit sijn ewelich
 wtzake en seghens staede
 een den andren sonder een
 midel. En elc weet
 wel dat het herte of de

maeter ende waerachtighe kennesse der
 waerheit bringhen. **Maer** den tyt
 en es noch niet so verre ghegaen dat
 si soude moethen ghen gheiden noch
 ghetugghen te nuttene de starcke en
 sware medicinen dinnre boeten. **Wat**
de natuer der menschen herten es
 sulc dat so waermeer dat si latende
 waerachtighe opimen en goetdinken
 en daer of ydel sijn so worden in
 rechtvoert ghebult met valschen
 en niet quaden opimen en benoedinghe
 huut welken comen en spruten de
 verstorgheden en tribulacien die dan
 verstorghen en verzomelen de waer
 achtighe salicheit der herten en der
 verstemmen. **Ende** leeden die also da
 in donckerheden. **Of** de welcke ver
 storghen bezaerten en tribulacien
 si sal moeten mindren altemet ende
 vermelen al suuerliken by moeten
 met lichte en cleene boeten en med
 cimen. Te dien hende dat de valsche
 de ydele en de donckere affectien

ziele vande mensche nem
 mermeer ydel en es dat
 es te verstant sonder in
 magtmerc of pensen of
 spreken of drome of fan
 tizerie of visioen of ver
 anders. En weet oec dat
 vande quade ghetughenesse of
 ymaginacien of vande an
 dren eenich so groeyen. En
 worden verstorghen
 moeten en bezaerten. Ende
 daer of groeyen dan inden
 mensche donckerheden ende
 donckerheden die der me
 sche ghetughenesse en ymagi
 narien met allen ontfan
 deren en verdonckere hude
 welke si in gheene ma
 nere weder ghekeere en
 comen noch gheraken an
 waerachtighe opime ende
 goede kennesse. En daer
 omme secht psalm in den
 text. **Maer** den tyt en es
 noch niet &c.

ghepempen ende ghebetenden mochten
verdreuen worden Ende dattu dan mensche
ontfanghen De starcke medicijne en
goeten by welken du muerche en sulc
kennende en besessende en gheuoelende
worden de claerheit vanden waerach
tighen lichte

Dit **liu** **de** **Seuenste** **veesen**
Philosophie **vande** **eerste** **houe**
Nubibus atinis
Condita nullis

Als Wolcke beulent
Seer vnde kert

Atem In dese metre of in dese
veesen die aldus besimmen
Als Wolcken beulent & al
Proust philosophie en bewijst
datme eerst moet huut der
zielen vanden mensche veru
ghen en besessende pynlichede
de beoerse de myte ende af
fectien diese so belemere dat
si de waerachtighe ymagina
rien en dierden niet beken
en ran En dat proust pinc
en bewijst by drie exempel
of by drie ghehkenesse ghe
lyc de verstaen mach die
de veesen leest

Haer doncker vloeghen
Swart als bepen
Dan wort bedert
Der sterren troeghen
Want heur vermoeghen
Hoe claer het blect
Es al ontboeghen
Van onsen ooghen
Hoe vurre dat strect
Heur soyn heur weesen

Als de Wint' groot
 Dalt op den groot
 Der Zorgher Zee
 Licht ende bloot
 Claer sonder ghenoot
 Sinde ende ghedwoe
 Als stormende mee
 Wort haren stoot
 Slaende ontwoe
 makende gheuee
 haer claerheit of doot
 machmen wel lesen
Het beeyken claer
 Lopende een paer
 Duer sberichs ghesichte
 Verdunt voerbaer
 Dirlonls van daer
 Groot steens ghedichte
 Dan wortet lichte
 Bezoert ende swaer
 In sijn ghesichte
 Ende ghedichte
 Wilt openbaer
 van dien van desen

Es dit ghehien
Datmen niet bliken
Int herte dny
Wils du daer laken
Sonder verpiken
De waerheit sijn
So sulc du sijn
Doende ontlonken
Lijnt dir herten pijn
Al valsch demij
Maer volghen de dinken
Die doet sijn gheprezen
Nem an de strate
Van kerste mate
Gant met besiden
Vdel durescht late
An di met sate
Ducht in dny liden
Maer wil dien inden
Guade hope hane
In allen vinden
Laet druc verghiden
Oet met en date
Ongheluy pesen
Als in dny werken
Gegheerlic merken

of gramscye van ierhen woerdich liden Ende bliscap van ierhen woerdich weluare
hope van toecommende goede En ducht en angst of daer van toecommende quaet ende
verdriet En dit machmen prouuen sider autoritheit of by de ghescreuen van
vngelike e

Merck en verstaet dit vers Als
in dny werken e of dander
die hier na volghen want ghi
moet weten dat oer affectien
of passien of gheleuiche in de
ziele sijn te wesen droefhot

Womng wil maken
 In boerele hercken
 Crichstu verstercken
 In doncker daken
 Sonder ontraken
 Bluen din vlercken
 Therte moet laken
 Van sulcken saken
 Segghen de hercken
 Tme gheresen
 Ende myn salt dan de blende gheresen e
 Dit es thende vanden eersten boue

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is centered and appears to be organized into a list or table structure.]

In dit Boecste bouc dat hier
 aldus begint Als myn
 vranche philosophie &c
 Bekent ende openbaert zyne
 de lichte en de zoethe of
 zoete medicinen die si Soete
 toe gheset heeft en daer si
 hem mede ghetwoest heeft
 te ghesene van sine peete
 of drucke Ende ghy sult
 weten ende verstaen dat de
 medicinen sijn de lichte ende
 de lieflike sentenien die si
 hem leert dat es te versta
 ne de zoete bekensmaten
 die si hem secht omme te
 leedene en te bringhene
 an een ghedwochsam ende
 patientich leue in welcke
 sentenien of bekensmaten
 wel zoete en lieflike ber
 moenghe sijn Die bedinc
 te ghehoort ghehadt en
 ghesey en gheticht heeft
 en die hi gheerne hart ver
 halen by den welken hi
 pensende wort dat dan
 in liden also wel verstaet
 als slisap en inden welcke
 ver vermaecht worde mel
 roben marmerevmiten
 quade ghespenen en ande

Wer Beghint
 den Boecsten bouc
 aldus Ende es
 deerste prose &c

quade effecten die druc
 en verdriet altoes verbitte
 mit herte en in de ziele by
 den welken der ziele of der
 herten heet wort te ver
 stane de Rechte waerheit
 en de principale manere
 van allen zoeten en van
 allen drucken En yne
 doet dit seer klamerende
 en lachtende alle de dinghe
 die fortune of auctuere of
 ghenal gheeft of toe brant

Boecste

Dost her pauliss
 obtinuit aqz vbi
 attentione &c

Als myn vranche philosophie
 haer bredelken ghehendt
 hadde Die Boech in een
 bytel tints Maer als

in ghebare wort An dat ic man
 he ende ghezedichlic sweech dat ic
 verstandel was ende haer gheerne
 hoorende So begonst in weder en
 sende aldus **H**st dat ic de saken
 verstaen hebbe Ende de manieren

Maer en niet hier bet by
 daer hi Boecste secht
 Maer als in ghebare wort
 Daer an die text sult ghy
 weten en verstaen Daer
 het een teken es van een
 goeden discipel Gaet hi
 te sijn ghene Kerensich
 te hoerne wel te verstaen
 en wel te onthouene En
 die leermighe en het belijde
 van sijn leeraer wel of
 vaste te slutene in sijn de
 stammeffe &c

hier merct noch by den teyft
daer phie secht. O hoe wel
versta ic Dat phie
auentuere hier noemt een
monstre dat es een vrom
dinc dat men selden niet of
gheuen heeft. Ende dat om
dat si haer dincen of haer
doen een sijn tocht in be
thijfels en ander sijn int
hemde doet. En dat oec in
manieren van bedrieghe
En phie secht oec dat for
tune of auentuere es vul
bouwen vul lueghene vul
seuermighe vul bedrieghe
vul sweckmighen vul ver

van dincen. **De begheerten oec**
ende de gheueken van dincen eerste
en vordedenen auentueren hebben de
gheleedt ende ghebrocht te meester
ne. Dats te verstaen dat du gheue
re weder te keerne in dincen vortsp
oet also ic mercke an dinc vortsp
en an dinc gheueerde. Ende dinc
auentueren verandringhe en ver
keeringhe heeft den staet dinc herte
bezoert ende verdommert en gheen an
der dinc. **O hoe wel versta ic** die
bedrieghe sweckmighen en de dinc
sijne bouwen en verandringhe of swe
ckmighen van haren monstre en vree
mheden die si by hier vortsp ghe
tocht heeft. Want als si eenighe wil
bedrieghen zo maect si met hem
vriende ende veel soons gheueerde
te dinc hemde. Dat si die mach brin
ghen in groeten druc en in veel vrom
heden als si die onnoospenis en haer
felis laten sal. Ende wils du oec ghe
dincen haer natuere haer zeden
en haer louen. So sulc du sien ende
mercken dattu noyt van haer en had

andringhe en vul meglec
dincen. Want mede wils
gheuen heeft dat si eenen
man harde veel hare soete
lic gheantert heeft ende
veel vortsp gheleert
heeft en toegheent ghe
ent en ghesmeect wel te
sijn ghenoughe. So dat
in al dinc tyt met gheue
en gheue en si meende dat
het alwaer also bliue soude
waer also alle aertghe
dincen een hemde hebben
moet. So quam daer oec
een hemde an want mede
menighen verkeert het so
haestelic en so vul vrom
heden dat hi hem en weet
hoe gheleert of in wat
mensure sijn so dat hi die
wils in wanhope valt.
Ten si dat hi een vrom
wils man si en sta inde
grace gods. Want de sijn
veckmighen en de bedrieghe
en van auentuere hebben
hem gheleert sake ende
almeudich bedrieghe ende
meckemighe van sijn mes
nalle.

40
noch oec en verloos dinghen diene ouer
hoon houden sal Want my en behouft
niet noch en es noot groeten arbeit
noch moeyensse te doene om dat te brin
ghene in din gheduncken En in dine
memorie Want hier wertints doe sy
dy' smekelich leuendewordich was en
in dy' mildeheit vermaecte en diende
van haren weelden doe plaechs onse
lachferne te blameerne en spitelich te
verstelene in dine woorden en du ver
uolchdesse in de sentenrien die du on
sacche in onse secreet of Maer woort
aer alle haestighe en omuerpiene ver
keeringhe der dinghen doen rangel
leuen en sulbelen de hertelicheide der
herfen Ende aldus ist toe comen
dattu een luttel sijn verworcken ont
wecht en veruurt huut den vre
deliken pass durre herfen

*Ed tempus est te
haurire aliquid et
de gustare molle atqz
quodcumqz*

hier meer en verstaet dat
dit wort vanden tyt
Dan als si haer niet en
Te verstant es dat de
Retorische waer si staet
si staet altoes waeracht
nog syn sal en sprecht son
der cleedinghe of bedon
ghen van lueghen. En
weet oec dat Retorike
musike en alle dandte
sciencien syn proper
met dan camereere van
der philozophie e

No ist dan tyt dattu neemts ende
confances wat sochts en soets op
Als dat ghedaelt sal syn en ghesmaert
In dny herte Den stercere muskels
weal mach ghemaert syn om wel te
nuffene. **ff** Comme dan wort vanden
heflicheden vande soeticheden en vande
consten van Retoriken die anders niet
wel te kichte en gaen. Dan als si haer
niet en veruaert van onsen statuten
ff Comme oec wort Musike de camer
re van onsen huys die smott no hooghe
nu neder nu sicht no gwaer e

*Quid igitur est O homo
quod te in mesticam
luctu qz graue e et*

Wat ist O mensche dat di ghebrocht
ende gheborpen heeft in draulike
doeminghe en in grooten droufheden
ff Wat meens pensis en onghelboen
ly hebste ghesien du waens dat
uentuere es verandert en verlij
felt teghens di. Daerhaer du dancs
en du mefwaens want het es haer
natuere ende het syn haer seden e

dat sijt blent noemt om
dat si de selle de vrede
de omkennende de overdighe
en de ontkennende altoes
meer verheft en oerspoet
toe sent dan si doet de goede
de vrese en de verhuacedi
ghe menschen e

Hier sult ghi noch letten en
mercken op den text daer hi
siet Nu hebste vonden
en nu muetschu mer
phie Auentuere hier moet
eene blende godinne God
dinne noemste om dat een
ghe sotte mensche sijn dient
voel mede gaet ter werlt
in voerspoede en die aenken
se en bidden haer meer dan
stode om tyflike voerspoet
en stelle huer gheloue in haer
en dat hem huer behaer
ghesiet by haer Met phie
noemste oec blent En dat
es om dat si den mensche al
so blent maect en so omke
kenlic dat hi sijn hope heeft
al tsame op haer so dat
hi niet en verpemt de se
ghenspoet die toe comen
mach en de veranderinghe
die si altoes achter anbrint
hem men mach oec setse

heest Wel ghehouden en ghebracht in
di al de sekerheit ende de gheschieden
van haren staet in dat si verandert es
alsulke was in vollen oer als si dy be
drieghelic smeeste ende smeerde en als
niet dy gherkede en boudeerde dy
leerende valsche sinen van saligheden
Nu hebste vonden en nu muetschu mer
cken het dubbel aensichte van der bez
blende godinne diemen niet verbonde
ne ooghen pleecht te sijnene ende te
malene De Welcke haer noch dert wor
andre en hout verholen Die heest haer
al daer dy openbaer ghetoocht **et** It
so dat dese toet hebste vonden ghebru
ke ende besighe dan van haren seden
Ende en beracthe dy niet van haer
Ende hebste dese oer veruaclic ende
vreeslic vonden Ende du haer ende
haer verraetscap onghes vermaedse
vertzet en ghe vatte van hare val
sien en bedriegheliken ooghen dat
si die dy heestbracht en ghestelt in
dus graoten vrese en vreesliche jou
de dy houden in graoten vreeslicken

was ende in veel ghemars. Sy ist die dy
heeft gheleaten an de welcke nolt yemot
yet sekers bliuens hadde si en het dien
ende begaf hem

*In vero tu preciosa
existimes felicitate
abitura e il*

Doustu oec voor precieus ende voer
waerdich den tydeliken doorspoet
die ommeert vergaen moet. Ende hebe
du lief ende weert die leghenwoordighe
auontueere en al is si leghenwoordich
si es onghestadich en verandrende. En
daermen gheen bliuen noch houden an
en heeft noch gheenrehande sekerheit
Ende die als si vertrent/ken hene vaert
den ghenen daer si by was in durt
en in swaer verdriet laet. *of* Oumer
dan dit na dien datter gheen houden
an wesen en mach wameer mensse
heeft. En na dien oec als si henen es
en wens ghetzorken gheulouen en ghe
faelgriest. dat si dan de ghene daer
si wel mede was kerminsh laet en
ongheualich maect. Dat es in dan

anders dan een monster. Dats een moet
 bedriechtelic. Wonder en foe commende
 keyfmoetheit. **Of** den wijzen man dats
 te segghene den man diemen ouer wils
 kennen moet. En es alleene niet ghe
 nousch salmen te verchte wils heeten
 dat hy bemerkken can en bekennen
 de verthenboordinge dinghen. Dat sijn
 de dinghen die hy voor ooghien siet.
 Maer hem betaeft mede en hoort foe
 dat hy oec voer mercken en hoorhen
 can de toecommende dinghen en het hende
 van dien. Ende die dat voeten en voer
 mercken can. Die onghestadighe ende
 Wandelbaer auentuere. Ende oec haer
 beetherehke smeerende smeekinghen
 vul bedriechs. En sal hy noch louen
 noch ontfien. **Of** Ende aldus ten hende
 du moets liden en verdraghen al dat
 men doet. Int hof van auentuere ghe
 willichlic en patientelic. alnos euen
 blide sijnde ja op dattu dy eens hebs
 ghestelt. of wils stellen in haeren
 Dienst.

Quod si manent
q̄ scribere legē velle
Et quam tu tibi gā

En ist oec so dattu haer wils scrive
Lithuende ende stellende wet en
Keghele dat si zoudē moeten gaen als
du wils ende comen als du wils Die
du bi vrien wille ouer vrandhe en mees
frighe hebē ghecozen Does du dan met
onghele als du dat doet en maectje met
goeden Kechte gram bi vnuet onderdrach
licheide ende Imparentie Ende oec mede
Want duse met houden en muerch noch
oec en komē **O**verwaer waert so dit
du waers in een scip op de wilde zee
Ende du dan dym zēl hooghe troec en
streckedes an den mast du ne souts
met varen noch zēlen muerghen also
du wils noch daer du wils Maer
daer ende also in de wynden en de bare
leeden en saghen souden **O** waert oec
dattu dym saet saredes in de aende du
souts sommels hebben goede vruchtba
righē saren ende oec sommels ondru
chtbarighe **O** hebste in ghestelc sine
dienst ende in gouernement van

uentuere So moesttu haer en haven
 ghebeden onderdanich sijn Waerstu by
 wachtte en ghebede te weder hande
 ne haer wrel dat so snellin en so seer
 haestelike draet en omme loept So
 sijtu wel sot ende de sotte dan alle
 sotten Want waert so dat si ghesta
 digh ware en onbandelbaer en in
 eenen doene altoos bleue So en waer
 si niet auentuere en niet omrechtte
 auentuere gheuaent

Dit. lxxv. de. Eerste vreesen

Philosophie

Vande vreesen

**Her cum supba
 verteret vireg
 dextera Extrac
 tis more fertur
 erumpi &c.**

Wanneer haer kerscherhant val ouer
 maets/haren dien linc Wil leede

In drus dveruoeft

Kerft omuorhoets

Worpt si dien dan by na huut/deren

zaete weder als calm en onkondich is en het coont so seer haestelc en so crupende
 en slupende lang opt water Dat de onghelwanc of menche simplide en stremanc
 ja somels de oude en wel ghekwanc met ghekwanc en worde wor sijt ghekwanc en
 bessefen onder heur en in heur sel in heur sijn sijde en dan sijn si in grootte
 vreesen van verdernene en om te voluene En werden oer ditwils bedorne ende
 verdernken ondersienli Wanneer sijn niet in tils ghekwanc en worden dat si hem
 daer tlenkens wachten moeghen

In dese kerken woordmathe veer
 ten die aldus bestinne
 Wanneer haer kerscherhant &c
 vreesen pnie met costen hoor
 den hoe seer haestelc en hoe
 ondoerspelic dat auentuere de
 vreesen vanden heden ten
 wederelt verandert en wisselt
 Item sijn sult oer wete dat som
 mels en tiden op de zee coont
 vreesen ende en lopende een
 onghelwanc of een storm en
 een storm waer en es een vint
 alleene vreesende wene door
 een vintlich weder En dat hee
 fen en namen de philosophie
 in latine Curupus in onse tale
 hethe oer den sijnheden hoore
 naeme huyde En die vint
 coont opden zee in een sachte

Ghehele men den storm het fchip niet keere
Al haden verfaent noch veel meer goets
Al waer hy oec van al dinc vroets
Veel suets met zoets
Soude hy dan moeten lyden leeren
De weeldinthe van hy in dinc verzeere
De drucklike van hy in dinc doen ontdeere
Niet tboe peeren
En acht syt al heestmen veel onspoets
Haer doen es blyfap vnl verdoets
En maect keynmen hy ranse voeren
En doet de mennthe syn bloet verzeere

Dit es de *Weste prose wone
Westeen bouc
Welleu aute pauca
ten fortune iph?
verbis e il*

En lictel wille met dy spreken in
de persone van fortune dats ghe
lyc of in selue auenture ware dus
du op dattu wils en ghehele recht oec
eefcht wil my verantwoorden of nu
versta of si dy an sprake recht aldus
vraghende O du mensche tby slaechts

Meer hier op den tenen daer
 hi secht dat goet of welke
 goeddinghen **en** En weet
 dat platon de phie secht dat
 de tijdelike goeden die den me-
 sche toe comen dathelijc by
 coepmanscap of anders by
 ghelucke of by focualle me-
 sin properlic met vanden
 mensche dat te verstaen de
 mensche toe behorende meer
 dan naot bedorst. Maer de
 mensche behoort toe met an-
 ders goeden of goet dat he-
 toe comen es by leermache
 of by studermache ghelike
 duucht es en scienne ende
 conste en practike en alful-
 ke ghelike dinghen en dat
 mach hi ouer sine stontelijc
 secht en vonden. En so
 mach hi oer tijt dat hem
 nature gheeft dat te versta-
 nesse scarpbesten vuyt
 vedene soenheit en alfulke
 ghelike dinghen **e**

du ouer my dathelijc in dmy spreken
 Geythende dat ic dy misde dat ont-
 echt of wat onghelijc doe ic dy dat
goet of welke goeddinghen helbe ic dy
 ghenomen of ontrucken van den dmen
 Item alfulc verster als dy gheheft doe
 dy te spreken ende te dmythene of te
 plandere tekenen my van allen eruen
 huysen landen vryheden en vreedinheide
 Ende op dattu rooms of muerche prouue
 dat oft sterflic mensche daer of hadde
 te vullen de heerlicheide van sin proper
 en eyghen goet ic sal dy gheloue en
 sequent dattu seits en claechs verlozen
 helbende op dat dat dme was proper
 en eyghen ic sal dy blidelic gheuen
 en laten **¶** Meer ten tiden als dy nature
 voort brochte huut den huut dmyze maed
 Doe ontfinc ic dy maect en arm van
 allen dinghen Ende met minen goeden
 en vryheden helbe ic dy gheuoet en tot
 hier ghehoepen Ende om dat ic dy so
 seer ghehulpsam ghedeeft helbe en so
 verdreft en vreyherlic ghehouden

helbe ende dat ni late so sijn ni so seer
dusgedoorssam te ghesin my Ende oec om
dat ic dy so neermstellic ghedient helbe
In veel neermstellicker helbe ic dy ghehol
pen en ghedient dan veel andere ic die
belijn di al omtrent met glorie ende
verdulgheden van alen aertsschen goede
die welke mine sijn en my van rechte
toe behooren Nu gheheft my mijn hant
en al die aertssche goedmethen van dy we
der te frecken ¶ Ic hebbe di veel gra
den en woerdeels ghedaen also ic dy heb
be laten ghebruken vrende dinge die
dine met en sijn Ende aldus en hebste
gheen cause recht noch redene dy te
beslaghen ¶ Ghelinc of du din eyghen
goet ende din proper din verlore hadde
¶ Ick sijn sijn en waer dine claechste
dan als dy by ons gheen onrecht noch
onghelinc ghedaen noch ghesiet en es
¶ Ickheit eere weerdichot en al sulke
ghelike dinge sijn van minen rechte
en my toe behoorende ¶ Ghelinc dat
camereren haer vraulden also volghet
in my want als ic come sy comen
met my ende als ic keere en hene

ita sy haeren en gaen henen met my
 of dat en ran dy wel versekere waer
 so dat dat dine ghetweest hadde dat in
 claerhe verloren hebben in ne gheene
 manere en hadstu dat moghe verliesse

*An ego sola meum ius
 exerceo prohibeo
 Licet celo lucido pro
 ferre dies eosdemq; Et*

S Al is alleene wederstant en be
 stemmertheit hebben moeten te
 doene myn recht dat my behoort te
 doene of de hemel behout sine drie
 machts de sone dachten voort te brin
 gheue en weder werch te doene by
 der donckerheit van der machts of de
 lucht behout oec sine drie machts de
 aerde te cleedene en te parcerne met
 boueren met grase met crude en met
 bloumen Ende dat weder al dat te
 verduene en te veriaetheue met
 hantel met snee ende met rouden
 of de zee behout oec haer recht som
 melo vredeke te sine schicht en ghe
 dree by zoete en sone wederet

Ende sommels of ghefelen en veruacelen
In groten baren ende felle stroomen comende
ende vlyende van winden en stormen en
van tempeesten **O** Sal ons den alleene
binden en stellen willen In ghestadicheit
de grote vzerheit en ghezuicheit der me-
schen omme te bliuen alsoes In eenen
doene In eenē pointe en manere Wel-
ke recht contrarie es onser natueren
Het es ope cracht het es ons endonghe-
spel alsoes te keeren en te doen dra-
ene een zat dat een wiel alsoes kont
omme en te veranderen en te wendene
Dat onder es dat dat boue come en dat
bouen es dat dat onder valle In sulc spel
es onse blyscap **O** Temder op ghebeuet
dy op sulc bespreet en voerwaerde dat
dat wanneer den loop vanden spele comt
en het so wesen moet dattu daels ende
vnder vals dattu dat vallen dan niet voer
onrecht of voer ongheluc houden en
wyls

*In tu meos igno rabas
moree Respicias crepa
Fuge linderu E. R.*

*Hier sult ghi op sette ende
 verstaen daer hi spreect van
 Cresus & c. Dat dese koning
 Cresus een koninc was van
 machus en sake. Ende was
 sey hi den koninc van persien
 die Cyrus gheheete was
 koninghen wike en waende
 dat hi hem onderdancich we
 sey soude. Het welke Cyrus
 de koninc van persien niet
 doen en wike sonder bedrue
 ende quade aenvisiere dwer
 welcke de moediche Cresus
 verlotte op Cyrus beta so
 dat het tot eene stride quam
 en bespreet en hi overhaerde
 op eenen besprokene dach. En
 omme dier tyt so ghinc de
 moediche Cresus inde tempel
 van Apollin sinen god sacri
 ficie doen. Ende las hem te
 gheereende dat hi hem sijn
 soude of eenich sijn sake. Gete
 wat hem dande stride ghehe
 soude. Duer hem Apollin dat
 wazde op gaf. **Der amphibole**
 Dat es eene manere van eene
 doucke ondenstandele redene
 of sprake. Ghinc dat de man
 altoos sijn antwoorde gheeft
 Ende hi sende aldus Cresus
 verdet sijn congressus
 maxima regret. **Et***

No sech my te goeder frandoen. En
 hebstu tot nu eerst niet ghekent
 noch ghebeten mine maneren. En en
 ghedint dy niet van Cresus koninc sijn
 de vanden welke van linden den wel
 ken Cresus. Een koninc van persien
 gheheeten Cyrus van persien verban
 Cresuse van linden en om dien in
 eenen strijt en maeten keynrich. Dat
 hi deden leeden teene vrese waert dier
 hi dien Cresus doe in waende doen
 verbarrenen. Maer een groot wader een
 reghen viel huut der lucht. In so groot
 dat hi dat vter met allen blusschede
 en vermaechde al slob. So dat Cresus
 van linden verlost wort op dien tyt.
Off Hebstu oer vergheten hoe dat Paulus
 een kietman van Rome zo deerlic
 en so ontfacermelc. Weende als hi
 Cruse den koninc van persien ghe
 uanthen hadde om dat hi dien mue
 ghenden koninc van persien so seer son
 der en so keynrich sach. **Off** Waer of
 meenstu dat de heidekens sijn de spraccken

Welke Cresus verstant in eene
 manere dat hi Cresus en sijn
 coninc al bedrue en de sijn
 eere soude. Maer het gheneel
 anders want de koninc Cyrus
 van persien verban den strijt hi
 hi dinc. Cresus en wode ouer
 eene kuerre en daer dede hi
 make een groot dier daer hi
 Cresus in verbarrenen woude.
 Maer hi de godlike gracie so
 viel die huut den wadden. So
 groot een reghen en so haestich
 die dat hier al blusschede en
 en dat Cyrus de koninc van
 persien en al sijn volc. En de
 moediche Cresus bleef dier
 alleene so dat hi wach hec
 en ghezocht weder te sijnen
 lande. Daer hi hem seluen
 hongelic weder verhef ende
 ghezochteerde in handichens.
 Het welke sijn dichter die
 fama hiet hen zere blaem
 meede en lachende kintche
 dat hen memont verheft en
 soude. Het gheluc van aenue
 dat Cresus lattel achte. En
 het gheneel dier na dat hem
 in sijnen slaep droomde dat hi
 ghelomden was op eene hoo
 ghen hoem daer hem de god
 jaturmus op lede en dat
 wader brocht daer hi hem

mede woude. En die qua de god phobus en brocht de dwale daer hi hem mede woude.
 Dese droom openlaende hi sijn dochter phama. Die droome wel bestont en spellen wite
 Dies in zeer drouue was want si sende tot hare vader. Leue vader ghi sult ghevanche
 worden van Cyrus de koninc van persien en ghehanghen worden an sijn galliche. Dat
 beteckent de honghen boom en Jupiter dat es de reghen die hi wassche sal en phobus
 dat es de sonne die de dwale beteckent die sal hi weder drooghen also gheneelt wite
 daer na bider aenue. Nu verstaet daer de text spreect van paulus. De welke
 paulus een kietman was van Rome. Ende hi was ghesonden met volcke van dore
 ne int land van persien ghehoere de koninc Cyrus den welke hi verban en om
 dies den koninc Cyrus hem wel zere meschet en meslaerde in groote droouheden.

Ende als paulus sach en
merckede dat crans so zee
re fonder was en so slanc
en so dronne die so nme
ghende gheheest hadde
ende van so groeten staet
doe wort hi hem bedinckte
de en ouerpenfde de on
gheschiedenheit en de dervu
dinghen vander auentue
re Ende hi wort svenen
de en hi weende daer den
druc die hi op crans sach
en hi pensde dat aentue
hem oer wel al so doen
mochte Dies onflouch hi
crans en hi hieten omthe
ueninghen gaten daer hi
woesen wilde **voort merck**
hiet voren bet op an dan
der side den text daer hi
secht waer of meenstu
dat de hiedelms sijn zoe
dat pht daer seghen wil
dat alle de geesten en de dinc
kens en de hiedelms die de
volghers der heere honten
leson seghen en sijnhen
sin vander auentueren
die den groete heere ghesint
het si in ordoungen in stude
of ander sijn

en de geesten nemen sijnst leest ende
sijnst Anders dan vander aentuerre
die onuoersienlic verkeert en omme
Worpt de eere en de boerdicheit va
den wel gheschieden commenke **off** Ten
tiden als du ter scole ghynt leertes du
daer met dat inden tempel van iupiter
bmeder duere twee vaten drancs sachte
den eene zoete den anderen zuer wat
wilstu seghen Na dien dat dat also es so
weetstu wel of men di meer heest the
ghenen vanden goeden of meer vanden
quaden **off** Wat wiltu noch seghen of
te dy met al ghesluten en hebbe noch mi
met allen met van dy veruueent ende
ghetrouwen hebbe noch al beyheruen
ouermerck en segethe dattu wils Maer
het en es niet dan eene verandringhe dat
te een luttel van dy ghescheiden by om
dattu hopen soude een beter te hebben
off Als en was dan niet te zere de
derseghen noch verbondert van een
luttel mesual En oer en beghere niet
een statuit of voghede of eene ghesa
dinghe **Wet** wer dy alleene die hier
comen sijn in een ghemee en omthe

te merck daer hi secht Ten
tiden als du ter scole
dat pht daer secht van de
auctoriteit van Omerus die
zoete die secht dat moment
in dese werelt en want hi en
moet prouuen van twee dranc
ken dat es te verstant soet
ende zuer Ende dat heest hi
alms beuuey dat in iu
pitero tempel te luttelene
plaghen twee vaten ghemelt
met drancke het een soete
en het ander zuer Ende so
wie inden tempel quam die
moest van elcken drincken
also wile als hen de waachte
van dien drancke scant ende
traf En aldus drinck elker
by die in dese werelt want
van dien twee drancken de
eene meer dan dander van
elken

stadich conincrike

Dit linc de

Alteerste beere
vande beste boue

Philosophie

Si quantus va
pidis flatibus
minuo pouus
versat arenas

Hwaert dat also vele als sants of bare
De zee in heeft als zeeve waert

Ende als sterren sijn die ons verclare
Anden hemel sijnachts ghesant

Auentuere goets gane noch onghesant
Bleue de vrecke al sijn jaren

Quaems hem niet meer in dichte tijnjare
Al waert dat god dede sijnre beghere

Ende daer toe sijnre gont van boue
Noch niet en souden comen ontdezen

Maer te willene noch hem verfaet seloue
En al verhort sijnre vande vrecke versoue

Noch souden soucken een ander gheue
Al souden hemel en aerde verfaeren

Hoe de gheueghe meer goets heeft
Noch meer beghert hys alle dacht

Hoe in gheueghe en vreckiker leeft

*Item alij sulc wesen dat in
desse ien hem hoordinghe
veersen of metve / pome
spreect recht of si selue
aentfuere of fortune waer
Want si beclacht had dat
de gheueghe en van de vrecke
menschen om dat si niet
meer noch niet gheuen
goede te verfaene sijn hoe
vele dat sijn gheueghe of
gadren*

Hoe hy ghebrectliker maect sijn clachte
Gode noch den dieuel ontset hy noch plachte

Tit. lxxviii. Derde profe van
den tveestien bouc
Philosophie. *His igit si profe
fetu fortuna lo
queretur. Quid
proferto contra
inferis non habe
res & c.*

Verbaer sende doe Philosophie
waert also dat aentruere met
dy of teghen dy sprake in alfulke
manere ende sende alfulke redenen
du en soude niet weten wat du daer
teghens seathen soude. Ende wete
du oec niet te seathene dat seathene
stontelic. Wy ghenen dy sint en stede
te spreken. Doe sende ic zekker vrou
we. Seer behaghelic en wel some
yt al dattu ghesproken hebt ende
vul zethonke ist en vul musiken
ja also langhe als ment hoort.

56
Maer als mens met meer en hoort
so es die behaethelicheit verstaen
Want het liden der kintmen es in
hem so verborstelt en vergront dat
so wanneer men op hout de soete
woorden en laet de troostelike redene
rechtenuort coemt het weenen ende
het liden weder in hem **of** doe zende
si weder het es certain also dies seit
ghe ic dy oec dat dit noch niet en sijn
de boeten van dinre srecte en van din
weenen Maer sijn bereedmyghen te
ghens de hartheit en de verborst
eltheit dinre srecte Ende alst mi
tut dinst en het tut es dan sal ic
dy gheuen dat gaen en sijnken sal tot
in din herte **of** Maer om dattu waer
omghenallich en kerstij sijn **o** heb
stu vergeten de grote menichte en
al den hoop van dinen goeden ghe
ualle ende van dinre salicheit Niet
en spreke ic van dien dat also din
vader ghestorue was dattu recht
uort van de meeste en beste borthero

Ghy sult merken by dat
Woordt **Affmiltichheit** Ende
weeten dat drie manere van
Affmiltichheit sijn De eenē es
ende coemt by gheslachten by
den Welcken de lieden te gader
ghelouwen sijn in minnen
ende in vromicheit en in ghe
buerchap Ende dat es het
meeste affmiltichheit Het ander
affmiltichheit coemt ende verjaent de
lieden in minnen en in vrom
sieren by hechtchap of by hu
delic van ghetraudeit ghe
selchap by den Welcken men
eerst ghebuer es en naest
in verkeuen of versamm
elen dan hertelic vrient
Het derde affmiltichheit es comende
by goede leermaghe en by ge
stammesse en by duchtigen en
by wel en verbaerlic leue en
vromicheit By den Welcken de
mensche eer beemt wort en
begheert en verheuen dan
sijn ghebuer es c

Vander stede van **Zoomen** ontfanghen en
onthouden waers in heur achte Ende
dat sijn dy namen te behaerene En dat
sijn dy hem an bouwen by hechtchap ende
hubbelic van ghetraudeit **Wine** Tabel
ke es eene sonderlanghe en scoone ma
nere van **Affmiltichheit** Te sijn eer een
hantvercozen leue vrient in hubdelic
met de vpperste en de beste borghere
Vander stede **eremen** es heur naeste van
gheslachte of **Wie** soude de mensche sijn
die segghen soude du en waers doe
ghelustich en seer salich na der werelt
ghesproken **Ouermits** de edelheit van
den ouders duns wifs Ende ouermits
de vermaerde ducht van haer Ende
ouermits dijn abbe heuelike zonen
die du by haer ghecrechts Maer van
desen wil n ub stighen Want al sulke
ghemeene dinghen sijn te ver stighene
ende te begheene Maer hebstunt ver
gheten of en wilstunt met ghedmiche
dattu haets de weerdicheit en de eere
diemen den ouders ontfende ende met
gheuen en wilde c

*De singulari tue
 felicitatis cum
 venire delictat / 20*

Philosophie

Willen ghenaken ende spreken
 vanden sonderlanghen en spe-
 nalen hoop d'ns weerlyc gheleuc ende
 salicheit v' dat de sterflike dinge
 eenighe salicheit of gheleuc in hebben
 moghen of eenich gheleuchte d'ij pr'ise
 ¶ Ons verbonderit hoe dat tghedumke
 mach huut der memorie smensche ghe-
 raken van alfulke een' principalen
 en sonderlanghen dach om eenich hden dat
 hem toe comen mach ¶ Hebstu al veraghe-
 ten dattu saech leeden beeden dme zonen
 die kietmannen vander stede van kome
 ghecozen en ghemact waren van dme
 huuse met groote menichte van bozghers
 ende ouders vander stede van kome Ende
 met groote blyscpe schole En dat me die
 stelde te sitene v' de banken vanden
 stede Daer sy verheuen waren kietma-
 nen te sine Daer steldes du wort hoer
 al volc den coninclyken lof en hadde
 daer de glorie en de vermaertheit

Vander savonde spraken wysheit ende
Verstannesse dinn sijn en ingiens. Als
du saets In de ghemene plaetse tussche
beede dine sonen en al volc dat daer
omtrent was sijn ooren verstedt om dy
wel te hoorene en te verstaen. En du
dat al verfaedes. Zeer ghoerenselc
met dinn spraken al doe spracst du
teghens aentueren. Want doe gaf sijn
dy soete melc en doede dy en sijnerte
als haer liefste kint. Want du hadt
doe van haer de ghyste en sulcke ghyste
die sijn noit vermonde ghegheuen en
hadde. Hoe vry sijn op haer was. Want
sints du wilt du verkenen met aen
kueren. Nu eerst also dy dinct heeft
sijn dy wat ouerweers an ghesien.
Maer dy dattu wilt an sien en ouer
merken de menichste en tytel van
den goede en woldaden van haer dy
ghedaen en oec tytel van den mes
uallen en quaetheden al sgheluy en
de manere van al. Du en sulc niet
moethen loochenen waer behende. Du

en sijn noch gheluckich en salich En
 ist oec also dat het dy niet en dinc
 midts dat de dinghen die doe gheuo
 wiche waren al ouerleden en vergede
 sijn Al dies gheleken moetstu dy oec
 wel laten dincen dattu niet ongheual
 lich noch ongheluckich en sijn Want al
 tighuent dat dy nu meshaecht en on
 ghenoucht ouerlyt en vergaet alle da
 ghe Hoe meslaechtstu dy Bestu nu eerst
 winnen In de druckheit en in de omghe
 stadicheit van desen leuene gheleken een
 weerde gast In een herberghe en meene
 dat in de weerliche en sterfliche dinghe
 zeker en ghestadich staet sal of mach
 sijn Wanneer de mensche die heeft
 Bestu niet of meenstu niet dat de
 menschen selue vergaen en faeltere
 binnen cleenen tiden Al waert also en
 het weesen mochte dat auenture ze
 ker en ghestadighen staet hadde
 Ten musten ter doot vanden mensche
 en int versreeden vander ziele en den
 hie soude dauenture binnen en de me
 sche van haer sreed en moete se late

Want als de mensche sterft dan sterft eke
lus sinre aentueren wat versol of onder
freed. Wils du dan maken hier tusschen
Weder de aentuerer dy laet ende beghest
sinnen dat du leuende sijn. Of dat dese
saets en beghest in dnn steruen

Dit **is** **de** derde boec van de
Philosophie *Cum polophobus
refers quadrigis
Luce spartere re
perit*

S Morghens wanneer de sonne op gaet
Looft sy een barmhertig hert
Dat der sterren sijn zeer doet blecken
Daer na clemt sy in hoedden graet
So dat sy der sterren sijn al verlaet
Dat dat gheens menschen sijn an gherecke
Hoe seer sy frueren van sichten of smeeke
Of somers wanneer den soeren comt want
Die de eerde met grase besant
Dan groeyen rosen ende bloumen in
Maer somers als van oesten want
Den rouden comt dan wort ontpant

In dese boeken besocht
sijn en bekynt dat alle
dingen veranderende ende
verkeerende sijn En eerst
bekynt sy dat en prouft
by de sonne en by den ster
ren Ende dan by den comt
ende by der eerde En dan
by der zee en by andre din
gen En dan daer achter
mit hende maect sy een slot
of eene conclusie

De eerde Ende blyft sonder berouwen
 Koopen sonder die sy laet douwen
 ¶ En tiden es de see ouer al
 Claer ende sone berch noch dal
 En sietmer op noch ghins noch weder
 En tiden maecter op groot gheschal
 Die vint diese dan breet ende smal
 Hier maect hooftse ende daer neder
 Datter op en blyft noch boffhel noch veder
 ¶ Verandert dus dr'wyls de natuere
 Ten soude fortune din seemigher huere
 Ghestadich bliuen sonder verkeeren
 Vecht of haer doen waer wel ter kuere
 En werten ghestadicht in gheduerre
 Dat sy therandren moeste ontfieren
 Ende gheen dinc en es dat groeyen moet leere
 Het en moet vallen in een deeren

Dit is de derde profe van
 den Abbesse van
 Balleu. *Tum esto vera inq
 romemoras om
 um virtutu matry
 ket mfirmari e. c.*
 De seidic O Weerde meesterliche
 philosophie En oestrichte van

al den duciden. **O**hy en seet niet dan
al de pure waerheit. **N**och is en can oer
niet ghebochelenen noch wechthe steken
den loop van minen weersken woerspoet
en es den aldermeelsten. **E**n oer den alder
besten ghebeest. **W**aer dit es tghuent
dat my alder meest drucht en vermelt.
Wanneer my dat te worden comt in min
ghepene. **D**at in alden wederpoet die
aentuerre gheest. **H**et haerste en het
meeste mesuallen in keytrucheden es
datmen ghehuchlenen weelend en salich
ghebeest heeft nader weerekt ghespro
ken. **D**oe selde philozophie. **W**anen comt
dy dmy mesual anders dan van dmy cha
nen. **N**iet en muetsuunt niet recht
andren dmythen wiken noch toe stieren
Want al ist dattu beruert in es by dy
seluen. **I**n dat valsche ydel woort. **A**uen
tuere. **D**at en comt niet by ghebre
van goede dattu noch hebbe zo vele en
so onergroot. **W**ant al dy god onthe
quetst en onghesoffiert ghebeacht
ende ghespaert heeft. **I**n al dmy aentuerre

Het alder beste / het alder premeuste
 en het alder weadste goet dattu hadts
 en dattu alder hoochste preest in dinen
 ghesluckinghen int Wuechscu dan met
 recht en met redene slaghen over aue
 tuere / Ende als du noch hontes dat be
 ter es / ja en leest met noch din alder
 premeuste ende derbaerste goet van me
 schelike gheboorte / Cymarus / De vader
 van dinen lieuen wine / wiens leuen du
 hadts willen ropen sonder verfac van
 der dars met duns selfs huc en leuen
 want het es een may van allen wns
 heden en van allen duechden vul die
 van fonghelms datmen hem doet of de
 mach met onseker noch te onbre den
 en es / Maer om fonghelms datmen de
 doet / Es hy sul druy en sul fruerens
 Ende oer leest noch din wns / wns ghe
 sedms goet en suer / Ende om int roete
 te segghene / al haer goede pomten en
 zeden / En ghehst al te vullen hare
 lieuen / Weerden vader / Cymarus / Ende
 sy leest woerwaer ondamp haer seluen

Syn sulc was lette en wte
 hier daer de teyt der
 maent van Cymarus
 dat dese Cymarus vader
 was van Socrates / wiue de
 welike helpe / het oer
 weet dat Cymarus was een
 vanden patricen dat is wa
 sca een vanden vaders van
 konen / Den welken Cymu
 de comit theodori veel qu
 acte veel onrecht en veel
 verdriets dede / welcke den
 volcke van konen sel leet
 was en dat sy zeere claech
 de / Ende helpe / Socrates
 wnt leet so vele verdriets
 en hadde so vele pine in haer
 herte om de onghenouchte
 van haer vader en van haer
 may dat sy van drucke het
 wort sonder gheneesen dat
 sy daer of scarf /

ten sy alleene om dy te hoeden ende te
wachten en dny leuen. Ende dit is de
waeromme dat ic segghe dat dmen wer
spact en dny ghehuc te myn verminderet
is want sy en laet niet of van fruerre
en van weenen om de minne van dy
of wat sal ic noch segghe van dmen
swe. zenen die factsmannen sijn van
der stede van kromen. En al ist also
dat sy noch zom sijn van laren. De
verstantesse en de wysheit van dy huere
vader en van heeren onder vader. C
marcus sijnst en bleet in heur verstan
nessen ende matien.

Philosophie

Cum utit precipua
sit mortalibus vite
cura retinende. Et
si sua bona agnoscat et

Enne want het also is dat het leuen
menschen es. Het dinct dat meest
besoortst es. tyeffste en tweertste es
dat de mensche heest en dat hy alder
meest acht en wacht. Ende du dan mit
hebs dincen die du liever hebs dan
dny leuen. So moghestu wel behoude

61
ende of laten d'yn trueren en d'yn waenen
Want d'yn aentueren en heeft dy noch
met ghestelt te vullen en al in haven
hat noch oec te veel swaer en groof
tempeest en es dy noch niet op gheulo
ghen Want die ankeren d'ine vriende
bluen noch vaste houdende inde grond
ende en beghenen noch en laten dy niet
inden tijt die deghendooordich es no son
der troost noch oec in en laten dy niet
leuen in wanhope op den toecomenden
tijt Maer doen dy b'itandichheit en gheue
dy goeden troost **¶** Doe seide ic Nu bid
de ic gode en minen verzenden dat in die
miny ankeren in doch vaste willen
bluen en stet houdende Want op dat
in vast ende ghestadich bluen hoe dat
oec de saken vergaen wy sullen wel
ontcomen **¶** Maer sake du weerde vran
de philozophye sies wel hoe dat wy
onstarmst ende ondercheert in d'yn
onser chierliken ornamenten cledren
ende abiten **¶** Doe sprac in zoetelic wy
hebben dy wat bezoert vartdrocht en

ghefelt te weyhe Ma dattu kens dat
tu het dine niet al verloren en heb
Maer dine behagghelicheit ende dine
weerdicheit en mach ic niet ghe
ghen dattu die so drucke claech
Meenende en segghende dat dy noch
wat ghebreect an din weluaren
O die es hi die also wel gheuoucht
es an tijdelic en an eweliken In
deze weerele. Gemetherande dinge
en ghebreken hem der an na sine staet
Ende die hem vernoucht en te vreden
houf an allen ziden **O** het es eenal
te anpelic ende veruuecht din van
den condicien menscheleij en weerlij
goet. Want hi en moghen niet al ha
men den mensche ghebreken. **O** hi en
muenghen hem niet langhe ghedure
Merck aldus. Den eenen roomt toe
oueruloitte van kinheden. Maer hi
scacnt hem sinre ofromsten van sine
gheslachte. mids dat hi geboren es
ende op ghetroyt van nedren lieden
en van nedren bloede als hant doorp

heden of lievels **of** Een ander es van
 gheslachte van edelen heden ghebozen
 Maer hy es arm en keynuich en wilte
 Wel dat hem menont en soude **of** Een
 ander es edel ghebozen en wike van aertlike
 goede Maer hy en can gheen wif ghem
 ghen na synen staet en edelheide **of** Een
 ander heeft een goet sone wif en edel
 maer hy en can gheen kindren ghem
 ghen Dus arbeit hy en vergadert syn
 hert door vreeende heden **of** Een ander
 heeft kindren Maer sy syn sot of doen
 zo vele sottermen dat die ouders dinc
 wils daer of verdroust syn **of** Hier ome
 ist een quetselic dinc dat hem elker
 linc doucht en accordeert weseude syn
 sines In de condicen van syn auentuere
 Want elken mensche of hem es toecome
 quaet dat hy te wozen nout gheproust
 en hadde **of** hy heeft verghenboordele
 dat hem met en ghenouist Ende al waert
 also en het meeghele waer dat penot
 so ghesluch en so voerspoedich waere
 an allen siden Ende alle wederstaet da
 hem vloot hy soude zo danterey en so

Wonderlic Wesen en so eenich in sine
vrentthede dat hy met een seer cleene
mesual of druycken dat hy noch mocht se
vooren ghepruust noch gheuoelt en had
de niet alken vermett soude Wesen en
anestroot Om dattet hem niet al en
ghinghe na sijn pensen en beghereen
of Ende daer omme ist een alte seer cle
ne dinc dat benemende es en beletten
de de bulmaectheit vanden ghehucke
en vander salichot der auenture

Philosophus Quam multos esse
cometas qui sese
relo proximos arbi
trantur Si de for
tune tue reliquis est

Hoe veel lieden sijn nu also du meens
die dincen soude dat sy ghehuc
ken weluarende en salich sijn soude
for biden hemel op dat sy hebben mocht
ten een cleen deelsken vanden ouerjoste
van dinen ghehucke en van dinne au
tuere of De stede of de plaetse daer
du seits sijnde dinen lan ist lant van
den lieden die dat hebben daer

omme machme Wel jettihen dat me
 mont/ keptuuch noch onghenuallich en
 es dan de ghene dien dinct en meent
 dat hnt es Ende in contrarie van die
 Gheluc Weluaren en salicheit coont
 van te lidene al dinc ghedoochjaemlic
 en met goeden wille **ff** Wie es in die
 zo Weluarende so salich en so gheluckich
 es Dat so wanneer in onghedoochsam es
 en hem dinct dat in hnt of liden moet
 in en soude dan Wel wullen sinen staet
 verlosselen **ff** Ende na dien dan dattet
 also es So es gheluc Weluaren ende
 de salicheit der menschen al sul bitter
 heden en onghenouchten in dese werelt
ff Ende al ghenuallet also dat de salicheit
 der werelt eenighen soete dinct ende
 ghenouchlic als in die helken en ghe
 braken Ten mansten en comen in die
 niet behouden in en vergaet ende loopt
 henen wanneer dattet haer ghelieft
 en goet dinct Aldus bliket dan Wel
 en es openbaer dat de salicheit en
 Weluaren van desen sterflike dinghe
 al sul keptuucheden en onghenuals es

Want sy by hem dese in ghenouchten
gebruken ende ghewysen sy in al
dat hem ghebuerf en toe coont niet
altwees bliuen en mach noch gheduerre
Ende den ghenen die altwees vul vree
sen vul anysten vul onghenouchten
vul arbeids en vul pinen es om altwees
meer te veruythene en te harpen
en verlynt sy nimmermeer

Philosophus Quid sit O mortali
les peris extra
mura vas positam
felicitatem Error
vobis & c.

Omnis sterflike mensche sijn ende
waeromme souet sijn ueluenen
ende de salicheit suten al ontrent sijn
die sinnen in sijn seluen gheest es
of Groot moedicheit om bekentheit ende
volinghe confondeert bederft. v. ende
versmelt Wort na my Ic sal sijn in
weten woorden twyghen en wysen de
verchte poorte en den ingang vanden
vulmaecten ueluenen en vanden
waerachtighe salicheit of Wort na my

Ich sijn dat sijn hem seluen niet en verheffe wanneer hem groeten hoerspoet ende veel
ghelue van auenture an wast en toe coont Ende dat sijn hem selue oer niet en
versta noch en verspuyt noch en versteke noch en ansondere wanneer hem weder
spoet en seghenstaot en veel onghelue van auenturen op loop doet en ouermalt
Dander wech es datmen bekeme waer in dat het haerlyc goet gheseten es

Hier by den seyt die sijn secht
Wort na my Wort na my Gult
sijn weten ende versta dat de
poorte of den ingang Om de
vulmaecte salicheit es te din
deng by twee weghen den
ene wech es dat sijn dese be
gheert heere van hem selue
zo seker so vast en so ghesla

dinc dat dy prentuſer ende Weerder
 es dan dy ſeluen Voerwaer du ſulſ my
 ſegghen Neen Jit also dan dattu op dy
 ſeluen conſ ghemaken te hebben heer
 ſcappe en Voorſidie zo ſult du hebben t
 ſiguent dattu nimmermeer en ſulſ Wille
 verheſen Noch auentuere en ſalt dy oer
 met tonen ghenemen noch beletten te
 ghebrukene / Ende om dattu weten mi
 erbe dat de dinghen van aentueren
 met en moghen weſen recht noch waer
 achtighe ſaltheit ende vulmaect Weluare
 dat inueſtu mercken en verſtaen in
 deſer manieren ende aldus **et** het es waer
 en het moet weſen dat ſaltheit en vul
 maect Weluaren in een goet het alder
 hooghſte van naturen of van creaturen
 die deden ſyn in al haer doen Oer
 moeſtu wel weten ende verſtaen dat
 dat het hooghſte goet met ſyn en mach
 dat verganck en verandrende goet es
 en oer verheſen als men dat heeft
 Want het goet dat met verganck noch
 verheſen noch verandrende en es in

syn ghebruken. Dat moet emmers hooger
beter en meerder syn dan dat verganck
of verheflic of verandrende es. Ende by
desen zo bliket wel dat de wandelbaer
heit ende de vergancklike auentuerre niet
ghenaken noch ghevalen en can te sine
het hoochste goet en waerachtighe sa-
licheit ende volmaect weluaren of noch
eens van desen. So wie de ydel salicheit
dat es de salicheit ende het weluare van
auentueren gheladen heeft en voert die
en daer mede bezoert es of hy weet
wel dat sy verganck es en wandel-
baer of hy en weet dat niet. Maer meet
dat sy ghestadich en gheduerich es
weet hy niet. Maer waent dat sy
hem altoos ghedueren sal zo doot hy ende
es leynich. Want hoe soude hy ghesig-
lich ende salich of weluarende muerghen
syn die so zeer blyt en slacht es int ver-
staen dat hy dat niet en weet. En weet
hyt oec wel en verstaet dat sy vergan-
ck es. So moet hy emmers altoos daer
en ampt hebben dat hy verhefen sal gh-
uent dat verheflic en verganck es

Waer by den daghelixen ontf en waer
 hem dan niet en laet salich sijn noch wel
 uaren Ende Wils du oec segghen dat
 het hem niet en weecht noch en ver
 driet ende dat hns niet en rouwt al ver
 heft hy affulcke salichheit So mach ic
 segghen dat dat es een wel keersuich
 goet welke men niet en acht noch
 en rouwt en niet en verlaecht als niet
 verheft

Philosophie

Sino mentes homi
 num nullo modo
 esse mortales. Cuius
 claru sit fortunatum
 felicitatem &c

Ic weet wel datmen dy wel ghep
 oust ende bekeken heeft met goede
 leuende redenen dat de mensche like
 zielen niet en steruen als hy versee
 vanden lichame Ende men es wel seker
 dat de salichheit ende het weluaren
 van auentuerre verstaet quist en wort
 vermet waameer de lichame sterft
 waert dan also dat auentuerre ons waer
 verhe en gulmaeste salichheit en weluare

Als de inhame dan storme so soude de
salichheit mede vergaen Want der aenmeere
salichheit dan oer sterft also ic nu sprac
Al dus soude men na de doot al onsalich
sijn Ende men weet wel dat harde veel
heden goede en eerbaer menschen ghebeest
hebben die de vulmaerte salichheit ghesocht
hebben te ghebrukene na heur steruen
Niet alleene die salichheit te verintone
metter doot Maer by grooten pijn en
formenten Die sijn daer omme hebben wil
len hiden of Ende hier by machmen wel
mercken dat dit leuen den mensche niet
salich maken en noy Alst den mensche niet
onsalich en maect alst hem beghheest

Dit. li. de

Philosophie

Vierde boeken van
den Abbesen bouc
Quisquis volet per
hennem Cautus
ponere sedem &c

Die eene gheduerighe stede wil kiesen
om huensien te makene sonder verhefen
en stelle vpt hoogste met vande berghen
sijn fondament Sijn mochte kiesen

Sijn sult weten dat eene
gheruste consciencie es eene
gheduerighe stede Ende by
hoogste vanden berghen sult
sijn verstaen den hooghen
staet vander werelt

Want als de winden harde bliesen
 Die int hooghe sijn dan vromde berghe
 Mochten sijn huus doen vallen int aeghe
 En oer en salment niet anden rant
 Vander zee stellen int ouer sant
 Want de zeebaren mochten den wiken
 Ende swant sochte so elken es bekant
 En mach niet draghen een zwaer thestat
 Noch daste luythen sonder bezwiken
 Also men die wils wel niet bliken
 Maer neme sijn stede ter middelwaert
 Vander kaffen daer ommezuaert
 Sal hy sijn woonsthe wel verstuuen
 Die winden en mochten daer hare aert
 Niet tooghen noch hoe de zee thebaert
 En en sal hem oer niet conen verdorne
 Daer sal hy dan wel in payse bliuen

*In ouer sant vander zee
 sult ghy verstaen armoede
 en onfamelic tgoet vertere*

*In den middel vander kaffe
 sult ghy verstaen den abemee
 nen middel en staet vander
 waerelt*

*In den vent en byder zee
 sult ghy verstaen tgaet
 ende myt en beghinheit*

**Dit es de vyfste prose vanden
 filosofie**
*Sed qm van omu iam
 in se mearu fomenta
 descendit & c e*

Ndan ouermids dat de bereedmiche
 ffundament en het voertuach van
 onsen dedenen dalende en ingaende

Hier sult ugh weten dat vme
dinghen speciaellie sijn diene
name mach de gawe Gander
auenture Het een is vnschit
Het ander ander weerdichit
Het derde muertentheit Het
Derde glorie of bermatheit
Het vyfde of vrecht en so
laes in auenture of delicate
fise en dranc Ende dese vme
beestmen sonderlinge ghiste
van fortane om dat het dinghe
sijn die de mensche guter ma
ken zere beaheere Ende al
dus om dat phie dat te seg
ghene es verstandele vnsheit
Dese vme met en hout ouer
so zere begheerlic noch ouer
so precieus noch weerdich so
proust si hier in haer secht
en in haer beuene in goeder
vedene dat in neghen van
al den vme waerachtich we
en mach Ende beuene wort
in haer spreken dat memout
hem verbliden noch verheffe
en soude als hem dese vme
of sommit vonden vme hem
soe vallen of by wassen noch
oer verdronnen al is dat

sijn in dy So meenen vns no te besjagen
ende te oorboorne vedenen van starcken en
van meerdren crachten Dus hoor na ons
en versta **Of** de ghisten van auenture
met veranderlic verstantic noch oer van
reenen gheduerne en waren Was soust
moghen dan mercken der in en seghen
dme sijnde en dat met temespreke en
es als mensche wel besiet en duersiet
Of de vnscheden sijn in puenus en puelic
om dy of om huer selfe natuere Dat pryst
du lieft en waerde der in of toudt of
ghener of de zachte hopen van pennithe
Daerwaer alsulcke dinghen en hebben
ghene weerde noch prys dan als mensche
beprict doet wandelen en verfeert Niet
als mensche wacht sijn en verfadert
Want merat aldus De gheertheit ende
de vrecht antreken alroes hacie en
nif Maer de mistheit gheest glorie
en prys Nochtans al dat de gheuer
gheest es in quise en en blyst sijn met
Maer de vnscheden muetthen dan prys
hebben als men die doet wandelen en

sijn hem ontgaen of gheue
ken Ende haer eerste be
vns es van vnsheit Ende
die licht in toudt in selue
in soene in peeren in gheke
in huuse in lande in vente
in vele soone abite en soene
sofelike dinghen

men hem die laet ghebrouken altoes gaende
 In ghiften vanden eenen tot den anderen
 Ende quaemt oec also dan dat in al sul-
 ker manieren alle kinteden vergaderden
 int gheuey an eenen man So moesten
 al dandre dan arm bliuen **Exempel** **off**
 Merct dat de stemme of dey voye van
 eenē mensche verbult alle de ooren vande
 gheuey niet hooren int ghemeene Maer
 de kinteden sijn die niet gbedeelt in veel
 deelen en in veel steden en stikken So en
 moethen sijn hem niet gbestreken in gro-
 te menichte van volcke En aldus moete
 sijn alle arm bliuen daer die kintede niet
 en comen **off** Hier omē machme wel seg-
 ghen **O** kintughe en verdriefflike kin-
 heeden die de meeste menichte vanden
 volcke niet al gheringhen noch ghebed-
 den en moethen welcke oec niet en be-
 faemt noch en behoort Ende tot elc-
 kerlike sonder andre te verarmene
 en comen sijn niet

DPhilosophie *An gemaru fulgor
multos trahit Sed si
quid est in hoc splendore est*

De claerheit ende den blinden sijn vande
Eedelen en precieusen steenen Antwoert
die dine ooghen al es daer in eenighe
schoonheit ende weerdicheit die behoort
toe den steenen met den menschen En ons
verwondert seere hoe dat de menschen
daer of maken zo groot een verwondre
en so groote vermaertheit Want tghueft
dat noch sijn noch bezoeven van leuen in
en heeft en behoort met verheuen noch
thepresen te sijn van tghueft dat leuen
vedene en verstaemse in heeft Dan ten
louen gods en dat om dat sijn Wert sijn va
den maker van allen dinghen dat es god
almachtich Ende midts dat si om haeren
vreemden sijn en doorme hebben Eenen
nederen graet van schoonheden Mochtmans
ten hutersten om dat sijn onder hu ghestelt
sijn en beneden hu So en verdrienen sijn
met hu te verwonderne op hem of ver
huert sijn hu oer sijn de schoonheit en sijn
de groenheit vanden velden Om sult

in de boomen in de cruden en in de bloemen Ende den seften es in steene in peerlen
Ende dat es den alder nedersten graet van schoonheden of Ende de philosophie nomen
den graet in antiaudia essentia Dat es alleene wefende of sijnde Want sijn andere
met en hebben dan alleene wefen sonder bezoeven sonder besetten of afweelen sonder
vedene en verstaemse en sonder leuen of yet anders dan alleene wefen of sijn Dander
graet die voor desen graet dat es den vyfften die es in comen in cruden en in blome Ende
die es gheheete Sitalis Dat verstaet wefende en leuende Ende die graet es edelre dan
dan dander die alleene wefen heeft Want dese heeft wefen en leuen of Den derden die

*Om sult weten en verstaen
om dat phie hier spreekt va
eene nederen graet van
schoonheden etc Dat seffe
graden van schoonheden sijn den
eersten es in gode en dat es den
schoonsten en den haersten van
al Den anderen es in de muskele
den derden inden mensche de
vierden es in de stome dieze
of boesten Den vyfften es
in de boomen in de cruden en in de bloemen
of Ende de philosophie nomen
den graet in antiaudia essentia
met en hebben dan alleene wefen
sonder bezoeven sonder besetten
of afweelen sonder vedene en
verstaemse en sonder leuen of
yet anders dan alleene wefen
of sijn Dander graet die voor
desen graet dat es den vyfften
die es in comen in cruden en
in blome Ende die es gheheete
Sitalis Dat verstaet wefende
en leuende Ende die graet es
edelre dan dan dander die
alleene wefen heeft Want dese
heeft wefen en leuen of Den
derden die*

Voor desen laetsten gaet dat
 es den merden van bouen in
 der ghesels Die es in de sone
 dieren of beesten Die es ghe
 heeten *Sensibile* Dat
 verstaet wesenle leuende en
 gheuoelende Ende den swer
 den gaet vphaert tellende
 van beneden dat es den der
 den van bouen neder comende
 die es inden mensche en die
 es gheheeten *Rationalis* //
 Ende dat verstaet wesenle
 leuende gheuoelende ende
 redelich Ende aldus es de men
 sche van edele en van betze
 schoonheit by natueren van
 eenich vanden drie andre voo
 noemde dinghen En by desen
 redene en soude de mensche
 ne gheen vande driem voo
 noemt noch oer alle drie name
 hemmen noch verheffen boue
 hem seluen noch haer soenich
 gheleken noch prisen seggen
 hem selue Maer versterken
 en versmaden se als veel on
 waerder en lechtter Ende
 prisen verheffen en louen
 de schoonheit van gode boue
 al

my lychtelike verantwoorden en segghen
 Waer om niet Want het es een vanden
 alder schoonsten deelen deser scone werelt
 Ende oer hebben den blyscap en ghenouchte
 de zee te siene als in gheschiedich scone en
 slaer es Ende oer te siene de scone mane
 de scone sonne en de scone sterren // Maer
 voertbaer te segghen dy dat van al dies
 du daer in muetsche sien dy niet toe en be
 hoorst Ende hoe muetsche dy ghehoorsere
 of verbliden van der naerheit van al die
 of van eenich van dien dinghen Groten
 van dy de bloemkame inden merden sint
 vanden iare De memichfuldicheit vande
 vruchten roont die van dy Hoe muetsche
 dy verheffen in ydele en ombetaemlike
 blyscapen // Welc beuantsche selc en beuantsche
 vooz dine de goetheit ende schoonheit van
 andren dinghen Ende die den andren dinghe
 toe behoort gheleue of in din eyghen vate
 // Nimmermeer en sal auenture comen
 ghedoen dat de goetheit en de schoonheit
 dine sal sijn Die natueren van dy verbrocht
 heeft // En en segghen niet de vruchten

der eerden en sijn gheordonneert om spise te
sine vanden menschen en vanden dieren
Maer Wils du dy ghenouwen laten niet
dat dinne natueren onderstaant es en daer
du wel by sonen muetste So en es dy ghe
nen noot te begheerne tsonderne noch
te pinnenne om de oueruloptheit staets
van mensueren Want nature es harde
lichter gheuoet en niet seer cleene dinghe
Ende Wils du dine nature oec abmighen
meer te nemen en te nutten dan haer
noot es of dan sijn behouft zo moetstu deel
heeten en weeten hebben of sul souden
en onghenals sijn **¶** Dint dy oec dattu
scone sul sijn **¶** Want du hebt vele di
uersche en menigherande scone abiten
en cleedren vanden welken tghesicht
en het opheij scone en ghenouchlic es
¶ De materie en haer natueren machme
Wel lof gheuen of der consten die inden
meester Was diese so properly oordon
neerde Maer niet dy **¶** **¶** Meenstu oec
salich of ghecluckich te sine **¶** Want dy
grootse menichse van dienaers volghen
Alsoe bereet dy te dienen **¶** Meenstu

69
voertwaer want sy sy qualic ghemameert
dat es een groot last heuren heere ende
meester ende oec sinen huise en zeer
soort hecht. Sy sy oec duedelich ende
van goeden zeden zo behoort hem de
duedich toe en niet dy of hoe soustu of
hoe mochtstu anderlieder duedich ghestelle
of gherekenen voer dme het waer oec
omredich want sy en behoort dme niet

Philosophie

*Ex quibus omnibus
nichil bonu que tu
in hinc copulatus bo
nis tuu esse bonu eae*

Bal desen redenen machmen wel se
ker wesen dat ne gheen wy al
den dinghen hier voren ghemaint se
wesen van gont van seluer van edelen
steenen van saemen velden vil soone dui
men van vele vruchten van saemen ab
fen ende van veel dienlicheden die du
rekenen en stellen vons dmy goet sinde
properlic dme niet en sy Ende na die
dat dan niet in en es dat dme propin
wesen mach sy soomheit duedich of
weerde waer omme hebbs du dan duc

ende verdriet als du die niet en hebbs Ende
vruucht en ghenouchte als du die hebbs
In d'yn bedwang Want al ist dat sy scoone
sijn tes by natuere Wat behoort dy dan
toe van dien Want also wel soude sy scoone
sijn al en hylts du die ouer d'ne niet En sy
en hebben oec te meer Weerden niet noch
oec te meerder pijn Al stels du die in
d'yn setghen d'ne pijn Waer om dat sy
scoone sijn van natuere en scoone ende weet
sinnen int ghesichte zo hebste die ver-
koren te rekenen en te stellen voer d'ne
en in d'ne vnscheden of Dit al wel verstaet
ghen menschen Waer omme int ghen dan
in een zo groot en barmhertige beghere
verhit op den voorspoet te hebben van
auentueren te wane wel weten dat dat
es om dat ghen ducht en angst hebt ghe-
brer te hebben Ende daer om beghert
ghen ouerulote van allen dinghen Ende
voerwaer ghesproken Al de contrarie comt
hu van dien Want zo wie meest ratelen
en alsulike dinghen heeft dat te verstant
So wie meest aerische dinghen heeft hem
ghebreect meest Want hy behouft meest

Wachters om hem ende sine te bespieren
 en te wachtere Ende dat Woordelij of dat
 bispel dat daer of spreect es Waer stet
 ghende dat secht die meest heeft hem
 ghebreect meest Ende sechens dat staet
 Hem ghebreect seer luttel die hem ghe
 noughen laet met dat hy heeft In sine
 noodorste nader behouste sinre natuerre
 Niet na de oueraloyte vander gheuzicht
 ende vresheit

Philosophie

*Nonne est autem Nulla
 est propria vobis arq
 mptu bonu vs extenuo
 ac se positio rebu bo
 na vestra queratio Et*

Ogh menschen ist immer also met
 hu dat hu dinst dat ghy in hu met
 en hebt noch gherunden en rent by hu
 ende onder hu eenich natuerlic goet dat
 properlic wille sy Ende dat ghy wille met
 vechen en met vedene setaten muercht Ghy
 en moet elder goet soucken om hu busen
 hu in ziele dinghen en vrende van hu
 es de conditie en de manere vanden dinghe
 also verkeert en ontbeecht dat het dier
 dat vedene ende verstantesse heeft en

dat gode ghehelelyc es/ En heeft noch schoon-
heit noch waerdicheit in hem Ten sy dat
het die haelt/ en neemt of ghecracht op
de besittinghen en toebehoorten dande den
dinghen sijnde sonder redelike ziele Ende
alle andre dinghen sijn te vrede met tichheit
dat hem natuerlyc en properlyc toe behoert
Maer ghy menschen die nader zielen gode
gheheylt/ ende hoorst sijn naest gode inder
natueren bestheert/ haelt en neemt/ hu
parceersels dande nedren/ ja nedersten en
leechsten dinghen der natueren/ Ende en
ouermerct met tizraote omthelns dat ghy
gode ulken maker doet/ Want hi gheslach
te dander mensche maecte en ordonneerde
hoorst/ ende bouen allen andren aertsehen
dinghen/ Ende ghy stelt en verdyt uwe
waerdicheit en uwe schoonheit onder de werke
van allen nedren dinghen of Want alst also
es/ datmen meent dat eenigher ande goet
verbeteret/ of verschoont/ met andren goede
datmen der an doet/ So moet dat goet tbeste
ende tswaerste goet sijn datmen an fander
goet doet/ Want tbeste en tswaerste ver-
betert/ ende verschoont tverschste en tlee-
lypste of Aldus Wanneer ghy menschen

hier daer de text secht dus
Want alst also es tse sulst
ghy verstaen dat so wanneer
dese nedre dinghen der werelt
uwe sijn dat hu dan dinst
dat ghy te waerdicheit en
te betereer sijn en dat ghy der
en veredelt sijn/ So selt ghy
hu seluen en hu selve domette
gheheel/ Ende al onder de dulle
en onwaerde aertsehen dinghen

71
Meent secht ende bonnest dese nedren
aertfche stomme leelotte en onbaerste
dinghen voer hu beste ende schoonste doet
dan secht ghin hu der onder en der be
nedey En voerbaer ghin sint wel der
onder en myn waerdich met allen sech
ten Wanneer ghint selue bouen hu der
best In v. segghen en In hu bonnessen
Want de conditie en de manere van de
menschele natuere es alful dat wan
neer In hem seluen wel besiet en wel
kent So es In waerdichste en het
vpperste van allen aertfchen dinghen
Ende Wanneer In van die mist dat es
als In hem seluen met en kent dan es
In onbaerder dan de beesten en der be
nedey Dat alle andre dier en mede
dinghe hem selue met en kennen coont
hem In natuere Maer dat de mensche
hem seluen veronbaert en met en kent
coont hem In sijn selfs ghebrek ende
In sijn sondeln leuen e

Philosophie

Qua vero late patet
vester hinc error qui
ornari posse aliquid
ornamentis christiana
tis alienis. Id fieri
nequit &c

Houds dan buket wel en openbaerlic
dat ghy menschen haude zeer docht
wanneer ghy hu meent te pareerene
weerder ende soonder te makene dan ghy
sint nietden nedren dinghen ende vrende
van hu want waerwaer ten mach niet sijn
of al ist also dat de dinghen die ghy hebt
of an hu doet weest ende soone sijn ende
zeer ghenoughele die lof van dier soone
het of van dier waerde salmen de soone
of weerden dinghen toe segghen Maer
tquent dat der onder es dat te segghene
tquent datter mede bedert es of de ghene
die dat heeft kunst in sijn staet en in
sijn weesen het sijn soone of secht of dier
waer te loochene en wedersegghene dat
dinc doet sijn dat den besitter dat es
te verstante niet heeft quest en verdriet
doet of Lieghen in te weest wel du segge
Neen te want zeker de vnschede hebben

72
menich Waeruen heuren besitters groot
verdriet ghedaen Wils dat de quade ghe
ryghe meenen dat gheen waerdich nath
schoon dinc en es dan gont seluer presi
euse steenen en kinteden Ende daer ome
begheeren in die so zecere in allen plaetfen
en stede daer in die weten en wane ghe
witten dat in daer ome pooghe en pinc
nacht en dach Waer of dat menich waer
uen den ghenen die die hebben of draeghe
verdriet coomt Midt dat menich hem
steelt berooft en ontvoert en oer dinc
dirtlaet of vermoert **of** du dan bates
die no draechs tiden en tateert ende
dese glanc dats te verstant die no sijn
in dinc en in verdriet in tiden ende in
pincen Waerstu ydel naest en licht ghe
laden ghetweest gaende duer den wech
van desen leuene en van deser weezelt
So hadstu clonckin en lude moethe smalle
voer de rouers voer de moordeners
en voer de dienen **of** hoe edel sijn
bleckende es de salicheit en tatheluc
vanden aertfchen ende sterflike kintede

Want wanneer mens alder meest leeft
dan es men alder onsekerst/ Ende ghy
vriheit/ Waer ghy sint/ ghy sint oec onse-
ker ongheduerich ende onghestadich

• Dit. lxx. de

Philosophie

• vyfste boecken van
den vveestey bouc
felix minus prior
etas contenta se
delibus aruis etc

Seer sacht was inden eersten sint
tuock want het met anders besteede
dan ruste sijn leuens ouerint
En dat van tselve huut gaf de eerde
dies was vol minne die haer ghebeede
sonder waerunghe en sonder sonden
Want sy bestheerte hem menot ghoreede
Noch was in vriheit boue andre bonde
Gadden in hongher teemighen stonden
En aten eelen appelen ende peeren
Eulc als doe groden na tbaer vronde
En dranken water tbaer hem alen dree
En kriepen vpt gras in conste ombeere
Wijn ende bedden in en kendens met
Gheen parcesels was hem bestheere

En wisten lettel wat was verdriet
 Of sorghe die nu den heden ghesoet
 Die daertijche kintheit al omme soucken
 Te lande ter zee int gras int velt
 Daer si d'wyls fortuney om vloucken
 Oorloghe en wilde doe memont roucke
 Die hem doe voordeels oec onderdant
 Sin voordeel consten hem ontroucke
 Men gaf om waerdicheit met een sant
Och die heer god quame weder int sant
 Nu onder ons die eerste maniere
 Haer saren neen si den ghenighen brant
 Die altoos bant ghen den diere
 Ja heeter dan diere des beris etliere
 Heeft ons van dien beraden onbrede
Die eerstbarf vant by sinen bestiere
 Datmen de eerde om tijout ondede
 Om seluer om steenen om kintheit mede
 Die in deerde te bliuene vast
 Begheeren Ende te houdene stede
 Was ter werelt een onnut gast
 Seer soude by sin met begripe ghetast
 Ende weert sinde dat hnt bequede
 Die eerst voortbrocht dien ouerlast

Ende datmen verlies en prins verfelde
Ende die alre dinge ter werelt stelde

Dit is de *Beste profe vanden
weesten boue*

Philosophie *Quid autē dignitas
facit? potentia que
dignam Quas bar
vere dignitatis est*

Wat sal ic conuen ghesetthen van
de weerdicheit der werelt en van

de muetghentheit die hi gheeft En die
ghy menschen so zere beghert prinst
en verhest so hoogh en hi werde ghe
sint den hemel So dat ghy niet ghe
beten en ont noch ghekenmen wat waer
achtighe en gherechte weerdicheit en
muetghentheit es **¶** Want ouerhet en
merit dat so waemmer eenighe quade
mensche de weerdicheit der werelt en
seur muetghentheit ghebuerf te gheken
kenen dat hi dan so weeselic en so ont
sienlic hi dat dat onbegripelic es want
de slanne en wien dat alre zere on
soerhienlic haestelic en sadelic drecht

*Hier voort an hetenst pite
dat ghehic in de kinheden
gheen sulmaect goet hi en
mach also hi weel bekeken
en gheprout heeft also
weel en es oec gheen sul
maect noch waerachtich
goet noch oec salicheit in
de muetghentheden noch in
de weerdicheden deser we
relt*

Hier daer sy secht Ende
 seker ic meene **27** Sult
 ghy weten dat in ouden tye
 Wilen eer de Roomenen
 commissen hadden diese te
 streden den na den ande
 Ende commissen en hewen
 gement gheduerde lantthe
 tyt en menich iaer tot dat
 sanguin comit was die de
 laeste was Want hy was
 ouermids sine ouerdaet en
 quaet Regiment of ghesce
 lt en verlaten Ende doe
 steden de Roomene ende
 maecten tsee van hewen
 Raetsmannen tuden diese
 gouerneerde en Raetende
 En ware die tsee rade van
 iare te iare verlosselt en
 die tuden Raetende oer
 by lancheden van tiden so
 ouermoecht en so qual
 ley dat de Roomenen hant
 al de tuden veroren tsee

en sprinc hant den berch van ethier
 noch oer de dinnue en de ouerulofsen
 van wateren noyt en deden so groote
 destruyen noch verdersnessen als die
 quade menschen dan doen **off** Ende seker
 ic meene dat dy wel ghedmet dat de
 heerscappe vanden Raetsmannen van Rome
 die vilen eer ghestelt was om die te te
 gierne dat die de onderlinghen die door
 dy ghesceft hebben in Rome punde of te
 binghene om der Raetsmannen ouermoecht
 en quaetheit en te meten te doene Ende
 doort so hadden mede ouersant de onder
 lantthe die boertits ware om den ghe
 liken ouermoecht en quaetheit van hure
 commissen die doe in dien tiden tregment
 en de heerscappe hadden oer of ghesceft
 ande verlaten van de commissen heerscappe
off Ende doort merit wanneert also comt
 dat nochtant selden ghesceft dat tthe
 brucken der weerdicheit en der nuetich
 heit vander weerd of van fortune ghe
 beurt den goeden menschen wat mach
 dy dan ghenouthen en verbliden in die
 menschen anders dan alleene de duerht

Cadere of putine also me so
 doe noemde vande Welchen
 de ten ghestelt was te gou
 uerneere tthe metne velle
 en tthe meere goet En dander
 was ghesceft te gouerneere
 het vander sap En in tthe
 by den ouermoecht en by der
 ouerdaet van al desen tuden
 was tthelect en het gouerne
 ment vanden Roomenen ouer
 ghesceft in heerscappe van
 den Welchen de eerste heers
 was Pompee En de tthelecte
 was Julius Cesar die seder
 al de weerd onder hem ver
 crecht by oorloghe en by wa
 penninghe so dat hy heers
 van al was

Ende het Verdoen dat in daer in bespighen
Waer in men dan wel mercken mach dat
de duecht van dien goeden menschen der
waerdicheit ende der macht eere gheest en
met de waerdicheit noch de macht der
duecht noch den goeden menschen

Philosophie

*Que vero est ista bestia
exoptabilis ac pre-
clara potencia Non
ne v ferrena anima
lia consideratio
Quib? presidere vi-
deamini* ¶

Oghn dieren der eerde dat dinsten
sijn die so beuuecht en so waerdich
sijn en so machtich dat ghy die so edel
so daer en so zeeve prijst. Ghin en ouer
meret ghy niet en besiet op wat dinsten
ghin waerdicheit en muetichheit hebben
Wilt het sijn menschen ende dieren hu-
ghelinc. ¶ Ende oft also gheweelt dat ghy
no saecht dat onder de muysen eene muys
haer seluen verheue ende wilde hebben
de heerscappe en tregement bouen alle
dandre. Sont ghy niet daer om lachen
ende der mede bouderen. Besiet ende

overmerst dan wel menschen lichaem
 ghy sulst qualiken gheronden comen
 eenich wecker of seeder dinc want de
 bete van eene quade vhechte of van so
 much ander slegen vorken Of dat hi
 hem binnen der kele gherochten die vris
 zeer siet maken souden en sommels oer
 doen steruen **¶** Ende wat macht can ee
 nich mensche hebben vorden andren dan
 op een seeder lichame en op de dinghe
 die onder den lichame sijn dat sijn de dinc
 ghen van fortuney **¶** Du muoghende ter
 weervelt souden du comen be heeren ghebe
 den ende vermaestren het vni edel herte
 soust du comen bezetren en ontstellen
 vorse herte huut sijnen staet **¶** Wammert
 sekerlyc en rechtelic ghestelt es in vedone
¶ steemt **Exempel** In eene tyrant van den
 len eer die eene Wijse man wilde vrom
 ghen met zwaren tormenken die hi hem
 dede doen **¶** Dat hi hem seghen soude en
 openbaren **¶** Wore de ghene waren die her
 mehr ouer een ghedreghen en ghesloste
 hadden met eede en sesamen ghezwoore
 een drachteln seghens hem ende te

Ghy sulst weten dat dese wise
 man daer pine hier of spreect
 ghescreuen was Camillus
 ende was een philosophie En
 hi hadde den tyrant kernt
 wort Aldus seghende had
 de yet gheteten het en wa
 re te durre kennesse met
 ghericht so wel en so wise
 he soude ic dat ghescheelt
 beliet en behaert hebben

Dat es te vristane ghelyc als de text verlaerst dat hem de tyrant dinghen vp
 sende en an sende daer hi niet of en wiste

wordene sijn verlies en sijn verdersnessen
de vriedel wisse man die den wille van
dien tyrant niet wilde by bedwantsche
noch duer tormenten haet sijn selfs trouwe
of inden tormenst en spooch die den tyrant
in sijn aensichte Ende also die de tormenst
ende de pinen waende doen wesen maer
felie ende tormenst by tyrantlike muedich
entheit op dien wisen man dede de ghe
pinde wisse man by wylsheden wesen maer
felie ende tormenst viel virtuten en due
chden **of** Ende wat ist dat yemont den
andren doen mach Een ander mach hem
des ghehiken of yselue oer doen **veent**
Exempel In eufrunde comt van egypte
die sijn gasten dat waren de vrende
die hem ouerquamen en die hem blidich
ontfinc en nachts herberghede Maer
snachts als sijn te bedden waren so ver
moorde hem die ende dan sanderdaechs
sende hem de dode lichamen vanden outare
voer sijn goden in maniere van sacre
fice sctifhende dat hem ombesculdich
was vander moort Ende hercules qua
hem ouer en was oer sijn gast Ende

Hier daer rhyt spreect van
 Regulus sult uyt weten
 dat Regulus was een edel
 man ende waesman van Rome
 en was ghemact een hostma
 vande Romeyne en ghesont
 met volcke om te oorloghe
 teghens de affricanen daer
 hy so vele dede dat hy vele af
 fricanen te romen sant ghe
 nammen ende oorloghede so
 langhe dat hy selue gheuan
 ghen wart vanden affricane
 En als hy gheuanghen sach
 so gheruech hy liden desou
 den van hem selue en hy lag
 ten vande romenē een van
 ghelode te romen te trecke
 ne midts dat hy andre edelē
 romenē in sine stede en
 te panden liet En trac en
 hy qua te romen en sprac
 de heere van Rome om hem
 seluen te quene also sijn
 bespreec also en sijn woord
 de teghens de affricane dat
 was andre gheuanghene af
 fricanen die te romen ghe
 nammen lachten thuis te
 sendene ouer hem het welke
 de romenē met doen en vol
 den noch consantere hede
 ven die si daer toe souden

made dien busenden selue als busende
 hem vermoorden waende **af Neemt een and**
Exempel An Regulus een romenē in
 pitem die gheuanghen hadde en in ke
 thenen ghebonden veel affricanen in een
 oorloghe Maer seer cort daer na wort
 dese Regulus weder gheuanghen van an
 dzen affricanen en oer in ketthenen ghe
 bonden **af Neemst** datmen die souldich es
 machsch te noemene die met doen en
 mach een ander en mach hem also veel
 weder doen

Philosophie

Her si wro dnm
 + tunc? ac potestatio?
 meset aliquid naturā
 hāc ac propriū homi nū
 quā possimus proue
 mrent **E t**

Ende waert also dat de weerdicheden
 ende de muetghentheden eenich proper
 goet in hadden van natueren Memermeer
 en souden in verstadzen noch bliuen in de
 quaetste en arighe menschen Want din
 ghen die contrarie sijn elc den andre ende
 teghens staen ghelyc vter en water doet
 ende quaet heet en rouf En ghelyke sulcke
 hy sach en slyp waren hem beide sijn oghen hute ghespeken als dat hy met en
 sach

naer vanden hem veel diere
 gherouch roepen met stracke
 het welke Regulus noch
 oer de affricanen met doen
 en vanden Want Regulus
 seide dat hy hem nemermeer
 weerdichē en soude onder
 vonden vanden dienst van id
 dersepe an ghesien dat hy
 een gherocht man soude sijn
 So dat hy weder also omme
 keerde en trac in affrican
 in sijn vangeheste En als
 hy oorlof nam an sijn konst
 an sijn lande en an sijn ma
 ghen en vrienden en vnde hy
 met ghedraghen dat hem ve
 mont gheraken soude noch
 vider hant nemen En sijn
 vryf die vilden rusten elc elc
 hy oer met en liet ghesien
 Want hy seide het en betact
 met dat een heymlich ghe
 uanghen man gheuyt of ghe
 raet soude wesen van eenen
 edelē Rome noch oer van edelē
 liden En als hy weder qua
 in affrican Also ont Orphus
 secht so liet hy hem vange
 en vanden van sijn vande
 en also verlossede hy die in
 sine stede en oer hem ghe
 uanghen en te pande langhe
 En daer na vp eenē tyt als

Alse dinghen die disorderen en comen hem
met te gader boughen noch tamen houden
Noch natuere en wilt noch en cants met
ghedougghen dat sy te gader sijn **¶** Ende al
dus want wy alle daghe sien dat hem
de se waerdigheden en muelghentheden van
der werelt meest boughen en bliuen by
de quaetste en arthemenschen so machme
wel vrylic voerwaer segghen dat sy niet
goet en sijn by natuere Want natuere
en hout dat voerhaer goet niet dat hem
woucht en hout by de quade en arthste me
schen **¶** Ende al dies gheleken machmen
segghen van al de goeden die fortune ghe
te Want ghemeeenlic sietmen dat de qua
de en de arthste altoos den meesten hoop
hebben Ende merct en considereert dat
het wel te overmerckene en te besiene
staet dat dit seker es en kenlic dat
so wie stave es dat hy stave en cracht
in heeft Ende so wie licht es ende snel
dat hy snelhede in heeft Ende so wie
wel en constelic sijn dat dat een sijngher
gheheeten es Ende die goede medmen
gheest noemtmen een meester medmen

Ende die Wel dacht noemtmen een dichter
 En aldus elc dinc maect in dien mensche
 name van dat die mensche natuerlic in hem
 heeft/ Ende natuere en doet met in hem
 dat hem contrarie es dat es dat hy met en
 can doen bliken/ Maer jaecht en stelet van
 hem al dat hy mach/ En desen muenchsta
 verstaen en mercken dat dat waer es dat
 bouen gheest es want de kinteden en ma
 ken memont vrie Maer gheerich en vret
 alwoes sul ghebrece/ Ende hy en stelpe noch
 en versaden die met diese hebben noch en
 verjaghen de gheerichheit noch de vrechheit
 met/ Noch dese aertliche muenchheit en
 gheest memonde macht die ghebonde es
 in de ketene vander vulle en galsche
 ghenouchte solesche of Ende waermeer de
 quade muenchheit ende weerdicheit ghe
 vricht/ Die en maect hem alleene noch
 weerdich noch moghende/ Maer ontdest en
 foort op openbaerlic sijn quaetheit/ En sijn
 vrecht/ of goe roomt het dan by dat ghy
 bliscap hebt/ Als ghy den dincen name
 gheest/ Die hem ander sijn draghen dan
 ghy die noemt/ Ende diene harde lichte

Ende waermeer de quade goet
 Hier muencht ghy mercken en
 wel segghen dat ne gheen
 dinc ter weerdelt so fel noch
 so vreet herte en maect als
 groote ende moghentheit die
 de muenchheit qualic en
 in selheden besighen wille
 En in contrarie van dien
 maect de muenchheit de
 soeste en de beste herten en de
 gherechtichste diese in dincen
 den en in justine dat es ghe
 rechticheit besighen wille

berispen en begripen mach by de ghebedenke
 die sy doen **Of** Dus dan by desen Redene en
 es men de dinghen van fortuney met suldich
 te noemene noch te heefene sekerre en weder
 achtighe zynheden noch gherechtighe maec
 ghentheit noch sulmaecte wederichheit
Of By den Welcken sy ten hende sluten mach
 dat in al de ghyften van fortune met en
 es eenich dinc dat te begherme es noch
 daer men om bidden soude Noch dat oer ha
 natueren goet es Noch maekuerlic goet
 in heeft Want in hem alwoes gheschiede
 met en doughten by de goede En oer de
 ghene daer in hem by doughtet en make
 in met goet es

Dit sijn de
Philosophie

Seeste boeken vande
 weesten bouc
 Noum? quantus de
 deus ruman? vrbis
 flaminia patribus
 p. r. s. e. t. e.

Wen Wilken vertellen mi in een hiet
 Den koner die Wilken eer es ghesriet
 En eenre keyser die Neron hiet
 Die in Rommen dede graot verdriet

In dese voersien prouft pine
 dat hi hier het op gheleert
 heeft Ende dat hi den gheloue
 ken dan den keyser Nero die
 de eerste was van sinen
 keyserijne goet en duechdelic
 keyser Was Merer binne de
 ander waelt pure verrucht
 hi de Romische Weerdicheit en
 heerschappe Ende als hi die
 verrucht hadde so wort hi
 so quaet en so tyranisch sel
 en wreect Dat hi al equaetlic
 dede dat hi onseuen of ghepe
 nsen conste Ghelue dat den
 teyt ghenouch verclart dat
 vromen de seide dede hi verba
 vne omte te sien en die
 also groot en also wreectlic
 alst die was van groote
 troepen Ende alst barme soude
 trac hi buten vrome op een
 hantseghen sach om dat het te
 siene en hi dede verbieden
 op huf en op goet dat men
 het die blighe en soude
 sinen broeder dede hi doden
 sine suster oec als hijs ma
 tuent ghebesicht hadde
 En sin moeder oec also den
 teyt wel ghenouch verclart
 Genera den wijzen man dede
 hi oec doden Om dat senen
 hem sin tyranich lachende

Want hi die verbarnde so quaethen hem niet
 Na dat hi keyserus hoet had verrucht
 heeft hi de oude vaders verslechten
 En sinen broeder na tyrants pleghen
 Sin moeder oec staer quaet verslechte
 Ende als hi dat hoer hem was gheleghen
 Sin dienlinghen hijs openen dede
 Om te siene de moederlike stede
 Daer hi in ontfinc de menschechede
 Die siende hi hilt Wel sinen vrede
 Sonder veel dray en hi sprac mede
 Het heeft ghelouest een scoone vrouwe
 Dit dede hi al en sonder faulte
 Nonstans vrede hi op sin vrouwe
 De weelst int vrome hof en nauwe
 Als keyser vroom met groote rypaude
Merit dan can muergherheit dach en macht
 Beletten quaethent ende vracht
 Tes wonder die alme Wel duer acht
 Dattet met al en beest dat lacht
 Als quaethent versuemt es an de macht
Tes arthen dan themm ghestreken
 Oersienhe ende hi valshen treken
 Ant talleet of speere of vet om steken
 Den mensche om dat hem in fetel waken
 Sonder ontfien het herte soude breken

en mesprees en om meer ander
 ding Want hi hadde sin leer
 aer en sin meester ghelouest
 can song

De
Dit is de
Bartus

Seuente prose van
den Hoersten bouc
Cum ego fuis in qua
pa minima nobis
ambitione mortali
vici fuisse dominata
Sed materia & c

De verantwoorde ic segghende du
Weets wel hoeve brantoe dat de
gherheit en de bracht vanden bergam
like en sterfliken dinghen deser werelt
zeer luttel heerscappen ghehad hebben
Op ons Maer alleene hebben wy ons ghe
ghenen ter neernsticheit en sonderlinge
beheert te regierne de ghemeene mate
rie dat den ghemeenen oorbar. En dat
om dat duecht en behoen met veroude
dats versteruen of vertheten en soude
worden. Doe sene philosophie doer
waer dat es een dinc dat de goede recht
naerdighe menschen natuerlic en hartelic
antrect. En doet hebben een luttel glorie
lof en vermaertheit midts dat sy ghemee
ne doct. en den ghemeenen oorbar ghe
wordert. en wel gheregert hebben. De
welke goede menschen dies mochtans

met al te vullen vulmaect en sijn De
 Welke glorie en vermaertheit hoe cleene
 en hoe onpryselijc dat sijn es Du sien ende
 ghebbare worden onuerste In deser manne
 ten Ende ghehinc du by goeden bescrede
 en by leuende redenen // gheleert hebs
 ende verstaen In de Astronomie Daer du
 Wel of hebs onthouden Dat al den beuan
 ende omganc of den cloot van deser werlt
 veelt Dats aertrike al gheheel Ne es
 maer een pomtten een stippen Wel cleene
 te siene of te rekenen Isthens de groot
 heit shemels Dat es aldus te verstaen
 Dat so wre ghelekenesse maken wil en
 den cloot der eerden dats al aertrike
 stellen wil Isthens den hemel also ghe
 seit es Al aertrike sal met sijnende
 wesen // Ende wil dan mercken op dit
 aertrike dat so cleene es Isthens den
 hemel Du sulc vanden en ghebbare
 worden dat het vierde deel van dit aert
 frike niet behoert noch ghehantiert
 en es van eenighen dinghen die de men
 sche bekennen can of mach // Ghehinc
 als phylomeus de meester der astronomie

dat Wel in een van sinen boucken ghehucht
 en bekijst. Ende Wel du dan in d'yn ghe-
 dichte van dit ghehantierde vierendeel
 noch of trecken sijuent dat de zee de
 marasschen en de desertten dat sijn de wil-
 dernessen be decken. Mer dan wat sleender
 plaetse kint den menschen om te bebou-
 nene en te ghebrukene. En al in men-
schen van dit cleen deelen van desen
 cleenen vierendeel. Dat ghy bekenen
 en nauwelijc ghebrucken moecht. Wat es
 daer of dat ghy daer in penist. uwe
 vermaertheit. varen en wint te breedene
 en te condijthen uwe name. Wat ver-
 maertheit ende wat grootheit sal uwe
 glorie moeghen hebben in so cleene en
 so nauwe plaetse. Ende noch meer van
 the dan en stelle noch hier in dat in
 dat cleene spaciem en plaetsem dat
 ghy menschen ghebruict vander eerden.
 Also menschenhande narien en setten
 van menschen wonen so zeer onghelint
 van talen van manieren van zeden van
 wesen ende oec van leuene. Ten welke
 Als nu ome de vreetheit en wyltheit

Ende aldus sijn ghy over de
 dat aertlike gheheel es in
 d'yn deelen. Ende welken het
 eerste deel gheheeten es
 Septentrionalis en vander
 es gheheeten Australis. En
 beide dese deelen sijn om bebou-
 wt vander menschen ouer-
 midts de groote ronden die
 daer in sijn het derde deel heet
 men Equinialis. En dat
 es oec onbewoent vander
 menschen ouermidts de grote
 hette die daer in sijn het vierde
 deel es gheheeten Orientalis.
 Ende het vyfte deel es ghe-
 heeten Laetimalis. En dese
 beide laatste deelen mach de
 mensche bebouwen in somm-
 ghe plaetsen. Mer niet ouer
 al want in veel plaetsen sijn
 de vele en groote watren sijn.
 En veel dootlaten en maraj-
 schen. En veel woestinen en
 wildernessen en veel deel
 desertten en heiden die de men-
 schen oec niet bebouwen en
 mach midts heel ghebreken
 die daer niet sijn. Ende aldus
 is blyt seer cleent plaetse
 en seer luttel deels den men-
 sche sine name in te breed-
 ne en vermaert te maken.
 Ende oec mede so sijn in dit

Ende ghy mensche. Hier
 sijn al in mercken en gesien
 dat also macrobes de philozof
 ghescreuen heeft so sijn in die
 vermaertheit welke wel of glo-
 rie twee dinghen eser een es
 verre en ginde plaetse en deel
 landen. Het ander es luttel
 voeromende sijn. Want so die
 glorie en vermaertheit begh-
 eert. Moet doen dat sine name
 varen en wide bekent en ghe-
 noemt. Wordt in veel vreedne
 lande en oec gheacht. En oec
 dat dat langhen tijt ghebreue
 En dat het omme gheleit es
 die begherte te ghesiene be-
 trocht en prouft. p'ne hier-
 inden text niet luttel wordet
 En dat in al aertlike dat
 int gheheel en al selue seer
 cleene es. Heueng den hemel
 of heueng het firmament

deel groote sonderlamhede ende veel veranderinghen van talen en veel verscheide
 van sieden in heur lauoy ende veel vreedne wilde woestinen. So dat de mensche in
 al dese vreedheden en ghefallen sinen name niet condijthen noch vermaert make
 en mach. Want eenighe sieden prouisen in eenighe lande diene in andere landen
 verpuyt en lastert. also want wel ghescreuen sijn. Van deel meesters in heur boude

der Wercken Als nu omme de sonderlan-
heit vanden salen Als nu omme de ongher-
iustmeerde versouckinghe van roepman-
schepe Niet alleene de name vanden huut
nemenden menschen Maer vanden huut
nemenden groeten steden en landen met
ghesaken en rommen noch bekent en sijn e

Philosophie

In etate demqz mar-
tully scriuit ipse quo-
dam loco significat
mundum romanum
monie Romane rei
publice fama franse
derat &c

CEn tiden als Marcus tullius leef-
de also hi dat gheteeckent heeft in
eene stede in sijn ghescrijften So en was
de Romijne name ende haer vermaert-
heit noch niet ouerleden de berghe van
santayen Dats van cartagenen Noch oec de
berghe van aspien Montanus was Rome
doe kerre bekent en seer ontfien van haer
de groete princen van veel landen en van
groeten steden In die van persten en van
meden dat haer muetghende santscrepen

doe waren bekentse en ontfaghense Nu
 besic dan en ouermere hoe kleine dat de
 glorie es die du so kurze en so vint kuen
 breedten. Of meenstu de name en de glorie
 van eenen roomschen man te doen ver
 maert. Gese en bekent. Daer de name
 wonder stede van koomen met vermaert
 noch bekent en can worden. Ende dat noch
 meer es groten hinder der in dat sijn de
 coustumen en de zeden vande volcke die
 sijn in de dierische en sonderlanghe lande
 Want veel dmy datmen pruyt en looft
 in een land. Dat kluueertmen en ver
 onweertmen in een ander land. Of in
 desen al ist dat yemont hem selue ver
 heft en verkin. In grante vermaertheit
 weet dat harde veel landen. En treden
 nochtans sijn die van sijn glorie niet
 en weten noch daer sijn niet gherake
 en can. En aldus moet sijn glorie en
 sijn olijcepe. maer alleenli bekent
 sijn onder de sijn dat es onder sijn
 ghebueres. Ende moet oec elc daer
 mede wel te breedten sijn dat sijn e
 dele vermaertheit en sijn hooghse

mensche so gherne dande
 Ende sonderlinge en heeft
 vden sijn vrende lieden
 Item een ander eyland loff
 Sijn ter see waert van dese
 eylande. Dat doudm heet
 In dit eyland eet de vader het
 kint het kint den vader de
 man het vint het wijf den
 man de broeder de suster
 de suster den broeder. En de
 vriend den andren. En dit
 en ghesiet niet dan als si
 wel weten dat sijn sijn
 moeten. Ende dan doden sijn
 de ziele en etense niet
 groten feest. Het welcke
 in onsen lande ende in veel
 andren lande groote vrent
 het blaente en verpau
 ghe ware. Ende oec ontf
 bouen. Ende seere contrare
 onsen zeden en den zeden
 van andren landen

Want veel dmy datme pruyt en
 hier muert sijn verstaen en
 horen exempel die te hier in
 de glorie stellen sal. **Exempel**
 Een eyland licht in land de
 mda en es gheheeten Kapo
 Daer hanghen de vrende den
 mensche die niet es ome te
 steruene. Ende by zeden die
 sijn daer toe setten. Also als
 manduile dat elc der ope
 haert. Ende dit ware seere
 meysche en lichterli
 in onsen lande Item niet ver
 re van dien eylande. Licht
 een ander eyland en es ghe
 heeten. Made. In dit eyland
 doof den den andren. En dat
 om dat sijn vloet banden

81
glorie bliue by eenighen sinen heden daer
hy of ghekent es. **¶** Maer oec ende
ouerpense hoe menich frisch abel wel
ghelert mensche heeft gheleest in
siden verleden vanden welken hoe goe
de notable diden en gheleerten hi ghedue
heten gheene ghescrijten en sin noch
ghedincenissen. Maer sin en waren
harde darm en listelic vertheten de
ghescrijten es voerbaer en dardren in
wils met vele want den ouden en den
langhen tijt doot die al. En oec de ghue
ne mede van wien hi ghescreuen sin
¶ Het sint an hu gheueerde. It dat ghi
wilt name by eenighen dighen alre
muerich doen ghedueren. In ghescrijte
of anders dat ghi by dien alre leuede
bluen sult en ontschlic sin te segge
ne almen van hu spreect of leest of
lesen sal of spreken dat ghi dan leest
en leuen sult. Maer wilt ghi dan sult
leuen. Dat es ghedueren van wile
name by de ghescrijten en gheleken by
de eudicheit die sonder berthim en sonder

hende es ghy en sulc daer gheen porre
dat es gheen deel by ghemaken rommen
dat ghyedueren van alle name yet sijn
sal want hoe ghyedueren die beide hende
hebben machinen comparezen en ghehke
deelende deen by dander hoe wel dat deen
met allen roet es en dander harde seer
lam want so dievyls machine mensch
vondighen de reene dat sy de grove ghe
lic worden sal Maer als deene hende
heeft en an dander gheen hende en es so
en machiner gheen ghehken in vanden
hoe dievyls en hoe menichuoudelic dat
men felt of stelt die die hende heeft en
by desen de tynlike vermaettheit en de
weerlike glorie gheleit en gheleest by
de eenbichheit en salmen met segghen
sleem sijnde Maer stoutelic openbaer dat
sijn met es e

Philosophie

*vos autē nisi ad po-
pulares auēs in
anēs q̄ rumores
rete facere nescitis
Et relicta consuetudine cā*

Ghy menschen en cont van de duerden
die ghy doet ter werelt gheene ver

82
maertheit gheerighen Ten in dat si eerst
sondich sijn en bekent in de arzen vande
volcke Ende niet vander en muetghen
in strecken dan de ghuene dese wesen
die leeden spreeden en sondighen En ghi
begheest het recht uwer conincen en
den rechten loon van duerden Maer se
gheert ende heescht vrende en besijn
ghe salen loonen en meromaren vanden
volcke te loone **ff** Hier omme vullit de
wat segghen Daer in dattu verstaen mu
erho hoe lich en hoe ydel dat dien ouer
moet en die verbaentheit es van die
ydele glorie Ende hoe haestelic dat in
bedruicht en verfaet **Exempel neemt an**
eenen man Die heyn zeer verhef en ver
waende vp sine vuytheit en sciencie de
welcke standelic van een andre wort
vernedert en versteken van sine ydele
glorie Want hy plue wesen vande dat
es mensche vulmaect en vullstandich
in duerden en in vuyheden vuytstand
en hadde dese verbaende mensche ghe
ne vuyteten of duerden in hem en den
welcken hy weerdich moeste wesen

Philozophe gheheeren te sine **of** dese andre
Wilde dit enmers prouwen of hi weet
was pñe te sine of en was In deser ma
nieren te wetene of hi soude conne sijn
patient dat es verdracht of verduldich
op datmen hem veel onwaertscap en leelich
heden sende en dede dese andre ghim en
dede hem harde veel leelicheden en on
rechts onwoerdich Ende de verbaende
Wijse ghebaerde of hi op de leelicheden
met en lettete ende hilt hem ghedoorcha
Maer midts dat dander met of en liet
hem te doene meer leelicheden en onwoer
dicheden zo sende hi ten andren hem ber
heffende hebste noch met beseuen of
sijstu noch niet ghebaer worden dat ic
philozophe bin Ende de ander berant
Woerde hem verheuenort Redelich en harde
scarpelich setghende Ic hadt harde veel
ghebaere gheborde op dattu ghesche
ghen hadts Ende verdrachtich ghebleue
tot den hende

Philozophe **Quid autē est quod**
ad praeceptis eius
de hys em sermo est

Wat machi sij of bedieden dat goede ghe
 verchthiche en eerbuerdiche sieden want
 het die sij daer wij hier nu tale of houde
 of hebben willen vermaecthet en den lof
 der woerelt te loone ouer heur dueriden
 ende goede gheselcken wat hebben sij met
 dien lof te doene of met die vermaectheit
 na heur doot van ghele en van hie wel
 ke vedene met en laet ghesien noch en
 wil ghedooghen datment ghelouue al
 sulcke glorie en soude emers dan met
 dooghen en met woert sij want met
 en blift int woert in sulcke maniere van
 den mensche dien men die glorie toe soude
 muoghen sciken of stieren en als de zie
 le oer leeft alst lichaem doot es en by haer
 verdiente gheresen ende verheuen es bli
 delic ten hemel wat heeft si dan te doe
 ne met den dinghen der woerelt of met
 de glorie der keynigher vermaectheit
 wanneer si heeft volmaecte bliscap ende
 eulente duercht dat si ontfacen es en
 quite vander eerden

Sit. lxxv. **De**
Philosophie

*Seuente beersen
vande woeste boue
Quiruz solam men
se precipiti petis
Quoniam qz erant
floriam &c*

SWie dat met dan weereft lof vout
En ouer sijn weldoe met anders en souet
Die op den hemel die es so vout
Daer en de eerde so cleene ghehouet
Dan mach hy hem houden wer seer onclouet
Dat hy in weereft lof hem verclint
Die vart verstaet ende ouersint
De houaerdinthe waent te edigher sint
Sijn leuen te makene sonder verghint
Om sijn bliscap te makene sanc
Ende vander doot zo sijn ghequint
Maer dat is al met dies seker sint
Want glorie heeft ter doot verghint
Hoe verre sy bliecht of op wat sanc
De doot es elcken euen stranc
En doet den armen als sulcken sanc
Als sy den riken doet het es ghemene
Waer es tghedeente stanc en ranc

*Daer es tghedeente g a Ghij
sult weten dat fabris was
een vaetsman van Roome En
was een fisch Groom en
gherechtig man sijn gaf
de scoone en de edele cloude*

*antwoorde den ghenen die doe vanden varen der stede van Roome seghende dat en
willen noch goet noch saet hebben Maer en willen princen en heren sijn en ethe
bieders op de ghene die goet ende den saet hebben En dese antwoorde gaf hy
Niet verstaende dat hy seker van rimbden was Dits men hem grooten saet
en veel goets boot en presenteerde //*

es en alme vermaerheit
en sijn goede ghescheken he
den vergheten en oncomt oer
dolt by lanchheit van tiden

Van fabricen die noyt was mans
In duerden en van gheerichheit Keene
Noch vrezheit en leeden noyt in wetne
Daer es in hebeente groot en cleene
Van Brutus van Cathon medders gheene
Heur lof die heeft no seken vermaen
Tghescrefte en gaet oer met te beene
Van heuren famen ist dat ic meene
Want elc die laet dat henen gaen
Der doot en ist gheen weder staen
Ist dat ghy en glorien wilt ontfacen
Dat ghy niemmermeer wort ghescreuen
Ghynt den bouc der keezers ghedyncke
So muet ghy als hu de doot sal waen
Wel seker wesen tes sonder waen
Dat ghy ontfacen en sult noch onthyncke
Maer sult alle duden moeten dinccke

*In Van Brutus hier sult ghy
weten Dat Brutus was de
eerste Raetman van Rommen
na dat ic omme Tarquin de
ouermoedighen verdreue was
en veruuecht huut vromt om
dat sijn sone veruuecht hadde
de sone Lucretie die haer sel
nen doot van vanden om die
het ghesiet was he van rando
Hier voer dat dit cathon was
die eerste Raet werten sondaer
de en ordeneide En hi was
ten strenghe en een vechtaer
die man sere en Raetman van
Rommen En al dese drie ende
vermeandre ware zere
vermaet ommen dat hi seke
de Welken vermaerheit no
seer al doot es en vergheten
Niet seggenstaende dat
heure ghescreuen en huer
duerden sijn in ghescrefte van
een euloghe memoire ende
ghedynckenesse Maer sult
alle duden en hier sult
ghy merken dat de alle do
den aldus ghedecht en te hel
sone sijn eerste doot es de
natuerlike doot als ziele
en hif verpcedt dander doot
es dat demensche die doot*

**Dit is de
Dialoog**

*1ste prose vanden
Aeesten bouc
Sed ne me meo
rabile contra for
tuna gerere bella
pufes 3e*

Der om dattu niet meenen en soude
dat ic onueritanchi en ompasseli
oorlothe teghens fortune draughten

Wille of anghenomen hebbe. So segghe
ic dy dat het harde dir wils ghesiet
haer Wel dat fortune bedriechs sul es of
Wat loofheit of valsheit dat si doet
En doet den mensche nochtans grote
ducht. En dat wanneer si haer tocht
openbaerlic. En haer aensichte en haer
verhoest al maect ontdert. Haer constance
doende. Haer recht en haer manere
houdende. Het mach lichte sijn. Du en ver
staes noch niet. Wel dat het es tyuent
dat ic segghe of dat ic ghesiet hebbe het
es wonder dat ic dy noch segghen wille
Ende in corte worden. Te dien hende dat
my de sale en verstaers niet en faelghe
re noch en ghebreke. ¶ Overwaer ic mee
ne dat de wederpozighe fortune dat is
die die vaak quaet noemt. Den mensche
meer profiteert en ducht den doet. Dan
de mede gaende. Dat is dien en goet niet.
¶ Want de verspoedighe dat is die die goet
sijnt. Gheeft altoes tyghavenen de manere
en den sijn of si goet ware. En den men
sche veel ducht den dade. Ende also antwert
si ende bedriecht den menigken met lue

ghenen Ende leedt dien in dolmachten Maer
 dandre diemen quaet noemt Es alre
 waerachtich en ombedrieghele Want in
 voort en belonst dat in gheene sekeren
 ghestadighen staet en heeft midre dat in
 haer verbonst en verandert Dus omme
 stu wesen dat eerste hecht En dander
 leert en belonst eerste hont gheuaghe
 de gheue die se hebben en besighen int
 ghebruken vande valschen goede der werelt
 dat in gheuende es Maer dandre ontfaet
 die en ontbintse van dier gheuanghenesse
 midre haer verandringhe Wanneer in be
 kennende worden in bedrieghe van haer
 saligheden int welcke du mercken muets
 dat eerste sul wint es wint en ontbon
 den haer seluen met kennende En dan
 der es sober ghesedich en onderdanch haer
 seluen kennende En wint bider ghehoese
 van tribulacien en van verdriese En dat
 noch meer es eerste verleet en of leert
 in wils den mensche met haer wel
 dighen doene vanden versten vulmaeste
 goede Ende dandre antweert en leert in
 wils den mensche ten waerachtighen

Ende dandre antweert
 hier merck dat de first waer
 secht Want men die wils
 ghesien heeft dat mach sighe

heden ende zeer vike by wederstaot en groote bereghentent die hem toe quyn ende
 overhep de werelt met allen begaen en lieten en betede hem luyt en castiden
 hem seluen Deen dat in trac in een clooster van een stramthe ordene dander in
 kernten ghehorde in wildernesse of elde andre in clusnaers of dispythe wode
 in besloten steden En andre hebben hem anderjns bekeert waer vpmen inde souer
 leest *Virga tua et baculus tuus* etc Ende noch elde *Impie facies eorum et nomina*

toede met den haer van wederstoet

Philosophie

*In hoc inter minima
extimanda putat qd
amicorum tibi fidelium
mensis heri aspera est*

Noustu hoer een schein dinc dat dese
wreede en ontsienlike fortune dy
ontdeest heeft en gheleert kennen de
herten dat sy de meennichigen van dinc
ghetraulde vrienden Ende sy heeft dy
onderdeelt en gheleert kennen tusschen
insde gheleert ende manere tusschen dinc
gheleert dy belovende de welke dy
ghetraulde waren of gheuenst want
als de doet sinende van dy siet doe lae
de sy met haer de ghene die sy met haer
ghebrocht hadde als sy cam en die sy
dy gaf Ende sy liet dy en bliuen die dy
van herten gherechtiche vriende ware
ende dinc eyghen vry of harde diere en
seer vele hadstu dat wel willen ropen
ten tiden als du waensalich waers inde
sijn van tinc sinde Ende als den doer
spoet dy mede ghinc Och of du gheleert
hadts de hertelike vrienden by de ghe
uenste of Nu dan en wil met meer da

Want du hebbs vonden g'et
 weet dat dat ghetraulde
 vrienden sijn die heuven
 vriendt met so goeder hee-
 fen minne en sijn profyt
 also zere behouren dat si
 der voren seuen soude wille
 En die sijn vrient in gheene
 neede of en gaut noch en
 gheeft om gheene armode
 noch om wederstaot Maer
 dinc hem by altoes en deelt
 mede vanden mesualle fra-
 stende en helpende den mes-
 uallen kerst naer huer
 macht Maer de behoude
 vrende of de bereyghen
 vrienden van aentueren
 sijn die die sraonghelaet
 froghen en veel belouen
 en veel gheueeds make
 al de wile datmen wel es
 en vike En die vrienden
 vomen huut keynrichede
 Want si hopen en meenen
 profyt en bate te gheuen
 ghent van dien vike die si
 sinnen minnende En sul-
 ke vrienden venghiden en
 venghen als tucheluc van
 den vike venghen en der
 gaeft En commen weder

laghen dat du dine r'cheden verloren
 hebbs ende wilsse oer met meer soucken
Want du hebbs vonden De alder preer-
 euste en merbaerste r'chede die ter
 werelt es of diemen vint of die wese
 mach dat sijn ghetraulde vrienden

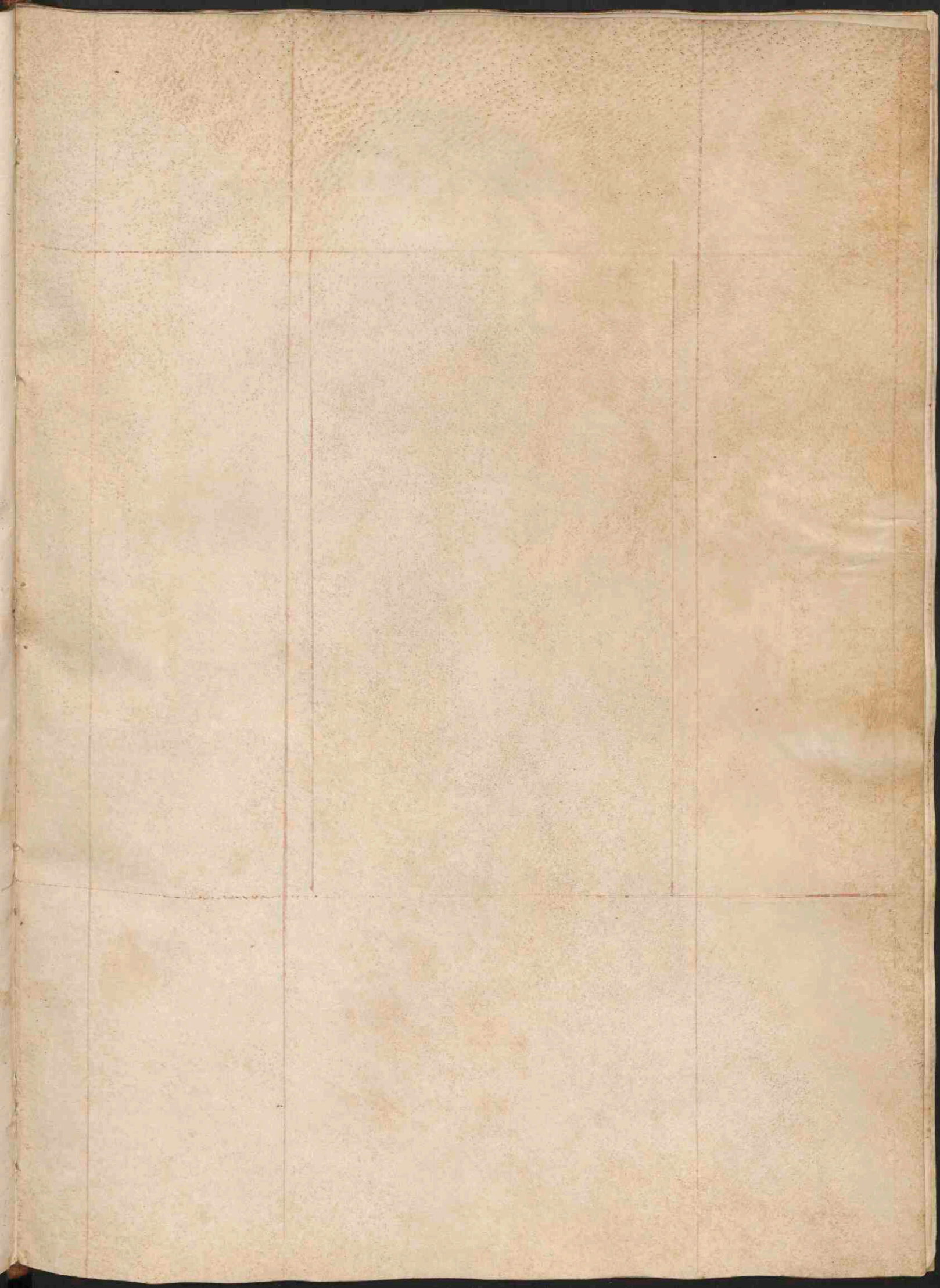
Dit. li. de. Xijste vreesen van
den herestey bouc
Philosophie *Quod mundus sta-*
bilis fide concordat
z. c. c.

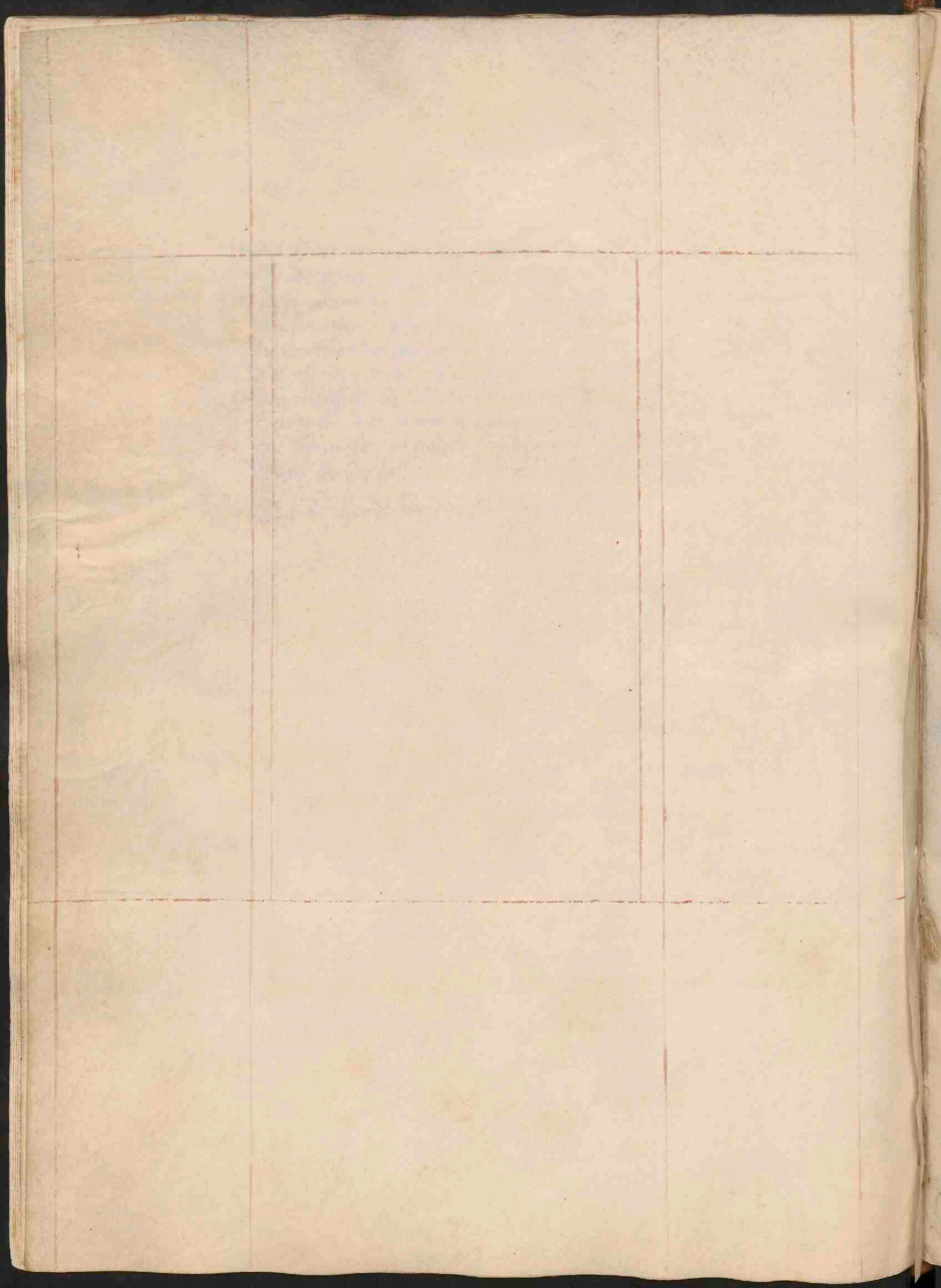
Dat de werelt niet en ondint
 Daer het een dinc tander met en ghehnt
 of dat firmament niet en besont
 Met elementen dincsch veracht
 of dat s'achts der somen cluerheit kint
 Der manen smachts als de sonne vint
 of dat ouer de werelt niet en stint
 De vloet der zee die stormeheit kint
 of dit doet al waerachtighe minne
 Van gode die heere es vanden beghinne
 Ende al verghet dit wel verpinne
 Maer hulde hi sijn verghere eens hinc
 Om pars venghen v'ij tonnen ghepinne
 Orloghe worde van keiserpinne

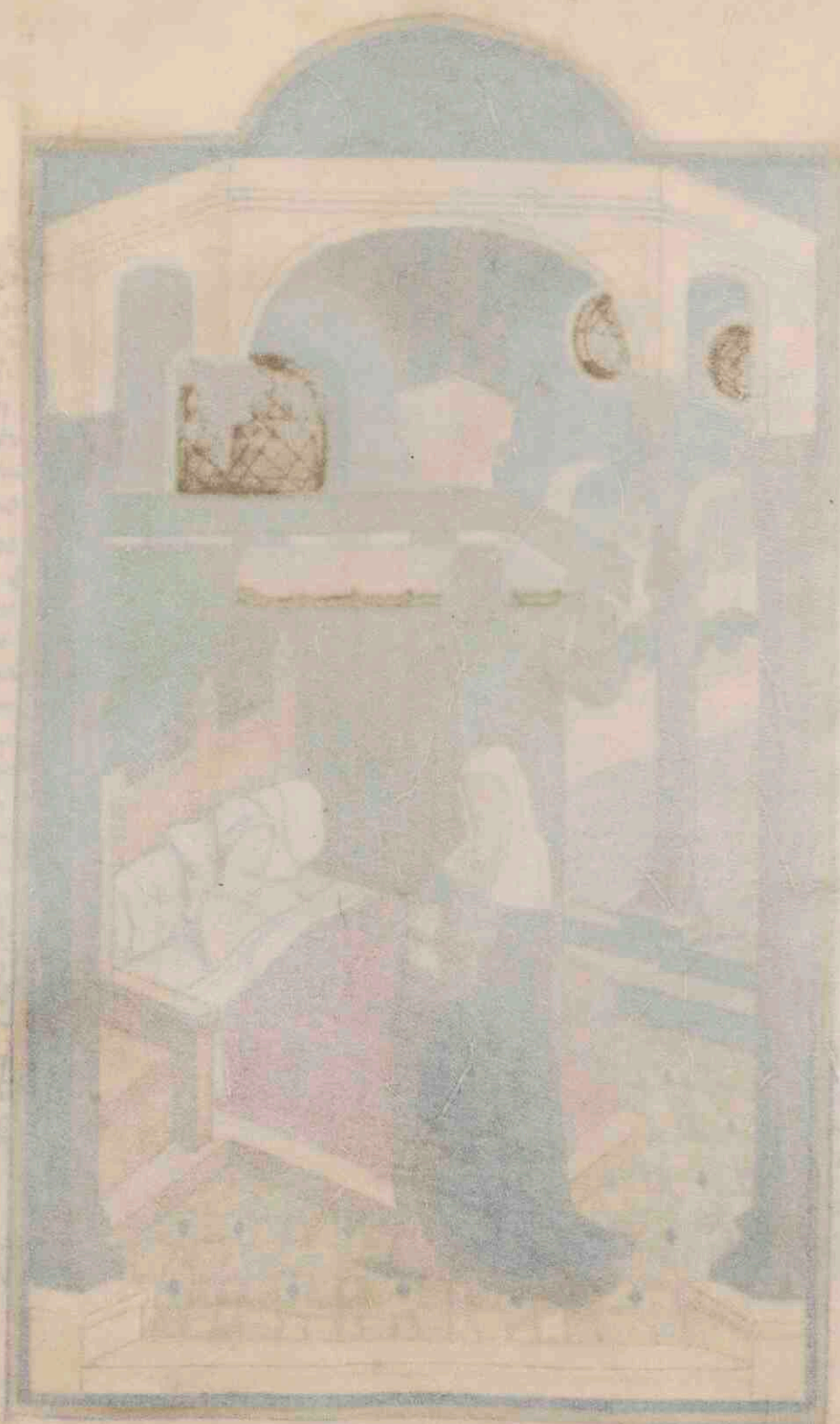
als tucheluc weder vint En
 dese stachten wel der z'wala
 we niet met den somer vint
 en met den winter wech
 gherst e

Dat de werelt niet en ondint
 In dese vreesen minne
 ghy metelen en bestae
 de eendrachticheit en het
 minne wesen vanden t'nt
 Want de somer en de winter
 sijn altoes contrarie mala-
 deren Deen heet en dander
 souc also als god dat gheor-
 dincert heest En de lentin
 en de herst sijn de middelactes
 tusschen beiden en helbe son-
 derlanghe accorderinghe
 s'amen Want de lentin niet
 in sijn beghin vande winter
 voutheit en waerheit En in
 sijn huut gaen vanden winter
 warmte en drochte En de
 herst neemt van beiden de selue manere Ende het selue wesen Maer dat es
 contrarie vanden lentin Want in sijn beghin neemt hi vanden somer hitte
 en drochte En in sijn huutgaen vanden winter voutheit En de aloude
 de somer en de winter die contrarie staen s'egghens makendre in huer wesen
 sijn gesaemt te gader in minne hi dese vloet middelactes de lentin en de herst

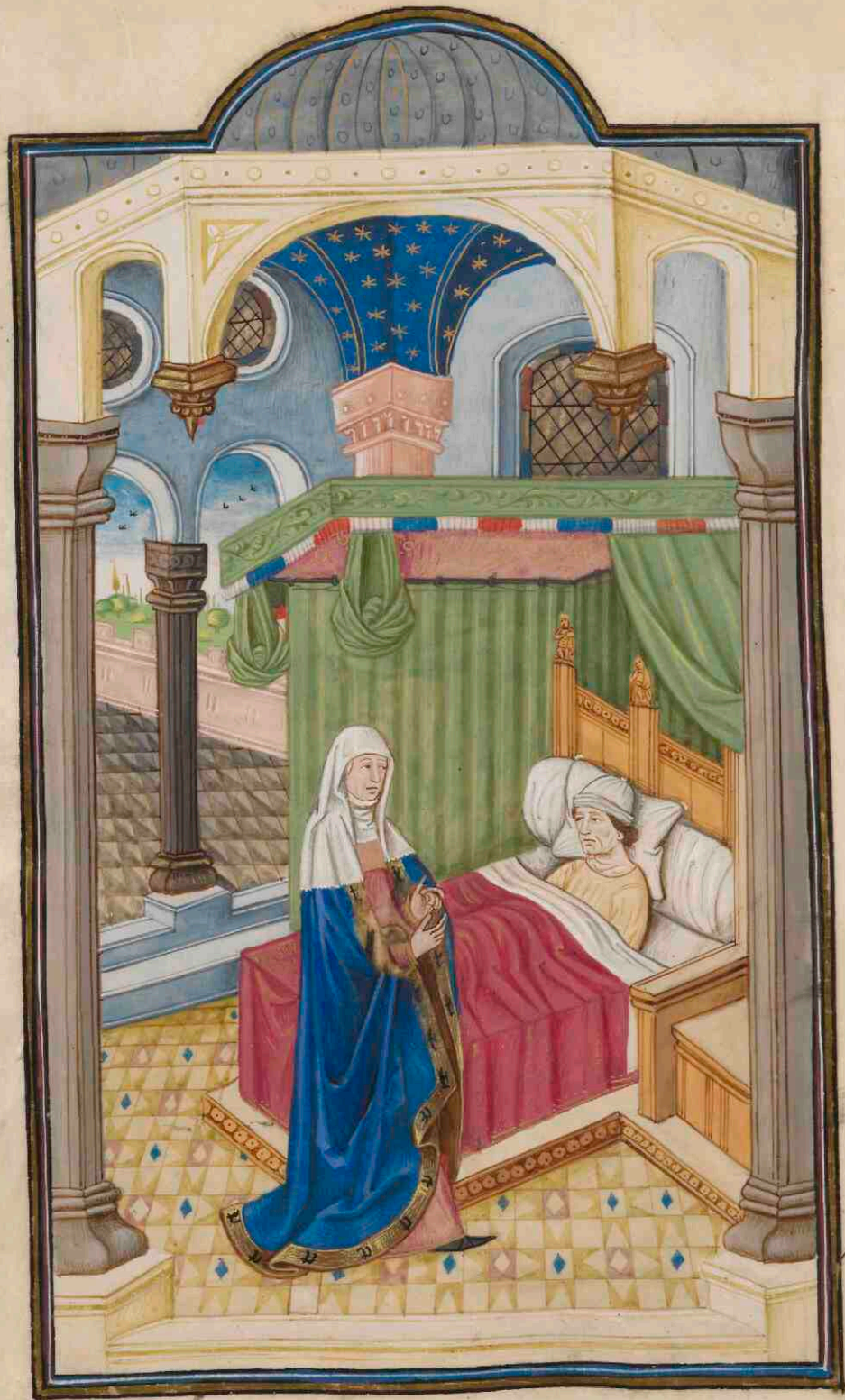
So groot ter becrele dat dit met dinne
Sonde ghedyen te gheenen ghespinnne
¶ Dese minne verfaemt veel herten dan
Verfmaetheit gheest sy ouer al den bay
In tinnelken vergadert sy wint en man
Dat elc den andren dueghet han
Den mensche verborne een goet ghespan
Sciede sy dier minnen gheen tref van
Die hemelen te gader honden ran
Want Verste salichheit cleest haer an
¶ Dit es ihende vanden aheesten boue

[Faint, illegible text in a vertical column on the left side of the page.]

Cort hende haren jant
 hier beghint den derde
 bouc van Boetius troost
 van philosophie Anden
 welken yare beghint
 openbaert de stuytere en
 de betere boete en meden
 nen Die in Boetius helof
 de en toe sende hier woer
 het eer En het es te wote
 dat haer betooghen wesen
 sal Wat de valschhe end de
 onvulmaecte salicheit es
 En in contrazie van dien
 wat vulmaecte en waer
 achtighe salicheit es En
 waer in stede houdende es
 En by wat weghen en by
 wat manere men der by
 en der an gheraken man
 Der sult ugh wesen dat
 daer hy spreect van haer
 jant Dat haer jant es
 de gherunde en de ghedn
 te weesen die vulsoetich
 ede en vul ghenouchen
 sijn hem diet wel can ver
 senen

Welcke den derde
 bouc beghint aldus
 Ende es eerste prof
 set ghende en Boetius
 spreect al dus
 Jam contra illa sine
 ras Cum me audien
 di audiu stupentegz
 erectis adhuc auribz
 carminis Et

Boetius

Dort hende haren jant My
 draude philosophie Ende de
 ghenouchlike roetichheit van
 haren heflike Sans deunt
 my en stelde my in een dreemt
 verwondren So seere dat ic niet alle
 huttich wort En sult noch myn soeren
 beede op gherecht om meer te hooren
 of doe sende ic te haer of I alder hoochste
 troost en solact van bezwekenen ende
 vernallen herten toe seere en hoe wel
 hebste my vermaect ende veruacht
 Met dmen wysheden en sentencien

Ende midts desen so en ontzie
ic niet // hier sult ghy ver
staen dat hy seghen wil
dat hy te Gullen bereet es
en wel ghewillich te ontfan
ghene te sidene en wyl te
gheduerene // In al dat ane
fuerse hem an brocht ende
daer sy hem in houde wil

Ende oec met der soetichheit dints sancy
So waz dat ic na al dit doezleden
no kenne dat ic met ontfelich en ben
allen menschen Int liden en inden we
derstoot Ganden loep der auentueren
dats fortuney Ende midts desen so en
ontzie ic niet noch en ben veruactste
ontfanghene en te nemene de smake
en de suerichheit Ganden medicinen en
boeten daer du my onlang leden of spr
aery Maer ic bidde dy met luttigher
medinnghen dat ic die hooren en hebbe
mach of doe sende mijn meestrichthe pijn
ic heb wel ghewelt en bent wel the
Ware Worden Als du so zoetelic so pay
smelic en so verstandelic hoorde na
onze tute en beting So dat ic verbeit
hebbe de verleedinghe en de verstellin
ghe dints herten // Ende mach sy dat
du dat bet en claerder ontfanghe hebbe
dan dat vulbaen hebbe Nu dan dese din
ghe // Die noch te segghene sy // Ghy
int begheynsel van haren mittene print
kende en bittachtich int smake Maer wa
neer sy smakelic ontfanghe julle sy dan
worden sy zoete

Dulzomhe

*sed quia te audiendi
cupido dntis o quaso
ardore flagratos si
quona te actredia
mur ducere e e*

Der om dattu segs dattu ons zeer
begeers te hoorene kende du dan
ende wistu waer wyl dy meenen te leedene
en te brimthene du soude met allen der
hitten en ontsteken **¶** doe verantwoorde
te braghende hoe en werbaert **¶** En
seide Ter waerachtighe en sulmaeste
salicheit de welke dyn herte en dine
verstaemisse me kent maer recht als
in droome Ende om dattu maer ghere
ghen en sijn noch anders en besies in dyn
verstaen dan een beelden der rechter sa
licheit dat es het aertliche goet So ne
constu noch me muetche ghebreken noch
ghesien dese sulmaeste salicheit doe
seide ic ic bidde dy vriendelic dattu dat
dorch haestelic doen wils sonder verhoer
en wils my die sulmaeste salicheit
¶ En sprac ic salt harde gheerne ende
vriendelic doen duer dine bede Maer
eerst moeten wy ons pmen dy te saughene

De Waeromme es dat die
 sult ghy mercken dat het
 dinc datmen kennen wil be
 kent moet wesen sult bekent
 sijn En die dincen of by
 een of twee vanden dincen
 Te wete by dies dinc pro
 prietheit dat es by sy ma
 niere of gheueerde Of het
 moet ghekent sijn by sy ghe
 lue Of het moet ghekent
 worden by sy contrarie

mamerlike redenen en exempellic met
 woorden die naerdes dine verstaemisse
 sijn De Waeromme es dat so wanneer
 du slaelic bekennen sult en sien Ende
 du dan dinc ootzen omme In contrarie
 keeren sult van de valsche en bedriechlike
 salicheit dat du dan lichte sult moethe
 verstaen en kenne Welc de sulmaerte
 salicheit es

Sit. liii. de.

*Eerste beersjen vanden
 derden bouc beghint*

Philosophie

*En jezere indermon
 volc atzom liberet
 arua pnis fructio*

Die sijn lanc Wel wil sien draethen
 moet dat vreden van quaden cruden
 Ende van doornen ende van haghen
 So mach hi den vleyghel namaels doen luden
 Wanneer men titter heeft ghesmaect
 dat settel yemont prinst diet prouft
 Ende daer na an tzoete gheraect
 Van tzoete tucht hi men minst verdrouft
 De starren die sijn altoos claer
 Ende ghenouchliker int ghesichte
 Wanneer de wolcken die ende sjoaer

Wech sijn en henen on stante alldichte
 Waermeer de manie des nachts ghet
 Ende de dach claer wordt ende sone
 Sideliker men de sone anhet
 Haer ruyen stercken huut den troue
 Albus bemercke valsche goet
 Dat wel stellende in din verstaen
 Als du bedonken van dien sijn groet
 Ende de kemesse wel hebt ontfacen
 Dan so sulstu dy darmit keeren
 En trechte goet met wisen sinen
 Ende dat prisen ende eeren
 Met traotter woerden en met minnen

Dit is de *Weste prose vanden*
Derden bouc
Boec. *Tunc desipio paul*
ulum in su
velud in augustum
sue mentis sedem
recepta sic cepit

Doe boorch sijn haer seluen ende slouch
 haer ghepichte nederwaert Ende
 bleef also een luttel staende pensende
 en magynerende in haer seluen En
 daer na begonst sijn te segghene aldus

Doe boorch sijn haer seluen ende
 sijn sult wete dat een
 mannelic dughc pensede
 ghepichte nederwaert
 staende en slouchende stille
 staende. Es de maniere
 het wesen en de cortmanne
 vanden wisen menschen

De soorthe en de begheerte van allen
sterflikey dinghen. Hoe menich sint dat
hy dat studeert ende arbeidende prouyt en
ondersouct en by menigherhande manere
en weghen. Nochtans en es van al dien
arbeit en van al dien weghen en meen-
ghen de hope en toegheeren maer tot
eener hende. Dat es ter salicheit of vul-
maect behuaren. Dat ist daer al sterflic
dinc toe begheert te comene. **D**ese sa-
licheit. Ne es anders met dan een vul-
maect goet. En so wie dat goet verreeghe
heeft en can noch en mach niet meer noch
niet hooger begheeren. Dus es de salicheit
het hoogste en het beste goet van allen
goeden. Ende heeft in haer de vulmaectheit
van allen goeden. Ende waert dat haer
eemighe van desen vulmaectheden gheben-
ke so en waer hy thoochste niet. Want
buten haer soude dan wesen dat hy begheere
mochte. **A**ldus bliet dan dat salicheit
es een vulmaect staet die al goet ende
alle dincden in haer heeft. Ende te dien
staet begheert al dat sterflic es te comene
en te gheualene. Maer dat es by diuersche
en sonderlanghe maneren en meingher

ande d'inghen. Also en ghesent hebben
 Want de begherte om moet te hebben
 dat seker ende waerachtich es. Dat es
 matuerlic in de beste vanden mensche ghe-
 staen. Maer doormighe verleedte ten on-
 sekeren ende bedrieghiken goeden.

Philozofie *Quorum quidem alii
 sumu esse bonu mag
 illo iudicare crede-
 tes ut dicitur &c*

Under Welken sterflikey d'inghen een
 ghe sijn die p'ncipen en gheboude dat
 salichheit es met arm sijn en sonder ghebeet
 te sijn. Dies p'ncipen die en arerden om
 v'rheden te gheruyghene en te hebben.
 And're sijn die meenen dat salichheit es
 Weerdichheit te sijn van allen v'uerzemen
 en eerren. Dies beghereen sijn en pooghen
 te gheruyghene hoochheit en Weerdichheit.
 Waer en sijn ghescheert en verheue muetche
 sijn van haren v'ken en eerbaren ghebue-
 ven. Ende eenighe sijn die wanen dat
 salichheit es. Seer machtsich en muetche
 de te sijn. Ende die of sijn willen v'ghe-
 ven dat es v'gheven. Of sijn d'inghen
 hem en de ghene die v'gheven en v'gheven.

Ende de arbeiden by conste
meret hier en verstaet
 den aert van payse den
 aert of de conste van payse
 es wel cleinte te leere
 en te verstaen neernstich
 en seere te studeerne in gra
 marie in logie in kerken
 en in wetten in verhorke
 en in musike en in andren
 snennen by den welcke men
 verheuen wort in aere ende
 te vade ghecoupen daermen
 payse beghert en maect En
 conste van oorloghe es wel
 ronen viden de spreke en het
 staect romen antiere ende
 andre wapenen En wel rom
 mercken en verstaen waer
 het tyt es te vliene of te
 wilstene de vanden tyn in
 stude of in spreken En
 hem wel ronen vanden van
 heymelike laghen En also
 wort van andren dinsten
 der oorloghe an gaende

Andre sijn die meenen dat salichheit es bare
 vermaect en bekent te sine Dats te hebbene
 glorie en lof na dit leuen van hooghden da
 den en ghebercken die in dit leue dede
Ende die arbeiden by consten tyn van payse
 of van oorloghe te meere en te spreke
 ne heuren name in vermaertheden En
 vele heden sijn die ghelouen dat salichheit
 es in weelden en in solaes te leuen na
 de begheerte vanden vleeschhe En alsulcke
 sijn altoos besich om te ghecrighene ouer
 hulofte van weelden en al dat heur herte
 en vleesch begheert Noch sijn veel hede
 die heur saken oer wisselen en minghen
 doende een van desen of meer om andre te
 ghecrighene Ghelyc als eenighe die be
 gheeren en doen pme om kintheit te ver
 werven en wanen also hebben mueghet
 heit weelde en solaes Andre die beghere
 ven alleene mach of mueghentheit En
 dat om kintheit te veruaderne Of om ver
 maect te wordene

Philosophus
 In his vti ceteris qz
 salibus humano
 artium doctorum verba
 fur in feno veluti
 nobilitas et c

91
In deser manieren of in andre dierlike
verandere en verceden hem eenighen
vanden ghemeene werke waren verbaelt
ende bouwen hem te sulken dinghen met
al dat sy hebben en doen. **G**heym als met
edelheit of faueur dars ionste vanden ghe-
meenen volcke daer mede dat sijnf woede
sy vermaert. **E**n wint en kindren te hebbe-
ne dat sijnken sy woelde en blyscap sijnde
Vulmaerte en seker vrienden en sulken
met ghesels noch ghesels sijn onder ttoet
noch met den goede van fortunien. **M**aer
sulken ghevelent sijn met den godliken
duerden want dat een harde helich dinc
es. **M**aer andre ghemeene daghelike
vrienden weder sy beaecht sijn om te bliken
van muethende sijn of om te hebben
meer woelden en solacs. **E**nde ttoet vande
schame dat natuere gheest sijn ghe orde
neert met den andren bouen. **G**heym
gzaot en stant te sijn stekmen der mu-
ghentheit toe. **G**roen en licht sijn doet der
maert sijn en maert blyscap vermaert
blyscap. **E**nde ghesont sijn maert woelde en
solacs. **E**nde aldus in allen desen dinghe
es principali sijntheeren met andere dan
alleene salichheit also alst wel blynt.

¶ Ende elc hout voer thoonste goet tijuet
dat hy meest minnt en voer al dandze be
gheert **¶** Nu hebben wy ghesent dat too
chte goet es salichheit Ende aldus dat
een reghelic meest becheert dat wynt
hy domest en hout in hem dat dat salic
heit es En waent salich sijn waemmer
hy ghevinghen ran tithuent dat hy minnt
en meest becheert **¶** Aldus so muchstu
claerlic voer ooghen sien de manieren
en de propoosten vander salichheit die de
menschen becheeren en soucken hier in
dese werelt Te wetene kinheit eere
vliegheentheit Colorie vermaertheit
Ende woelde met bliscpen in ghesonden
Want het sijn dat alle andre in dese be
grepen en beuagthen sijn makende sijn
saken leuen en sijn gheest weerdich
¶ Maer ic die wil keeren ter verstanesse
vanden mensche die natuerlic soucken
met al hanc macht en consten het hooch
ste goet Maer het es met hem gheint
dat het es met eenen die droncken es
die den wens die hem thant leeden sou
de vergheeten heeft ende met ghehou
den en ran

Philosophie

92
Nu enim videntur
in errare qui nihil
illo indigere nisi
sunt. Ad qui non est
aliud & c.

Do menstu segghen / Dolen dan de
ghuene die beaheeren ghebber
ende armoede te scrubene / Seker neen
in want met en es hier dat het sabichet
vulmaken mach dan den staet die al goet
in hem neemt / dat es die met en ghe
breect / maer laet hem in al ghenouthe
Dolen oes die pensen ende meenen dat
hoorste goet es dinc dat woert es ghe
woerdicht en gheert te sine goedbaer
neen in Meids dat dat gheen onprisen
dinc en ran sin want elckerinc bech
eert dat / Ende muethentheit sal die
met staen en ghefelt sin int hoorste
goet / was souf anders / Soude dat een
svant dinc en sonder macht / gheacht sin
dat alken dincen in woerden boue gaet
Ende vermaertheit of glorie es die ver
stekheit of te versmadene / was fraudie
neen want dinc dat so ewellet en so
huutnemende es ne mach met sin

sonder lof en prijs **of** Ende dinc dat son
der drus en sonder verdriet es **Es** dat
met als thooyste goet **Wat** soumen
anders setthen **Men** darf dat met
vraghen **Want** alle ghenouchte en alle
weelde moet daer sijn **Want** wi sien
dat waemete remont ghericht sijn
ent dat hi beetheert **hoe** cleene dat dat
dinc oec es **Dat** hi hem dat verhuucht
en verblift **of** dat sijn dan de dinghen die
de menschen beetheeren **En** aldus arbei
den sijn en soucken **tychheit** **weerdicheit**
heerscappen **glorie** en **weerdicheit**
Want sijn meenen en hopen sijn desen te
verrichtene ghenouthen **Eere** **macht**
glorie en **weelde** **of** het es dan aldus
swalmaeste en thooyste goet dat de men
sche soust **En** so menigherhande weeghe
en manerey **Int** welcke men lichtelic
groet worden mach de cracht der natuerre
Want hoe wel dat de opinien ende de
opsetten vanden mensche te dien goede
so menigherhande ende so duerich sijn
Wochtan sijn dat te beemmen so ver
eene sijn al accorderen ende verliken

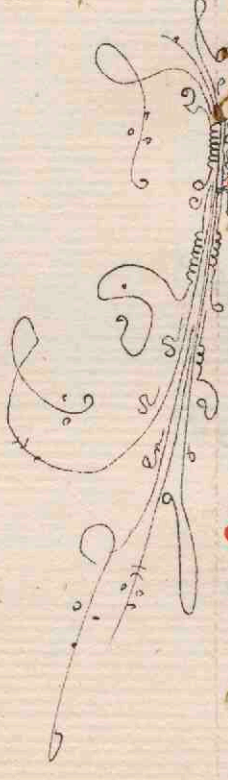
*Wilt hu smitende no
oorzonden & c In desen
veesen weest phie by
exemplen hoe groot de muet
ghenheit es van natuere*

Sit. l. u. u.

*Abeste veesen van
den derden bouc*

Philosophie

*Quantas reru flatus
habemas Natura po
tens quib' immetu & c*

LWilt hu smitende no oorzonden
Hoe dat natuere vroom en starr
In dese weereelt heeft ghebonden
Eke dinc an haer en in haer part
Ende met haer doet ghedwonghe dat weer
Dat dat weder tot haer moet keeren
Al ist datmen met consten dit meer
Dien dinghe anders yet mach doe laere
Int hende doet dat weder haer berheere
Merct hier an al es de leu gheuoeft
Van ionx ghetemet in banden gheleect
Al es hy oec met spisen goet
Ghedient alst noot es wel bereet
Wel doende dat hem sin meester hoert
Comt hem eens wildt bloet anden mont
Dat hy heeft eet / Ick wil men weet
Sin leermis keert ter natuere ter stont
Wilt sinde in sin herten gramt
Als men dies dan ghebare word
Widts datme traengen hoort of ghellen

Daer smectmen en waenten houden wort
Maer niet en ran men also ghestellen
Sijn handen breeft hy en doeffe velken
Sijn vreetheit wistende omhemant
Den ghenen daer hy hem of het quellen
Dat es sijn meester die hem verterf
Dien suert hy deerlic recht ombestreeft
In huusen men vele boogheltans hout
Om heur verbliden en om heur singhen
Spise gheestmen hem menichfout
Maer rommen sy huut dien huise ghespanghe
In de busshen willen sy dan minghen
Derwaert daen sy dan huerey gaen
Al Wilmen hem saet noch dram daer banghe
En en sulkeno memont weten ondanc
Maer singhen natuerlic daer huere sam
Wanneer een mensche by boomē staet
Daer veel vredekins droeyen an
Ende hy an thende van eene staet
Sijn hant die hy wel bughen ran
Hoe rom hy die buycht sonder bracke dan
Ondoet hy sijn hant ende laetse gaen
Als hy daer es ghespreden van
Op teerste pas sal sy gaen staen
So haer natuerē sal doen vermaen
Men siet de sonne des auonts duken
Onder de weerelt en het wordt nacht

Smorghens siet men se weder ontplukken
 Dan brint sy den dach daer me na wacht
 Ende die de mensche voer bliscap acht
 So doen de voghen ende de dieven
 Ende dit doet alder naturen cracht
 Dief al doet keeren in heur bestieren
 Sonder veranderen haer manieren
 Aldus so mach de mensche mercken
 Groot ende cleene out ende jonc
 Wise domme lecke met clercken
 Dat aldus op sinen eersten fronc
 Natuerlic keert ten laetsten spronc
 Alsof natuerlic natuerlic ghebiet
 Int hende wolt al ist soep ist blom
 Vergadren daer hem sin hende ghebiet
 Ende daert god eerst ghehouden liet

Dit is de
Philosophie

derde profe vanden
 derden bouc
 Vos quop O ferrene
 animalia hiet femm
 ymagine bestu same
 principiu sepnitatis de
 vicijs illis beatitudinis
 finem e t e

Ende ghy dieren der eerde ghy mensche
 sint oec also want al ist also dat dat
 dierlic en slachic es Nochtans

Droomt hu in uwe ymaginatie en ghe
penfien dat uken begheerle en hu feker
ende falich hende fiet ghi des al ist met
leenen lichte. Ende hier omme uwe na
fuerlike meeninghe en begheerte leed
hu eenfins. Dats in cene manere ten
fekeren en waerachtighen goede. En
anderfins veel dolmighen trecken hu van
dien fekeren goede ten onfekeren en be
drietheliken goede. Nu overmercke en
confidereve. Of dese dimgen die de men
fchen in hure dolmighen zo feer begheere
Maenende dat in dier mede als in die
hebben falich worden en wefen fullen en
hem leeden en brmighen fullen mueghe
feenen goeden hende. Want ist also
dat de menfchen by de fucheden of eere
of mueghentheden of dandre dimgen
defer waerelt. Die fortune gheeft ghe
rengghen mueghen feker en vultmaect
goet fonder ghebrec. Innde. So fullen
by ottzoperen en belien. Dat fo danner
in die dimgen hebben. Dan falich fin
fullen. Ende ist oec dat in by dien goede
als fin hebben met vud ghenoughen ver
reghen en hebben. Maer noch dan in

Ende hier omc so bracht ic
 n° 2. Hier stelt phie kwat
 en bewijst dat de vryheden
 niemende en make ghenou
 ghic. Dat ee te verstaen
 dat niemont sul ghenou
 ghiden gracte vryheden ghe
 reuighen en en noch vande
 goede meer te veruighen
 sat noch moede vreden noch
 p^ore noch vuste noch sachte
 leuen noch salicheit veru
 ghen. Ende dat bewijst sy
 en die vreden hier inden
 feyt volghende. En dat ar
 guerende met dubelken
 argumenten en dat bracht
 ende e

ghebrec bliuen van veel andre goeden
 So machmen wel seker sijn en claerly
 mercken dat de salicheden die sulke
 goeden belonen valsch en bedrieffelic
 sijn ff Ende hier omme so bracht ic
 n° 3. ten eersten dy die onlanche ist
 leden hadde harde ouerulopende veel
 vryheden. Of du onder dien dattu die hadde
 so menich vuldelic noyt en ghenoeches
 in dny herte onthennichste en verdriet
 om eenich onrecht datmen dy dede of
 andren saechs dey ff Doe sende ic ff Ma
 ne ghedmet met dat ic oft in die vry
 heit was ic en had emmers eenich
 liden. Deur of onbouille in min herte
ff Ende was dat met sprac sy Om dattu
 met en hadde dattu beghheerdes of het
 was om dattu hadde dattu met en begh
 eerdes ff Also ist seker sende ic doe ff So
 beghheerdes du sprac sy dan het een qu
 te te sine en het ander te hebben ff Ic
 hit sprac ic en bekent ff heeft dy
 dan sprac sy met ghebrec van dat sy
 beghheert ende met en heeft ff ghebrec
 heeft sy sende ff Sy sende weder so
 die dan eenich ghebrec heeft en heeft

gheen vnl ghenouwen **of** voerwaer
sende het es also **of** du dan sprac in
ten tyden als du hadt overuloyte en
menich vuldighe vryheit meer dan
du nu hebs altoos nochtans ghebreec
of dat sende anders sende ic **of** by
desen sprac in So bekens du dat de
grootte vryheit van aertfchen goede
met gheuen en van vnlmaest ghenou
ghen noch oer ghebreec veragghen En
dat ist nochtans dat in belouen ende
doen wanen e. d.

Philosophus

*At qui hoc qqs maxi
me considerandum
puto. Quod nihil
habeat suapte natu
ra penuria & c.*

Ende noch meer sprac in Na dese
es te overmerckene dat de vry
heden der weereft niet so edel noch
so precieus en in van natueren dat
in bliuen onuerghen daer in in allen
neemte en maecte wel onthebrucant
den ghenen diese beist **of** dat sende
kenne ic noch al **of** waer by sprac in
en soudenstuydt niet kennen als ment
dattheby en die wils siet dat de stanche

96
ende de muetghende de Weeken ende den om
muetghenden heurs ondanc het heure
ontweldighen vanden Welken men ghe
druyghen ende pleyderinghen hout in der
heeren houen ende elders En merckes
of el dan van dat hem een berlaecht van
den andren dat hy hem tme onthout
of ontweldicht heeft by crachten of by
bedrieghe **¶** Also ist seide ic **¶** Keerste
woort sprac hy Aldus dan die de Kynhede
heeft heeft hulpen noot bouen sine muet
ghenthede en sine Kynheit Om te wach
tene ende te besparment datmen hem
die niet en neme **¶** Wie soude dat seide
rommen gheboonhenen **¶** Ende selker sprac
hy Dier hulpe en waer hem gheenen noot
waerf also dat hy niet en hadde datme
hem nemen mochte **¶** Van dien seide
ne es gheenen twyfel **¶** Doe seide phre
¶ De sake ende het dincen es als dan ghe
keert in sin contrarie en seghen staen
¶ Want de Kynheden beloue sul ghenoughe
te maken sonder eenich ghebrec Maer in
doen contrarie van dien want in maken
een meu ghebrec dat es datme hulpe moet
helben om die te behoedene en te besparment

Philosophie

Quia autē modus
est quo pellatur di-
uini indigentia
Num enim diuices
esuri nequeunt &c

Welc es dan de manne of de zede
Daer de kinteden ghebret mede
achter houden ende veraghen of de kint-
heden hebben in gheen sint hont-
norch darst noch en gheuoelen in heet-
norch rouf an heur leden Maer in muets
huer toe seghen De kint ghenouch heb-
den hont- den darst Ende de roude mede
te veraghen ende te weerne En in deser
maneren muetghen de kinteden wel wat
ghenouchens gheuen en verzoosten de
ghebretiken als van sulcken dincghen
Maer met allen weeren en wech doen bli-
uen en comen in niet Want al ist dat
legghens sulc ghebret de kintheit eene
verzoostinghe en eene boete es noch sine
rouf sulc ghebret alsoes weder So
dat dan alsoes rouf en ghebret es dan
ander hulpe bouen de kintheit Ic en segg
ghe met natueren en es gheuoedf ende
ghehouden Met cleenen dincghen Maer

verdrecht en ghenoucht met nochme
ranse met der vullen of waer omc dan
na dien dat het also es dat de vichede
tyhebrec met en comen bezdruen met
allen en wesch doen bliuen waer sijn ma
kende en bringhende een mpen ghebrec
hoe meentmen dan dat sijn vull ghenouchte
ghenen sullen c

Dit sijn die

*derde veersjen handen
derden sijn beghint d?
Quaus fluenste dries
aun quidise Non ex
pletur? wofat auarus
opes e a*

Philosophie

Hadden de gherichte lopende bekken
van gonde van seluere en van jubele
Alroos sul vloyende alle de welken
van edelen steenen en vylke partheelen
Ende hondert offen ghetuyert in zeelen
Om kant te eereve dat sijn beghereen
Gonder verdriet en soude dese deelen
De gherichtheit vande gherichtheit met keere
Nochtans sullen sijn ter doot ontbeeren c

*Al hadde de gherichtheit lopende
bekken e Hier in dese keere
maecht ygh die dinge met
ken daer hem de viche liede
pmende in verhuere ende
verbliden het een es in gonde
in seluere het ander es in
edelen steene in in peeren
het derde es van lande c*

De vierde prole
Dilozophie

Handen derden
houe beghint ald'
Sed dignitates hono-
rabile reuerentia q'
nu prouenerunt red-
dunt Tu Gns ea este &

De Weerdigheden comen die den ghenen
dien mensche doet eerbaer en dieer Weer-
dighen Weerdich maken Neen in het en es
inder Weerdigheden macht met of dese mees-
teren de officieren de Regimenten En de be-
stiermyghen hebben die macht te gheuenen
ontrent en duerdich te doen wordene de
heeren danden ghenen die de meestrien of
de Regimenten hebben ghebruken en besitte
Seken neen in En en pleghen niet te ver-
uathene noch te derkene noch oer te be-
letene de quaetheit noch de onbetentheit
die in de ghebruikers es Maer doen die
quaetheit en de arheit die in hem hede
es bedert openbaerlyc bliken en spynen en
van elkerlyken slaechlyc sien of Ende hier
omme ist dat Wy Ende oer de Wyse We-
fende en verstandele menschen die onls
verfmaden en verontbeerden by alskke
in ons nemen En dat als Wy sien dat

de meestrien ende de ketemente den quade
 den onbetende en den vreedden mensche
 ghebueren te ghebrukene **¶** En den wel
 ken al waer also dat komus sat in
 kersters stoel als kerster synde en oer
 kuesman vander stede van koome En
 oer een harde zeer quaet mensche Ca
 culus een poete dien komus hiet in der
 wite en in syn onreere dootthens hultrid
 ende gherontersant mensche openbaerli
 En in de kerthenboordichede vanden selue
 komus en van alden volcke **¶** Quermert
 en besse dan wel hoe zware en hoe graote
 frande en sechtheit De weerdichede en
 de meestrie die hy verzeithen hadde en
 besat hem daer openbaerli dede En al
 dus de weerdicheden en de meestrie an
 bringhen en doen alsoos den quaden ende
 de onweerdighen menschen sechtheit en
 franden Doerwaer heur quaetheit soude
 meer en bet verholen bliuen waer dat
 sy in de weerdichheit en in de meestrie
 niet ghestelt noch gheromen en waren
¶ Du selue steldes du dy niet in eene grote
 vreesse en schaven angst Als du beletten

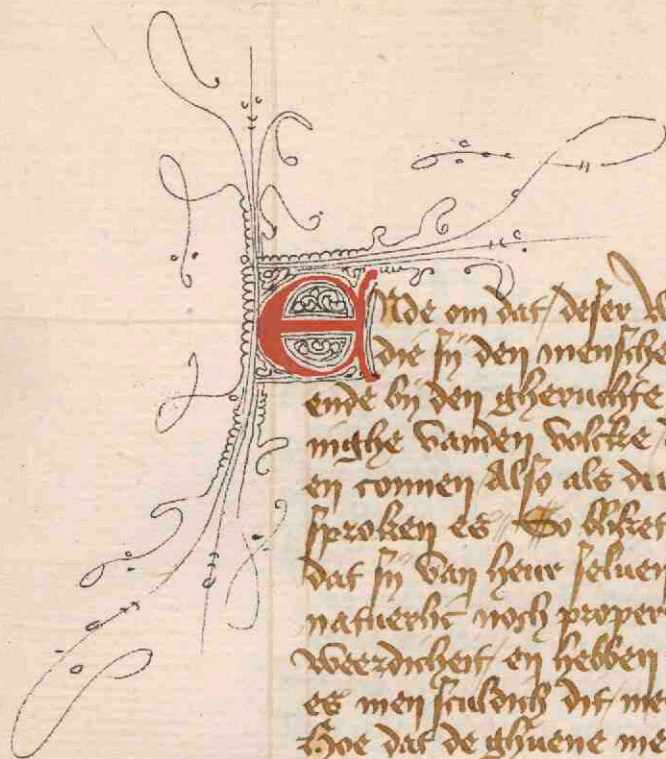
Widen en van dy beeren de maestrie te
 ghebrukene en te hebben. Met eenē die
men noemde / Deore / Om dat Wel faechs
 en der Wel Wyls dat die selue Deore een
 fel woerd herte hadde en een vrougheer
 en een quaetslap was. off Mueghen Wijn
 dan iustieren en vommesse gheuen. Dat
 de quade der Weerdicheit Weerdich sijn
 om dat in die Weerdicheit hebben en ghe
 bruken. Meen Wijn Want Wijn iustieren en
 gheuen vommesse dat in dier eeren en dier
 Weerdicheit met allen onweerdich sijn
off Maer wanneer du siec en kens goeden
 vultwisen man Mueghs du dien iustiere
 en daer of vommesse gheue. Dat in dier
 Weerdicheit en dier wysheit die in in
 heeft onweerdich es. off te sēde vreen v
 boerbaer. off Want de dughet naturelic
 en properlic in haer selue Weerdicheit de
 welcke Weerdicheit in sturt en overgheeft
 in den mensche. Daer in haer in voucht
 te sijn e.

Philosophia

Quod q̄ populares
 facere nequeunt ho
 nores liquet eos pu
 pria dignitate pulm
 tudine non habere in quo
 illud ammadrertendu
 magis est.

met eenē die men noemde
 Deore. off sult weten
 dese Deore was een woerd
 quaet inwants achter clap
 pende mensche en een vrou
 gheer. Met seghen staende al
 dat so was in nachmans faech
 man van vromen inden tīde
 alst. Deore was. En het
 was een spaenjaert de welc
 ke Deore de goetse beoer
 de en dede dat in hem verheue
 seghens de vromen in ghe
 stille en in wylste. Maer
 vortē was Deore of gheselc
 en hant den vortē verdreue
 en also wt vīde ghedoet.

Want de dughet heeft natuer
 lic. off weet en verstaet
 dat de dughet natuerlic heeft
 proprietheden in haer selue
 want enghen es beter dan
 Weerdicheit. Want merit
 so vortē vortē es die es waer
 digh te hebben grote gnde
 veel Weerdicheden. En men
 es hem suldich eere en vrom
 dicheit te done en te belien
 sene. Maer alle de Weerdicheit
 hebben en niemē haden faechs
 Weerdicheit en eere doet en
 sijn met vrom.

Ende om dat deser werelts waerdicheit
 die in den onmenschen gheest in de saken
 ende in den gheerichte en in der verheff
 mythe vanden volcke dat met ghedoen
 en comen also als duerft doet alsoot wer
 sproken es So bliket vol en es al slaer
 dat in van heur seluen en in hem seluen
 natuerlic noch properlic schoonheit noch
 waerdicheit en hebben **¶** Ende hier omme
 es men sulden dit meest te overmerckene
 hoe dat de ghene meest scande en onneere
 vercringhen ende verdienet die tghemeene
 volc meest messusen en verdiden **¶** Mits
 dat der werelts waerdicheden die verdu
 wens en messusen noch eere noch waer
 dicheit en comen gheuen **¶** Ende oec also
 vele meer **¶** Syn de ghene in meerder scade
 en onneere die alijulke waerdicheit
 tonrechte hebben en ghebrucken **¶** Wanneer
 die waerdicheit openbaerlike wel behoort
 voer elken dat in dier waerdicheit met
 waerdich en syn **¶** En goetbaer het es goet
 verht **¶** Want also wel doen de quade der
 waerdicheit scande en verduwelen en doen
 messusen **¶** Wanneer in ghebrucken en die
 waerdicheit en die ghebrucken en ghesel
 scap der mede hebben **¶** En om dattu weten
 diene **¶** Ende doense also messusen en verduwelen **¶** En dit
 dier wel dier het ende scarpelic verstaet **¶**

¶ Ende oec also vele meer **¶**
 Eer merct een sone waer en
 verstaet goede leermiche **¶** Ende
 dat es recht gheley **¶** De waerdich
 heden gheken en bouderre sotte
 en sumpen met de quade dese
 hebben en ghebrucken **¶** Want
 wanneer de quade waerdicheit
 hebben so ondecken sy hem
 en openbare **¶** Wat in syn **¶** En
 also ghele en bouderre de
 waerdicheit met de quade
 want me dan gheleer wort
 wat in syn en heure gheleer
 ken en an heure sede **¶** Also
 ghele bouderre en sumpen
 oec de quade **¶** Met de waer
 dicheit **¶** Want in hebben en
 en ghebrucken **¶** Sonder des
 mach elc weten en mercke

fuls dat de sculdigen en den donckeren sijn
van deser wereltes weerdicheit niet en w
nen gheuen waerachtighe ende goede rech
te weerdicheit. So muetchstu mercken
en verstaen dit. ¶ Quacnt also by and
fueren dat eenich man die veel meesterie
en reytments hadde en dien men ghecof
sumeert ware veel weerdicheden te
doene. trecke onder de oude vromde barba
rimen in varren en fremde lande. Daerom
van sine weerdicheden en meesterien niet
en wiste. Of men hem daer oer weerdic
heit en eere doen soude. ¶ Doerhaer waert
also dat weerdicheit natuerli in hem
waer by duetden meidbers en soude die
weerdicheit hem of gaen noch beghenen
waer dat by ware of in wat plaetsen
ghelyc als tier ghebruyt alsoos sine
hutte waer dat het es want het heeft
sine hutte by natueren. Maer waemter
eere en weerdicheit niet toe en behoort by
natueren en by duetden den ghene diene
die weerdicheit doet en die die hebben
Maer hebben die weerdicheit alleene by
de gheruchten en faestiermetten vanden
volke waemter in dan gheraken in plaet
sen of in landen. Daer mensche niet en kent

Kristenoorf verdomskeren en verdommen
al sulcke weerdrheden die men by natuere
men met en heeft

Philosophie

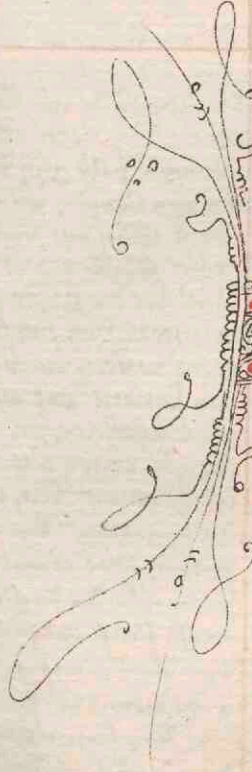
**Sed hoc fit apud
externas nationes
inter eos vero apud
quos ordo sunt non
perpetuo durans
at qui profectura
magna &c &c**

Hier hebben wy nu ghesproken vanden
vreunden landen en varen narien
Nu laet ons spreken vanden landen en
narien daer sy in en onder gheboort sy
op ghehouden en gheuoet die dese weer-
drheden hebben en ghebruken want
daer en gheuezen sy oec niet alreer want
merst dit of dat de poeterie vande romen
nen hier doertints was eene groote weer-
drich en eere Nu ist eene name van pael-
heden en contrarie en kuthen staende der
eeren vanden senafuers of die hier doer-
tints hadden toeforich en den last te belka-
rene tathemeene goet en tathemeene pro-
fit vander ghemeeente dat ware groote
verheuenen mannen en waerdich deel
weerdigheden Nu en es gheen onbeer-
der offine in romen of want ghehnt

als den no onlang leden hier bouen ghesent
helben Aldus dat gheen eere en Weerdicheit
in hem seluen dan natuerē en heeft Maer
heeft die Weerdicheit en die eere dies heeft
in gheerichte en fastierne vanden volcke
Es als no gheprezen en verheuen En als
no mesprezen en ghedaelt **¶** Mooghen dan
der werelts Weerdicheden niet gheuen
Weerdicheit en eere den gheuen die sulcke
Weerdicheit ghebruken Maer verbullen
dien en doen hem scande op dat hy quaet
es van natueren **¶** Mooghen oec der wer-
elts Weerdicheden niet behouden haeren
lof en haeren prijs als wo gheuerht
Maer verliesen dien by veranderinghen
en langthe tyt **¶** Mooghen oec der werelts
Weerdicheden haer Weerdicheit verliesen
by de extimacie of huutgheuninghe
vanden volcke **¶** Of by der verheffinghe
of vernederinghe vanden volcke **¶** Wat
Weerdicheit of wat prijs of woonheit
helben in dan in hem seluen te gheene
¶ Ende noch myn Weerdicheden come
of mooghen in gheuen den gheuen diese
gesitten helben ende ghebruken

Dit **lijc** **de**
Philosophie

*Diende beersen
vanden derden bouc
Quavis se curio
superbus ofere
Comeret et mureis
lapillis & c*

De quade Heron overmoedich
Van allen suldoelen ter woerelt tinc
Van allen straffe overulbedich
Was zeer ghehaet van elckeren
¶ Want sine luxurie was so groot
Ende hy sonder mate breedt altoes
Doch gaf hy somels dit sachtme bloot
Den goeden offine als huse verroes
¶ Den quon huut goede jonste met
Dat hy den goeden dede die eere
Al es alsul den sijn ghesiet
De goede en preec die eere met seere
¶ De eeren die hy gaf de quade
En consten haer seluen by dier manere
Niet weerdich maken noch by dier lade
Noch oer verbetren de goederfiere
Al maecten sy den gheuer goede rhere

*Want sine luxurie was so groot
sult wesen dit dese quade
Heron Natuerlich ghevoest
hadde in luxurien met sijn
selfs moeder en met sijn
suster eer huse dede doode
also goersent es thier het
eer in andere beersen*

**De vanden vanden der
Philosophie**

**Vanden der
der bouc
An vera verna ke
sum qz familiari
tas officere poten
tem valent quid
my quande coz
fchitas & c**

Wilt ghy oec menide exple
Weten duerleest / De menide
boucken en de menide comille
Want vele kerpriuchede van
rommiche sult ghy daer in van
den van kerpers en van andre
heere / Ghy sult vande vande
rommiche / Edelbaert van maghe
lant hoe die ghedoot was en
germoort van sijn selfs bolt
Item vanden rommiche andres
van proflant die gheuonden
was ghehammen an een
boom in eenen busch Item
vande rommiche van maiorike
die sijn rommiche vnt alderloze
Item van een rommiche karel van
brantrike die in ghenanghe
nessse starf daer hy in ghe
leit was van sijn selfs heere
ende dienachs Item van hem
vnt van lancastet rommiche
van maghelant die verdreue
en verjaecht was van edel
baert herfouche van jorliche
vnder hulpe vande graue
van werflont / En de stede en
vold van londen het welke
ghespede int jaer ons heen
alsme sreef ay oec en sgestus
en wote daer na int jaer
van hem of heb oec dese
selue rommiche hemre van rommiche
Edelbaert ghenanghen En
dit ghespede al binne den

Aet ons nu wat vanden rommiche
en vande rommichen spreken **off** de
Commerken en de diensten die daer an
volghen **Commen** die moeghentheit gheue
hier toe muerche du segghen **Wat** doen sy
andere **Maer** hoe muerche du dat vanden
Wanneer sietmen dat alsulke muerchent
heit ende alsulke salicheit **Alras** blift
en gheduert **off** Doerbaer de oude boucke
dat sijn de oude ghescrijften sijn vnl exem
pley van sulken verganlike salicheden
Ende also sijn oec de menide boucken en
ghescrijften vnl van dien exemplen **Dit**
es alras te verstaen **off** **Dat** harde veel
Commerken princiende ende groote heeren
helben heere ondanc heere salicheit en
heere muerchentheit moeten verbliffelen
om armoede en kerpriuchheit **off** **O** raer

tiden **Als** jaep vilt ghoufint dit bouc van boeres van slatende en verstaende hant
den franchoise int blaemische midde der hulpe gods als men hier lesen mach e

Wilt ghy oec menide exple
Weten duerleest / De menide
boucken en de menide comille
Want vele kerpriuchede van
rommiche sult ghy daer in van
den van kerpers en van andre
heere / Ghy sult vande vande
rommiche / Edelbaert van maghe
lant hoe die ghedoot was en
germoort van sijn selfs bolt
Item vanden rommiche andres
van proflant die gheuonden
was ghehammen an een
boom in eenen busch Item
vande rommiche van maiorike
die sijn rommiche vnt alderloze
Item van een rommiche karel van
brantrike die in ghenanghe
nessse starf daer hy in ghe
leit was van sijn selfs heere
ende dienachs Item van hem
vnt van lancastet rommiche
van maghelant die verdreue
en verjaecht was van edel
baert herfouche van jorliche
vnder hulpe vande graue
van werflont / En de stede en
vold van londen het welke
ghespede int jaer ons heen
alsme sreef ay oec en sgestus
en wote daer na int jaer
van hem of heb oec dese
selue rommiche hemre van rommiche
Edelbaert ghenanghen En
dit ghespede al binne den

sinnen de edele muedghentheit en salichheit
 Die gheen macht en hebt hu seluen te
 houdene In salicheden Dat prins salme
 hu gheuen Ende oft also ware dat de
 muedghentheden der conincen gheue
 conincen salichheit Daer die muedghentheit
 dan verghintte en sonder macht bleue
 De salichheit bleue daer oec sonder macht
 So moeste daer enmer kerstlichheit come
 ende bliuen Maer doch hoe wel dat coninc
 coninc heeft vele conincen lam groot
 en breed Nochtans waerme wel en het
 es oec openbaer en noot salichheit Dat
 daer buten die conincen noch hadde
 veel volc blift daer sine muedghentheit
 niet ouer kerken noch strecken en mach
 noch oec ghebeden Daer moet dan de
 salichheit van sine muedghentheit ghebreke
 ende niet sin Ende om muedghentheit niet
 onsalichheit gheuaert hem daer en roont
 hem en die hem daer kerstlich maect en
 arm Ende wel ghemerit en al wel ouer
 sien dese manere So hebben de conincen
 princen ende de groote heeren harde veel
 meerder deel van onsalicheden dan van
 salicheden

Philozoulic

*Expertus fortis sue
periculi tyranis
regni metus pedentis
supra virtute gladij & c.*

Dat oec de conincghen en de heere sul
keynricheden en sul daers in alre
in heere muetghentheit. Staet gheprouyt
by eenen karmen die de ampten dacten
en de keynricheden die in alre gouer
nemenfen ende bestieringhen in en scule
Abelike in betoethe en proufde aldus
by eenen zwaerde dat in dede hanghen
of honden sloot bouen in hoest waer dat
in sat. Welke in meende in ghelekenesse
was keynricheden en van bare die hem dat
zwaert dede. **ff** Dat om es dan der conin
ghen muetghentheit. Wanneer in met ver
drinen en connen noch beletten de lincghe
der sorghen en de ropinghen vande draeghe
Ende de doot en den noot vanden ampten
en daer met en vermelen. Ende daerdaer
de conincghen en de princen seghereen
nochtans huatermaten zeeve verjekem
ghe en een seker kystelic leue. Abelike
in emmers alsoos deuen Nochtans
helben in glorie en verbaentheit in

heur mueghentheit Na hoer meret
 ende versta noch meer van desen
Houtste of leens du oec dien ouer
 machtsich salich en mueghende Die sine
 Wille en sine begheerte met dulzom
 ghen en ran **E**s hi oec salich ende
 mueghende die ommeermacht es begaen
 en bestaen van veel dienlinghe onderfate
 en gherapent vely De Welcke hi meer
 ontfiet dan hi hem doen doe Wel dat
 hi die verbaadbreect en vermaert met
 sinen warden en met sine woede ghe
 sichte mach hi Doch stelt hi hem sine
 handen en in de betwaernesse van dien
 volcke om dat hi salich en mueghende
 sinnen en gheliken Wille **E**nde huter
 li Wat sal ic segghen moeghen en keere
 vanden Greden ende diensten der comm
 ghen Na dien dat hier waren ghenouch
 betocht es dat heur salichent ende heur
 mueghentheit so cleene es en so onlay
 ghe ghedueret Niet temm de mueghe
 heit der princen worden die vyls ghe
 fast en die vyls vermet de commerike
 nochtans in state bliuende Ende die
 vyls oec om dat de commerike verfae

Dese **K**eyser **N**eron **N**am
Gyn sult **W**etoy dat meer
dan een **N**eron gheboest heeft
Want een **N**eron was die
Neron **T**iberius hiet die de
Kerker **T**ommenen dodde Maer
des **N**eron die **S**eneca dodden
dede die hiet **N**eron **S**ladien
en **S**ao de Kerker die **S**anton
als sinte **P**eter en sinte **P**aul
Welke Kerker **N**am in dedde
oer dedde dodden **E**nde selue
staf **N**eron na wel Kerker
lic en in Kerkerheden **N**am
de **S**enatuere van **R**omen
vermenen hem en **R**ebellede
stetens dese **N**eron om dat
hy de stede hadde doen verbar
nen en om dat hy vele **R**ome
nen en oude **V**aders en ghe
rechtiche heden hadde doen
sterven **E**n aldus verhef
hem al **W**el mede stetens
den Kerker **N**eron so seere
en so **m**ueghende en so **n**eer
nstel **D**atmen dede slaen
ende gheefelen met yseren
voet of gheefelen **E**n me
dede hem so vele **p**ersecucien
en **f**ormenten die hy oer **W**el
Gedient hadde dat hy int
hemde **N**om **G**rienc noch **G**
ant en **V**ant **D**e **W**etens
Vrent die hem helpen **W**ende
noch **G**ant die hem dodden

ende **f**aeltieren **off** **E**xempel **D**e **K**erker
Neron **N**am hy met den goeden **n**otable
Wisen man **S**eneca sinen **K**erker ende
meeſter **D**oe sin dienuer **S**inde dat hy
Kerker moeste **m**artelhe en **p**ine ter doot
Hoe hy **S**teruen **W**ilde **off** **A**nthonis een
ander **K**erker **D**ede hy met **S**terue ende
dooden met **g**lauien en met **z**weerden
Van sinen **K**uders **E**nde oer dede hy
papman dodden en **S**teruen die nochtans
so **l**anghen **t**yt **m**ueghende en **g**hemmit
hadde **g**heboest met hem en in sin **h**of
Ende dede dese goede **n**otable manen
Seneca en **p**apman **e**lc in sine **t**yt
en by sinen **h**ere **W**ilden **W**el of **g**aen
en **V**ertien **V**an **h**eyren **m**ueghenthe
om te **h**ue te **bl**uene **off** **E**n **n**och **m**eer
Seneca **l**oet **e**n **p**resenteerde alle
sine **K**erker **N**erome ouer te **g**he
nene en met **a**llen te **f**reede ende te
Vertreckene **h**uut sinen **o**uthen ende
hone en **V**aren **d**olen in **V**remden
Landen **M**aer **t**ylhe **K**erker en de **z**l
aerh der **K**erkerheit en **o**njalicheit
fuert so **s**tyf an hem den **g**henen die
ten **V**allen **s**taet ende **V**allen **m**oet

Wilde om **W**erlast te **s**ine van
den **f**ormenten **i**n **h**ende
doede hy hem seluen

Ende **n**och **m**eer **S**eneca **l**oet
Wet als **S**eneca **s**ach dat hy
Steruen moeste **D**oe at hy **h**e
Selue **G**ul en **h**oede hem **s**at
En hy **g**hinc **s**itten in een
Warm **h**at en dede hem in
Seede sine **a**rmen ter **a**dre
stelken en **l**oet laten en al
so **s**tarf hy **E**n **e**emghe **s**et
ghen dat hy oer **V**enny **d**eam

Ende aldus noch deen noch
dander ghebruyk mach
te sijnen iherulle exemple
ghebruyk in Franckrijck
 Want mer oec eenighe bou-
 ten tiden als meester Jan van
 mehuyn desen bouc van boe-
 res franckrijckse huut de
 latine en verstaede in fran-
 soysche De Welke oec der
 doot niet ontgaen en conste
 Een nemen niet in Franckrijck
 vye Labroche maer dat
 machmen verstaen in glacijske
 den drauen tap of het drau-
 ue spit Een ander niet in
 gaeite Een niet preter-
 renny Een niet Jourdan de
 lille Een niet hemre capel
 Een niet Olivier van clifon
 Ende de graue van dou ro-
 mistrauel van Franckrijck

Dat hi hem gheenms wederhouden en
 san noch en mach **Ende aldus noch**
deen noch dander en mocht der doot noch
der keynrichheit ontgaen **ff** Was mach
 men dan sechtten Dat der weereft
 muetthentheit es die den besitters en
 den ghebrukers altoos hout in anpken
 en in vreden Ende menemmeer verse-
 kert en sijn noch in vreden also lanche
 als in die hebben willen **ff** Ende al wil
 len in die oec laten en begheuen in en
 sonent niet ghedoen sonder soorghen en
 vaer **ff** De vrienden en de dienlinghen
 die hem fortune ghegheuen heeft niet
 by duertiden maer by dat hi dat hi door-
 spoede waren Sullen hem die beserme
 en versekeren voerbaer alsulcke vrie-
 den ende dienlinghen Minnen also lanche
 als hem fortune niet voerspoede hi es
 en blyst Maer als fortune niet voerspae-
 de van hem vlien en van hem bliuen dan
 worden alsulcke vrienden ende dienlinghe
 alle vanden **ff** Ende voerbaer gheen
 argher pestilencie en mach sijn die den
 mensche meer deeren en quetsen mach
 dan vrient of dienling vrient sijnende

ende vrant synde. Te wesen die wy op hem
syn en synen hemeliken staet kenne en
wesen

Dit. lxx. v. v.

Philosophie

Vijfste boeken van
den derden bouc
Qui sepe volest esse
potentem / Amicos
domet ille feroces
Nec vnta est

Nremont en mach dy doen so quaet
Als vrant die wel kent din wesen

Nremont en niet ghesien verzaet
Ten es hi vrant vrient gheprezen

¶ So wie wil hebben heerscappe

Op hem seluen vecht waerachtich

Goede syn herte in sine woordie

Goer quaden foenal in oer woerdachtich

¶ Ghewichheit vrecht en sijnure

Moetmen siddien harde zeeve

Want hi bedemen telker huerze

Seer onuoersienlic heuven heere

¶ Al waert so dat al dat menschelic leest

In de woerelt dy ontsaghe

Ende al dat goede verstaemesse heest

Dy wel diende na dinen behaghe

¶ Ontsaecht du selue met alle daghe

In dny herte soebalenden myt
Al dny doen waer ydel en valse
Ende by gheen muerghentheit wordstu verlijnt

Dit is de

Philosophie

*Beste profe vanden
derden bouc
Gloria vero qua fallax
quam sepe turpis est
Ende non inuicia fra
gitus & c*

De glorie deser Weerelt en de vermaect
heit Ouermers en behie in dy selue

*De glorie deser Weerelt en
heit spreect phtie vander
Weerelke glorie en tacht
hoe ydel en hoe valsche dat
in es. En sulc eerst wese
dat glorie sit in drien dinghe
te wete in faueur dat es
in lonste in vermaectheit en
in gherechte edelheit. Ende
eerst spreect phtie hier van
der jonste vanden volcke e*

Hoe onnutte hoe duyf en hoe bedreughe
lic dat in sijn of dies een out poete diene
Saturniens noemde in een van sijnen ghes
visten Lude konpt dat es te verstante d
aech en openbaerlic ghescreue heest ald
of ydel glorie en vermaectheit die worde
en vure ghespreet sijn in duzentighe van
volcken Ende ghy en sijt niet anders dan
een vpblijnghe en een swellinghe in de
oozen of Men heest menichwaerue ghespen
en ghebeten dat eenighe mensche glorie
lof en vermaectheit verzegethen ende toe
ghescreet was. Ende dat niet dan by der
blasinghe dars by den ydelen en valsche

Voertstellinghe van eenighen vanden volcke
Want de duecht en de verdiensten die stolt
dien glorieusen vprecht en ansterde en
Was noyt in hem noch in en waren noyt
waerdich van dier glorie // En waerbaer
Wanneer dat dat also ghesiet / Dat moet
emmerso sijn te heuren grooten en zware
sranden Medts dat hem ghebreect de duecht
en de verdiensten / Daermen hem die glorie
soestiert en op jaecht // Ende Wanneer
oer den goeden duechteliken mensche glorie
of lof of vermaertheit op groft en dat
en heuren goeden en duechteliken ghe
werken ende verdiensten die in ghedaen heb
ben en daghelic doen / Wat letten in daer op
Of wat sicut hem daer an / Want in en sou
ken noch en begheeren niet den lof vande
volcke ouer heuren loon / Maer in begheere
de duecht van heuren consciencien te voer
derne / en te sulbrimghene // Ende alsme
warre en wide vermaert sijn hout voer een
sroon en hoghe dinc / Dan moer men emers
houden voer een lecht en neder dinc omme
en lettel vermaert en bekent sijn waer
op von hier voren ghesent en bedoesen heb
ben / Datter altoos veel meer landen ende

coninciken bliuen moeten. Daer de verma
 ertheit eens menschen niet gherake noch
 haer ghesverken en niet dan daer in ghe
 waert en haer strect. Aldus en in desen
 Al ist dat hi heeft vermaertheit in een
 ghen landen of coninciken in deel tmeeste
 deel der werelt blyft hi doch onbermaert
 Aldus keert sin sijnde weder en vander dan
 sine vermaertheit. ¶ Ende oec dese werelts
 vermaertheit die properhe gheset. Niet
 voerdich en es datmer up let of offpreet
 en gheruytmen niet alwaes als men die
 begheert. Ende oec wanneer in gheverghe
 es ende men die heeft. Men en can die niet
 alwaes ghehouden te wille en also langhe
 almen gheerne soude.

Philosophie

Jam vero qd sit mane
 qd futile nobilitatis
 nome quis videt ea

No muetstu hier merken en wete
 Wanneer dat het ghesiet. Dat een
 ghe verbaende menschen hem seluen ver
 heffen glorieren en louen op heur houde
 en edel gheslacht. Dat dat emmerse wese
 moet een ydel gheuendst dinc en sonder
 profijt en oec sonder waerachtichheit en
 eene wille vrende sake sonder voordeel

Want gherechte edelheit of nobelheit en es
anders met dan lof en verdiente van goede
menschen die dien lof verdienen hebben met
dusden en met goeden ghebuerken Ende
aldus so moet dien lof en die glorie den
dusdeliken en den rechte verdienres toe
behoeren an leuen en nauolgen alzoes en
met den ghenen die hem na volgen ende
van hem comen sijn Ten sijn dat sijn oec also
goet en also dusdelic sijn en bliuen in al
heuren ghebuerken en verdienken Ende
de rechte duscht en name der edelheit es
sul dat den ghenen die edel sijn willen
en edele name hebben willen Moetsachelic
es te achteruolghene en te duylmighene
de dusden en de goede ghebuerken van
heuren ouders en vaders Want doen
sijn anders dat es te verstante leuen sijn met
dusdelic so sullen sijn hem onslachten ont
edelen en ont ofcomsten En sullen also en
dien bliuen ende leuen in sanden in once
ren ende in verbotte

Dit linc de **Sejste** voersien van
den derden boue
en beghint aldus

In dese beexsen prouft yhe
en beuyt dat wy alle
euen edel en euen waerdich
sijn Sonder de quade en de
sondaers want die sijn av
ether en beneden den mensche

Philosophie

Omme hominu qemus
In ferris Simli fur
Iti ab ortu vnnis em
vze pr e e e e

Hat oyt mensche was ghebozen
Van menschen sinde op der eerden
En kent natuerre niemont al dooren
Lechaemlic sijn sijn al eens van doerden
Want van al dinc so es een vader
Diet al edelic wel ketiert
De sonne en slaerheit doucht te gader
Ende an de mane houken bestiert
Die anden hemel de sterren selde
Ende den mensche op derde douchde
Ende in de lechaem de ziele helde
Also sijn wille wel ghenouchde
Hoochte sijn hi die dit al doet
Sijn es die den mensche bedynst sterne
In edelheden al euen goet
Euen boert an deudighe eruen
Des wil hem ymont day beroumen
Alst al dat es Es euen sijn
Sonder die hem niet souden beroumen
Ende laten haer proper ofcomst dier by

ledene ghenouchten die hi ghehad heeft
 mit ghebruken den wille ende de begherte
 sijnns vleeschis sal wel ghetware worde en
 claerlic voeten dat de henden van die ghe
 nouchten sijn of waren sul drucke ende
 droufheden **¶** Quermest oec dit dat
 waert also dat de ghenouchten sbleechis
 gheuen consten eenighe saltheit of eenich
 weluaren de sione beesten souden van
 ennuers salich en weluarende moeten
 sijn want hi niet anders en beghereen
 dan te vultsmagene de begherte ende
 de vultichheit heurs sbleechis

Philozofie *Honestissima quide
 romitio foret liberor
 uq; iocunditas Sed
 minus &c*

Ader vult eeren soude wesen tuchel
 sijn van wettelc man en wif ende
 ghetraude kindren sione Nie maer te
helte ghehoort seghen dat eenighe ghe
fraulche vaders ende ouders van heuren
kindren hebben ghetormenteert gheboest
en sbaerlic ghepersequereert en verstaen
Welcke eene sware vermaerlike ende
horrible sake es vethens natuerz **¶** En
al gheuult het oec also dat de kindren
 heuren vader quam de welke hem doe wel haestelc spoede te drev poortz waert
 daer hi de waerheit vernam dat het also was Ende doe dede hi zo velt dat
 hi dat wederstont En hi omc beede sine soney te heuren leede want hi
 dede hem beeden openbaerlic heur hoerden of slaen sonder ontsaermen en
 sonder ghenade

sone **¶** Ende hoe dat ghe
 core en gheselc was sbleech
 raoffmanen huut den vade
 sine het Regiment vanden
 vrommen te helbene vande
 welcken een en de eerste was
 Brutus vande sbleech de
 welke Brutus veel kindre
 hadde En als sregement
 vande vrommen aldus ver
 ander was En tarquim der
 vromen en busen vromc was
 so claerlic hi dit sine vrom
 den en hi veragderat ende
 gheveriche veel volc te sijn
 der hulpe So dit hi de sbleech
 van vromc belach met volcke
 En binne der tijt dat vromc
 also beleghc was so hadden
 hem sbleech van Brutus sone
 verbonden en gheselc sijn ghe
 maect met sbleech tarquim
 sone die siere Lucretie
 vermaert hadde En dese sbleech
 sone van Brutus hadden
 sbleech belouft eene poortz
 open te doene en sijn vader
 tarquim met hem en met
 volcke hi nachte daer hi
 te laten comen Ende si qua
 men ten ghenoeinden tiden
 sere poortz en deden haer
 macht daer sae omc de vrom
 den inne te laten So dat
 het ghetrauchte woz sbleech

*Nie maer te helte ghehoort
 sacthen &c Om exempel
 te hoerne vpt seaghe van die
 sbleech Sult sijn beestae dat
 het hier hooren beuueert es
 hoe dat de rommlike staet of
 gheselc was vande vrommen
 die tarquimus de houaerdi
 sbleech de laetste romm of was
 omme de ontsaer van sine*

goet en duchtdele sijn Nochtans hebben de
ouder dat sijn vader moeder maghen en
vrienden dinstons der mede grote mooyte
en veel lasten. **O**helic du Boeres selue
sommels wel gheprout hebt. En by de
sen houde ic het segghen van Eurupidis
onjen philosophie ouer goet en wel ghesest
de welke Eurupidis sende dat de ghebre
die gheene kinnden en heeft es salich
worden by der macht van onsaligheden.

Dit. lxx. de.

Philosophie

*Seuenste boers van
den derden boer
Habet her voluptas
omnis Stimulis agit
fruentis Aprum qz par
volantiu &c*

Un Stoelische themouchte es de natuere
dat in de herten onjuner laet
ouer wat soets van cleenen gheueere
Men meniche suerheit onffaet
Ohelic de bie doet dit verstaet
die metten homich eerst antret
daer in haer strael dan dueve slaet
dat harde bitterlic den mensche peet
Ende in groote droouheit veruert.

Ende aldus dan e. chier
spieckel philosophie. Dande
ghefallen die stulen onder
de caspide der werelt.

Sitt. ca. vi. **U**lyste prose vanden
Derden bouc
Philosophie
Nihil inquit dubium
est quin her ad beati
tudine vite deua
quide sint &c.

Ende aldus dan. So en es gheene
wuelinghe te makene noch te vin
dene. Alle dese dinghen en weghen daer van
of ghesproken hebben en sijn alle huutbe
ghen en dolmachten ten kerkhen weghe van
vulmaerte salicheit. **O** Ende oec en comen
sijn niet gheleeden noch wach ghehoysen ten
hede noch ter steden daer sijn belouen te lee
dene. En te wysene. **I**c wil dy oec wel seg
ghen leeren en wysen in wisten. **W**orde hoe
vele archeden en quade bedriechelicheden
sijn in hem of onder hem hebben gheborgh
en beloken. **M**u hoere wel ende versta. **I**t
also dattu ghelt vergaders en kirkheden of
vergaders. **S**o moets du dat andren
heden ontvreden of ontfimelen diet hebben
O Wilts du weerdicheit en keueremie of
gelben of veringhen. **S**o moets du inden
dantier en in de onderdanichede sijn ende
ghuen vanden ghenen die dy de weerdicheit

gaf. Ende oec moets du hem daer omme bid
den. **¶** Wils du bouen of doer ander saken
als eerbaerst. So moets du dy dan verne
deen omme dat besraemdelic te begheerne
en te heesche. **¶** Wils du houde mach
en mueghentheit hebben. So sulc du eners
In soeghen en in vreesen sijn en altoos leue
en vermaect van dinen onderfaten of van
andren mueghenden ghebestimeert vermaect
en vermaect te sijn. **¶** Wils du glorieus sijn
en in verbaentheit ende vermaectheit leue
en zeeve verheuen en gheprezen sijn onder
folk. So sulc du eners moeten liden
harde deel ansten en ghedoochten seer veel
vreesheden ende verliesinghen. En altoos
sulc du onsekerlic leuen. **¶** Wils du galaco
en de ghenouchte van dinen vleeschelike
ghen. So sulc du mesprezen vermaect
en zeeve begheert sijn van al de ghene die
dy kennen. Ende diet sijn en weten sulle
dattu so onderdanich sijn dien vuylen din
ghen. Die ten dienst staen vande vleeschelike
¶ Ende de ghene die wanen dat si edel ende
nobil sijn en de roudrien of en de chierlic
heden van heuren lichamen. Ghelinc dat
groot en vroom sijn es. Staer en crachlich
sijn es. Saer en behaghel sijn es. Licht

en snel sijn es Of andere, aethelike dinge
 die bedreghen hem seluen al te seere
 En sijn leuen of rusten hem op een alke
 aron en weer ghesel **ff** Du mensche
 souste du moeghen te bouen gaen of
 meerder worden dan de olifant es **W**ien
 du Of sterker sijn dan de stier es **W**ien du
 Of souste du moeghen snelre of lichter sijn
 dan de beste dieren tygere noemt **W**ien
 du **ff** Besie beken ende ouermere de
 groothet hemels en oer sine vastheit
 Ende sijn snel beuerey Ende laet varen
 dym verbonden en dym beuerey op
 dese wyse aertse en sterflike dinghen
 Maer hebt verbonden en beuerey op
 den hemel Niet omme sine condicien ende
 manieren Maer om de vedene banden
 ghenen daer hy of gheregert en beuerey
 es Dat es van gode e

Philozophus *Forma vero infat
 ut rapid? est / ut
 velox et vermalis
 fluxum mutabilitate
 fugator e e e*

De doorme van menschen lechame
 en de schoonheit van dien es so vez
 deruelic en so haestelic vergaen dat sijn
 aethelint den menschen bloemkens die op
 welc staen die haer schoonheit zeer haest

teer verhefen // **A**ristoteles fende eens
waert also dat de menschen tghesichte
hadden also claer en also scarp en also
duer gaende als om als een dier doet
dat hinc heet Welc dier al dinc duerhet
dat tekenen hem staet so dat theen dinc
hem en belet te siene diert sien wil
Die dan saghe op de srome **A**brades
die doe thoonste hinc was diene wiste
in soude sien de Inderste dinghen haere
hinc en oec al tguent dat bedert ware
met haren cledren dan soude hinc segghe
dat in leelic en ombequamelic Ware
Al ist dan also datmen dy ouer wel srome
hout en pryst dat en es met in dinc
natueren die dy binnen duul en leelic
ghemaect heeft Maer het es in der
weechheit en cranchheit vanden ooghen
die dy beken want in de leelicheit en
de duulheit die in dy en an dy es met
ghesien en romen **M**ids dat dat al bedert
es **E**nde voort meer ouermere en
vinnere al de duechden en al de srom
heden die an den lechame vande mensche
wesen moeghen en studere wat in be
drinen moeghen // So sulc du sien dat
het tguent daer ghy in aldermeest

Op vterdondert verdorenen verberē en
 vermelt sal moeghen sijn Met eene
 stevige cortse of ronderede of bare
 de slaghe en seer haestelij binne drie
 of vier daghen of binne minn tijt
 Ghint den welken Ic bay al desen din
 ghen maken wille Eene sime en eene
 verfadringhe Dat es dat sijn met ahe
 uen en conen dat sijn belouen Noch sijn
 en sijn met so gulmaect dat sijn hem
 jekien hebben gulmaect en recht
 goet Noch sijn en winnen met leeden
 noch wijen wach ter waerachtigher
 salicheit Noch de ghene dieje hebben
 en sijn by dien met salich e

Dit **kan** **de** **schijde** **veersien** **sin**
den **derden** **houc** **e**
Philozophus **hen** **qua** **miseros**
frangite **deum** **Ab**
duat **ignorancia**
non **auru** **in** **vidi**
queritis **e** **et** **e**

Och laren hoe es dus ouertrout
 de ombekentheit die doet belet
 Den mensche te vmdene sijnre noot

In dese wersey staet plic
 Ghint der nature van na
 tuerey Die ombekentheit
 Ganden menschen Die in
 dese onprofftelike weer
 altijde dinsten so subtel
 so haet en so neerstich
 es En om te vmdene en
 te ghevingene de hoogste
 salicheit zo seere dolende
 en so tragher e

Teuent daer in sijn soucken op heeft gheset
Ende in huutbeethen dat waent vanden best
Als sech my mensche die sijn ontwoecht
Totout en soucs du niet in boomen groene
Oec wans du niet dat men op wimgaerde plecht
Te vndene steenen van edelen doene
Te waer ydel soucken mithe tekenen sapsone
Off visschen ghy niet op berghen en vangt
Noch wilsche gheeten in de vueren
Noch in de zee ghy niet en haent
alke netten om herten noch pulke dierē
Want ghy weet wel al andre maniere
Ghaemen vangt wilbraet opt laet ghemeene
Ende dat me in zee den visch sal vnden
Conchions blaet eens vischmans slaene
Consten sijn te souckene hem wel bevvnden
Om purpur te vartwene diet eerst bevinden
Och mensche om dat ghy dit al souc doet
Ghebt ghy nerustighe arbeit ghedaen
Maer daer alke saltheit in es gheseten
Laet ghy te souckene bevden staen
Ende derwaert en wilt ghy gheen sint gaen
Doch souc ghyt hier beneden in deerde
Daer ghyt nochmans niet vnden en maecht
Want op den hemel in grooter waerde
Es en rust die eudighe ducht

De pure salicheit diet al verhuecht
 Het bidde dat sy dit valsche goet
 De sotten gheerighen in haer armoede
 Ende als sy de archent dan dien sy draet
 Dat sy hem dan keeren ten rechten goede
 Dat niet en besont in wederspoede

Dit is de **Neughenste** profe van
 den **derden** bouc
Philosophie Hartemus mendans
 Formam felicitatis
 ostendisse sufficit
 qua si perspicantur

Ghenouch es hier mede zel
 hier waer heeft phie bewise
 dat de ziele en de vergam
 like salicheit es nu doortan
 wil si bevooghen dat de
 waerachtighe en de hoorlyse
 salicheit es

Ghenouch es hier mede sprac phie van
 desen gheset en bewesen of want
 vp dattu no lens en sies de wordene en de
 Keyle vander valsche en bedrihlike sa
 licheit/ So is no int voortmeer te sco
 ghene en te leere ne welke de kichte en
 de waerachtighe es of doe sende ic brande
 voerwaer ic kenne wel dat de kicheden
 deser weereit niet en hebben noch gheuen
 romen vul ghenouthen/ Ende dat de ro
 micrike niet en hebben noch gheuen en
 romen muighentheit/ Noch de weerdicheit
 vulle reuerencie noch glorie vulle ver
 maerthheit/ Noch vlesshelike ghenouthen

en hebben noch en connen niet gheuen
vulle bliscap **¶** Doe sprac philosophie
en braechde my aldus **¶** Weetstu oec
wel de saken en de redene waer omme
dat dat es **¶** Ic seide my dinct dat ic de
manieren een luttel se **¶** Ja recht gheschic
men siet dier eene spate **¶** Maer ic sout
gheerne van dy slaender weten en open
baerliker verstaen **¶** Doe sprac sy ende
seide aldus **¶** De saken en de redenen sijn
dy al bereet **¶** Waer en versta **¶** Set dinc
dat simpel es dat es te verstaen een
eemich dinc dat onuerfreedelic es en
ondeelic **¶** Dat versreedt en deelt der me
schen doringhe in veel deelen **¶** Ende in de
stede en goetzenste vulmaect goet **¶** Goet
dat valsch en onvulmaect **¶**

Philosophie *In tu arbitrio qd
nihil indigeat
egete potentia &c*

O meens du sprac sy dat vul ghe
houghen dat es dinc daer niet an
en ghebreect sonder muetghentheit es
¶ Ic seide meent **¶** En sprac du secht
recht ende waer **¶** Want waert sonder
muetghentheit **¶** So waer hem noot hulpe

ende waachte van anderen dinge[n] **¶** Ic sende
 het es seker also **¶** Als dan sprac hi
 So es vol ghenoughe[n] en vulle moghen
 heit een dinc int wesen en in natueren
¶ Dat dinc my enmers sende **¶** Dinc dat al
 sulc es sprac hi Es dat verstekelic sijn
 he en mesprekelic Of ist bouen allen di
 ghe[n] eere en reuerentien weerdichst
¶ Voertwaer sende het es eere weerdichst
 en reuerentien sonder eenighen twyfel
¶ Laet ons dan sprac hi versamen en stelle
 an vol ghenoughe[n] en an vulle macht
 eere en reuerencie So dat wy die drie
 al een moghen seghen **¶** Ic sende laet se ons
 te gader bringhen en minghen want de
 waerheit moeten alre kenmen en lyen
¶ Sulc dinc sprac hi Salt sonder vermaet
 het sijn en bliuen **¶** Tuent dat vol ghe
 noughe[n] sonder ghebrek en dat vulle mee
 ghentheit es en vulle reuerencie Sal
 dat onweerdich sijn van glorie en van loue
 Ghelinc oft een vol dinc ware **¶** Ic sende
 ic en can niet ghepenfen noch gheseghe
 sulc dinc en es weerdich te hebben vulle
 glorie en vullen lof **¶** Doe sprac hi so ist
 dan recht dat wy dit vierde niet en late
 van de drie eerste maer sullen daer

mede an bougthen **Ic** sende het es verht
Ende het volht **Wel** also **of** noch sprac
si aldus dinc daer met an en ghebreit
en sul ghenougthen heeft **En** dat hi sijn
selfs cracht **Geest** vulle muerghentheit
vulle eere en reuerentie **Ende** dat oec
heest vulle vermaertheit en vulle glorie
Sal dat oec met sijn sul blisrepen ende
alder vrolycht **of** doe seide ic en can niet
ghepenjen **Van** wane hem soude moghe
ghenaken en toe comen dinc of verdriet
Maer het es verht en **Wel** ghesouelic
dat het es sul blisrepen en sul solaces

Philosophie

*Et qui illud quoque
per eadem necessa-
rium est / Sufficiens
potentie claritudinis
reuerentie / etc*

Doe sprac si aldus segghende **En**
desen ist **Wel** noot ende muertheit
dat dese namen **Sul** ghenougthen vulle
macht vulle eere of reuerentie vulle
glorie of vermaertheit en vulle blisap
drecht sijn en elc sonderlanghe **Maer**
gheenins noch in gheenre manere en
machmen haer substantie haer wesen

en haer maniere deelen noch versreeden
 sulken in sul ghenoughe in Maer moe
 ten een bliuen off doe seide h dat es moot
 sakeh en het moet in off aldus si es in
 wel dan sprac in tghuent dat simpel es
 en natuerh een of eenich dat dat de az
 the doolmghe menschen deelt en menich
 sine versreedt Ende hier omme waanneer
 de mensche waent ghevinghen en hebben
 een van desen alleene en op hem seluen dan
 en heeft hysse met al want hy en beghheert
 se met al Ende als hysse met al en heeft
 noch alle en beghheert dan en heeft hy oer
 met dat een dat hy alleene beghheert want
 het en mach alleene met sulcomelic in
 op hem seluen sonder dandze off doe seide
 hoe ende in wat maniere e

Philosophie

*Quadragesimo inq petis
 penurie facta de pote
 ria nichil laborat G. C.*

Sy sprac aldus en seide off So wie in
 het beghheert voer in sul ghenoughe
 En arbeit met of seer luttel om sulle macht
 Noch hy en beghheert met vermaert te
 sine Maer heeft heuer om bekent en om
 mich te bliuent En hy laet oer en beghheert

vele van sine bliscapen en ghenouchen en
hy derst wel veel ghemay omte te bet te
spacene En aldus en heeft hy oec niet
vul ghenouchen Wanneer hem nuertent
heit ghebreect Ende hem veel moete noye
En dupplichheit en dinnichheit Dats vrecht
hem vernederst Ende sine vermaertheit ende
sine glorie stelpet en verdomtheit En hy moet
veel verdriets liden om vercrighen ¶ En
so wie dat oec souet en begheert alleene
moghentheit Die verdoet in allen plaessen
en spracet sine rijkheit en sine hanc En de
bliscap solesichs en al sulke ghenouchen be
gheeft hy ende versmaecte so doet hy oec
eere en weerdichheit op datter macht an
ghebreect Maer al sulken liden ghebreect
alfoos ouer vele en dichts in sine noden
En veel anoyen en vreesen biten hem ende
noyen ghetidelin Ende wanneer hy dat
niet ghebeten noch besetten en ay noch en
mach Dan mist hy vander mueghentheit
die hy begheert ¶ Ende aldus gheselken
machmen segghen en redene gheuen en too
ghen van eere van reuerencie van glo
rie van vermaertheit Ende van ghenouchen
solesichs Want midts dat el. / aliguent

dan danre sijn volcomelic es Die dan het
 een begheert sonder danre Noch dat noch
 gheen van alden andren en ran sijn ghe
 renthen **¶** Doe seide noch diese dan alse
 samen begheert wat wort hem daer of
¶ Die begheert sprac sijn de vulle sone
 van waerachtighe salicheit Maer sijn en
 sal die niet vonden sijn dese tynlike ende
 sterflike dinghen der eerden of der waer
 elc Want wy hebben ghesert en dat
 ghepruoft en wel bewesen dat sijn niet
 gheuen en comen tiquent dat sijn beloue
¶ Doe seide het es seker waer **¶** So en
 sulc du dan sprac sijn niet soucken gheverste
 salicheit intiquent dat niet en behoost dan
 een deel van tiquent datmen begheert Want
 sijn daer niet in sijn en mach **¶** Ic kent sey
 dit en ic sint Wantmen en soude gheen
 waerachtighe dinc moethen segghen e

Philosophie *Habes uti mihi et
 forma false felicitatis
 et causas defectum etc*

Do hebbe nu sprac sijn de doorme de ma
 mere en de saken van de valsche en
 bedriechlike salicheit **¶** Nu keere omē
 dine sulike ooghē dat sijn de ooghē

duwe verstaessen an dandve side vpt le
ghen staen en in contrarie van die salich
Daer sulc du verstaen wort sien de verchte
waerachtighe salichheit die wy dy beloost
hebben te sooghenē / of doe sendt hy es
wel zeer kent die dit niet en siet En du
hebs my dat hier voren het op onsoep ist
leden wel ghevocht / Ter stede daer du my
ontderkedes de vassche saken van bodwich
liker salichheit want op dat ic niet en ben
mesteedt / De verchte waerachtighe salichheit
es die ghene van vul ghenougthen vulle
muettghentheit vercht Eere en keuereue
vul maecte glorie vulmaecte dhray ende
ghenoughe alle te samen Nu worddy vroet
Ende om dattu wel meres en ghetwoere
wordt dat ic in my wel sie en verstaen / So
segghe ic en ic kent dat dit sonder
twifel es teuent dat eenich van desen
want in alle een sijn waerachtelic ghene
van dat dat es vulmaecte salichheit of doe
sprac in en sende

Philosophus

Quam ueritatem et hinc ueritatem sentit in
suis salubris op dattu houts dat opinon

*Calumpnie redit hac
+ opinione felicem Siquide
hor aliquid adierit*

Ende die manere. Maer noch een luttel
 moets du daer an bougthen en der by stelle
¶ Doe vraechde ic wat es dat **¶** En sende
 dinst dy dat hier vet es in dit tynlic en
 sterflic goet ter verreft dat dien staet sou
 de comen gheuen **¶** Ic sende neent daer
 waer also my dinst **¶** Want men en mach
 niet meer beghereen dan Verste bulmae
 ste salicheit also du hier booren wot be
 wesen en ghetoocht heb **¶** So en sijn
 dan sprac in al dese dinsten der eerden
 Niet dan ghelekenessen of beelden van
 bulmaerte goede of het sijn eenighe der
 gamslike goeden de welke de sterflike
 mensche seer beghert Nochtans en con
 nen in niet gheuen het Verste bulmaerte
 goet **¶** Overwaer sende daer bliues by
 en ic anordeert **¶** Na dien dan sprac in
 dattu woets en kens wot es de valsche
 salicheit Ende oec de Verste bulmaerte
 salicheit es **¶** So en ghebreect dy niet meer
 te wetene dan waer du de Verste bul
 maerte salicheit vonden sulc **¶** Dat ist
 sende daer ic so lantsche vp ghehoopt heb
 be ende na ghebert **¶** Waer om dat
 Platon sprac in onse vrient sent Ende
 ghestelt heeft in sinen bouc diene noemt

Want men en mach z. Men
 es sulch te merckene Ende
 te wetene en allen dinghen
 en dan allen ghefaent de sake
 Aldus sulc ghy wete dat dan
 allen dinghen en dan alle ghe
 faene **¶** Over salen sijn deene
 sake es diene noemt de deede
 of de makende sake En heet in latine
 causa efficiens En dat es hier
 de godlike macht **¶** Dander es de
 hende like sake En heet in latine
 causa finalis En dat es de
 sake daer alomt herinde in
 neent En dat es hier de goet
 heit of de duechdelicheit gods
 De deede es de formeelike of
 formeelike sake daer alomt
 coorme en manere an neent
 En heet in latine causa forma
 lis en dat es de wijsheit gods
 En de vierde es de sake vander
 materie dat es de stoffe daer
 waer of het dinst of ghemact
 es En het heet in latine causa
 materialis En dat sijn hier
 de vier elementen

Na dien dan sprac in te
 werct hier en ghestaet dat
 al dat es of het es eulding
 ghecht dat god es Die sonder
 beghin es en sonder hende En
 sijn es derste dan al of het es
 eme meer ghedueren ghecht
 als de mthelen sijn en de he
 mellike lichame en de vedelike
 ziele Die sonder middel wort
 comen sijn haet derste sake
 dat es haet gode En dese
 dinghen hebben beghin ghe
 hadt niet den tijt en sulen

ghedueren buren den tijt **¶** Dats na den tijt als gheen tijt sijn en sal sonder hende by den welke
 gods of het es tynlic en vergaenlic ghecht dat de menschen sijn en de beesten en dierey
 en alle andre aertlike dinghen die wassende en faeliterende sijn En al dat gheboere wort
 onder het firmament Die niet den tijt hebben ghehadt beghin en niet den tijt vergaen sulc

Thimie datmen in cleenen dinghen de hul
 pe gods beuereen sal gode anbedende en
 an kouwende. Wat sulken wy nu dan doen
 lieue kint/ omme te verruythene de stede
 van desen rechtten hulmaecten goede of doe
 sende. O wel zoete Weerde meesterliche wy
 sulken an kowen en anbeden den vpperste
 vader van allen dinghen. Want wie dat al
 so met en doet en mach gheen dinc be
 ginnen dat wel en in goeden ordenancie
 staen sal en bliuen. **of** Du seits wel ende
 recht sprac in **of** Ende metten begonst
 in te singhe dit ghebet en dese ymne.

Dit. lxx. iii.

Philosophie

Meestste beerssen
 vanden derden kint
 O qui perpetua mi
 dum ratione guber
 nas Terrarū celiq;
 fator q̄ tps ab eis. **En**

O ghehoerich vader die missens sonder
 regiers met redene de werelt al
 hemel ende eerde bouen ende onder
 hebbs du ghemact groot ende smal
of Du sijn v̄p berch heere ende in dal
 Du doos zeer snellic loopen den tijt
 Du hebbs den inglen v̄p dinen wal

hier in dese beerssen an kint
 ghe gode. Omme sijn hulpe
 Ende ghy sult hier mercken
 en weten dat ghy inden hemel
 verstaen sult de twee vpperste
 elementen te weten de lucht
 en het vier. En byder aerde de
 twee nederste elementen dat
 is het water en de aerde.

Du voeres aldint en hier
sult ghy mercken en beswaen
dat god aldint voeren doet
dat bevoeren es en dat voerde
es hant den volcken ghy
mercken onuercht dat drie ma
nieren van bevoeren sijn
de eene maniere es de veran
deringhe die comt van dat
met sijn synde tot in wat
synde En dan moet hem cor
ruptie dat es bederuenesse
an clere als vergantheit
van substantie of onderstant
Dander bevoerenheit es oer
mede by veranderinghe die sijn
moet by wesen en dan es sijn
by contrarie veranderinghe En
dat by grootheit of claerheit
in twee maniere te wesen
in meer of in min in meer dat
es in grootheit en wasinghe En
in min dat es in verminderinghe
en vercleringhe De derde be
voerenheit es verborghenheit
van eene stede in dander Ende
alzo es aldint bevoeren by
contrarie wesen En god voert
alle dinghen in hem selue
gheschiedich en ombevoeren bl
uende Want in hem es es noch
winninghe noch wanninghe
Want hy en heeft noch begijn
noch heinde noch hy en gemen
eert noch en verliest Want
hy es ehoochste en het sul

Staet ghesels heere ghebenedint
Du voeres aldint maerke en wint
Ombevoert bliffstu selue nochtan
Van dy ist al ghemact is hy
dat huten dy yemont ghepensen ran
Sonder yemonts helpe te doene der an
hebstu ghebaen huut dinnre duercht
Sonder hatre die gheest du de ran
Want van haer yemont en es verhuert
Du heere du vader niet al vermuert
hebs dinn exemplar voer al beghin
Van allen dinghen O weerde veruert
die du oyt maertes in dinn sijn
Du die de vulle schoonheit hebs in
die alle schoonheit te bouen gaet
hads den weerelts sloot meer noch min
in dinn herte te vullen ghemact
Dan hebs du daer na sta dinn raet
de weerelt te stader al wel sulmaect
recht so exemplar in di staet
met vullen passien wel ghevaert
Du hebs de elementen ghestaet
tamen by pomten en by maten
dat sijn de ronden en hette die blaet
int drooghe ende int wacke laten
Dat het hier bouen sijn ghesaten
niet en stemt dat oer niet en daelt

117
maeste goet het welke niet
en verborghelich noch en veruert
van stede in stede Want hy es
al ome en ouer al

Du hee du vader en beswaet
hier dat god de weerelt ma
ecte niet om dat hy die te be
suyghen hadde Maer huut sijn
sijn erigene en liberale
duercht en minne om ons te
gheue en mede te delene
mildelic en liberaelic sijn goet
Want hy es sonder gheertheit
en sonder yemont en hant
dan hebs du daer na zet
Maer en beswaet de ouder
goedduiken en hant opme
dat es dat sijn sijn dat twee
weerden sijn die eene es
gheschieden Antipe dat es te
suyghene de principale sijn
die god in sijn ghedachte hadde
eer dat hy dese ghevalende
of tastelike weerelt formeerd
of maecte En dat noede plato
yde of carme En voeres
noemt dat hier godlike ouer
sijnheit En sint Jan euua
telike noemt het leuen sijn
ghende in sijn euuangelie

Quod factu e in ipso vita erat dat es te segghene dat in hem ghemact es was sone
Ende aldus es dat den ontfam of de boeke dat int godlike ghepene daer dese tastelike
weerelt na ghemact was

Doorzult uhy merken
en weten dat drie maniere
van werken sijn het een es
vanden oppersten maker niet
al van niet ghemact heeft
dat hy ont maecte en noch
alle daghe maect sijnghens
natuere het ander werc es
het werc van natuere dat
es dat alle dinc wort ende
gropf van sijn ghehinc als
mensche van mensche beeste
van beesten En hoe wel dat
god alom doet sonder dat hy
gheen quaet en doet Nochtans
maect natuere eenighe maniere
werken en dienende als
conterfeyt des derde werc es
conterfeyt die volghet en ghehinc
haer als hy maect mach na
tuere Ghelijc als in beeste
in in alomste in glase ende
in andren dinghen die de men
schen maken en conterfeyt
sta den natuerlike dinghen
Maer natuere en conterfeyt die
werken by beddanc en by
moofake Maer god die sijn
ducht Wilde edelre en veel
sonder tooghen in ghenee
ne Wilde den mensche rede
like creatuere maken die by
redene en verstantesse begi
pen mach en grondere de god
like ducht En die volghen
als hy alder naest mach
Doozt weet dat de eerde

De eerde nederwaert haer beuten
heest dinc wissheit al zuuste ghepaelt
On hebs de creatuere ghesraelt
In drie deelen by natuere
Eouen de lchame het een deel ghehaelt
In de lchame heest het ander ghe dueren
O het derde heest wesen in allen huere
Ter middel en es gheest ghenacmt
Els dinc beroerende na sijn ruere
In al de leden alsoot betacmt
In drie partheelen es hy ghevaemt
Hy doet twee keeren sijn dier hy draot
In beide hy alsoot weder raemt
Int welke ghy vader wel sijn ghepaelt
O pwaert den hemel hy ome waert
Den andren keer doet hy hier beneden
In de lchamen daer hy in jaert
Gropfel dus stelt hy die beide in vreden
Aldus bestiert hy de snellheden
Vanden hemel van al de manieren
Ende der zielen die hier haer steden
hebben ende voeren in huere vergheren
O de Welken du heere Wildes bestieren
Ende minst sayen hier in derde
Doe weder keeren sonder faelhtieren
Danen sijn quamen als opew heerde
O dat es by dy in groter weerde
O hystich vier sul barmender ammen

sewaerder es dan het vier
En het water dan de lucht
En de lucht dan het vier

Vil ons doch gheue **g**e
Gier. Gaet an in dese
keersyn doet phie. Ende
openbaert haer bed. De
Welke drie dinghen in heet
te wetene / gode te ghemalte
ne gode te kome en die
in sulstandich te bliuen e

Vil ons doch gheuen **v**ulle gheueerde
Gan dinnre waerheit in onse sinnen
Dat wy hier wysdom muetken ghebetinne
Ter fonteynen en die verkeruen
Vanden goede dat met en mach dinnre
Ende eulbehe sijnf sonder verderuen
Ende dat wy dy in de eulbighen eruen
Muethen ghesichtelic slaer an sien
Verantthe de Wolken en al haer sereue
Die by den lichaem in ons ghesien
Ende al de swaerichet doe gan ons dien
En in onse herte dinn claerheit sende
Dat wy dy kenneu houden ons in dien
Ous beghin sijn du ons werch ons hende
Du sijn in onse moethike allende
Parfelicke Ryste. O eulbich vader
Bestier en huytgan hoe elc sijn wende
Een eenich goet al dinn ontlader
Sonder verminder dinn stuit al gader

Sitt. 13. de.

Philosophie

Quoniam uti q sit in phi
q eniam pfecti boni forma
vidisti. Sic demonstradu
reor e. e

Want wy no dit e. e. **N**aden
sint dat phie an gheroupen
ende ghebeden hadde / De god
like muethenheit en sijn
gracie so wil in hier achter
uoldhende in dese prose ende
doort an betouen en openbaer
maken waer dat hoochte en
bet sulmaertlic goet stede
houdende es **E**nde wort **W**et
Dat in gan hier wort an be
sighen sal meest altoos

Unt wy no dit so verre ghebracht heb
ben dat du cono sien **M**eris en wel
verstaes hoe ghedaemich dat es de
redenen en instruyen die bewysende sijn goet makende en leerende **E**n leuel of mit
sal in meer besighen of leuen met traachtende of verantwoordende redenen **O**ghelyc in
hier waren ghedaen heeft **M**aer van sijn groote en harde sekerre proposicionen sal in
besighen **O**mmen te wien accorderene en mede te volghene **H**et herre vanden leeruer
ghedo. in vol of en wil **E**n dat es hier **P**roces ende wort al de ghene die den
houe sijn en studeren sullen e

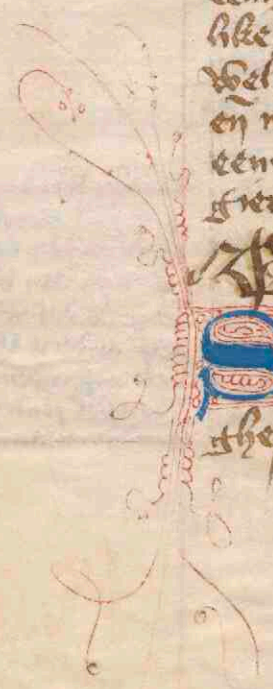
voorne ende de manere vanden valschel en
onbulmaerten bedriechliken goede En oec
dan trechte bulmaert en onbedriechli goet
So ist dan no wel tyt en noot dat den dy
sooghen leeren en wijzen Waer dat dit
recht bulmaert goet sine seede en sine wo
ringhe heeft en hout of En alder eerst
moeten den wel ouermeycken en scarpelic
besien en wel onderjoucken of eenich sulc
bulmaert goet als dier den sprake of houde
of ghehouden hebbe es of wesen mach in alle
de natuerlike dinghen die sijn of diemen
ghepenisen of ghebyen can Te dien hende
dat den ons niet en stellen te rustene of te
louene noch oec te ghenaken an eenighe
valschel en pdele beelden of ymaginarien
Maer dat dat sulc goet in en so waerachtich
als dat het sijn mach De fonteyne van
allen andren goeden So datmen ons niet
en scruffe noch niet lueghene en bedinde
noch en achterhale Want alle de dinghen
diemen onbulmaert segghen mach ende
noemen of onbulmaert secht en noemt
Sijn onbulmaert ghesiet en ghenoeft om
dat hem ghebreect dat es om dat in niet
en hebben al tiquent dat het bulmaert goet
heeft Ende om dat het also ghesiet dat

In die dinc dat geyfel heeft en vordene wel
 onbulmaectheit sijn mach. So ist wel redelic
 nochtans en ver noot dat daer een luttel
 bulmaectheden in sijn. Want waert dat hem
 bulmaectheit ghebrake en daer ghoene in en
 ware. Men ne soude niet ghepensen come
 visheren noch gheymaymeren van wanen
 hem sijn onbulmaectheit comen ware. En om
 datmen niet ghesegghen en can noch oer
 hieron dat natuerre haer begheinsel heeft
 van dinghen die faelgierlic of missende sijn
 en minder dan bulmaect. Maer heeft haer
 begheinsel van dinghen die gheheel sijn
 en ombedronghen. So daelt sijn in dese hu
 ferste en nedre dinghen die faelgierlic en
 missende sijn dus dan al ist so datmen dinc
 eenighe salichede van sterflike en vergan
 like goede also wy hier voore bekeken en
 wel ghetwicht hebben. Nochtans ist redelic
 en nootfakelic sonder twifel datme dinc
 eene vohste bulmaecte salichheit die onfael
 gierlic en ewigh gheueelic es. Doe seide

Woele

*firmissime mag' verissime
 qz conclusum est. Quo vero
 mag' habitet ita etc*

Sekerlic starckelic volcomelic en
 waerachtelic es dat gheproust en
 ghesloten of als besie dan sprac sijn ende

ment loel. Waer dese vulmaecte stede hout
en woont. Of de ghemene verstantesse
vander menschelicheit. En alle opmen en
de goedmenschen vande menschen. Proest
ghelooft en belouft dat god goet es. Ende
oer prime van allen goeden. Want na dien
datmen gheen beter dinc dan god ghepen
sen ghelouwen noch ghermagmeren en ran.
So ist dan wel vedeln en oer muelghelc
dat hy goet es sonder eenighen twyfel.
En oer dan na dien dat hy goet es also ke
dene belouft. So moet sijn goet dat es
sijn ducht. Wel recht vulmaect sijn. Want
waert anders so en soude hy niet moeghe
sijn prime van allen andren goede. Want
het behouft en het es noot datme sint
een recht vulmaect goet. En en waer god
dat niet. So moestmen dan yet anders
vinden dat vulmaect ware. En dat voer
hem ghebeest hadde en oer onder dan hy
ware. Want alle vulmaecte dincghe moe
ten sijn. Voer en oer dan de onvulmaecte.
Willen wy dan niet smaken onse proes
onse vedene en ons swartstellen sonder hemde
en sonder manere. So moeten wy ghe
naken en rommen hier toe. Dat es dat wy
seghen moeten ende komen dat de en

Willen wy dan niet es
ghen sult verstaen dat prime
hier in den text secht
dat hy dan swart secht
Dat es dat wy seghen es
Of anders waer onse pro
es onse vedene en al onse
soortsel sonder hemde en
sonder manere.

Dinthe ende de vperste god es vult vande
 hoorchsten en vanden vultmaertsten goede
 of No hebben vnn gheset Dat vultmaerte
 salheit es in vultmaerte goet Alus da
 so ist vecht en nootfakel dat vultmaerte
 salheit es in god almachtich of Ic verstaet
 emmers also sende doe want men en vint
 niet dat daer yet veythens soude conen ghe
 setthen of Nu bidde ic dy sprac in dattu
 wils beken en wel mercken hoe ghesonde
 hi En hoe ombelennemich du dit muet
 prouen en betouwen Dat de vperste god
 es alder vult vanden hoorchsten en vult
 maertsten goede of Doe sende in wat ma
 niere En sprac en sende of de vader die
 almachtich en vperste god es Ende vult
 van allen vultmaerte goede Ne wane niet
 dat hi die muetthentheit elder ghehaelt
 heeft of ontfanghen buten hem seluen
 naer ghehoue en was wel seker dat
 hi dat al van selve sinre natueren heeft
 En dat hi en sin goet niet en sin vrede
 substantien of vrede dmiten of Want had
de hi ghehaelt of ontfanghen van buse
 hem seluen So soudemen moethen pense
 en oec segghen dat hi diet hem gheue
 hadde veel muetghender en veel edelre
 Ware dan hi diet ontfanghen hadde
 vste gheue of gheueuen hadde die ware dan noch
 die gheue Alus moet de gheueer altoes de hoorchste sin ende de vperste

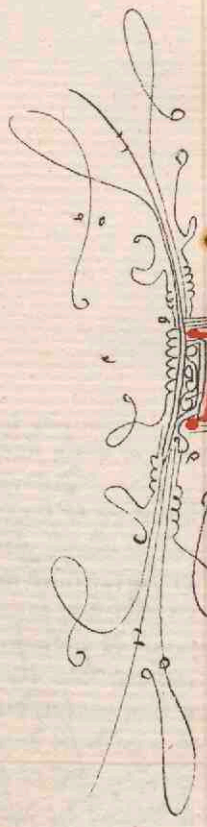
Want hadde hi ghehaelt en
 hier sult ghi verstaen ende
 wel mercken dat de gheue die
 gheue dat es die de gheue
 es Es altoes als hi gheue
 dan hi die de gheue ontfant
 ende wanneer noch een an
 der es die dien gheue de

Maer den weten en kenne sekerlyc en wel
dat god es het alderhooghste en het alder
woerdichste goet. **¶** Aldus ist dan noot dat
alle andre goeden van hem comen en huut
hem dalen. En dat hy en syn goet es al
een dinc. In natueren. Want waer god en
syn goet twee dincen. In een versaemt.
Want meer wy segghen dat god prince es
van allen goeden. Men ne soude gheen dinc
gheunden comen noch ghenomen. dat
twee dincen dat god en tyvet samen ghe
stelt en vergadert soude hebben. **¶** Aldus
dan voort om hende te makene van desen
So segghen wy en segghen dat elk dinc
dat dyuersich es en versceet van andre
dincen en mach sulc niet syn noch schelhy
dat dat ander es daer dyuersich of en ver
sceden. **¶** In desen ghepronst waert so
dat dit hooghste goet dat in god es ander
dinc. Ware dan god. So en waer god niet
het alder hooghste goet. Welc groot niet
daer en al te groote quaetheit. Ware van
gode ghepenst. Want gheen dinc en es
beter dan god. En oec gheen dinc en mach
beter syn dan syn beghinself daer of come
es. **¶** Ende aldus om dat god es beghin
self hooghst en eerst van allen dincen.

So machy wel ouer waer seegghen en slute
 Dat hy by syn selfs natuere en substance
 es het hochste en het vulmaecte goet
 Want dat recht en redelc es of doe seide
 het es sekerlic recht en waer of en sprac
 doe en seide het alder hochste goet es oer
 de vpperste salicheit hebben vngheprout
 en beken of seide het es oer seker als
 of hier by sprac sy ist recht dat wy kennen
 en syen dat god es de vulmaecte salicheit
 of niemant seide en mach noch en ran yet seg
 ghen segghens de eerste redene en vortstelle
 noch oer segghens de conclusie en slot argu
 eren noch yet vortstellen

Dulmaecte

Respire mag An huc
 quoz idem frammis
 approbetur Quod due
 flamma bana e e

D besne dan sprac sy en mere of dit
 emet slaclic en sekerlic te prouue
 ne en wel te bewisene en es of dat alre
 vpperste goeden es van andren versreede
 met syn en moethey want als sy dinezsal
 en versreeden souden wesen so sount wel
 en ghenouch bliken dat het een het ander
 met syn en soude waer by het een noch
 het ander en soude comen noch moethey
 vulmaect noch almachtich syn want het

een soude het ander bezonken Ende aldus
tuent dat met vulmaert en almachich en
es **S**icht en es wel openbaer dat dat het
hoochste goet met sijn en mach **E**n in
desen in ne gheene manere en moghen
vulmaerte goeden sijn dmerfch en van en
dren versreeden **E**n wy hebben gheset en
wel gheprouft dat god en salicheit es het
hoochste goet **E**n den welcken het redelich
es en nootzakelic dat dat in de alderhooch
ste salicheit dat de alder hoochste godheit
es **D**oe seide **G**heen dinc en es waer
achtigher **M**och gheen redene en es stercker
noch sekerer **M**och dar gode en mach gheen
weerdigher dinc gheprouft sijn **O**p dit
sprac in **G**helin de meesters van darne
kruen plegghen heuren gheprouften en be
wesen propoosten en vortstellen wat in te
stellene en ghelekenessen in te bringhene

Dat in noemen porisme dat es te segghen
ne verlaer sijnthe van tuent dat vore
ghezet en verhaelt es **E**al is dy al dies
gheleken wat segghen doen en gheuen
ver gheleken een **C**orrelare **E**n want ghe
lic de mensche **W**anneer in salicheit ver
weghen heeft salich es **E**n salicheit es
godlicheit **E**n dese redene wort de men

of eene arte vanden seuen arten Ende dese propoosten en dese redene die dese meesters
aldus in deser manere besighen **S**ijn **K**orte slofe ende goede besighen die hant andre
redene comen en spruce die besighende en prouende sijn **G**helin dat het seest dat
duer de gaetkens hant den hant roomt besighet dat daer hant in es **E**nde daer omme heet
ment beide porismus **I**tem **W**et dat een **C**orrelare **E**s den loon of de **K**ommunghe die de
beste wortelaren of de beste looper **W**int verdient of gheericht daerme om prijs wortstelt
loopt of springt **E**n dien prijs of dien loon heetme in latine **C**orrelarium

Dat in noemen porisme dat
es **E**n **G**helin sult wete ende
verstaen **D**at porismus in
latine es te segghen in onse
tale de steene gaetkens daer
het seest hant roomt **E**n in
een gheleken so moetme oer por
ismus de propoosten die de
meesters van geometrien dat
es van maten die come las
ghen en juste draeghe en wel
besighen **E**n es eene science

siche godhe die salich es. Ghelinc men de
 ghene die rechtvaerdicheit doen rechtvaer-
 dich noemt. Ende die wysheit doen heeft
 men wys. Also godhe leuen leedt. ende
 antwert. es by gheheten dedene godhe of
 gode ghelinc. Aldus volcht op t'flot van
 desen. Dat so die salich es. Es god. Maer
 men moet dit wel verstaen. Dat me maer
 een natuerlic god en sint en weet noch
 en kent. Maer an godhe deel ontfanghe
 de sintmer vele. **ff** Doe sende. En seker
 dat es een scoone dinc en seer precieus
 of t'hy porzime ghesceeten of coorelanc
 En het es een scoone slot en conclusie.
ff Noch sprac hi dit dat ic hier noch an
 vouten wil by goeden dedene es wel
 also scoone ja of swonder.

Philosophus *Et magi beatifudo
 multa continue
 videat? vera se cel*

Doe sprac hi en sende. Ghelinc dat
 het sint dat de salicheit heeft in
 haer veel vulmaetheden. De welke
 vulmaetheden of in hy een ghelinc een
 lichaem een es. Mohtans heeft dat lichaem
 veel leden. Ende die leden al verfaemt
 synde maken een lichaem. **ff** Al des ghesce

al de vulmaetheiden verjaemt te gadermake
en sijn salicheit **¶** Of eenich dinc es in
die vulmaetheiden Welc dinc maect en
vuldoet de substantie en den onderstant van
salicheden Ten Welken dinge alle die
vulmaetheide worden aengebrought en helte
an dat dinc heur verhael **¶** Ic soude wel
seidic Wilken dattu dit belovis slaechliker stel
des en sote dat en exempelen van eenighen
¶ Sertighen Von met sprac in dat salicheit
goet es **¶** Ja Von seidic het alderhoorchste
goet **¶** Nu stelle dan sprac in tguent dat
du an salicheit vouchs An al dandre dinge
Te wetene aldus dat vulghenouthen es de
hoorchste salicheit En dat de hoorchste minne
ghentheit es de hoorchste salicheit En de
hoorchste reuerencie es de hoorchste salicheit
En dat de hoorchste glorie es de hoorchste
salicheit En dat de hoorchste ghenouchtheit
of vruecht es de hoorchste salicheit
¶ Wat wils du hier toe sertighen Enn
dese dinge die ic nu ghenoemt helte
dats vulghenouthen minneghentheit en
al dandre leden of manere van leden van
salicheit Of worden in alle ghestelt en
an ghebrought of ghevoucht an tgoet ghe
lijc an haer opperste dats an haer hoost

In der versta Wel sendt dat du wils onder
 soucken Maer ic beghere veel meer te
 hoorne tslot dattu hoer of maken Wils
Doe sprac sy. Soo hoer na my en versta
 Wel en de discrecie van desen **W**aert dat
 dese goernoemde sulmaertheden leden ware
 van de salicheit. Elk let soude dan dierich
 sijn en verfreeden vanden anderen want
 de natuerlicheit van allen deelen of deellen
 ghe es sulc. Dat veel dierische leden make
 een lichame Maer wy hebben ghetocht of ge
 seit en gheprout dat al dese sulmaerthe
 melc en een dinc sijn. En also en come sy met
 sijn deelen of leden. En het soude also dan sijn
 en sluten dat salicheit maer een van dien
 leden en ware dat met sijn en mach **D**an
 desen sendt en es gheenen twifel Maer ic
 verbende noch en beghere te hoorne dat hier
 noch en come **I**c segge dy sprac sy dat
 al dese dinghen of sulmaertheden sijn ghe
 brocht ghestelt en ghedoucht an een dinc
 of in een dinc dat es in goet want ic
 beghere te vercynghene sulghenoughen
 om dat dat goet es. En ic beghere sulle
 maecthenheit om dat sy goet es. En waert
 machmen segghen al dies gheinc van
 reuerencie van glorie en van solace. **A**h?

alle dinge die men souet en beghereft
de sone van dien / De sake oer en de waer
omme es goet want dinc dat niet goet en es
noch oer goet en sicut en es niet beghereft
noch het en es oer niet beghereft noch me
en souet dat niet / En oer in contrarie van
dien dinc dat natuerlic niet goet en es
Op dat dat heeft eenighen sijn of gheleke
nessen van goet sijnde / dat beghereft men wel
en souet dat als men doet gheuecht goet
en goet goet /

Philosophie

*Cuius vero causa quid
expetitur? maxime
videt optari &c*

De ridene dan sprac sijn / De haerste
sake oer en de waeromme dat men alle
dingen of eenich dinc beghereft es om goet
Want meer men dan eenigherhande dinc
beghereft om daer mede te vercrighene een
ander / So beghereft men principaellic dat
ander dinc dat men daer mede waent ghe
crighen / **O**ghelic eenich mensche die be
ghereft te ridene om ghefondicheit te vercr
ghene / Die mensche beghereft meer de ghe
fondicheit dan het riden / **A**ldus dan wan
neer men beghereft eenich of al dinc en alle
de gracie van goet / Men beghereft meer
goet dan alle die ander dinge / **E**nde

Wij hebben hier bet op gheset dat al datmen
 beuheet Es om te vercrighen salicheit
 Aldus beuheet men huterlic en principael
 he salicheit **off** In den welcken het wel
 slaerlic blyt dat de substantie van goet
 en van salicheit een dinc es **off** ic en can niet
 sende ghesien in wat manieren dat yemont
 soude comen verkeeren **off** Wij hebben oec
 sprac in gheset en wel ghetuoch dat god
 en vulle salicheit es een waerachtich en een
 mekel dinc **off** het es seker waer sende
off So mach ic dan sprac in wel en sekerlic
 besluten en vullgheuen dat de substantie
 gods es ghesete in hoorchste en in weer
 dichste goet Ende met in eenich ander

nese siele in godlike con
 templacie en in Innicheden
 En also sullen en moete wij
 oec neerstelic verstaen
 dese godlike woorden hier
 en ouer al daer wij van gode
 hooren gheset Wij hier doen
 te weene dat het hoorchste
 het beste en het weerdichste
 goet in gode es

So mach ic dan sprac **off**
 hier moet ghy inder
 dat het also ghecome es hant
 der glose dat so waerlic me
 van gode spreect Al de ghene
 niet hooren sulden in in te
 te obediencie en onderdanic
 heit hem te bughene en te
 deuotmoedighen in de eere
 en in de weerdicheit gods
Exempel Sint alin in apoc
 lypis van sint ian euangeliste
 daer hy spreect vande vier
 dieven dat sijn de vier euang
 gelisten En seest als die al
 muerghende god sine sieme ho
 waren op firmament So
 hien de vier dieve haer vlie
 ghels smelten en neder dalen
 en in bucheden en nersche hem
 en onderdanicheden dat es te
 verstaen dat sy hier verstaen

Philosophie

Dit sijn te sienste de
sen van derden bouc
Hic omnes pariter
venite capti Quia
fallax ligat improbit
catheis E al

Qomt haerbaert ghy al die sint gheuide
 gheuonthen gheheecht in dachert groot
 Ende in haer ketthenen licht ghebonden
 in groote donckerheit sonder ghenoot
 Die volc ter weereft verhit ter doot
off hier heestme ruste sonder verdriet
 ghyer es mach seker sonder verdreuen

Iehens al arch hier hulpe ghesiet
 Men en vndt niet in sweerelts ermen
 Want sweerelts sijn moet al versteruen
 ¶ Gout seluer noch dierbaer steenen
 En maken momentis ghepensen slaer
 Want wat vander weerelt ghenouicht meene
 Coemt huut der doncker eerden swaer
 Met pinen dat weetme wel voerwaer
 ¶ Ten welken alle die donckerheit sijn
 Dat beuereende bezwert worden meest
 Al hadden sij al dat mochte ghesien
 Van weerelts goede in heur arzeest
 Noch onversaet bleue elc sijn gheest
 ¶ De claerheit hemels de welcke es vrande
 Vermaecht die donckerheit die es beuenen
 Omvrent de ziele so wiese den maunde
 En wel besiet die wort verheuen
 Daer hi de sonne wel wil beueneu

Daer hi de sonne es dese
 sonne die ghe hier noemt en
 meent. Es die tucht en ver
 ganclic goet der weerelt of
 men mach dese sonne oec stelle
 dat het sijn keyser coninghe
 en groote pinen en heere of
 men mach dese sonne oec see
 ghen de sonne die de weerelt
 verlicht. En de claerheit she
 melc daer hi of spract es
 de claerheit gods die duist
 nis duisent waerue daerder
 es dan de sonne e

Dit. x. iii. Elleuente prose van
 den verden bouc
 Assenox mō iusta
 fianta firmissima uera
 rationibus constantia

L Volche en arordeve sende al dattu
 sedts. Want het es al wel ghepr
 oust en ghebonden met zekeren redene
 ¶ Hoe zeere sprac hi of hoe vele soude du

en mach oec **W**isselen **O**f **A**ldus sprac sy en
by desen **W**anneer sy versreeden sy en di
uersich so en sy sy met goet **M**aer **W**anneer
sy versreemt sy **E**n al in een wonen sy
dan sy sy goet **S**ies du dan wel **O**m dat
sy vertheeren eenicheit dats een sy dat sy
dan goet sy **O**f **H**et es seidic also **E**nde goede
redene **O**f **M**aer du volghs oec sprac sy **D**at
al dat goet es by deel nemende an goet **G**oet
es **O**f **A**nordeers du dit en blifs der by of
met **O**f **H**et es seidic also **E**n ic volghs mede
Of **S**o volghs du dan sprac sy by deser redene
dat goet sy en een sy **E**s al een dinc **W**ant
by naturen es heur substantie dat es heur
onderstant eens **W**anneer sy met diuersich
en sy int wesen **O**f **D**at en willic seidic met
loocheney **O**f **D**eesseu dan oec sprac sy **D**at een
dinc gheduerlic blift **A**lso lantche alst sy
een sy of sine eenicheit **W**acht en hout son
der versreeden **E**n dat een dinc quist ende
te meten gaet **W**anneer dat het hem laet
deelen en versreeden van een **O**f **H**oe seidic
es dat **O**f **G**helic dat het es sprac sy in
de dieren **W**ant also lantche als de ziele
en het lichaem samen een bliuen omver
sreeden so yst een dier **M**aer **W**anneer die
eenicheit of dat een sy van elc andren
sreedt **D**ats de ziele vanden lichaem

Ende het vliet de doot en
hier maecht / en verziet
en mercken / dat al dat
doetel ontfaent en neemt
force en vliet doot ende
honger en alle andre
dinghen daer breefe in
es vander doot

Alle de dieren die natuere hebben te willene
en niet te willene Maer ic en vnde ghe
ne op dat hem niet anders dan buten hem
daer toe en brint noch en vmet / Ten vol
wel alwoes leuen en ghedueren / Noch gheen
en weet ic / dat hem seluen doet vullich
vermelen vol / Want alle dieren arbeyde
alwoes om te siene heur langhe salicheit
dat es ghesonde en lam leuen En het
vliet de doot / En sijn verderuen alwoes
daer van en mach of Maer van cruden
van boommen oec / Ende van dinghen die
sonder ziele sijn t'onselc ic en en weet
daer wat of sijnghen of Die sprac ic en
sende voertbaer du en durfs niet t'onselc
van sulke dinghen / Want du maecht
sien vilsten en mercken dat de prudekens
en de boomkens veel best groeyen en
veel eer in steden die ghenouchlijc sijn
en mist te heuen bekuene / en dat es
om langhe te gheduerne en om dat sijn
niet lichtelijc verderuen noch verdroe
ghen en soude / Want eenighe groeyen
best int velt / Andre groeyen best op en
an de berghen / Andre groeyen best in
marasschen en in broucken / En andre

best an de wortelen Ende andre groepen
 best int sijn Ende alsmense verplante
 Wel hant haren rechten aert In andren
 steden dan verdroothen In harde lichtelc
Aldus gheest natuere elken stede die
 hem mist es en verdroothen om sijn ghe
 dueren Ende daert meest ghen en scilbe
 mach sijn verdueren Weetstu oec Wel dat
 alle de boomen de cruden en de planten
 wortelen hebben In de manere en In de
 stede van monde daer sijn mede sijn
 ende trecken hant den elementen heur
 voetsel Ende deelen dat duer tmarck
 daer sijn thout en den bast mede doen grove
 starr maken en doen gheedueren En sijn
 dat teederst es en sijnst van naturen
 dat es tmarck Daer omme heeft nature
 dat binnenst ghestelt Ende daer baten
 es naest gheordneert het hout om dat
 dat bast es en starrst es en alder huerst
 reghens songhetemperde weder es de
 bast gheboucht Om dat sijn den temperst
 best liden en verdroothen mach Nu be
 sie dan ende mercke hoe groot dat de
 neernsticheit es en de nimbicheit van
 natuere Want sijn gheest hem allen
 machte saet te makene om dat sijn menicheit

en deel woorden en droppen souden En al dit
en es niet om dat sy een ketel sinte ghe
dueren souden Maer om dat sy alsoos
doortwaert bliuen en droppen souden

Philosophie

*Et enā que mammata
esse creduntur. Rōne qd
sua est queqz simili eē*

Ende oec de dinghen diemen siet dat
sonder zielen sijn. Als voucht hem
seluen en poecht hem seluen natuerlic
te sinen meesten profite. Want du muedes
sien en mercken dat de vlamme dat es
thier. Alsoos opwaert trect in sine rechte
stede. En dat es om dat het licht es van
natueren. En de eerde hout beneden haer
stede om dat sy seker es. Want dat sijn
sieden die hem mitte sijn ende toebehoren
en al dat hem contrarie es en deert
dat breken sy of sy sicutent en ghent
ghelinc heuren want. En de dinghen die
hart sijn. Dat sijn steene kofels en kootsen
houden heur deel. En heur befen sta
men en gheheel op dat si weder staen
mueden ende ontsitten cracht dat men
niet lichtelic en breeet. Ende sichte dinghe
als de lucht en water die lichtelic der sace
den. En sonder deel pinen. Maer rechte

Maer vier voortgeve gel
 Merit hier en beslaet dat
 ment vier met hithelr der
 freeden en mach En me ant
 so met ghespreeden het en der
 gaderf Versteuort weder in
 een Of het ten deel en heeft so
 wel materien daert hem vast
 an hout en onderstant of heeft
 dat het dies te lantther der
 freeden Alst van syn natuer
 like siede En al lechtmē oer
 pet en de glāme vande bierē
 het welke het met beideruē
 noch vermelen en an en dat
 breeder es dan de glāme sint
 de glāme sal haer noch fans
 spreeden en breeden lāndien
 ynghē en twelien hēnen in
 syn verste siede daert al der
 saens En es het dnt oer
 smaldre dan de glāme die der
 onder es so sal sy haer an alle
 sieden voortien en hēne gheest
 ende versame in een En trar
 ken ter siede daer sy behaert
 En datme vier oer onder
 verde of onder assien of en
 der ander dntghen Men ver
 lieft oer men ne weet met
 hoe want altoes pmt het
 om wech te sint en te beder
 uene daert mede belemst
 es

woort vergadren in weder in een als in
 ghenaken comen an el-anderen Ende van
 neerment hem met en belet **Maer** vier der
 waer ghiet en ontgaet al dnt dat hem be
 let doen wil ja ghenouch daer ment an het
 of **W**n en spreken oer no hier met vander
 ghevollicheit **G**heneghentheit **O**f bezoerh
 heit vander ziele tot eenithen dntghen want
 de ziele die heeft vrnheit van wille **Maer**
Wn spreken van dntghen daer natuere ghe
 neghentheit toe gheest **G**helinc het es
Wanneer dat de mensche spise mit **D**ie
 spise niet by en is **W**elghit sonder droof
 ghepems daer by te nemene **E**n ghelinc
 de gheest dat es den adem die huut en in
 den mensche vrecht sonder gheuoelen het
 welke al natuerlic es **O**f **O**er weetmen
 wel dat den dieren de begheerte van san
 ghe te gheuerne met en roomt huut den
 vrien wille der ziele **Maer** huut der ghe
 waente van natueren want die wils be
 gheert mensch mensche de doof **Maer** dat
 es by den vrien wille der ziele **M**iet by
 natueren want **N**atuere ontstet en ghiet
 altoes de doof **Maer** dat de ziele den lēbae
 de doof doet begheeren **C**oomt die wils
 toe **E**n foenallenden en vrende ghepems
 sen en redenen en meemngghen van het te

Wanneer dat de mensche
 spise mit **E**n hier weet
 dat natuere de spise die
 vrien nutten also wel oer
 keert en doetsel met ghe
 uen als vrien slape als sy
 doet **W**anneer **E**n **W**aken
 En oer als vrien slapen vli
 echt de gheest of de adem
 in ons en huut ons hoe
 wel dat vrien daer by met
 en pensen noch en letten e

Verzaghen eiders dan men hier heeft En
In contrarie der van dien Equent daer de
Vergaenlike dincten alsoos Wesen en ghe
duerlicheit en behouden dat es twerf der
natueren als sayen en vruchten vinnen
Daer natueren alsoos begherte toe heeft
dat distorbeert/ Verwelst en kelet in Wils
den Wille der zielen ¶ Dese minne dan en
dese gheueghentheit die elc dinc heeft in
hem seluen om te gheuerne Ne coont met
hant den Wille der zielen Maer coont hant
der begherte der natueren Dese gheue
ghentheit en dese minne der natueren en
dese begherte heeft gheordmeert ghestelt
en ghegheuen de Wilsheit en de ouersien
micheit gods allen dincten die hi ghemact
heeft om dat hi wil dat hi alsoos gheue
ren ¶ Daer hi dan du met meer tlyf
len en soude alle dincten en hebben na
tuerlike begherte te gheuerne alsoos
En te sculbene de doot En te ontsiene al
dat hem deeren mach ¶ Daerbaer sende
ic kent Want ic sie no daerlic ende
sekerlic Equent daer ic tlyf in
plach te hebben ¶

Philosophie ¶ **Quod autem inquit**
subistere acq; per
manere petit. Et

De sprac sy en sende tyuent dan dat
 altoos beghert te gheduerene. **E**n
 gheert oec een sijn of eenheit. Want sy
 datmen hem die eenheit of dat een sijn
 bename en versiedt in deelen. Ten soude
 dan niet muenghen ghedueren. Maer soude
 verderuen en te quiste gaen. **O**f het es sende
 seker. Waer. **A**lle dinge sprac sy be
 gheeren dan een sijn of eenheit. **O**f dat hebbe
 sy sprac te ghekenf en gheconsentert. **O**f
 Maer van hebben sprac sy bebesen en ghepr
 oust dat goet en een sijn al een dinc es
Also ist sende. **O**f dinge dan sprac sy
 die een sijn begheeren die begheeren goet.
 Ende daer omme. Sulstu tyoet aldus besen
 nen en kenlic maken. **O**f tyoet es dat dinc
 dat beghert es van allen dinge. **A**llen
 ne mach sende. Niet pensen waerachtigher
 dinc. Want of alle dinge sulen verstaen
 en worden niet. En laten hem hoost. En
 verderuen sonder redene en sonder gouer
 nement. **O**f of dincme yet daer alle dinc
 ghen toe werken. Dat es het hoostste en
 het waerachtichste goet van allen goeden.
Of doe sprac philosophie blidelic ende sende
O alder weertst en huutueroren. **H**one
 nu ben sy seer verblijt. Want sy sie nu
 wel dattu de waerheit ghesondeert.

hebe en gheuoucht hebe In den middel dinnre
herten Ende daer mede es In openbaer
Woorden en rondich Dattu dy onwonderly sende
hier dooren In beghinsel **En** wat sende
es dat **En** die hende es sprac In van alle
dinghen **Goet** est **En** want dat het goet
es dat van aldinc beghereert es **Goet** moete
In dan kennen en hren dat het goet es
het hende van allen dinghen

Dit **sin** **de** **Elleuente** **boeken** **van**
den **derden** **bon**
Philosophie **Quisq; profunda mente**
vestigat Vera Cupit
q; ille nullis deus fallat

De In sijn pemsen diep wil soucken
de pure waerheit **recht** ghepronst
Ende den **recht**en **recht** wil soucken
buten dolmathe alsoof behoust
moet In sijn herte houden ghepronst
van sijn verstantesse het slave licht
En weder doen comen om bedroust
An hem al sijn ghepems gheschicht
hem houdende In een **font** pare **wel** nicht
So het In datter buten staet al
Met sijn verstantelic ghesicht
Als een frespoer groot ende smal

Ende weder doen comen **col**
ghenult weten dat een font
es een font pare ontrent
het sijnde verstantende In
een sonder enden **En** in ghe
liken van desen sijn alle de
ghepems en de verstantesse
vander ziele In een mensche
Want de ziele es van alde
ghepems en de verstantesse

die In ontfant gheverheit en gheparet font ontrent haer **En** es **wel** te consider
eerne en te merken dat het dinc dat de ziele pems dat es te verstante dat In
openbaert In haer verstantesse weder In haer keert hebende grote deliberacie
oft also es of en es dat In ghepems heeft **En** men moet oec **wel** consideren de
proprietete vanden dinghen datmen pems eerne dat haesteln **van**nest **Want**
soms dinc den mensche een dinc sijn dat met en es **En** dat es dinc hem met sijn

Synde binnen sijn herten stal
 Dat hem te worden was ombekeent
 Sider sebaerichheit sijn lichaems wal
 Ende sider sezoerte sijn sijn's ontrent
 Sal sijn dan weten recht ontthelwent
 En hier niet en heeft sijn noch niet vertheue
 Maer de waerheit es in hem ghesent
 Die by leermicheit in hem sal leuen
 Want dan so wil sijn an hem rleuen
 Met rechtte redene na rechtte behaghen
 Dies heeftmen in platon's segghe besene
 Niet anders van leeringhe in ons ghedraughte
 Dan in onse verstaemisse weder. facthen
 Al dat vergheten es by veel datthen

Die by leermicheit Mersten
 verstaet hier. Al ist also dat by
 verghetelheit of by suore seque
 bent dande lichame de ziele
 somels verghetelheit es ende
 ghequeste nochmans by neern
 secht bedone van leermicheit
 en by scrypt en verstandele
 studeermicheit. Maer sijn weder
 an leermesse vander waerheit
 van tghueent dat sijn verghete
 hadde en daer sijn in ghemist
 en ghesuckelt hadde en dat
 weten en die leermesse ont
 fant sijn bieder leermicheit en
 by goet. Mersten daer
 sijn spreect van platon. Dat
 es omte de verstaemisse en
 sine verghetelheit van haren
 redenen en kun haren sprake
 want by der verghetelheit
 sal verstaen sijn gheleer. En
 verstaemisse in de ziele die
 somen es by der sebaerichheit
 en fudichheit. Mersten

Dit. 13. de. 2. waelsste prose van
den derden bouc.
Tum ego Platonem me
sehementer affemo
nam meheru iam se
cundo rememorae & c.

Die was mijn antwoorde die ic niet
 brauthen philosophie gaf. Albus. Ic
 volhs seide. Platon ghetwillighlic in dat
 sijn ons seic ende leert. Want anderderue
 does du my ghedinken tghueent dat ic by
 de. waerichheit minse lichaems. En oer
 by den dinc en de leermicheit minse verdraefte
 niet aldy vergheten hadde. of op dattu

spac hi Wel besies en ouermeyt **T**ruent
dat Wel gheproust es en gheastordeert es
by goeden Redenen en by goeden bescrede
Sier hooren bet op **S**o sulc du Wel sien en
slaerht **W**esen **T**ruent dattu seits dat dy on
sondich was **W**at was dat sende **M**et
wat stervouder sprac hi de Weerelt ghere
griert en ghestreert es **M**et ghe dmt Wel
sende doe dat ic mine onbekentheit waert
stelde en bekende die Maer **T**ruent dat du
daer op sluten wils hoe Wel dat my dmt
dat ic dat wat danckerht sie Verht als
Van varren soude ic nochtans gheerne slaer
liker Van dy hooren en verstaen **D**u en
tensel des met sprac hi **G**od en trouer
neerde ende bestreede de Weerelt **D**oer
waer sende doe **N**och twifelen ic als
no harde veel my **E**nde nemermeer en
sal ic dies twifelen **D**e Redene en de saken
die my daer toe porwen **I**n houde en toe
bruyghen **S**al ic no hier niet luttel
woerden verclaren **I**n deser manieren
Dese Weerelt en waer niet **A**themaert
en te samen **I**n een gheuoucht Van so vele
diuersche en contrarie dinghen **E**n waer
der niet een dmt niet al te gader gheuoucht
hadde en ffamen ghestelt **E**n na dien tyt
dat die diuersche ende die contrarie dinghe
verfaemt waren en **I**n een ghestelt **D**ie

dinghen ffamen veruadert of by sonnich of by al **D**e Wetene by god als maker Van allen
dinghe of by nature of by den mensche **M**aer by den mensche en macht niet sijn **W**ant
het was al gheuet en verfaemt eer de mensche was **N**och by nature en ist niet **W**ant
nature en heeft gheene macht dat sijn dinghen versame ray en ffamen houde die nature
by rechte contrarie sijn en diuersch **E**n oec de elemente sijn bouen allen naturen **D**us
moetmen dan segghen dat sijn verfaemt sijn bider godheyt **D**ie alle dmt Veruert **E**

Dese Weerelt en waer niet **E**n
Sier mecht ghy mercke en
verstaen **D**e Redene en de sake
niet **S**oer met en weder seft
noch en laechghent god en es
de ghene by den welcke de vier
elementen die contrarie elc
andere sijn te same versta
dert sijn **E**n by memot anders
Want sijn en mochten te gader
niet verfaemt sijn het en
waer by eenich van desen die

Nach si en souden en her mu
 est in dat mercke en ver
 steen vander ordemanie van
 natueren. Want dinsten die
 elc andere ghehele groepen.
 En worden den vande ande
 ghehele dat de mensche coont
 vande mensche en de beste
 vander beste en vandel van
 den vandel in heur steden
 ant heste dinsten clemen
 waert. En de gwaue neder
 uert in heur deelen. Want het
 dier neemt boue in sin deel
 sin keet. En de lucht sin deel
 en het waer in sin deel in
 heur spacen. Want het en es
 verscheiden van het ander ghe
 hele de hemel vander eerde
 dier van het waer en thist
 van het dierken in heur tude
 want bloemkens vande hude
 lenen en de donder inde jumer
 de draughten inden heur en
 de dinst en de sine inden
 winter in heur vesen. Want
 de mensche es vadeln. En de
 beesten en de diere sonder
 velen. En in heur werken
 want het dier maect hite
 en het waer. Waerheit de lucht
 maect dierheit en de eerde don
 kerheit.

disorderlynghe die sullinghe en die sonderling
 heit van dien diuerschen dinghen tamen
 vergadert en ghestelt hadde dat ouerlant
 versreeden ghesuert ghebroken en gheedeelt
 waerder met een diet al te gader in een hilde
 also in dat versuemt heeft. Nach si en soude
oer met mochten sin in so seker ordemanie
en veyle by natueren. Nach de wel gheou
chde beuermighe en souden met gheueere
in heur steden. In heur deelen. In heur spacen.
In heur tuden. En in heur vesen. En in heur
werken. Waerder met een die die diuer
 sche die fallende en die sonderlinghe orde
 manien. Et in sine veyste oordene disponeer
 de en wel gheuoucht hilde. Ende dat dinc
 by welcke of daer al dinc of ghemaect es
 Ende by doren al dinc wel scaet en ghedu
 ert en wel beleedt es en wel gheuisen
 teert es. Moemtmen en heetmen by veyste
 gheboente en rostumen. En by onse ghemee
 ne sale in latme deus en in dietliche god
 En in fransoyse dieux.

Philosophie

*Cum illa cum her m
 + quit ma semas para
 am michi restare opera
 puto et felicitate et*

Die sprac in en sende Na dien dan dat
 fu weder hebe so goede en so sterc
 ke kermesse en herstannesse. So sal my

Ji

Lettel wberis behouwen om dy weder te ver-
 ghemme en gheselle te makene In dny lant
 ghesont en salich Maer wy sulen eerst
 ouerhen en verrepiteren al tyuent dat wy
 wort ghestelt gheprouft en betwefen hebben
 Erst sieden wy dat salicheit es vultghenou-
 ghen En dan dat god en salicheit es een dinc
 Ist niet also Naet seker sende **off** **Geest god**
 dan sprac In hulpe noot van instrumenten
 die baten hem sijn Om de werelt te ve-
 gerve **Hadde** hy dies noot so en ware hy
 niet vultghenoughen **off** het es sende seker
 also en verht nootfakeln **off** So veruert hy
 al met hem seluen **off** dat en machmen niet
 struffen noch loocheren **off** En het es sprac
 In wel gheprouft en betwefen dat god het
 vultmaeste goet es **off** My ghedimkes sende
 noch wel dat dat wel gheprouft was **off**
 So gouerneert hyt al Sprac In met sijn
 goetheit dat es met sijn duecht **Wanneer**
 wy segghen dat hyt al veruert met hem
 seluen **Want** wy kennen dat hyt goet dat
 de duecht es **Ende** aldus es hy ghelyc een
 spille **Bout** of stotel of een asse daer den
 sloot der werelt valt en scawe an hangt en
 daer dien sloot mede ghereuert es dat hy
 olyt in sijn staet omtherompeert dat
 es sonder vergaen ende sonder breken
off **Hyer** by sende olnuy sekerly en vast

het baten hem de werelt
 mede te bestierne **Want** an-
 ders en waer hy niet vultghe-
 noughe of almachich **Aldus**
 dan gouerneert en bestiert
 god aldinc met hem selue **En**
 midts dat god es goet so
 bestiert hy alle dinge met
 goet dat es te segghene
 met sijn duecht e

Geest god dan sprac In hul-
 pe noot **off** **Hyer** **mezet**
 hier dat questie en ghesol-
 was onder de anders **En** dat
 seruoeder de werelt bestie-
 re was **Want** eenithe so-
 den dat het was of by een
 ghe godlike gheesten **Ande**
 sieden dat het was by een
 the natuerlike bezoernighe
 die de hitte in de dinghe haet
Ande sende dat het es by
 ghanse of by doentlike dispo-
 sione **Maer** al dese opinnen
 sijn ydel en vals **Want**
 de werelt en aldinc hemel
 sijn en aerfich es ghestou-
 uerneert en bestiert by de
 goetheit dat es de duecht
 gods **Ghelyc** **Wanneer** dat
 hier wel prouft en betwist
Want salicheit es vultghen-
 oughen god es salicheit en
 aldus dan es god vultgheno-
 ughen **En** vultghenoughen
 es vult mach alle dinc **Wel**
 te bestierne sonder helpe **off**

Ende Ic pempt Wel hier Vozen Dattu dat
 no segghen soude / hoe Wel dat Ic dat dinc
 kerlic sach en verstant **off** Ic gheboofs sprac
 sy hadde Wel Want my dinc dattu no dinc
 wghen slaendes en vrowaker keere ende
 stels te bekennene de waerheit en het
 gient dat Ic dy noch segghen wil **Es** der
 lichts ghenouch te verstant **off** Wat es dat
 seidic doe **off** Na dien sprac sy datmen by
 goeden kerste ghebooft dat god alle dinc
 gouerneert en bestiert met den stotel
 of met den hout synre duecht en goetheit
 Ende oer alle dincen gheleit Ic dy gheleert
 hebbe Natuerlic treckende syn ten goede
 ende hem derwaert spoedende **off** **So** en der
 men met twiselen het en ghesiet al by
 den veyen wille en by kerste onderdanich
 en van elken dincen / Ende al dies ghe
 liken vougghen sy hem onder heuren gou
 uerneert en bestiert dat es onder het
 datse kerstert / En dat om dat hem dat by
 kerster natueren kuffe en oorhoerlic es
off voerbaer sendit het moet Wel also sy
 en het es Wel noot Want het gouerne
 ment en het bestertsel en soude met
 duechdelic noch salich mogghen sy dat
 deevende en quetsende Ware den dincen

So en dermen met twiselen
 Hier moet en verstaet een
 tittel versels dat Wel dese
 mach tusschen de heerlicheit
 gods en syn gouernement
 niet en verstaet dat in gode
 eenich versel wesen mach
 Maer mach Wel syn in de dinc
 en die onder de heerlicheit
 en onder gouernement van
 gode sy Nu moet ghy dan
 wesen dat alle dincen die
 kerst en natuerlic sy hem
 seluen gheerne en ghebillighe
 lic buchte en vougghen en onder
 dinc houde by natuereliken
 kerste den gouernementen van
 gode En dat ghemerhaude
 dinc hem natuerlic daer in
 wederpoerich en maect sy

dat het kerst en natuerlic leest Maer de bediensticheit van eenighen dinc en bestert die
 der heerlicheit gods an gaet En die bediensticheit noemmen in latine iustum En in onse
 tale het ior of het gorveel of het lamoen De Welke bediensticheit of ior oft gorveel
 of lamoen en en nemen de dincen of de besten by natueric met ghebillighe an Maer sou
 den dat Wel willen ontbeeren laten en beghenen ja en met allen quite sinnen van dien
 Maer sy en mogghen Want het es hem natuerlic an gheboron midts dat dat der heerlic
 heit gods toe behoort Hoe Wel dat het den dincen mocht en pynlic es En dat es eber
 sal daer sy hier of spreken Want het gouernement ontfanghen sy ghebillighe
 Maer de bediensticheit die gods heerlicheit an gaet nemen sy an Maer met ghebillighe
 lic Daer en es gheen dinc dat hem natuerlic pyn gode stegghens te sine en met onder
 danich e

diēt gouuerneede en bestierde Ende in sou
den hem seluen onstellen en ontrouwhe
in veel en in diuerschen deelen En dat en
waere den onderdanghen en den ghetemperde
dinghen gheene salichheit **¶** So en esker da
met sprac in dat hem verheffen noch stelle
wil teghens gode op dat dat sine natuerre
volcht en wel hout **¶** Neent waerwaer
sende **¶** En oft also sprac in gheuele of
ghespede dat eenich dinc hem verheffen
en stellen wilde teghens gode **¶** Sont cracht
of eenich moethenshet conen hebben of
houden teghens hem Dien wy met kerste
setgghen dat hy so salich es dat hy ghe
proust es de aldermueethenste **¶** Goer
waer sende Al de cracht en de verheffinghe
van dien dinghen soude al met in **¶** So
en es dan sprac in gheen dinc dat hem
verheffen noch stellen mach noch wil
teghens schoonsste goet **¶** Saker sende
it en san gheen dinc ghepensen dat sulc
es **¶** So es dan sprac in schoonsste goet
dat alle dinghen **starclicke ten soetlicke**
disponere bestiert en bestiert

Wille

*Quia ego in magna me
nomodo ea que conclusa
est summa viximus vera
multomagis her et c.*

Starclicke Es te verstante
teghens de ouerdruchte en
teghens de rebelle soete
licke **¶** Es te verstante op de
oet moediche en onder
danghe

Doe sende Ic Boetes Ic hebbe groote
 Oronlichheit en veel ghenouchken niet
 alleene In de scoone slufende Redenen die
 so wel en so claer de waerheit prouuen
 Maer noch meer In de sonderlinghe woorde
 die du voortbringt Want hi betooghen het
 prouerbie waer dat aldus spreekt **of het es**
recht dat sothet stande ontsaet Die haer
 stelt tekenens dat bouen al gaet **of doe**
 sprac hi aldus en sende hebste met ghe
 hoort en verstaen In fabelen vanden poete
 dat wiken eer de titiganten sarzesden vanden
 hemel En wiken den dyper seer bestormt
 en berlemmen En datse doe alsoot wel
 recht was de goedertierenheit en de soete
 muedghentheit van onsen heere of stelde
 en verderfse Maer wilstu nu dat en
 dese stede redenenste gader versamen en
 doense herten Want Ic meene dat huut
 dier wortelmaghe en vergadringhe sprac
 ten sal al te seersone somelinge der
 waerheit **of** Ic sende doe dat wanneer
 dy gheheest **of** du en twifels met sprac
 hi god en vermach al dinc **of** niemant
 sende die verstaemste heeft en ghe dinc
 ken En es suldich daer hi te twifels
of Iquens dat god sprac hi met en ver
 mach es dan met **of** niet ist sende seker

de gheueghen en de vreeke vree
 menschen Die beruete om aert
 selen gade deen op dandre ste
 pen en draghen en altoos der
 samende wande teuelch soue
 en dat anders gheen hemelinc
 of salheit en es Maer soude
 dat ouer salheit Maer god die
 verfaecte en vermelt heere
 ouermoe en quist al heer ver
 gadringhe Of hi sent in hem
 redene verstaemste en onder
 staet En doerse de gheueghen
 verheuen en teuelch louen
 Maer wilstu nu dat en dese
 stede redenen Hier verstaet
 op desen teot Dat een si
 tuere es In de clergie dicme
 noemt machaphore En die
 roumt an dien name hi argu
 emghen Want so waer dat
 argumente staen of hi die
 ghegens dander en hi argu
 rende aarvder en een goet
 selos gheueghen dan noetme
 dat dat het wel wesen mach
 bider figurere machaphore En
 es gheht datmen hertende of
 smtende stede harde steenen
 of stede harde dinghen als sta
 el en steen of beede staet ste
 thens malandre hert of
 smt het hier daer hute het
 springhen En al dies gheleke
 machme arguerende en proper
 redene prouue en sluten dat
 quaet met en es gheht me
 wel inden sey sonder meer

Doe sprac hi aldus **of** voort en
 verstaet Hier de fable die
 omnes de poete sreef het
 waren seit hi gheboode om
 der eerde groote menschen en
 dat waren tyganten of ruse
 also groot als muelene of alene
 forren wiken eer groote menich
 te En de tygante wiken clon
 men en wiken inde hemel En
 den god iupiter der hute jaghe
 ende om dat te doene so dronghe
 hi groote berchen en steenwoel
 ten de eene op de andie Maer
 als hi lanthe gherint hadden
 en heer wer houde abetrocht
 tot an de woullien en hi iupit
 waenden vartt vanden dat iupit
 hem iupiter steghens sine blye
 en sinen donder en foeder stene
 die met den alexen velen
 huut sinen hemel En die ver
 staefte en destruerde ghygale
 en verghen En al dat hi ghe
 maect hadden dat es een ver
 staes van deser fable En
 de tyganten sult ghy verstaen

ghien wel verstaen mach Die prouet en bewyst dat god al dinc wel vermach of doen
 mach Maer quaet en mach hi met doen En aldus en es quaet met En die salmen al
 dus verstaen dat god alle natuerlicheit wel doen mach En quaet en es gheene na
 tuerlicheit Maer es eene smette van natueren Gheht dat donker met en es dan
 smette vanden herte En steghen es smette vanden vord datmen met en hoort **Andere**
 machme arguere en dat aldus God mach alle dinge doen daer muedghentheit pat es
 Maer mach van quaet doen es met of es ommuedghentheit ergo &c

O Ende god sprac sy mach die quaet doen
O Neen sy seide boerbaer **O** So es quaet
sprac sy met Als god dat met doen en mach
die al dinc vermach **O** Wy dinc seide
dattu met my speels **W**ant du duerulechs
duer tuons en durbrees met so durbreim
ghende redenen dit al datmen der met
huut gheraken en ran **O** helme men huut
den huuse van dedalus en dede **W**ant als
no sijn het dat du huut gaes en als no
dat du in gaes als du huut gaes // Du
houste ons hier een wonderlic kondeel
vander inkelheit of eenheit gods **W**ant
du hebbs eerst waerf beghonnen in salicheit
Segghende dat die es het hoogste goet
En dan seide du dat vulmaeste salicheit
es in gode // En dan proufdes du dat god
en hoogste goet es vulmaeste salicheit
En also gaes du ons doe als ouer eenen
prens of juweel of correlare dat menot
salich sijn en mach sy en es oec mede god
doort hebste gheset dat de herte van
gode van goet en van salicheit eene sub
stantie es // En dat dat een inkel of eenh
en het alder hoogste goet es // En dat alle
natuerlike dincen dat goet beghoevede
sijn En doort hebste ghefocht en bebbe
sen met dinc disputacien dat god de

Want als no sijn het gel
hier es te verstante en te
wesen // dat de philosophie
maken een manere van ar
gumenten en van filosofie
vullende of vullende die
spreekende sijn vander godhe
heit // En teomen dat es by
hemden slufende ouerstande
lic en met sijnende dat sy sijn
rechtant wel sijnde muerse
like propoficien en redenen

Woeerelt gouerneert en bestiert met
den steruoeder smider ducht En dat
alle dinsten hem gheuillichlic onder
danich sijn En dat quaet gheene natie
re en heeft En al dat hebsta wel bewē
sen gheproust en ghesloten Ende gheen
van al dinen prouuen Noch van dinen
Kedenen en hebsta ghenomen van buse
der materien of Maer du hebt het een
gheproust en wel bewēsen met het an
der En met tiquent dat elken in sijn
herte skeeft

Philosophie *Tum illa anime inq
suumus Remq om
maxima dei Et*

De sprac sijn en sende Wijn en speley
noch en gheueken met Maer Wijn hebbe
ghenoopt en vubrocht bider muetghentheit
gods de ouerhoorthe en de gzoote dinghen
dier Wijn hier vooten omme baden Want
sijn es de woorme vander substancie gods
dat sijn haer met darre en treshy noch en
leedt in dinghen die buten haer sijn ende
van haer vrende Noch sijn en ontfangt in
haer met dat buten haer es en van haer
vrende Maer van haer es ghehinc parme
ndes Eyn philosophie eens sende of Die
godlike substancie doet al de woerelt en

*Want sijn es de woorme et
dat es te verstante de beken
singe van hoorchten goede
Maer dat het es en waer dat
sine stede hout*

*Die godlike substancie et
sijn sult weten hoe dat de
godlike woorme of de god
dichheit ewelic ombezoert*

lik Gons sommele ghehen en sommele ghehoort es ghebreest Nochfams blyft de
godlicheit ewelic ombezoert

al de yontheit en al dinc dat voerende es
omme gaen en voeren. Binnen dat in selue
ombezoerht es en kint. En hier omme hebbe
Wij onse Redenen ghenomen met van hute
de materie. Maer van selfs. Dies du met
verbondren en sulc. Want du hebbe gheleest
van Platon den philozophe. Dat Redenen
daermen of spreect ghemayghen sullen sijn
dat es te seghere de materien takende
en ghenakende daer in of sijn.

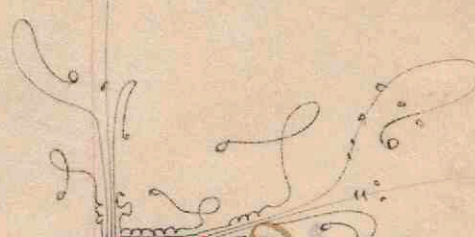
Dit linc de

Philozophie.

Waelste beersjen van
den derden bouc
Felix qui potuit boni
fontis hinc hinc
Felix qui potuit tra
ma Terre solue etc

Heeft de hoochste salichheit voerbaer
die can gheraken ter fontene
vanden ooversten goede naer
dat daer bouen es sijn en kerne
ff der salicheden mist in gheime
die de banden ontslipen can
en die breken a roof en cleme
Sij oets der weereft en sijn der duy
ff Eene fable volcht op dit hier an
die Boetes cort heeft ghescreuen
It sal dr wat lantker sijn men dan
mespoe it wilt my dat vergheuen e

En heeft de hoochste etc
Deze beersjen vermaent phtie
ghestadich te bliuene in de ka
nessen vanden hoochsten goede
sijnder omme sijn dat es te ver
stane sonder rouslen. En daer
omme seecht in hier eene fable
of een bispel tot eene eyem
pele omme haer beoyns te
confermerene en te verster
kene. Want so wie omme sijn
of wifelt al so Orpheus
dede die sal gaven also linc
voer.

Ende de fable die es aldus
 Het was een speelman de hese
 diene want en die hiet Or
 pheus En hy hadde een srom
 lens en die hiet Erudites
 En op eens tnt ghinc sy
 wandelen en speelen in een
 mensch En heerde die danc
 teus hiet sachte en wozte
 minnende so dat hy te hoor
 waert ghinc En sachte en
 sy sloot En ghende sy fur
 de op een serpent datse doe
 beet en sy wort gheuenint
 en sy starf En sy waer in
 de helle En hoe dat goort
 hoer soecht In de text daer
 ghenouch Maer wat expo
 sionen of verlaers vander
 fable mach n. 6. noch sijn
 uen Aldus het es goet te
 wetene en wel te ghelouo
 ne Dat waeres Die so
 wis een man was en so
 notable in sijn hoort
 weert als die hanc es met
 en soude ghesels hebben
 fallen noch ouerulopende
 saken of ghesynste sander
 vedene Dus sult ghy ver
 staen by Orpheus de wise
 man wel sprekende En by
 En by Erudites sijn wnt
 natuerlike beaheerte ten
 draubte de welke beahe
 eerte elc man heeft sander

Hier voortints seith was int leuen
 Een speelman diene Orpheus hiet
 Die int smithen was hooghe verheuen
 Ende van smaerpel was beter met
 Want als hy sijn of speelde yet
 Dier hoorde hadden de vruecht so groot
 Dat dat onghelouelic was int bediet
 Ghy sult wel hoozen hier na al bloot
 Een hief had hy die hem tyn noot
 Verwint als dinc in hem bracht bramen
 Die hem seer haestelic nam de doot
 Doe wort hy drouue int onuersamen
 Erudites hiet de soone van blamen
 Waer doot dede dinc in Orphem breedten
 Dat niemont en conste manere gheramen
 Hoe ttereyen huut hem soude conē ghesaede
 Noch hoeme sijn dinc soude moghe ontveede
 So dinclic weendyn en so deerlic zeere
 Datmen gheen troost in hem const leeden
 Ja hoement begonst of in wat keeren
 Sijn bedelken nam dese drouue heere
 In steldet hy streect dat zoeteln slant
 Dat al dat by hem was en had gheen waere
 Ten moest hem volghen en met hem doe gant
 De herfen ghintche met den seubven wram
 En de hasen oer met den bonden
 Spelen busschen zooffen volghde sine sam
 Tuieren keerden tulen stonden

loakenē also langhe als
 hy natuerlike leeft En
 dinstens den heerde dese
 minde es verstaen de god
 like macht En der met
 ses daer sy in speelde en
 linden serpente datse beet
 Dit tntlic goet dat den
 mensche ter hellen leed
 En by dat Orpheus alom
 met sijn spelen verban son
 der sijn selts dinc Es he
 trekent dat eenighe hede
 drcbils vens ghenouch
 sijn omē andre te castione
 Maer hem seluen en conē
 sy met castien En de ber
 ggen en by de bussche sal
 men verstaen de vrachte
 mensche En by de lope de
 waten die onghemamer
 de menschen En de wilde
 dreen de grame en de wr
 eede menschen En drcphē
 speelen salmen wylheit
 verstaen En sijn wrenē
 en cruysschen salme ver
 staen Gaer duacht en hope
 En by sijn neder gaen
 ter hellen verstaemen
 wanhope e

Met hem vpoaert als in hem vonden
Maer in hem en const ghee troost ghesien
Want trueren was in hem ghebonden
So vast ten const met van hem ghen
Noch ween en begaf hem duer ghee ontfien
Noch om scaente diemen hem dede
O dese die aldinc met sin engien
Met sin maerspel en met sin singhe mede
Wel conste mafferen in elken stede
En const hem seluen met ghesaten
Noch ghestellen in eenighen vrede
Ter hellen wilde hi ten mocht met baten
Sin lief en wilde hi daer niet laten
Hi soude verrughe was wel sin achten
Daerbaert ghinc hi hi speelde hi mate
Doer de helle en dede sin slachten
Cerberus die de parte moet wachten
Sander helle heeft hoofden drie
Als selle honden graet van machten
Die noch verbannen en was nye
Verbann no Orpheus melodie
Dat hi hem onghewest liet liden
Daer sach hi verdoemde menighe partie
Dooren achter ende an allen siden
Die hi niet spele doe ghinc verblijden
Van Kijerne die drie godinne
Dinnes der zielen lieten tuden tiden
Haer pmenstaen en hem verbannen

Pluto donzuste die altoos haer binnen
 Koerende es sonder op houden
 Methisome die sonder sinnen
 Altoos crinsicht en sonder verconden
 Metgeto diemen met verbonden
 En mach in quaetdoen de pzinresse
 En noch andre die sonder sonden
 Noemen en waerder maer omc of jesse
 Alle lieten in varen haer lesse
 En haer wercken als in de snaren
 Clinken hoorden de vroughereesse
 Liet oer haer vroughen al doe varen
 Dit dede al Orpheus maer met ontpaven
 En sonst hem van sinen danc sin spelen
 Symoen verdoemt die al sin jaren
 In een font wel moet deerlic quelen
 Hadde oer ruste in dils met helen
 Tinnus oer wiens daermen de ghieren
 Altoos slacken duer haer helen
 Wilden van perkenē no oer vieren
 Tantalus diemen hout in manieren
 Ten kinne toe int water boos
 En eenen appel die int bestieren
 Hant op sin muese binnen gods
 Die nochtans sterven waent altoos
 Van grooten derst hadt al vergheten
 Pluto die prince te sine verroos
 Der hellen die oer in sin vermeten

Nont hadde ontfærmē was oer gheseten
Ende verborren hy diep wacharmen
En Adamachus de jūge wolt weten
En al tgheselschap begonste ontfærmē
En sworen alle hy konstren en dierme
Wen willen desen sijn boelken wesen
Sijn sijnghen verolnt ons dert sijn caerme
Wen willense hem ghenen hy sal ons prisen
Maer dat sal sijn in deser ghisen
Dat hise sal leeden bueten de dicken
Der hellen sonder eenich of gisen
Maer tmeers en moet hy niet omme laken
Doer dat hise heeft daer ons bezinken
Onse kerken op dit bespre
Nam Orpheus sijn lief en hynghinc stakē
Altoes voort waert tot dat hy en tghet
Der hellen quam doe keec de ghet
Omme of sijn hem volhude achter
Kerkeuort was sijn weder int stree
En hy verlooſse om desen lachter
Doe wort hem te moede noch deel onfacht
En hy gheerreech den traethe so swaer
Om dat hy was so sijnht een wachter
Dat hy sijn lief moest laten daer
En hy bestarft eer een half jaer
Noch sende philozophie beradich
Om hu es dese fable doerwaer
Ghestelt om dat ghy sijn ghestadich

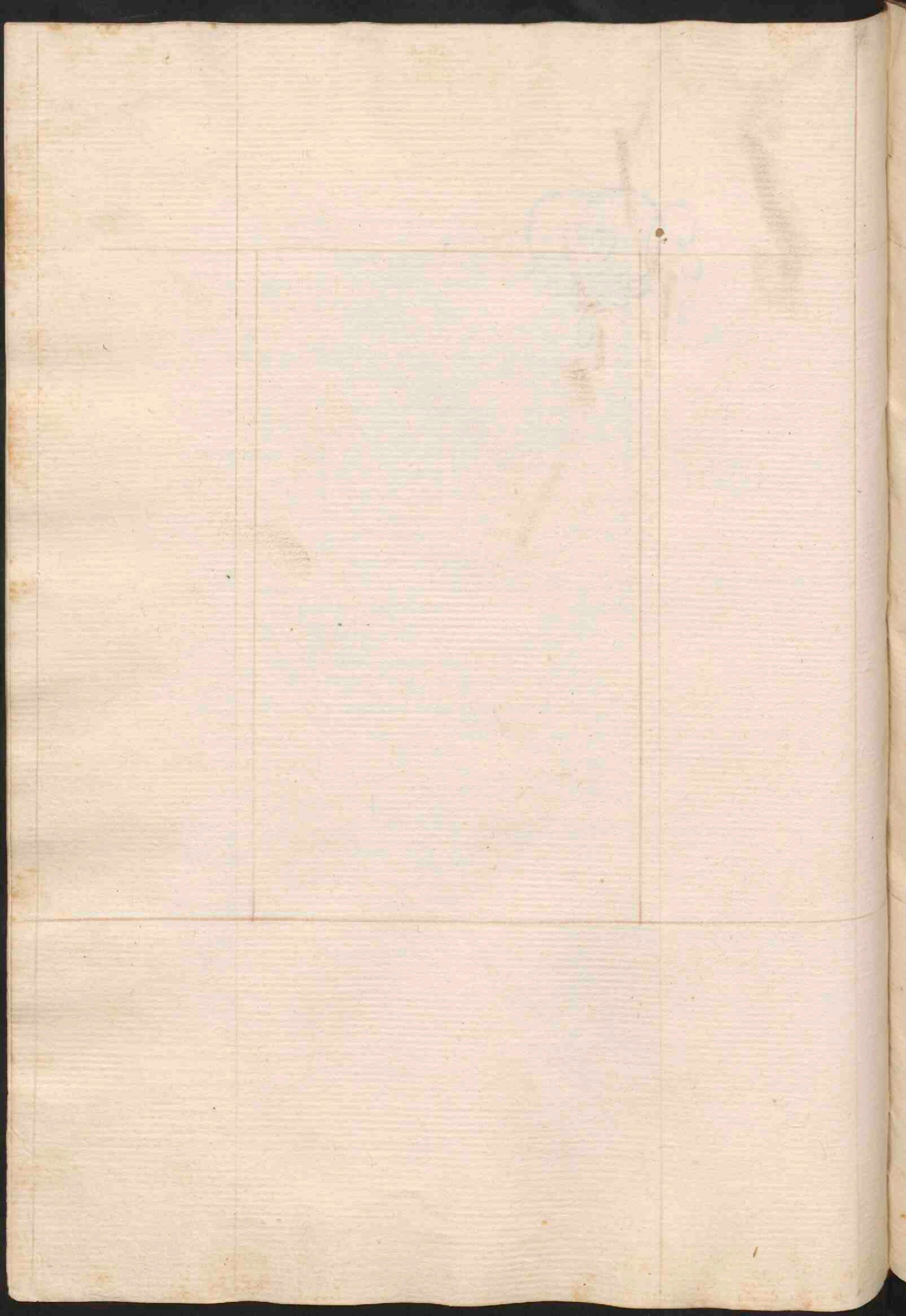
In gode bliuen altoes wehdich
 Ende ick verstante daer toe stellen
 Dat aerflike begheerten onderfandich
 In ter eerden niet en vellen
 Want laet ghy in hew begheerte quelle
 In heere ende tot dat warmt verfaet
 Niet en sult ghy in comen verjellen
 In goet dat altoes sul brueside staet
 Maer sult dat verhefen niet sulke daet

Dit es ghende van
 den derden boue

181

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

Verst en verbaet

Den vierden bou die hier
aldus begint ghyt Solijste
de Ende es deerste prose

Boeck

Dei cum philosophia dicitur
miseria vultus et oris
grauitate seruata leuiter
sua iure vix remissit
Cum ego inuadu e re

O mynen danc te verden
uene Sanc de wise boerde
drauwe Philosophie dese
fable die ghy nu ghehoort
hebt Ende als in met een boerde
sichte Ende met verstandelike
zoetelike en blidelike al sul
singhen hadde Ic die noch
met wel verueteren en conste
al mynen danc en myn verdriet
Suerde en beleefde al so my
dachte tyuent dat in noch
meer seughen woude en meende
en ic sprac selue en seide
O hoortse bereetstinghe
en vermalinge van versten
waerachtighen lichte al dese
dinghen die du gheset en
ghetocht hebt tot noch toe
sijn claerlic al openbaer en
bekenlic Ende also wel
binder godliker minnheit en
contemplacie Als by dine
sekeren woorden

sermoenen en redenen de welke al ist dat
ic die nu vergheten hadde omme on
ghemamerden dinc. Ic wist die nachstans
wel en bekendeje hier te varen. Maer
dit dat ic nu slaghen wil. Es een de
meeste sake van al mynen verdraete. En
dat es dit. **Of** Na dien dat alle dinghen
hebben eenen goeden regierzer. En een
goet bestierfel. Hoe eenighe quaetheit
voesen en gbedueren mach. En oer hoe
quaetheit. henen liden mach en hoer en
faen omthepunnet. Dat es sonder recht
loon. Du selue sies dat dit es een groot
dinc. En van grooten verwonden. Ende
noch es hier een meerder leet. En wonder
likerdinc an te vougheue. **Of** Want al
ist dat quaetheit. blift ghebet. En gou
uerneet. De duecht en verhest met al
leene daer mede heuren loon. Maer es noch
bonen dat verheo verdruet. En verstet. en
vander quaetheit. En onder de doeten ghe
forden. En moet den last en de pine dra
ghen die de quaetheit draghen en liden
joude. Behoort dit aldus te ghescreue int
vike vanden ghenen die alle dinghen doet
En die alle dinghen vermach. Ende met
dan duecht en wil noch en beghaert. en dat
es god. Kiemont. en mach hem van desen

Want al ist dat quaetheit
es el. Dit muert ghy ald
verstaen. Dat de sike ende
de voreede quaetdoemes op
den dach van heden fer vee
relt. hebben den hoogsten
raet. en de meeste muert
heden en vicheden en oer
alden besten voorspoet eere
en waerdicheit.

ghenouch verbondren noch oer beclayhen
Doe verantwoorde hi mi En sende aldus e

Philosophie

Et esset inquit in
fimis stuporis om
nibus horribilius
monstris &c

Verbaer sprac hi het waere een
waer en een vernaderen verbondere
Ende een amfelicke en vreeselicke broetheit
Op dat dat also ware als du meene dat
es dat mi wel gheordonneerde huus van
den hooghsten vader dat es god die vuile
vaten en de onnutte dincten souden wel
en edelre ghetwacht sijn en verrozen en
datmen daer op de vberduyche sone en op
de precieuse met achten en soude en die
laten verduylen Maer het en es also met
Want op dattu wel verstaen hebt en wel
onthouden comt Equent dat sijn dy huer
bet op gheest gheleert en wel gheprouft
hebben En der hulpe van dien van voren
lyke sijn no spreken Du sulc bekenne
en sijn dat de goede altoos moghende sijn
Ende de quade omachtich en versterken sijn
En dat quaetheit sonder punte en rechtte
loon gheen int en es noch oer wel daet
en duecht met en es sonder goeden loon
Ende dat den goeden altoos toecomt

Weelde Weluaren ende salichheit / En den
 quaden bereghentheit / Wederstoof ende
 verdriet / Ende noch veel andre dinghe
 van sulken doere sulc du hooren en
 sien / Die al die dinghen verstarcken
 verstruen en versekeren sullen en daer
 in confirmeren / En die hant din herte
 saghen sullen alle manieren van claghen
 ghe / En dy vertroosten en starcke mue-
 ghentheit / En om dat du wel hebbs ghe-
 sien en onsen bedwise en prouuen de boor-
 me van de waerachtighe en rechte sa-
 lichheit / En oec waer die gheseyen es
 En al dese dinghen verhaelt sijnde die
 alst noot wort te verhaelne worde du
 sal ic dy wijzen den wech daer du weder
 duer comen sulc in din hant En ic sal
 an din herte stellen en bouwen vlie-
 ghels van penen Met welken het
 sal muighen vlieghen int hooghe / Op
 dat het als de verstormheit van hem
 veriaecht sal sijn **En in minen beelde**
En Ende duer minen wech **En Ende met**
minen vrachten / Du sulc moghen co-
 men in din lant / ghesont ende in goe-
 den hueten

of souet en begheert / En duer minen wech / Dit es te verstant datmen ghestadich bliue
 sal in de verstantesse en int bekennen van de haerste salichheit die pine hier wil en
 claerlic prouet en bewijst welc hi es en waer hi es En met mine vrachten / Dat es
 te verstant Met de goede en rechte redene en prouue die bewijs ghedaen hebben van
 der salichheit en gheconfirmere en dyalognische pilogismen die den mensche de rechte
 waerheit coninc maken wil hi of en wil hi

En in minen beelde **En** Dit
 es te verstant en dat ghe-
 meent en haeren sone ende
 wel gheseyde redene en en
 haeren selcke bewijst en en
 gherechtighe prouue en den
 welken de mensche gheleed
 wort in de rechte verstantesse
 vanden dinghen die hi want

Dit linc

Philosophie

Erste beerssen van
den vierden bou
Sunt eternij penne
volucres michi Que
relja consistunt poh
e it

Je hebbe sprac sy in dese
metre of in dese beerssen
Bewijst en bewijst phie hoe
men ter kennesse aberaeten
sal an de godheyt en an
sult weten dat de ghewij
ls of de vlercken en de penne
daer phie hiev of spreect
Sijn de contemplanen de hinc
heden de wysheide de duerden
en de verstantesse vande men
sche te gode waert want by
wesen clemt en wons de men
sche ter kennesse van sinen
god en van sinen maker en
behouder wanneer hy sine
vlerckels en sine penne dat
n hiev ghenoemt hebbe wel
doucht en stelt an sine abepet
nsen en an sine abewerken
te gode waert En also doende
hy wort versmadende ver
stekende en larende alle yde
le en weerelesche dinghen
en die niet achtende

Ich hebbe sprac in van penmen vlercken
Daermen vlieghende mede aberaet
Op datme wort van bouen den vlercken
Ter stede daerme godheyt smaect
Wanneer alfulcke vlerckels ghemaect
Sijn an de siele by goeden verstante
Dan en wil hy in deerde niet bliuen abstaect
Maer vlieghende poort in hooghder te gane
Dan den cloot loopt vander mane
En hooghder dan es de lucht of thiev
Noch en ghenoucht haer daer niet de bane
Want vlieghende wort in also hiev
Dat in de wolcken die den sien hiev
Garve achter haer bliuen laet mede
En neemt in vlieghen alfulc bestier
Dat in bouen al der sterre stede
Vliecht doch en heeft in daer gheen vrede
Maer vliecht tot bouen al int hoghe
Dat buien staet der lichaemlicheide
Daer siet in dan by gods ghedoythe
De claerheit so groet dat in haer onthe

Al dat sy achter het scynen wesen nacht
 Daer het sy sitten op dupperste vloethe
 Den heere die bouen al dinc heeft macht
 Wiens duerst en wiens muetghende cracht
 Al dinc beroert en al dinc veruert
 Naer omberoert es hi selue gheacht
 Dan penst de siele dat sy bestiert
 Es in haer lant wel ghemamert
 Daer wil sy wesen daer wil sy bliuen
 Siet sy dan derwaert daer al faelghert
 Dat es op derde en op haer bestuen
 Ende op de heeren die wijlle bedriuen
 Ende die hem ter weereft seer doen onthien
 Dat dinc haer keytunghen en al keytunghen
 Ende onbaerdich haer volghen haer ghen
 En recht onsalich al weerefts ghesien

Dit es de Tweeste profe vanden
 vierden boec

Philozophus wort hier
 ghebeden van Boecers
 Boecers leit

*Tum ego pape inq
 Et magna promissio
 Nec dubito quom
 possis effirere etc*

141

De sene is recht als in een verbonde
en in een verbliden. Benedicite wat
groeter dinghen en hoe seer sone segs du
my toe en belooft. Doch en twifelt my
met du en sulc die wel conen guldoon en
gulbringhen. Maer ic bidde dy meernstelic
en sonderlinghe dat du die doch doen sulc
sonder vertree en langhe marzmghe.
Want du my bezoert hebes om die te ha
rene en te verstaen. **O**f du sulc dan eerst
sprac si hooren en verstaen lichtelic en
met cleenre pmen. Het betens in wat
manieren dat de goede menschen altoos
crachtich ende moethende sijn. En dat de
quade oec altoos sijn sonder cracht ende
moethentheit. Het betens en de maniere
van dien. Mach elckerlic wel lichtelic
verstaen en kenlic worden het een by den
andren. Want goet en quaet sijn twee
contrarie teghens malcandren altoos bli
uende en nemmermeer eens. Want ist
also dat goet. Crachtich en moethende is
So bliket dan by dien dat quaet ommo
ghende en sonder cracht sijn moet. Ende
wie dat de crachtich van squade met
ghehen en can noch verstaen noch ghe
mercken. Die en can oec niet ghetwese
noch ghetwaer worden de moethentheit.

noch de bronnichheit van goede Maer om
datmen te bet onse sentencien en onse de
Wons gheldouen en verstaen sal moghe
So sal n' wech en manere fooghen en
leeren Ende sonderlinghe wat segghen
alleene van elcken by hem seluen Als
no vanden eenen en als no vande andre
En ons bevisen en onsen doort gant wel
verstaen en verstaende sijn met goede
redene en prouue en met goede bewijse

Philosophie

*Duo sunt quibus
omnis humanorum
actionum constat effectus
et cetera*

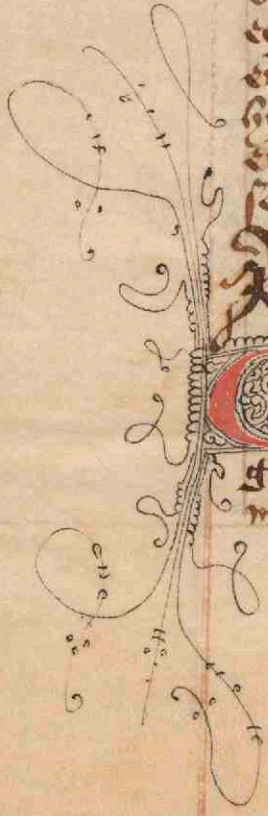
Twee dinge sijn sprac sijn in welke
alle de ghebeden en al doen van
den menschen ghedaen worden en sulz
orht vanden welken het een is wille
Ende het ander macht En ist also dat
eenich mensche van desen twee dinge
eenich ghebrek heeft Het sijn vande een
of vanden andren So en can hy niet
vulbringhen t'uenst dat hy beghereet
te doene Want ghebrek hem wille
So en sal hy alders niet beghinne of
ten minsten niet suldoen Want me
monst en doet dat dat hy niet doen en
wil Ende ist dat hem macht ghebrek

*Twee dinge sijn te weten
bezoont phis en secht
en prouet by goeden redene
ne en by goeden bescrede
dat so wie sulbringt
en al suldoet dat hy wil
en beghereet Es mach
en muethende En so wie
dat niet ghedoen en mag
dien machme wel segghen
ommachich en omochten
de sijn*

So es sijn Wille al te verghoefte en niet
 waert Want du muerke mercken ende
 segghen sonder twifel dat so wanner
 eenich mensche yet wil hebben dat hi niet
 ghecrachten en ran dat die mensche sonder
 macht es In dat te vercrachten dat hi
 begheert **¶** Dat es sende al openbaer en
 seker waer En men en ran daer segghens
 niet ghesegghen **¶** En als du sies spe
 ac In yemonde gulbrachten sine Wille
 en sijn beghere Du en sulc niet Rechte
 niet segghen moghen noch oec twiflen
 hi en es dies machtich **¶** Neen Ic sende
 doerbaer **¶** In al tinent dan sprac In dat
 eenich mensche vermacht daer es hi vrad
 en moghende In **¶** En in tinent dat
 hi niet en vermacht daer es hi waer
 en onuermoghende In **¶** Dat ken Ic
 sende ende Ic volche e

Philosophie

*Communi ne in
 quit igit super
 rationibus esse
 collecta intentione etc*

Chedmet dy Wel sprac hi dat het
 hier vooren In onse Redenen wel
 gheproeft es en ghecrachteert dat de
 meeninghe en de begheerte van alle

den wille der menschen treet/ en boucht
haer te verziathene en te hebbene sa-
lichheit/ hoe wel dat die meeninghe en
die begherte beleet/ es en studeert/ ker-
sachheit/ te gherakene by diuerschen
weethen en in veel manieren **¶** Wel-
ghedint/ wel seint doe/ dat dat wel
gheproust/ es en belesen by goede be-
freede **¶** En en ghedint dy dan met
sprac sy/ dat sachelheit en goet een pun-
dinc es/ en die sachelheit beghert ende
hebben wil/ dat die goet beghert en
hebben wil **¶** dat seint en staet sonder
linghe met/ alleene in myn ghedynke
Maer ic houde dat/ vaste en slaerlic in
myn herte en in mynen sy **¶** Aldus
dan sprac sy/ den wille van allen mensche
beede van goede en van quade/ docht en
pint/ te verziathene goet/ hoe wel dat die
pinc en dat pooghen ghesiet/ in veel ma-
nieren en in diuerschen ghepenen **¶** Al-
sich es seint/ tberuolghen **¶** dat es oec
sprac sy/ wel slaer ende seker/ dat so wan-
neer de mensche goet/ en duchtelic es
in hem seluen/ dat hy dan goet heeft **¶** dat
es immer seker en slaer **¶** So hebben
dan sprac sy/ de goede menschen heur

begheerte dat es goet **¶** Dat es oec waer
 sende **¶** Ende de quade menschen sprac sy
 die begheeren oec goet **¶** Maer sy en verren-
 ghent niet **¶** Want mochten sy verzichte
 als syt begheeren sy en sonden niet qu-
 aet sy ende quaet bliuen **¶** Dat es oec
 sende also **¶** Nadien dan sprac sy dat sy
 beede dat sy de goede menschen en de
 quade doet begheere **¶** En de goede mensche
 midts dat sy goet sy goet hebben na
 heur begheerte **¶** En de quade menschen
 midts dat sy quaet sy gheen goet en
 hebben **¶** Also missen sy dan van heuren
 begheerten **¶** Aldus hebbt dan sonder af-
 fel de goede machins gheproust sy al
 heur begheeren **¶** En de quade omachins
¶ Die hier in afiselt sende doe die en ver-
 staet niet de natuerheheit vande dinge
 noch oec veruolich vanden argumente
¶ Doe sprac sy weder en sy sende

Philosophie

*Si duo sint quibus idē
 secundum naturā pro-
 positū sit eorūq; unus
 naturali officio*

Of sy twee gheordonneert sy en na-
 tueren een werck te doene **¶** Ende de
 een van hem beeden doet dat werck **¶** Wel
 en natuerlic **¶** En de ander doet dat werck

oec Maer hy en doet dat niet natuerlyc
Maer doet dat andersins dan het hy natuerlyc
behoort ghedaen te sijn En hy en vulcomt
also de ordening niet vanden werke daer
hy toe gheordneert es maer mist daer
In den Welken van dien steden housten ouer
machtichst **¶** Doe sendt hoe het dat ic wel
pense **¶** Wat du segghen wils en wat du
meene **¶** Ic begheere nochtans dat claerliker
van dy te hooren **¶** Doe sprac hy segghede
aldus **¶** Du en sul niet loofene pense
het gaen en behoert den mensche toe en
natuerlyc **¶** Neen ic seker sendt **¶** En
du en wils niet sprac hy dat werc en
behoort ghedaen te sijn niet den doeten
¶ Neen ic oec seker sendt **¶** So wie dan
sprac hy gaen wil en verht op sijn doeten
gaet also natuerlyc dat gheordneert heeft
En een ander wil oec gaen Maer hy heeft
ghebrek in dat gaen natuerlyc te doene
alsoot behoort Maer doet dat op sijn
handen of andersins den Welken van
hem beeden salmen machicht niet verht
moethen segghen **¶** Segghe voort sendt
dix want het es verseyt **¶** Dat hy machicht
gher es die sijn gaen natuerlyc doet op
sijn doeten **¶** Dan diet also niet en doet
niet ghedaen en sijn **¶** Aldus sprac hy

Versta dan dat de goede menschen en de
 quade bezheeren te verrichten het hoo-
 chste goet. Ende de goede poechen dat te
 verrichten duechdelic en met duechde
 Also dat natuerlic gheordneert es te
 verrichten. Maer de quade bezheeren
 en poechen der ome met dierfchen dier-
 kigheden en by vreemden manieren. De
 welcke natuerlic niet gheordneert en
 sijn het soochste en het beste goet mede
 te verrichten. ¶ Of meenstu dat het
 anders sijn es. ¶ Neen ic sende voer
 waer. Want het veruolicht also recht-
 lic by al dat ic ghekenen en gheronsen-
 teert hebbe. Dat es dat de goede altoos
 machich sijn. En de quade emmers om
 machich. ¶ Du beghinc sprac in recht te
 gane en te verstante. En dit es also.
 Ghelic de goede meesters van medinne
 goede hope pleechen te hebben van heu-
 ren siecken menschen. Waermeer sijn ghe-
 ware worden eenighe teckeney dat na-
 tuere haer seluen vordert en verheft
 haer te wederstante de quetheden en
 de trancheden vander siecke e.

Philosophie

*De qm te ad intelligendi
propissimu esse rōpino
rebras maceruabo &c*

Ende want ic dy nu sie sprac si ende
doersta te vullen beract om wel te
verstante en te onthoudene. So willic doort
stellen en doort bruyghen verstandele en
besreedelike redene. Besre wel en ouer
merke hoe groot en hoe openbaerlic
dat de swaerheit en de onmoghenheit
vanden quaden menschen sijn en haer
seluen tocht dat es in dat si niet gheza
ken en comen an dat daer hem haer natue
rlike meenmyge en beghere toe frecht
en leedt. En wel na crachtelic toe dōmet
dat es ten hooghsten goede. En wat soue van
hem sijn of dese swaerke en groote hulpe
vander natuer die so zere doordert en
so stark doer hem gaet begaue en hete. Och
mensche besre doch en ouermerke hoe groot
dat de onmoghenheit es die de quade mensche
gheuanghen en in toedwam hout. Het en
sijn gheen deene dinge daer men mede spe
ken en gheken soude. Na te verstante de din
ghen die si souken en begheren en noch
fanc niet gheinghen en comen. Maer
missen heur hoost en heur aensijn de waerheit
te keere en te doughtene dat es ten hoogh

steen goede van al Noch het doen vande quade
 onsalighen menschen en betveert noch en
 voucht hem niet tot dien goede Wids dat
 in nacht en dach ghebedentelt en ghekeert
 luytten In dinsten die doncker sijn van
 sleender weerden en sonder macht. Enden
 welken men oec wel merken mach ende
 ghebare worden de groote muighensheit
 vanden goeden menschen. Ende dat aldus in
 dese ghehikenesse waert also dat yemont
 op sijn doeten ghinghe also dave dat hi
 quame ter stede daermen niet verder gaen
 en mochte noch daer gheen vech buten noch
 varder en laghe. Men soude dien wel mach
 sich segghen en noemen Int gaen. Al dies
 ghehe salmen segghen van de souckinghe
 en van de begheerte scoets. Want men
 es suldich dien alder machichst te noeme
 ne. Die ghevighen van scoet daermen
 gheen beten bouen begheeren vanden noch
 ghevighen en mach. En hant desen. Of
 in dit roomt het datmen de quade segghe
 mach en noemen onmuighende dat es
 sonder mach.

Philosophie

No mach ic vrughen en segghen aldus
 waer ome moeghen de quade mensche

Cur enim rebus virtute
 curia sectantur? Justitia ne
 honore Sed qd e re

de duerft laten te doene en beghenen goede
en hem keeren ter quaetheit. Macht sijn
om dat sijn niet en weten wat goet es of
wat wel doen es. Ist also. Wat dinc mach
men dan segghen es meer sonder macht of
omueghender dan de verblenheit van om
bekenlicheide. Of men mach segghen dat
sijn wel weten wat goet es. Maer de bar
nende leckerme vander vrechtheit doesse
omme keeren en hem veruzenden vanden
gheverchten goede ten andren donckere din
ghen. Ende also maectse de gulspighe ghe
richheit so want en so omachtich dat sijn niet
gheborstelen en rommen noch hem ghehoude
teghens de quaetheit noch vander quaetheit.
Of het mach sijn dat sijn wel weten wat
goet es. Ende willen oer goet. Maer om een
sleene temptacie die hem ledichheit doet son
der enighe ander cracht of eenich ander
bedwam laten sijn wetende en willens goet
de ende bliuen in squade. En in deser ma
nieren en sijn sijn niet alleene omnachtich
en wees. **Maer sijn al ghemet met het**
Welcke den menschen vreedde en groot
Wonder dincen soude te segghene. Hoe
dat de quade niet sijn souden. Want harde
veel meer es der quade dan der goede.
Maer de vedene es sulc int ghesal

het es seggt sijn grote kerchmuisheit. Vanden mensche dat sijn es sonder den ghenen. Voren
sijn niet worden moet en wesen. Dat es sonder gode.

Maer sijn al ghemet
Want de gheue die ghemete
houde van al dars es dat es
god beghenen en laten en sijn
niet mede int ghesal van alle
dinghen die sijn dat es te ver
stane dat sijn niet sijn van dese
seet sint Augustijn. Vanden
de mensche souden doet en quade
dan beghest sijn gode die ghe
de es van allen dinghen. Ende

vanden dincthen Versta oec dat ic niet en
 setghe de quade en sijn alsoos quaet Maer
 ic loochene en ic weder setghe dat sijn sijn
 puurlic en simpli Want ghehinc du setg
 ghen muersche als du sies eenen doot sijnde
 dat dat es een doot mensche datme puur
 lic en simpli ghesproken met setghe
 en mach Want als het lichaem sonder
 siele es dan ic doot dan en es dat lichaem
 aem gheen mensche Want sal mensche
 sijn het moet leuen Al dies ghehinc setg
 ghen Von dat de quade quaet sijn Maer
 niet en setghe Von alleene puurlic en
 simpli dat sijn sijn Want al dinc dat es

Es simpel dat ordene hout en kerste
 en sijn kerste nature En al dinc dat
 die ordene begheest en daer buien gaet
 laet te sijn Ende laet oec mede al tiquent
 dat in sijn nature ghestelt en ghesete es e

Philosophie

*Sed possunt in quibus
 mali No ego quide
 negauerim Sed her
 eore potemia no e e*

Do muersche setghe dat de quade
 mach hebben Ic en wil niet setghe
 sijn en hebben macht en vermoeghen Maer
 heur macht en coont hem niet van sta
 vancheit of muerscheit Maer root

*Es simpel dat ordene hout en
 kerste Ic weet hier en ver
 staet Dat dese ordene van
 eenheit of een sijnde es na
 tuere die god ghegheue heeft
 omme te kennene den maker
 van allen creatueren e*

hem van cranchtheit en van weerluchheit
En vermoghen quaet het welcke sy met
vermoghen en sonden waert also dat sy
in goede ghetoverken gbedueren consten
Ende also sulke macht betocht dat sy weer
en omueghende sijn want also wy hier het
op ghetocht hebben quaet es met En als
sy met en vermoghen dan alleene quaet
So en vermoghen sy met **¶** Doe sende dat
es al claer **¶** Nu wil ic dy sprac sy leere
en setten wat macht dat het vermoghe
van den quaden in heest **¶** Ic hebbe hier
vooren ghetocht en wel gheproust dat
gheen dinc machigher en es dan het
hoyssste goet **¶** Dat es omers waer send
ic **¶** Ende dat goet sprac sy en vermacht
gheen quaet **¶** Neent waerbaer sende
¶ Es oec yemont sprac sy die meent dat
de mensche al dinc vermacht **¶** Neent sende
seker **¶** Of sy en es met allen ontsint **¶** En
de mensche sprac sy vermacht wel quaet
¶ Ic sende doe dat es my leet **¶** En ic wilde
wel dat sy dat met en vermochte **¶** Na
dien dan sprac sy dat sy die al dinc ver
macht quaet met doen en mach So hebbe
sy dan my machten die quaet doen dan die
quaet met doen en moghen **¶** Nu volcht
hier voort an te merckene en te verstante

Dat Macht een vanden dinge es die be
 gheerlic sijn en die elckerlic beghheert
 Ende al datmen beghheert es om te hebben
 goet als om te hebben thoost der natueren
 also van gheproust en wel ghetoocht hebben
 Maer macht quaet en sonde te doene en van
 men noch en machme met ghenouthen noch
 ghebruinghen noch oer ghesellen an goet als
 an sijn hoost of als an t'uent dat hoost es
 van alle natuerlicheit Aldus en es quaet
 met begheerlic Nostime es alle mueghent
 heit beghheerlic En welcken het wel slaer
 lic blyt dat de mueghentheit der quade
 gheen macht en es **ff** Aldus en al dit so ist
 openbaer en het blyt slaerlic dat de goede
 mueghentheit hebben En dat de quade om
 mueghende sijn En oer dat mense met vree
 sen en sal noch oer daer van hem hebben En
 oer blyt in dat dat Platon de philosophie daer
 gheset heeft Als hy sende dat de goede men
 siken alleene moghen doen heuren Wil En
 daer beghheerte **ff** Maer de quade en mochte
 niet doen dan daer in heur ghenouchte in
 maken Ende met heuren Wil noch heur
 beghheerte Want in begheeren en willen ghe
 raken an t'goet daer hem natuer te treet
 En dat in quaet doen in daer ghenouchte
 in rapen Maer ten mach also met sijn
 Want quaet doen en sonde doen en leed
 Ende de quathheit die in doen en anse met ghebruinghen ten hoochsten goede
 Maer leedse en onberechte van daer e

Maer de quade en mochte
 Hier salme wete en verstaen
 dat de quade niet en moghen
 doen noch ghebruinghe dat in
 willen en begheeren Maer
 in doen wel quaet daer in
 ghenouchte in rapen En met
 nen also an goet te ghera
 kene het welke onmoghelic
 es Want gheen goet en
 es dan het euloghe goet

den mensche met ter salicheit Moth tot eenen
goeden hende dat es ten eubighen goede Maer
ter droghheit en ter ewigher heymicheit

Dit. luy. de.

Philosophie

Abeste weerse vanden
vrieden kint die d'becht
Quos vides sedere celos
Soh' culmine reges
Purpura daros intente cel

Groote princen in vele landen
heere sijnende in onnaghenheden
Chierin gheleest van doeten tot handen
van hooren van achter bouen en beneden
Met goude verghiert meest al heur leden
Om smutt met ghetwapende knechten
Met ridders met joncheers in alle steden
Wilmen heur heerscap eyghens ontsichten
En sendense daer in doense versten
En doense volghen in doense blien
En doen verbeeren heur onverschien
En doen hem die kleine volk onghien
Het sijn heur wille moet al ghesien
Maer du wil pensende van hem weeren
In mag meerlic in d'ij sinnen
Al de onnaghenheden en doe ontsichten
Al heuren dienst en heur beminnen
Wil d'ij besessen dan streven binnen
In heur herte Ende wel gheuroeden

Groote princen zc in dese
veesen gheest pine te sijn
dat de felle en de quade en de
fierzame en alle vrede prin
cen en heere also seere se
subiect cleene en onderdome
in den sonden als de quade
en de sondighe arme mensche

Hoe sy van vreesden moeten dinnen
 Ende vander vangeheesse so zere moeden
 Daer hem heur vreesheit sy doet hoeden
 Vaste ghebonden met ketenen swaer
 Hoe onder vreesheit der sels sy oec broede
 Mit gramscap en haet no hier no daer
 Du sulc heur heerlicheit tughen onlaer
 Het sint en het gaet so mit ghesral
 Onder de heden ghins en weder
 Dat sy sin heeren mueghende van al
 Dat hem ontrent es hoort en meder
 Waer besinsmen der verstantessen weder
 Eghepems vlieghende alsoot behoort
 Mit en wort ghebare dat sy opt seder
 Gheparst sin Sint sy so quamen doort
 Van harde deel heere die sonder acroort
 Hem druc an semtghen en so verladen
 Dat sy en weten an welken doort
 En helden sullen of waer ontvaden
 Want heuren wil en doet met sin vaden

Dit is de derde profe vanden

Philosophie

Sestu sprac si opstendeat in quo pferat
 wistu verstaen In wat guille en omisse hier wil phie voortghen en
 pronuen tshuent dat sy anderkeruen hier bet op beloft heeft En dat es dat de
 soede nemmermetr en missen noch en verliesen den goeden en den heestiken loon van
 heuren goeden ghebercken Ende oec dat quade niet en missen noch en ontgaen heur
 formen en verdrethlike drucken en oec in maniere van rechte loone

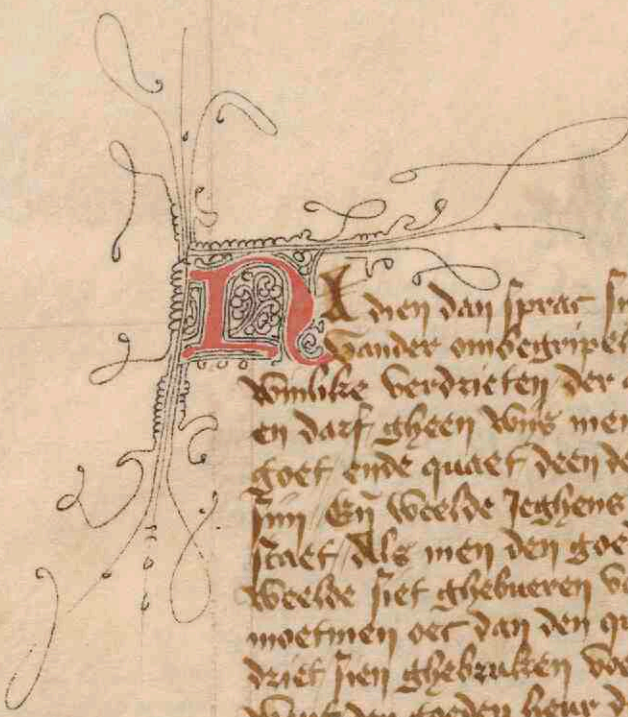
stanc en vultesse. De quade midte heur
quaethof ghetwintelt worden. En also
bluen. Ende met wat sonder slaerheit
de duecht verlicht es int welcke het wel
blint dat de goede duechdelike menschen ne
meermeer sonder goeden loon en sijn. Ende
dat de quade onduechdelike menschen son
der formant liden en verdriet gheen sijn
en sijn. Want het hende of het dmi duer
men sberc ome beghint en vultuet es de
loon vanden wercke. Alst recht es of ghe
lyc jontheimthen spelen en loopen om een
prins. Dat es om de arne te hebben van
beste te loopen. De ghene die best loopt ver
dient den prins dat es de wone. En als hy
dien prins heeft of die croone dan heeft hy
den loon van sijn wercke dat es van sijn
loopen. **A**ldus dan hebben wy ghetocht
dat saltheit selue es het hoochste goet
daermen alle dinsten ome doet. Ende also
es dat hoochste goet den loon van allen goede
ghetwercken die de menschen doen. En dit
hoochste goet en machmen niet versreede
noch ontrecken noch onthouden den goede
menschen. Ende men en mach oec menode
niet recht en niet redene goet noemen die
sonder duecht es. En den welken duecht
en goede sden niet en moghen sijn sonder

heuren loon **¶** Doe seere dan en hoe vele
 dat de quade menschen de goede verstellen
 en misprisen. En en sommen nochtans de
 crone dat es den loon vanden goeden men-
 schen niet doen vallen noch verdrachten
 Want de eere en de duechdelicheit die de
 goede menschen in hem seluen hebben ende
 draghen en mach niet hute gheschick sijn
 noch doen verdeluben onder quaetheit van
 den andren dat es vanden quaden menschen
 Maer waert also dat den goeden eenich ver-
 bliden of ghenouchte an quame van huut
 wendinghen en aertliche ghebreklike dinge
 die bliscpe en die ghenouchte mochte hem
 een ander wel nemen en ondergaen Of de
 ghene die hem die bliscpe ghedaen hadde
 mochte hem oec wel weder nemen Maer
 om dat hem sijn proper duechdelicheit en
 sijn goede sieden selue sijnen loon duechdelic
 gheuen So soude hi wel jottelic dan sijn
 goeden loon verliesen Waert dat hi sijn
 goet en duechdelic leuen betauet en hiet
 al sijn goede sieden

Philosophie Postremo vero in omni
 premio idcirco appetit
 quonia id bonu esse cre-
 dit quis bonu e e e

Ome dan voort sprac in wel te ver
stane dat alle manieren van loonen
beheert sijn om de redene datmen niet
dien loon of in dien loon gheerighen sal
gheluc profijt en weluaert. So wie dat
dan duecht en goede soden in hem seluen
heeft. Hoe soude die moethen ghesin sonder
loon. En wat loon machmen dan segghen
Ic segghe den alder meesten den alder siet
sten. En den alder hoorlyce die es of die
wesen mach. Want du muets ghedynke
het corrolaire. Dat Ic dy hier te hooren
leerde en gaf. En ouerpense dat noch
weder in deser manieren. Ma dat duecht
of goet selue salicheit es. De duechdelike
of de goede menschen dan om dat in goet
sijn zo sijn in salich. En zo wie salich es
ut oet emmers godlic sijn. Dus es dan de
loon vanden goeden menschen sulc dat
dien loon te gheuenen tiden noch daughen
verdoenen noch vermelt en mach sijn.
Noch van gheen muethentheit. Verm
dert noch van gheen quaetheit. Verdom
kert noch vernacht. En en fullen god
lic sijn en bliuen.

Philozophus. *Quæ in ista sint de
malorum quorum in
superabili pena est.*

Dien dan sprac in dat het also es
 vander onbegripelike pme en onder
 vmlike verdrieten der quader menschen
 en darf gheen vns mensche twiflen want
 goet ende quaet deen den andre contrarie
 sijn En woelde teghens verdriet alsoes
 staet Als men den goeden dan duecht en
 woelde siet ghebueren voer sinen loon So
 moetmen oec dan den quaden pme en ver
 driet sien ghebruken voer heuren loon En
 want den goeden heur duecht heure goede
 loon es Aldies ghehiken hi contrarie der
 duecht es den quaden heur quaetheit heu
 ren loon dat es heur pme en heuren
 formen **¶** En aldus so wie dat hem selue
 gheuoelt becomert en onder hauch met
 moephichheit en met pme En darf niet
 twiflen hi en es besmuedert en becomert
 met quaetheden **¶** Waert dan also dat de
 quaden menschen hem seluen wilde beken
 nen Souden si hem conen ghetuyghen en
 ghesetghen sonder pme sinde En de qua
 etste archet die in de quade es Es qua
 etheit die niet alleene de quade moephike
 menschen en moyt en pmt Maer diese
 niet allen brent en vermelt

De Philosophie

Unde autem ex aduersa
parte bonorum quos
improbos pena committit etc.

N bespe dan sprac sy in contrarie van
den duresdeliken menschen dat pine
de quade menschen hebben want du hebt
onslangt ist leden gheleert en verstaen
dat al dinc dat es. Es eenich in sijn we
sen. En dat dinc dat eenich es. Es goet
aldus moet het veruolich van dien sijn
dat aldinc dat es. Es oer goet. En op
die selue manere. Was dinc dat durescht
laet en beghheet laet en beghheet te sijn
Ende by dese redene so wie dat quaet
es laet te sijn dat by wesen soude.
Wanneer hy durescht en wel laet te
doene. Maer int aensien en an de door
me en ant leshame dat sy noch hebbe
sijnthet dat sy menschen waren. Huut
den welcken het blint. Dat de ghene die
by heurer quaetheit ghelaten hebben
te sijn dat sy waren en hebben niet meer
menschelelike natuere. Ende noch meer. Om
dat alleene de durescht en de edelheit vande
mensche dat sijn sijn goede sieden. Den men
sche verheffen moghen hogher en beter
dan mensche te sijn. So ist oer redelic en
wel nootzakelic. dat zo wien de menschelelike

natuere beghaest by quaet doene ende by
 fellichede dat die vallen beneden en onder
 de menschechede En dat moet dan sijn in
 beestelicheit of Aldus waameert also coemt
 dattu sijn eenen mensche verandert of ont
 maect op de sondre en op die manere die
 by dy nu leeden by quaet doene en by arsh
 eden Dien en sulc du niet houden ouermesche
 Maer houde en kerme dien als beeste
 of Want ist dat hy barnende es in gheer
 heden en by vrien quade wille den lieden
 ontracht en ontfuselt heur woerlyc goet
 en heur ryckheit Dien muetsen wel niet
 kerre segghen dat hy een hongherich en
 een gullich wulf es Ist oec dat hy vrees
 en omghenadich es Alsoes seldende ende
 onvrende en quaet sprekende Dien muets
 stu ghehiken den quaden hont Of ist dat hy
 frak es slumende en bedrieghende Ende
 hem verblidende Wanneer hy by frakke lyste
 der lieden dms ghecrighen sijn Dien muets
 stu segghen Vos sijnde Ende ist dat hy on
 ghemotende en onghetemperde gramscap en
 vreesheit ouer hem heeft En van fellichede
 foutert en beest dien muets du noemen heb
 bende den moet vanden vreedden leu Ende
 ist dat hy bloet en veruact es ontsjende
 daermen niet veruact noch ontsjende

Want ist dat hy barnende es
 Der staet hier hoe dat de mensche
 also lamste als in hem seluen
 hout in sijn selso proper natuere
 te so es hy in de middle tussche
 de hemelliche dinghen en de aer
 sche Ende als hy verbult es
 van muetsen so gheuoelt hy he
 boue hem seluen en doet goet
 dat es god by manere van
 doelachticheit En als hy hem
 seluen laet vermindran van
 sonden So wordt hy als beeste
 in manere van sieden ende van
 wesen met in de ghe
 daente e

luidich en es te sine Dien segghe ghebrinc synde
 den wilden heyt. Ende ist dat hy Ende sta
 ghe en ombesuyt es sonder soorghe en last
 gattchen dat het een ezel es. En ist dat hy
 omghebadich es en verstellbaer mest langhe
 bliuende op een ghedochte machmen dien
 noeme. Ende ist dat hy onsuuer es in luy
 waren verblidende en daer mede alsoos be
 sich synde. Dien machmen wel gheheten
 hy der suethe. **Alons** ist te wesen. Soe
 wie dat goet verkehr leuen begheeft laet
 en versteert. Dat die laet te sine en verst
 eert syn wesen en dat es want hy hem
 ter godlicher met en boucht noch en keert

Maer boucht en verkeert es
 Ghin sulc wesen dat die in
 esen syn daer verandert in es
 het een dat es natuerlic
 ghebrinc dat de elementen
 verandert. Het ander es lech
 anelic dat es wanneer een
 dinc sijnnt wesen dat het niet
 en es. En dat verclaret een
 falle die me hooren mach in
 in dese maeruooghende deers
 de derde es dooflic en dat
 es de sebaerste dat es wan
 neer de mensche hem ver
 keert en sonderlic leue en
 laet godlic leuen an nemede
 beestelic leuen als in theerte.
In desen deers en text sint
ghin de falle hier achter

Maer boucht en verkeert en verandert
 hem seluen in heeste.

Dit luyt **Derde deers van de**
vierden bouc
De la narin durn
Gagas pelatorates
Gurus e e e

His vynes verstaet thedriet
 die hertoghe van marsien liet
 van boer tropen frac ende hy liet
 Tropen en stolt in sebaer verdriet
 Mids dat de destruyne was ghesmet
Es dede hy sine sreyen keeden

Ende met heuren ghebande leeden
 Op de zee dede hi die spreeden
 Sijn volc dede hi daer in bereeden
 Dat hi te lande waende leeden
¶ Coets na dat hi al heur dmithe
 Keret hadden hi ziele ghemghe
 Doe hi ziele die ghint voort spranghe
 Eurus en sijn stormen d'winthe
 Dat hi schip met thuis soude bringhe
¶ Eurus es god vanden winden
 Die hem met stormen ghinc bewinden
 Eempaelic dat hi lattel vanden
 Dat hi schip den volc ghesinden
 Hem op de zee dede tien jaer vanden
¶ Ende als schip dus langhe vant
 Verdoolt bi stormen sijn en ghebant
 In vrenden contrayen ombecant
 So vrees hem grooten druc op hant
 Int hende ghezocht hi an een heylant
¶ Daer eene godinne hilt haer stede
 Die Eures hiet na der waerhede
 Dochter der somen die vrende zede
 Ouer haer hadde ende wonder dede
 Ende al met fouerien mede
¶ Met dranc van ruden const hi verkeere
 T'golt in wuluen in leuuen in keere
 Keulen en moten efen keere
 Dies elken therte moeste verkeere
 waecheden. En schip machmen verstaen wijshet of de wise man diene met en van
 doen verkeeren sijn d'wachten in sonden. Want viden lude van mercurius dat wijshet
 es so wie siet sonden en verkeere en laesse. Of anders machmen dese valle moralisere
 En schip salmen verstaen den wijzen man en bi de strepen des wijzen mans wille
 en bi heylant de werelt be vint metter zee en met tempeeste. En Eures ouer
 slopstant van aertfchen goede. Ende bi den dranc de quade en de bedriefflike ghe
 wercken ghepensen lueghenen en viden die in de antieringhe vanden aertfchen
 goede wandelen en keeren.

Daer eene godinne hilt haer
 stede. De expositie dat
 es verclaren. Muecht hi
 aldus verstaen. En Eures
 verstaet alle quade vaulle
 die hi smeckinghe en bi seer
 ne ghelaten den man verkeert
 en verkeert en doesse vran
 dron te betene van vrenden
 in sonden en doesse worde als
 keesten en als doot bi luen
 men bi gulscheden ende bi

Als in hem wist in sulc een deeren
¶ Olwes van desen niet en wiste
Oyt lant te sine was dat in ghyste
Sny volc daer toe in oer doe wiste
Dat int wel haesten niet en misse
Maer porreden alle niet snellen wiste
¶ Ende als al volc te lande quam
En grau/ Ennes dat vernam
Op Olwes wort in niet gram
Want in heur herte sin minne clam
So dat in van minnen bedregh al lam
¶ Maer dat in hem te dooren leide
Van haer ter minnen en hem seide
Ter minnen in hem niet en bereide
Hoe langhe dat in oer daer na beride
Dat hem wel na vergin te leide
¶ Want als in overruythen niet en sach
Want sin herte al elder lach
Doe ghinc in bereeden also in plach
Den dran dien gaf in alden dach
Den volcke dat dies krep lach obdach
¶ Want in verkeerden al in wimen
Tmenscheit wesen moest verdwimen
Als verkins a heuornt moesten in seme
En aten eerfelen al wagt niet pimen
Doch mensche verstanesse hilt recht haer line
¶ Der andre in beeste volc conste in
Den leschaem alleene verstaet wel my

Der herten bleef doch verstaemisse by
 Want god heeft hem waert het herte by
 By sinne uentheit dit segghe 15 dy
 Maer niet en wylt Enres gheunde sof
 Olyes dat hy duer eenich parlot
 Wilde drinken hant haven pot
 Nidts dat hy volche Mercuri ghebot
 Diet hem doersende het was syn got
 In tras henen hy slo dan daer
 Syn vol liet hy in pmen swaer
 Te lande ghevocht hy wots daer maer
 Daer hy ghebelcomt Was openbaer
 Aldus verreckt d'histoire slaer
 In deser fable die wy hier lesen
 Mach menschen lichaem veranderen wese
 An beeste ende als beeste ghepresen
 Maer hant syn herte mach niet by desen
 Verstaemisse veriaecht syn noch ghepresen
 Maer dit dan selfs roomt doet veel oer
 Quaet ende verdriet en oer veel meer
 Al en heeft de lichaem daer of gheen seer
 Te sonde die nemende es haven keer
 Hute der herten dit mercken leer
 Aldus waert noot dat elc bekende
 Sonde ende die dan hem wende
 Want sy leedet herte als de blende
 Emmers ten minsten teene quade hende
 Daer wilsaen noyt oer toe en sende

Sit is ut

Abulay

*Vierte profe vanden
Verden bouc die beyde*

*Tum ego fateor in qua
Nec inuria diu video
Vinosos famen Et si
humanum &c*

*Doet beyhan is te spreken en is sone
In dese profe tocht en versta
est pñe Hoe dat de quaet
doen es ghejalich of salicheit
sijn wanneer in di velle the
puniert sijn dan als in ongh
puniert bluet e*

Doet beyhan is te spreken en is sone
Grauloe veroren het en es niet mes
daen noch het en es gheen omrecht dat
der sondaren herte en moet verkeert en
verandert wort. Wanneer si sondaren
sijn en alsoos sonde doende in beestelicheit
en als beeste leuende. Hoe wel dat si hou
dende en draughende bliuen menscheke wor
me en menscheke aensichte naden verha
me Maer de Verretheit En de ontfamenlike
en onghenadighe felicheit der quader
herten die sonder ontfarmenesse en son
der eenighe discrecie en medeliden. Alsoos
de goede menschen veruolghen quellen
sempteren en persequeren. Wilde n wel
dat hon benomen ware en dat si verlore
al de machs die in hebben meer te doene
of Doerbaer sprac si doe wheene machs
en hebben si den goeden yet te mesdoene
Ghelic is dy wel prouuen en bewisen
sal alse pont tuit en stede sijn sal. En
noch meer segghe is dy en versta dit

Wel want waert also dat de macht die dy
 dinct dat sy hebben hem ontrocken ware
 heur pme en heuren formen soude daer
 mede verhoft en vernindert sy dan hande
 groote swaerheit en veel ghebrachte want
 het es waer dat letel remont ghehoouen
 soude tghent dat k dy sentthen wil En
 dat es dat de quade menschen veel onsalig
 gher en keptnuether sy waerom sy heu
 ren wille en heur begherte vultoen en
 vultinghen dan als sy heur beghere
 en heuren wil met en vultinghen noch
 en vultoen want na dien dat het onsalig
 heit en keptnuether es quaet willen doen
 So moet het wel argher en onsaligher
 sy quaet moethen doen want de wille
 sonder macht die quelt d'vint en gaet
 te quyte sonder vet te doene Ende want
 het also is dat by deser ledene est dan dese
 dinghen dat es wille en macht en quaet
 doen heur selfe onsalichheit en keptnuether
 draghen So want het en het moet wesen
 dat de quaetdoenres hebben moeten ende
 draghen drievrehande onsalicheden ende
 keptnuetheden Ende dat waerom du sies
 dat sy heur quaetheit by wille by macht
 en by quaetdoene vultinghe of dat sendt
 dinct my emers waer sy En ic volghes waer nochtans wille is wille

waer nochtans wille is wille
 dit secht boeces tot pine
 hier en moet alth wite dat

men dat sculdich es te beghere en te wille dat sy inden text secht Ende dat om twee
 saken De een es waer also dat die keptnuether hemde name so soude reseren en achter
 bliuen veel onrechtelike dinghen die den goeden heden toe comen by de persecucion van
 de quade Dander sake es want hoe de keptnuether lampher gheduerf dan quaet te
 doene hoe de quaetdoenres quader worden en de goede meer ghepersequert sy

die keptnuchheit ende onfalichheit van quaet
doene niet en hadden Ende bescheeren de her-
de seere dat hem die ontrocke woerde en
verboden So dat sy van dien darme quite
moethen sijn **off** doe sprac sy en sende En sal
hem ontrocken worden en verboden hichte
harde veel eer dan de gheheuen sal of dan
sy selue Wel meenen Want sy dit broosch
en roet leuen en es gheen dinc so traaghe sy
sijn ganc of in sijn gheuewen noch en roont
so lang sy dat der zielen die sonder hende es
soude dincen te lanc sijn noch tverboden
verdructen Niet te om de groote hope en
de verheuen machst van heuren quaetdoene
wort dincen haesteln ende onuoersienlic
verdrueten **off** Welcke zene kenede en zene
boete es van heuren onfalicheden en heure
keptnucheden Want na dat de quaetheit
de onfalighe en de keptnuch noch onfalighe
en keptnuchter maect Die dan lancst quaet
doen sijn lancst onfalich en lancst keptnuch
de Welcke sy oec ouer alder onfalich ende
keptnuchst houden soude Waert so dat heur
onfalichheit en heur keptnuchheit gheen
hende en namen in de laetste heure van
heuren leuene dat es in de doot **off** Ende
Want On dan waerachteln Ende Wel ghe-
proust en bediet hebben dat van quaetdoene
onfalichheit en keptnuchheit roont So moet

De keetruichheit en de onsalichheit Wel zeer
onfalich verdructelic en keetruich sijn die
eulchich es ende eulchich ghedueren sal e

BOECK

*Tum ego mira quidem
et concessa diffinis il
lacio Sed hinc ea que
prius concessa sunt minima
inuenire cognosco &c*

Doe sende dat slot of die conclusie es
Wel wonderlic Maer het volcht en
het accordeert Wel an tghent dat hier
dooren ghesent en gheacort es **of** du segt
sprac hi en meens vechte Maer so wie dat
dat slot of die conclusie hardt dinst sijn en
wonderlic om te ghelouene Die moet bi
stellen en betooghen datmen hier dooren
iet ghestelt heeft dat valsich es // Daer dat
slot of conclusie huut sprutende es // Of hi
moet bi stellen en betooghen dat het ver
uolch met vechte en es te dien daer het
slot of die conclusie toe behoort // Of hi moet
volghen en accorderen de dinghen hier
dooren ghestelt ende verhaelt // Te dien hende
dat hem memont en beslachte van dat ic
hier noch an stellen wilke en toe boughe
Het welke wel also wonderlic sijn sal
of Ende wat sende wardt dat **of** ic segt
ghe sprac hi dat de quade veel beter en
saligher sijn Waanneer sijn correctie of punne

Van heuren misdaden ontsaen en rede hebben
dan als sy sonder correxie of sonder punne
ontsaen en quite bliuen. Ic en meene dit also
met te segghene noch te bewisene of te pro
uueue. Als menich mensche wel pemsen of
setghen mochte en dat aldus dat sy sal
gher sijn als sy ghecorrigit sijn of ghe
punert dan met. Want dan begheuen sy
te det haer quaethet en latense huut vree
sen weder correxie of punne font sane.
Maer Wilken die blien en ontfitten. Ende
oec ander quaden nemen exempel an de ghe
corrigitte of an de ghepunerte. En laten
en begheuen oec also heur quaethet huut
vreesen van correxie te lidene of punne.
ff Maer op eene andre manere machmen
dit wel prouuen dat de quade saligher en
beter sijn. Wanneer sy ghecorrigit sijn of
ghepunert dan met. Ende dat sy veel onsa
ligher sijn. Wanneer sy gheene correxie of
punne en liden van heuren misdaden. **ff** In
wat maneren seiden Machmen anders be
wisen dan in eenighen van dien die du no
toordet.

Philosophus

Hebben den yet sprac sy gheprouft ghe
accordeert en eens ghesijn dat de goede
menschen salich sijn en de quade onsalich.

**Et illa. Bonus esse felix
+ inquit malus vero miserus
nomen concessimus. Ita e
inqua. Et ita inquit miserus e.**

O Ja van fraude sendt **o** Ende of men dan
 sprac hi wat goets doucht en stelt dat an
 quade van eeniche quaden mensche die
 mensche sal die dan niet wat beter en wat
 saligher sin dan of mer gheen goet noch
 doucht en en doucht noch sieck Maer laet
 dien also als hi es **o** dat dint my sendt
 also emmers waer sin **o** Ende of me sprac
 hi noch meer quade doucht en sieck an de
 quaetheit van eenen die puur quaet es
 sonder eenich puntken van duerden hebbe
 de **o** Sal die niet veel onsaligher sin dan
 de ghene dien men an sin quaet wat goets
 doucht en stelt om dien te verheffene ende
 te verbeterne **o** Wat sont sendt anders
 ghepenst **o** So hebben hi dan sprac hi de
 quade mensche **o** Wanneer hi ghepunert sin
 wat douchde dat es de punne die hi recht
 en hi redene goet moet sin Ende als hi die
 doucht dat es die punne niet en hebben
 dan so ghecrighen hi en hebben een meude
 quaet dat es dat hi onghepunert bliuen
 welken groot onrecht es **o** En onrecht es
 quaet also du selue bekent hebt **o** dat
 sendt en an hi niet loochene **o** So sin
 dan sprac hi de quade harde veel onsal
 gher en beynigher **o** Wanneer hi ongh
 punert bliuen van heuren mesaden en
 quaetheden want dat onrecht es dan als
 hi te rechte ghepunert sin want het es

recht ende redene justicie en punyche te
doene den quaden van heuren misdaden. En
dat men se onghewyckert haet dat es on
recht en onredelich. **Off** Wie sijn sal dat loch
enoy. **Off** Ende met meer sprac sy en machme
loochenen recht en justicie en es goet. Ende
onrecht quact. **Off** dat volcht sijn harde seer
wel an tquent dat ghesloten en ghesloten
es hier dooren.

Max no hude. **Off** sprac. **Off** dat du my
reghen wils ende onderfreeden of du
de ziele vanden quaden menschen beteckens
en laets eenich sijn en pine. Na dat sy der
seeden sullen sijn vanden verbaene en flech
ame doot sal sijn. **Off** Harde groote pine sprac
sy en vech tormenten. Eenighen sonder der
sanc. Ende den anderen purgatorien dat sijn
suuermisshen int dagheuer. Daerne gods
soete ghenadichheit toe comende in hopen
maach. Maer het en es no onsen. Laet niet
daer meer of te frasteeene en te spreken
Off Emmers hebben wy dy doch wel ghevoont
en gheproust dat de muethenheit der qua
de die du sulst so groot sijn en so weerdich
al met es. Ende oec van dat du dy begraech
des dat de quade onghewyckert of on

en in beu. En in ikerste ghe
loue en die haer penitencie
met sulden en hebben. En
als god hem van dier pin
verlaet dan trecken sy in
tusten sonder hemde. Ende
helighe scrifture secht dat
de ziele vanmeer sy ghe
seeden sijn vanden verbaene
ghedeelt en gheboesen word
in dier. Eenighe varen
rechtseuort neder waert
ter hellen in pine en in tor
menten. En meer gheschiet
vonde sonder hemde. Maer
sy sullen comen ten huterste
daghe ten oordele om dubbel
cornent. Dat es in ziele en
in linc. En eenighe trecke
rechtseuort in eubliche
glorie. En sullen oec comen
ten hutersten daghe ten
oordele om gheleest te
sijn met double scake dat
es double glorie in ziele
en in linc. En eenighe sul
len varen met rechtseuort
in glorie noch gheschiet
in pine. Maer int
gheuer om purgiericheit
En sullen oec weder comen
ten huterste daghe ten oer
dele om oordeel van san
ghene. Na recht en verdienic

Maer no hude. **Off** sprac. **Off**
ghesult hier wesen en
staen. Al ist dat pshie licht
hier van deser draughten ouer
sint sonder vele en langhe
antwoorde. So oec daer of
te gheue. Doch beteckent sy
dat alre maneren van pine
en tormenten sijn. Die eene seer
groot amfelic en wel gree
pelic en emmermeer ghesche
rende in de helle. En dat es
dore de gheene die sonder linc
chte en sonder beu. sterue
dander pine es dat ghenad
digher en es int dagheuer
en heeft int en hemde nade
wille gods en behoort toe de
ghenen die gheuecht sterue

ghepunitert wenen hebben. En dr. hebbeſen
 dat heur quaetheit hem pmen en tormets
 te vullen es van heuren meſſoene en du
 begherdes dat heur macht van quaetheit
 onlanghe ghedueren mochte vanden wel
 ken du wel verſtaen hebt dat die roſt en
 ſiet onſam es. Ende dat de quade ſo veel
 te keptingher en te meer onſaluther ſijn
 ſo ſijn langher gheduert. Ende dat ſijn alder
 onſalutht ſijn ſoude waert ſo dat ſijn en
 wiſch waere int ghedueren. Duer mi heb
 ben. En dr. noch ghetoocht en wel ghepe
 ouſt. Dat de quade veel keptingher en
 onſalutther ſijn. Wannmeer ſijn teghens licht
 en ſonder iuſtice quite gheleſen ſijn van
 correctien of punten. Dan als ſijn en iuſ
 ticien te velle ghecorrectiert of ghe
 punitert worden van heuren meſſaden
 van deſen beſiſe en van deſer ſentencie
 es thervolich dat ſijn ten laetſten in harde
 deel quetſchker ſcarper en vruaerlicher
 pme ghepunitert ſullen ſijn. ſo in hier
 alder minſt ghepunitert worden of van
 correctien quite gaen.

WOLLES *Tum ego in tuas vario
 nes confido. Nichil tui
 Vermo puto. Ad
 hominum iudicia venere fur
 quis ille & c.*

De sijn Waameer ic overduke en
 Wel best en merke al dine redenen
 So dinc my datmen gheen waeracht
 ghev dinc seghen noch toeghen en mach
 Maer Waameer ic my keere ten sonnes
 sen of ter sprake en ten goet dincene
 Ganden ghemeneen dultke. Vone sal daer
 dan sijn diet ghelouen sal Wilken Noch
 nauwche daer na hooren sal Wilken
Also ist seker sprac sijn Want de hede
 die ghebone sijn en gherostumeert in
 dincerbeden dat es in onuerstamme
 te sine en comen heur ooghen van heur
 verstamme met gheheffen noch oer
 ghestreuen ten lichte noch ter slaerheit
 vander waerheit. Ende die heden staekte
 en ghehiken den voghelen die de nacht
 lichte en ghesijste gheest. Ende die op
 ten dach slijnt sijn. Want Waameer de
 onuerstandele heden met en Wilken of
 en winnen ouersien en mercken de oor
 dene van allen dincen. Maer Wilken
 alleene studeren de affecten dat sijn de
 ghebercken en de costumen die daghe
 sijn ghesien. So dinc hem na heur
 gheuroeden dat de quade salich en wel
 uarende sijn. Om dat sijn mach hebben
 heur quaetheit te veldoene of om dat

acphiste vint om ghevang
 van witte plumen en die
 haetmen kerchulen of
 buchfuyen. En dese dincen
 leede hebben crone beken
 Noch andre voghelen sijn die
 secht grau gheplumt sijn
 ghelede demere en ghehaert
 en die hebben vloghels dact
 gel sonder plume of haer
 ghesatpneert ghelede der
 draken vloghel en hebben
 wate cleere dactlme an con
 velle Ganden vloghel en die
 haetmen vledermis. En al
 dese drie maneren van voghe
 le sijn en sijn het
 licht Gande dacthe en ghelede
 om haer natuure indre dat
 si jaechts qualike sijn en
 dat in verster natuere en
 costumen. Want heur onuer
 ouerulopen so seere vul sijn
 van waerhede wat sijn
 En dit doet hem belet met
 clare te ziene ghelede dat
 met ghehen en amin ghelede
 de forme. En om dit ghelede
 so hem natuere weder want
 en ander dincen ghelede
 sijn heeft hem ghegheue een
 seer secht gramke anden
 middel van heur onuer
 die hem de witticheit vear
 verdoulet en temper

Ende die heden staekte
 Omme dat phie hier spr
 eert van voghelen. Ende
 in dien crompel en ghalke
 nesse bewijst. So es te
 wotene dat eenighe voghe
 len sijn die grau ghespe
 kelt sijn met groote haef
 den en wide oughen. En
 die haetmen vlog. Ander
 sijn die meerder sijn en sijn
 wat ghespekkelt gheluid
 sich gheminghet in grau
 we met groeten breeden
 platten aenpusten het

Ende om dat dese voghelen by daghe selden vliegghen so ontsien sijn alle andre voghen
 in costumen als heure vanden en en dorren hem met rooghen noch openbaren in
 daghe. Maer saulen en dincen in de boomen vande busshen of in de gaten vande
 muere. En smachte in beddant van somther of ander noot salichheit so ghelede sijn
 om te gheent dat hem van noude es. Ende aldus by vacht der ghelede sijn sijn
 nachte da by daghe. En aldus ghelede ist met vele menschen. Want natuere
 mensche die heet en wat sijn dien ghenoucht best de vleschlicheit als luxurie en
 ghescheit. En andre die roue en drooghe sijn ghenoucht best gheerheit en
 en vicheit te ver gadene tot der doot. En dats een ander natuere. En dit sijn
 omme dit. Waameer men met en ouermeret de ordene of de coordinancie vanden
 dat es te verstaen de toe behaerte vanden dincen. Maer ouermercke alleene na
 heur verstaemisse en na heur goet dincen so dinc hem dat de quade veldoch en
 salich sijn. En dat om dat sijn muetheit hebben quaet te doene daer sijn ghe
 in nemen. Of om dat sijn quite gaen van ghepneert te sine of ghecorrigeert. Van
 haeren misdaden e

In quite gaen van correctien of punnie
 van heuren misdaden hier muetsu nu
 dan besien en bespensen. Wat de eulogische
 wet gheordmeert heeft en ghesestelt. En
 heeft gheordmeert dattu gheenige jute noch
 bonnesser te doene en hebs om dr loon te
 bewisene of om dr te prisene en te louene
 van dinen goeden seden en ghetkerken.
 Wanneer du ducht en doeden en eerber
 heit in dr beloken hebs en die daghelix
 besichs ende toons. Want du selue hebs
 dr dan gheuoucht en verfelt of gheselle
 ghemaect an het alder hovestste goet. En
 ist oec also dattu din leuen en dine ma
 mere doucht. En seels quaet te doene. En
 beghere dan oec gheenige jute of bonnesser
 buten dr seluen. Dats buten dine consaen
 ne die dr loue corrigiere of puniere. Wat
 du selue hebs dr gheuoucht en gheselle
 ghemaect an het alder avijste en an het
 alder verstelste quaet. Ende dat es kenn
 ghelnt of du als nu saechs opt sijn der
 eerden en als nu op den hemel. En daets
 dat so menich waeruen en so vele sonder
 rest anders te doene of te besiene dat du
 dier in verstorfs en bleefs altoos also
 doende en siende. Dy soude dinken dattu
 als nu gheuoucht waers an de starren

en als nu ant. sijn der eerden **off** waer
het ghemene sichte volc en merct noch
en verstaet noch en siet dit met. Noch
het en comest niet na de conspiciencie
van binnen.

Philosophie.

*Quid uti hinc ne ac
redimus quos beluis
similes esse monstra
nimis. Et si quis
amisso penitus visu
ipm etiam & c.*

Wat segs du willen van dit accorderen
Ende volghen het sichte simple en
omverstande volc dat van ghetoocht
en gheproeft hebben ghelinc beesten sijnde
En of remont ware die sijn licht dat
es sijn ghesichte verloren hadde. En
oec al vergheten hadde dat hi oec ghe
sichte of licht in hem ghehad hadde
Ende midts dien waende dat het licht
en het sien niet en behoorde ter sulm
aetheit vanden mensche. Souden van niet
vommessen en segghen dat die mensche en
al de andre dies niet hem toe waren en
en bleuen blens waren. En doerwaer het
es emers ghelinc also niet den ghenen
die de dinghen niet claerlyc en duersten
en verstaen die van nu gheset en ghetoo
cht hebben hier bet. **off** Ende also luttel

ullen in oec ghehooren of verstaen tghene
 dat den welullen comen prouwen ende
 beliffen met leuende en sekere redenen
 Ende dat wort dat in veel onsaligher ende
 keijtnigher sijn die den anderen onrecht doen
 dan de ghene die dat onrecht liden en draghe
 moeten **¶** Doe sende die redene sonder wel
 gheerne willen hooren **¶** Mulersia sprac
 in loochenen of weder segghen dat de ghene
 die quaet ghedaen heeft gheene correctie
 verdient en heeft **¶** Neen ic sende seker
¶ So slijket dan sprac in wel sekerlic in wel
 redenen dat de quade keijtnich en onsalich
 sijn **¶** En oec in veel manieren **¶** Het es
 enmers also sende **¶** Ende de ghene sprac
 in die correctie of punne verdient hebben
 en twifels du met in en sijn te keijtnigher
 en te onsaligher **¶** Wads in so quaet sijn
¶ Goerwaer sende neen ic **¶** Want het es groot
 gheleic en groot recht dat in te keijtnigher
 en te onsaligher sijn **¶** Wanneer in in quaet
 heden altoos meeyen en veraghen **¶** En
 of du sprac in heur hute of heur verster
 waers den welken soustu corrigeren of
 punnen **¶** Of den ghene die onrecht ghe
 daen hadde eenen anderen **¶** Of dien andre die
 dat onrecht gheleden en ontfac hadde
¶ En twifels met sende ic soude dat doen
 beteren en ghenouch doen doen vanden

ghenen die misdaden hadde den ghene dien
misdaden waren Ende noch bouen dien soudic
den misdaden doen corrumpieren of punere
¶ So hontstu dan sprac in ouer heptmischer
en ouer onsaligher den misdaden dan den
ghenen dien misdaden es **¶** Dat es sende
funste het veruolich **¶** En desen dan sprac
in En by den andren redenen die alle rom
mendt en sprutende sin huut eene wortele
es de quaetheit by haer selfs eyghen na
tuere onsalich en heptmisch makende Den
ghenen die de quaetheit doet **¶** Het blint
oec wel sende aldus Dat so wie den andren
quaet doet en onrecht dat dat onrecht ende
die quaetheit hem seluen meer en eer foe
behoert dan den ghenen die ontfacen ende
hiden moet

Philosophie

*Et qui mit aut contra
faciunt oratores Pro
hinc en qui graue quid
acerbu qz perpeffi sut
miseracione & c*

¶ Overbaer sprac in de advocaten de tael
manen en de boersprake doen meest
alle no de contrarie van desen Want in
poothsen hem en pmen omme den juste en
den rechtter te aduerteerne te Inmeerne
te bekeerne en te buithene Dat in ontf
faermenessse hebben wil en medeliden om

ghenadicheit te doene den ghenen dien het
 onrecht ghedaen es hoe wel dat de ghene
 die dat onrecht ghedaen heeft veel bet noot
 heeft van ontfarmenesse en van ghena
 dicheit **¶** Men soude de quaetdoenres
 ghetweghen stieren en leeden voer de Juste
 en voer de Rechters Niet by tramsteyen
 Niet by mede noch by hate Maer by mede
 liden ende ontfarmenesse Recht ghylycme
 leedt en ghetrecht de Zieke menschen
 worden meester medicy **¶** En dit soudeme
 doen om dat de Justen en de Rechters by
 recht en Justicie correxie of puntie doen
 souden ouer de mesdaet en de sonden die de
 mesdoenre ghedaen hadde **¶** Ende also ver
 druen **¶** En of waschen de Vuillheit dat
 sijn de sonden vanden mesdoenre **¶** En in
 deser manieren en waert gheen noot
 dat yemont advocate of voerspraken
 besichde om hem daer mede te beserzmen
 Maer waert so dat sijn die besighen volde
 dat moeste sijn Niet om hem seluen der
 mede te beserzmen Maer om hem der
 mede te accusseerne **¶** en openbaer te makene
 voer den Juste in manere van oetmoedich
 en om correxie of puntie sontfane
¶ Waert doch aldus **¶** Dat sijn die mercken
 consten die mesdaen hebben **¶** En ouer sijn

recht als dwer een gat te wesen dat een
kettel indens voer groote mesdaet seer groote
ducht es en groote boete En wel bekennen
widen haer suile en omutte mesdaden en
sonden En dat sy en een kettel ghedoothens
van corructien of souden doen en vernaghe
de suile en de omutte mesdaden en sonden
En also verruythen ducht eere en weer
dicheit En en souden de corructie of de pu
nne met houden noch setten torment
martelic of pnie synde Noch sy en soude
de bekeermers Noch de advocaten met achte
Maer sy souden hen met allen leden en
te sulley stellen inden wille en in de corrup
te of punne vande accusers vande justie
en vande rechtters Want daer hute soude
spruce of daer huut vloet en spruce dat
in vns mans herte en sy haet noch ont
stede en heeft noch ghebluen en sy want
goede menschen en haten menonde op dat
sy met al met allen fel vreef en woon
derlic quaet es **¶** Ende recht en vedene en
leert oec met noch en ghedoocht datme de
quade sal haten **¶** Want heur quaetheit es
hem siete gheinc dat quelmiche siete es de
schame En aldus gheinc de menschen die
schameinc hier sy met en behouuen dat
mensche haet Maer datmen medeliden en

medoeners Want sy houden haer ziele in tribulacien en sy verliese dwermen wel sul
dich es eic met andren omme te soerghene En hen te onder wesen heur ombekent
het die sy selue met en gheuorden

Want heur quaetheit es
Calyn sult hier verstaen dat
sonden en quaet doen siete es
der herten dat es der ziele
Gheinc dat quelmiche siete es
den mensche schame En daer
ome souden medeliden helte
en ontfarmenisse en de

ontfaerren op hem hebbe veel meer behouue
in die hert van herten sijn dat es die qua
et sijn dat mensche niet en harte noch en kar
uolghhe noch en versterke Maer dat mensche
waer scrude en heus ontfaerme

dat vermaen doet so sulc gh
wesen dat dat manieren van
widen sijn de eene es auentuer
lic of gheualle Dander es bider
ghewooste En de derde es na
tuere de auentuerlike coont
en mesual Want men die wyle
siet gheschied dat een mensche
verdrint onuerhoet of valt
doot of wart verslachten of
dies gheslaken Dander dander
ghewooste coont en der in d'ly
misse vanden planete en van
den sterren Want een mensche
mach wel op sulken tijt ghe
boren worden en onder sulc
tecken dat sine replexe sal
moete hebben bider waerht da
dit tecken nuy of meer na
tuere like hitte of waerheit
dan hem van node es en by dat
sal hi moeten sterue eer sine
natuerlike oude hem en coont
Ende dat sterue es nochtans
sunder eenich mesual van aue
tuere De natuerlike doot es
die coont int hemde van sijn
sich outheit als hi al den
vroocht es en wel out en out
en sinder eenighe natuerlike
heit van leuene al verlust en
al versleten e

Dit sijn die vierde beerssen vanden vierden bouc

Philosophie *Quid tantos muat epistare motus Et propria fati sollicitudine manu*

Won zinstu mensche so harte beroert
En in d'ny wesen so quacht gheuoert
Dat in de doot haels met den handen
Ne wil met haer met slaen den boert
Haer slaghen vallen al te loert
En en let op eere noch op franden
Haer peerden loope ontropelt ontsnoert
En en keeren met al seit men toert
Al dodende al in allen waeranden
Al haelt mensche met in romen al vanden
Leubben serpentes vuluen drake zomen
Baeren tuers met langhen tanden
Gheuen der doot sleuen in panden
Doch om vortzet hi alsoos pimen
Maer de mensche in allen landen
Doden elc andren en verbranden
Om d'nythen die mets waert en simen

Won zinstu mensche so
hien in dese beerssen be
grypt phie en gerbiet
den mensche elc den andere
te hatene De versterkene
en te verduene En hi salt
en aystre in haer setthe de
ghene niet doen Want elc
leerlyc es suldich de goede
menschen lief te hebben te
minnen en te eere ome
dat hi doet en hulduchden
sijn en de quade en sime met
haten Maer men salder ont
faermentesse op hebben end
medeliden en gode voer hen
giden Want heur quachten
en heur quachten coont hi
en ghebrat van verstante
En ome dat phie hier dander

Doen in elc andren te mete d'wmen
Of mensche en vol met bloedich malken
Met menschen bloede om gheene saken
Dijn handen want het en es gheen noot
Te oorlooghene noch te nemene wraken
Noch datmen remont de doof doet smaken
Hoe zere hy leeft in quaetheden groot
Maer wilhu alsoes in duenden wraken
Ende elcken doen an loon ghevalken
Die rusten mach op vedene bloot
Bemine de goede sonder slaken
Laet dijn ontfacermen den quade ghemake
Want al dinc ghevaert wel an de doof
Al heestet van menonde wederstoot

De

viijste prose vanden
vrieten bouc beghint d'

WITTE

*Hic ego video inquam
que sit vel felicitas vel
miseria proborum atqz
improborum &c*

No zien wel sijn ende worde ghebare
dat salicheit der goede en der duende
like menschen loon es van wredene En dat
onsalicheit es den loon der quade menschen
van heuren mesiden **Of** Maer ic sie oec dat
in dit leuen ter werelt de risanse dat es
de auentuerre vanden menschen den sommighe
toe stiert en doet hebben wredde en wredare

Ende eenighen onghenual en kiertuicheit/ Ende
 noch. Ziet en merke dat neyghen duechdelich
 mensche begheert ghebammen noch vermaecht
 noch arm noch bescaemt te sine noch ghebet
 te hebben. Maer elc goet man wil wel hebbe
 en begheert overulohke van ruyheden leve
 en Reuerencie. En oec begheert hy inueghent
 heit en vracht te bliuene in payse te wuene
 ne en in sinen staet. En gheacht te sine binne
 der stede daer hy woonachtich es. Maer dat
 en es niet min meenen. Dat sine begheerte
 van dien sprakende es huut. Driehet of
 gheerichheit of ouermoet of ydel glorie.
 Maer het es om sin duecht en om sin goede
 seden te vultzuchtene en om sine duecht te
 befighen inden ghemeeenen oorhoor ende ten
 meesten profite vanden volke. Want in dier
 maneren dat es in woelden te leuene. Mach
 elc goet man best en profitelik beleden en
 verueren sine duechdelike ghebentken van
 vultmaectheden. En beleden of doen beleden
 voloc ter salichheit en ter behuacene. Ende wort
 de wettelike formensen van pmen sin meer
 gheordnmeert en ghemact en behoort hier
 om de borghers van quaden leuene. Want
 monse wel sulonch was om volc van quade
 leuene te stellene en te hebben. Dan om de goede
 wel leuende en duechdelike menschen.

Woeles

*Cur heri uti verba hinc mit-
entur. Scelerum q. supplicia
bonos premant. premia vir-
tutu mali recipiant. Velle me-
ter admiror. &c.*

Doe coemt dit dan seden voort dat de dinge
al anders en verkeerft gaen want men
het ghemeeenlyc en dachtelyc dat de goede mensche
ghedoghen en sden moeten de quaetheit ende
alle arheit die de quade menschen hebben en
sden souden. Ende de quade menschen hebben en
verzuynen den loon van duentiden die de goede
menschen verdienen en hebben souden. Dit ver-
wondert my alte wonderlike. zere. Ende ic
begheere haterlyc dat du my does wesen ende
maerscont de redene van deser confuse ende
van deser bestraemtheit. Het en soude my ghee-
so srent wonder duntlyc waert also dat het
my dochte dat fortune dats auenture sonder
redelike ordonnance alom leerde goede en
bestierde. Maer het godlike gouerneersels
brinct my in een srent verwondren om dies
Wille dat hy somtits den goeden mensche dinst
ducht en behuaren toe laet comen. En den
quaden droughet wreethet en leystuicheit.
En somels in contrarie van van dien laet hy
den goeden dinc toe comen. En den quade dat
hy begheeren of. En ist oec also duntmen gheen
sake noch redene gheunden noch ghevoeghe
en van van deser. Wat ondersceedt saldo van

*Ende de quade menschen &c.
Gier secht. Woeres. Aho.
volghende het seggen van
dauid den prophete. Die alom
secht inden souer. Gie pecc
foris et habundantes in seculo
offinuerunt diuitias. Dat
es in onse tale de sondare en
de ouerulnende supple peccato
res. In de woerelt besitten de
tyruden.*

moghen sijn tusschen de godlike gheschehen en
de gheschehen der aentuerre of het en es
gheen wonder sprac sijn al dmet het eenighen
dat hier was aentuerlike dinghen ghescrien
confuselic en onordeneelic waameer sijn de
sake met en weten waer omē. Maer du die
wel weets dat de goede en de gheverstighhe
god de weereft en alle dme regiert. Hoe
wel dattu met en weets de sake en de waer
omē van sijn ordonnance Nochtans en sul
du met twiselen noch wanen alle dinghen
en sijn van gode kerckelic duerchdelic ende
vulmaectelic ghesempert te ghescrene

tecken verbestme haer onsen
ghesichte selden of spade Ende
Gavint sietmen weder En dat
es om dat het sijn loep heeft
haude by eenre doulle sterve die
men polus noemt dat de leed
sterve es daer de sijnheden
haer rone an neme want dese
sterve polus staet salte sonder
vergaen midts dat sijn staet al
so de astronomien seghen an
shende vander spille daer al
sijnmanet an omē draet En
hiden hende van dier spille
daer polus tende an staet so
draet een spikel dat es een
houp oer ontrent de spille
daer dit tecken Apstarus
dat sijn heeten vander doulle
op staet En by dat spikel
nach het op es oer een spikel
daer een deene tecken van sijn
sterven op staet en dat noemt
me Boocres En sijn heet
het sijn sterve En om dat
vanden nederste spikle dat
naest polus staet het meeste
deel sijn twisft boue der aerde
en het minste onder de aerde
so raamt dat dit tecken Apstarus
of septentrion spade onder gaet
en sijnke op es En hier of heb
ben vele lieden wonder en dat
es om dat sijn desake of de ma
niere met en weten Ende als
vulcassen en de verstaet hier
de maniere van het eclipsen
vander mane En sijn sulc wete

**Dit sijn de vyfste boeken van
den vierden boue
Philosophie**

Die de kene en in de waer
pudert Boocres van een
ken dat anden hemel staet
Der sijn van sijn sterve te
vader die principael en nota
del sijn het welke tecken in
het meeste deel vande iare
alraes siet Ende het es een
doulle tecken het eenmeede
en het ander middellaer min
drende En de poeten in houe
fulden heeten Oursē dat es
te seghene vander waerheit
En andre heeten Archinus
of Artopistopus Ende dit

Die de kene en weten met
En men sijnensterre so vele siet
dat by der leedsterve heeft sijn graet
Midts dat sijn loopen der by ghesiet
So dat het sittel henen siet
hant onsen oortien dit wel verstaet
En heues verbondren dies met en daet
Ende als vulcassen es de mane
coomt haer somels dme kerheit ane

dat de mane gheen licht van haer selue en heeft Maer moet haer licht hebben vander sonne
die na seghen vander philosophen meerder es dan den cloot vander aerde en de mane min
En het ghesiet somels dat dese drie lichamen de sone de mane en de aerde also in haer
vdenare gheraken dat de sone es in sijn nederste huus en de mane in haer hoogste En dan
es de aerde recht tusschen beide desen lichamen dat waert also datme eenē draet
vroete huus de middel vander sone cloot tot inden middel vander mane cloot in sijn sijnde moete
staen recht duer den middel vander eerden zonde sijn wel vorse stede houden En also
moet de stadulle vander aerde dremen en sijn recht tusschen de sone en de mane Ende
also moet sijn eclipsen ghedragen En sijn moet al sul raent sijn sal sijn eclipsen ghedragen en
als stalt dit siet dat de mane doncker es in clare wedre en al raent zo verdundert sijn
van dien En meene en seghen vele lieden dat het raent en ghesiet by tautzen van
oude quene En eeniche lieden doen dan berkeia slaen en cluncken en seghen vander
strooanen of dien ander tekenen duer sijn mactandze mede late weten van dize te dize
en van dize te huse

Dat in gheen claerheit huut en gheest
Deen doet den andren dan te verstante
Dat de mane pleecht te vergane
Dus tocht verbonden van desen heest
Dat onuerstandel mit weten leest
Of het dinct den volcke volmitte voesen
En spreker of in singhen in lesen
Maer sonder noot ist te hebben wonder
Van dat in hier meer sien noch van desen
Noch van dat in de zee sien hooghe gherefen
Noch dat de sonne ons der snee maect sonder
Noch van ander dinghe die ghesien hier onder
Niet en verbonden hen die die
Dat in den heere ghesiet in voren
Al dinc ghestelt es en die volc ray
Te pomte sulbrinthen al ghesien
Want mocht het weten niet ontvlien
Van godliken saken menighen may
Gheen wonder alsagheht hadde in dan

Dit. ix. de.

*Seste prose vanden
vierden bouc*

Boeck.

*Ita est mag. Sed nūc
muneris sit latensū re
zū aufas enoluere te
latas is & c*

Het es seker also sedit doe den du hebt
vrent en waer ghesent Maer om dat
huut in vlopēde sijn de ghisten ome te ont
decken de saken en de dinghen die verhole

en hemelic in voer onse verstaemisse en du
 die wel onthouden ons en ondecken en de
 redenen waer en oec wel ons verrecken
 en openbaren die de donckerheit en de swaer
 rheit onser verstaemissen ons verdonckert
 heeft. So bidde ic dy vriendelic dattu my
 dit al wel ondecken en bekijfen wils want
 dit mirakel en dese wonderlicheit onselv ver
 storbeert en beroert my met allen zeeve dies
 ic dy nu bidde dat du my dit wils verclare
 en openbaren. **¶** Die beghonst in een leffelken
 en zoetelic te lachen. En in sprac aldus
 segghende du wils my leeden ten dinghen
 daer thoorchste es van allen braghen want
 watmen daer hute ghepitte gheuroede de
 wisen of ghebalen van het en wordt men
 de ghenouch int hooren noch int verstaen
 en gheerighes menont hende want sulc
 es dese materie dat so wanneer men een
 wils gheheffent heeft en wel gheopebaert
 en verlaert datter daer dan verheuroort
 so menichfuldelike vele meulde abislen en
 braghen hute spraken dat in onfallic in
Ghelic den serpente datmen ydre hiet hiet
 den groyden verheuroort als hem hercules
 een of gheslegghen hadde. Ende menont
 en cans hende gheerighen noch te vullen
 vons worden. **¶** En in dat hy es so hystich
 so onsteken so verstandel en so dieerich in

*Ghelic den serpente. De
 staet hier een leffel vande ser
 pente vander woestine latue
 dat het welcke al de landen
 ontrent hem bedarf. En alst
 hercules verna so wilde hiet
 doden met den gheerde. Maer
 het hadde vne hoefde. En als
 hem hercules een of slouch so
 vrees hem verheuroort een ander
 weder wel te passe of vne of
 dieve so dat hiet met en onst
 verderue doe maecte hy onst*

den dan of woenste vanden serpente van stro van hise en van hout eene groote lech en in staet
 fier daer in al ontrent en also verbarnde hiet en bedarf. **¶** Ten in dat hy es **¶** En sulc
 weten dat het es een verhe dieerich inmen een mensche die eene sjarpe hittighe carstaneesse
 heeft sonder sanc bevaet de sake verhe en wel te verstant die hy hoort en begheert. En hier
 op jaghe de philozophe dat hy een dieerich inmen es dat es van goede sjarpe verstaemisse
 en de hoefte van natuerlike hite. En dat hy de ghene die hichtelic verstaet want ghelic
 als waer licht es. En haestelic vaet en cleeft an harde dinghe also verstaet de dieerighe inmen
 euse dat es de subtile mensche hichtelike de sjarpe en de seure dinghe. En dat es in contrarie
 vande seuren en frachtighe inmen. Dat hy de onderstandelike menschen die fadde en lant sam
 in van natueren. En in ghelic de eerde rouf es en heit van ontfanghe en van begheert

haestelic en sekerlic te verstaen als mensche
wesen mach **¶** Want in dese materie Machine
ondersoucken vander simple en alleemghe
ouerstemheit gods **¶** vander ordenancie der
sangen **¶** vanden haestighen en onuder siene
ghenallen **¶** vander bekentlicheit ende toe
gheschieden gods **¶** En vander vrucht der
menschen wille **¶** Dus moghestu sien en mer
ken wat laste en wat ghebrachten hier an
hanghen en cleuen **¶** Maer om dat het wate
en het verstaen van desen di es een groot deel
en helpe te dinre ghesondicheit **¶** Doe wel dat
den cleuen en den corten int ons wat ver
reemf en seet hant den wesch Moysmans
sullen den ons der toe verstarcken en hou
ghen wat daer of te voortsiene te seet siene
en te behouene **¶** Ende al ist oec also dat dy
de gherinde sanghen en de gheueerde dach
ten best ghenoughen du sulc no doch wat
siden en verbeden **¶** Ghinghen en ghedoughe
hoorende redene die ghekerent sin gheueent
ghenlochten en gheuoicht **¶** de welke redene
wi moeten properlic in oordene en tegle
stellen **¶** Doe sicut doet also dy gheueent **¶** doe
naem in an een ander of een men beghinsels
Gheueent men op een out fondament men of
ander woert maect om haer meeninghe en
haren wil te volbringhene **¶** Ende in sene
aldus hier na volghende **¶**

Philosophie

Omnia generatio reru
natis q̄ mortalia ma
furatum progressus
Et quidquid alio mouet
non causas &c

Alle troepende dinsthene
En sult weten dat phie
nier begint te spreken van
der ouersienheit gods ende
van destinee dat en rissanc
screken moeghen En bewijst
in wat de ouersienheit gods
es En daer in wat rissanc
es En daer sult ghi wete
om dat in hien sprac van
dinsthen die beoerlic sijn
dat sesse manere van be
zoerlicheden of verander
miche Te wete ne Oronfel
en leuenderffel Meerdinsthen
en Mindermithe En daer
es van siede in siede wisse
lmithe

Alle troepende dinsthen die by natuerē
theboorte of wasmithe en doortgan
helken ende sterflic sijn en beoerlic in een
gher manieren nemen en ontfanghen
heer wesen heer sake heer ordene ende
heer racht van eenen staet die seker es
vast en ghestadich sonder beoeren in de god
hicheit sijnde en bliuende En in die de
hoorste eenheit en simpelheit es heeft
dinerliche en menigherhande manere ghe
stelt en gheordmeert in al de dinsthen die
van hem comende sijn En waerneer dese dy
uerliche en menighen ande manieren wel
besten en beuereit sijn puurlic noch sijnde in
heer wesen in de godlike verstaenisse daer
heest dat wesen name ouersienheit En
waerneer in ghebrocht gheleed en gheopt
baert worden in de dinsthen die loerende
sijn en daermentse in siet ghesien van
heben de onde philosophen en de poeten
in latine ghenacemt en gheheeten fatum
En de walen destinee dat is in onse sake
versta cāne En de dinerlicheit of het
onderscedt van ouersienheit ende van

manse blynt en troecht hem lichtelc die heur
er beeder wejen wel besiet en duer mezt
Want ouerspennicht ist also ons vedene
van allen dinghen seest en onderbyst
also langhe als dat noch verholen gheslo
ten en hemelic es butu onsen kenessen
inden hoorsteyn prince van allen dinghen
dat es in de godlicheit die alle dinghen
ouerstet wel ordneert en disponeert
En manse ist dat de voerende dinghen
ordneert regelt wynt disponeert ende
voucht haer der ouerspennicht elc in syn
wejen en in syn proper stede Aldus hout
de ouerspennicht in haer beloken alle
dinghen hoe diuersal hoe menigherhede
hoe vele hoe onendeln of hoe onuersta
delc dat in syn Ende manse voert
en stiert wynt regelt dient en orde
neert elc dinc in sine berouelicheit elc
in syn wejen Elc in syn stede Elc in
sine voerne Ende elc in synen sekeren
en toe behoorenden tyt Verstentwoordich
ende voeromende So dat eer dese oorde
manre ontuonden ghesloten of ghesluit
voert in de tussche voerende dinghen en
in noch haer stede es houdende in de syn
ple en eenichlike verstaenisse gods zo
ist ouerspennicht En so vermeer dat

eenen andren tyt En merst hier en verstaet dat god en syn ghepene en sine voer
spennicht in drie woorden of drie namen in een toe behoorende der euenichhe substancie
gods Te weten god in dat hy es maker van allen dinghen ghepene in dat hy es
exemplar Want hy aldinc het in syn ghepene dat es in sine wysheit voerspenn
icht in dat hy gheseten heeft en ouerhen alle dinghe in syn ghepene eer hy die
maecte Want god weet en hy het hoe wat en waer elc dinc wejen sul en hem
den En aldus en es voerspennicht anders niet dan een onghesprekelc ghepene
gods En de dispositie dat es de stellinge of de ordeneeringhe van allen din
ghen En manse dat es ontuondinghe de openbaerlinge de bevoeringhe en
de hantinghe of steringhe van de godlike dispositie in doen sint werken
en in veruolch vanden tyt of in voeromende tiden e

Ende manse voert e elc in
sint werken dat daer hy set
elc in syn stede dat dat te
verstaen es de mensche op
de eerde de visschen in wa
ter de voglen in de lucht de
een gheuanssen waer de noene
dand nader meenen de een
ynke in syn konheit dander
in syn oude en also voert
van allen dinghen Elc in
syn voerne Want anders
es de voerne hande met alle
Anders hande ezel danders
van saven en also voert
En toe behoorende tyt Want
eeniche dinghen ghesien
op eenen tyt En andre op

166
Dat daer es eenichheit in die simpelheit doort
ontvonden ghesloten ghebedelt ghehuut en ghe
steten menich suldelic en in duersche tiden
en oec duersche in de tussche en toernde
dinghen so ist gansse niet te min hoe wel
dat dese twee dinghen ouersienheit en gace
duersche sin Nochtans of hant of comt
het een ganden andren want der gansen
oordene en teghe es comende en sprakende
huut der eenichheit en simple ouersienheit
Oghelic een werman die een werc maect
sal de dazme de manere en de oordenacie
van dien wercke ghesloten en ghemelic heeft
in sin herte en in sinen sin of gheordichte eer
hy dat beghint En dan in toeromende tijde
en ten duerschen stonden dat werc maect
vanden materien die huten hem sin Ende
also ontuont hy sijn en huut dat en maect
toernde dat simple en eenichheit ghesloten
en verholen was in hem Also houet de
simple ouersienheit gode in haer seluen
sekerlic en vast gheordineert en ghere
thelt elc dinc sonderlinghe dat in dispo
neert doet of doen sal Maer onder gansen
sijn sijn huutet en ontuouet en ghemelich
ten wercke in deel ende in menighe ma
nere en in duerschen ende sonderlinghen
tiden dat al in gode ouersien es

Philosophie

*Omne uti forma abus
 quibusdam prouidentie
 diuini spiritibus facta
 exereitur seu anima
 seu forma & c.*

*en omberoerlic van allen din
 ghen die sijn En Platon die
 noemt dat artifice of ma
 rcosimus*

Ne es dan te wetene & c.
*Om sulc weten dat moue
 tiden ouer de poeten ende onder
 de philosophen questie en twisfel
 was of god de werelt gouer
 neerde by hon seluyn alleene
 of by eenich ander dinc dat
 hem help. Eeniche sende by
 dede gouerneeren en godlike
 gheesten of ingelen Ander sone
 by dede by der zielen vander
 werelt Ander sende by dede
 met naturen doen of by der
 huutgan van het een of van
 het ander of by copieren of
 by thernulighen vanden elme
 ten En dit es de opine vande
 philosophen Andre sende bnde
 indoyne en de beroerlicheit
 vanden sterre Also sende de aso
 nomer Andre sende by den bo
 sen gheesten en diuels Maer
 by sulen senten en gheloue
 dat alle dinghen sijn ghemact
 en goersien by de godlike wis
 heit Dat es by sine ouersien
 cheit het welke es de simple
 en de eenighe redelike voorme*

Nes dan te wetene hoe of in wat ma
 nieren of by wien dat dese gansse te
 werette en ten dienste vander ouersienheit
 ghebrocht en gheleet worden het in by
 godlike gheesten haer daer toe dienende of
 by der zielen of sijn by den dienst van alle
 naturellicheiden of sijn by der beroerlicheit
 vanden starren of sijn by der virtut van
 den inghelen of sijn by diuersche wysheden
 van dieuelen of sijn by eenighen van al dese
 voer noemden dinghen in ghedeete of sijn
 by hem allen samen en ouersiep het es doch
 sekerlic openbaer en waerachtich dat de
 ouersienheit die eenich en simpel es ende
 omberoerlic de rechte voorme es en de sake
 van allen dinghen die ghesien die ghesiet
 sijn en oec ghesien sulen Maer gansse es
 de intellectie en de beroerlike vordene van al
 dat de simple ouersienheit heeft gheordneert
 en ghedisponneert En aldus moettmen by dese
 oec weten dat al dat onder de gansse es ende
 haer onderdanch Es oec der ouersienheit
 onderdanch Want de gansse es der ouersien
 heit selue onderdanch En oec eenighe dinghe

In die onder de overhemmet In en de ordone
 vander gansen te bouen gaen En dat In d' d' d' d'
 die gode so In In dat de bezoevlicheit vander
 gansen haer daer met en strect noch gheben
 ghen en nu Maer hute gaet en versterft
 eer In daer ghezaect **¶** Ghelinc datmen sien
 mach en mercken In een enigen daer veel
 welckme daer buten den andren lopen ende
 drayen alle omtrent en op een pointken of
 staepken datmen de middel of trentre heete
 mach daer In alle ome en op drayen Het
 welck dat daer buerft drayt dat es In
 eeste en drayt of loopt darst van Inen
 centre dato van In staepken alqu moech
 dat meest wech loopen en drayen en meest
 bezoevlicheit hebben In In besicheit En
 dat wat naerder den staepken es heest
 In wech te besighene In In drayen En
 dat ant staepken gheuoucht es en ghena
 kende dat ghelinc hem en voucht hem met
 den staet van In staepken In Inpelheden
 of demiden hem versellende der mede als
 In ombezoevlicheit **¶** Ende aldus In desen
 bewyse en redene So wie hem darst hout
 van gode wort meest bezoevt met der
 gansen En die hem met god en se gode waest
 voucht wort In bezoevt Ende die hem In
 gode hout es vrn van sulcke bezoevlicheit
 Ende so wie hem met allen der an voucht

Ghelinc datmen sien mach
 verstaet en merct dat In
 hier seet een harde seer proper
 en notabel exempel En dat es
 met dit centre ghelinc en de
 godicheit Want ghelinc dat
 het centre omverreder es
 en ombezoevt In de middel van
 den dinghe en welen die der
 ome en op drayen Richt also
 es de godicheit omverreder
 en ombezoevt onder die d' d' d'
 die sonder hemde In en ghe
 rouwenneert sonder gheval

Maer d'iet **verloft** **re**
verstaet **hier** **en** **meer**
Datmen **questie** **en** **argument**
maken **mach** **daer** **den** **finel** **an**
den **questie** **sekerlyc** **of** **ghewo**
me **sal** **syn** **en** **dat** **es** **of** **de**
zielen **sinde** **inde** **mensche** **conu**
quen **mach** **de** **ordenancie** **van**
der **ganselicheit** **daer** **toe** **dat**
men **segghe** **mach** **ja** **in** **Maer**
met **al** **met** **allen** **Maer** **heest**
int **Want** **also** **men** **leest** **in**
de **Dialoge** **van** **sinde** **geregore**
daer **hy** **spryft** **van** **sinde** **de**
redent **Was** **by** **godlike** **gh**
estelicheit **der** **heue** **buten**
der **ghemeene** **natuerre** **van**
der **weerdicheit** **dinghen**
dat **hy** **onder** **hem** **sach** **al** **de**
weerdich **en** **de** **was** **hy** **bonu**
gherlomen **in** **de** **zielen** **der** **or**
denancie **van** **gansse** **Maer**
wilke **om** **dat** **hy** **belomert** **was**
en **verleden** **met** **de** **sterflike**
gheesche **sterbaens** **So** **qua**
hy **weder** **thom** **selue** **en** **hy**
voort **hemende** **en** **ghenoe**
lende **dat** **hy** **noch** **in** **de** **wee**
rest **was** **en** **ghelinc** **ghenou**
den **sterflike** **mensche** **en**
aldus **by** **desen** **so** **blisset** **woel**
dat **hy** **gande** **maecte** **was** **hy**
gode **dat** **hy** **bonu** **clan** **der**
ordenancie **vander** **gansse** **en**
dat **hy** **rechtenuoort** **weder**
quam **tot** **hem** **selue** **by** **der**
staerichheit **sinde** **gheesche**

en heest gheene beoerlichheit alsoes of Maer
vriet verloft / en gaet bouen de beoerlichheit
vander gansse en van allen noofsakechheit
of hier omme machme dit Wel segghen dat
het es ghelinc het es van verhalinghe of
vertreckinghe van ledenen of van falen te
legghene by verstaemisse of dinghen die
groyende sijn dat te verstaen die wassende
en wanende sijn gheliken moeghen den dinghe
dat es stille en in een dat es god En ghelinc
men den sint gheliken mach by de euidicheit
En ghelinc het ome lopende wiel of compass
te ghelikene es by tpoontken of het staepken
daerf ome loopt Also mach de beoerlichheit
van gansse ghelinc sijn bider simple en ghe
stadiushe ouerhemichheit De welcke ouerhe
michheit gods den hemel doet beoerlich sijn en
ome gaen en oer de sterren En temper en
goucht de elementen te gader En gheest
hem dat deen den andren vermitsert en ver
andert in sine natuerre En dese selue ouer
hemichheit vermeut den loop van allen din
ghen die geyerezen de groyende en ghebarlic
sijn by jode het jonche vander ouden die noch
hans verstante sijn alsoes ghe dnerende
Dese ouerhemichheit besluut oer de gheberiche
de toe valle En de auefuere vande mensche by
foeuouthmicheit en besluutmicheit van sake die
met en moeghen ontboden noch ontslofe sijn

hier omme machme dit es
hier met en verstaet hier
redelike en zeer goede ghe
likeneesse Ense Ense
derste ghelekenesse of tie by
redelike sprake of by verha
ellinghe vertreckinghe of
betenninghe van datme ver
staet by arguermicheit Duer
ghelikenesse es alsoe me ghe
liken mach dinghen die by
ghebarthen wassende en wa
nende sijn geyens of by de
maker van allen dinghe Ten
derde alsoe me den sint ghelike
mach geyens of by de euidi
cheit Ten vierde alsoe me het
cirkel dat sijn de boue of de
ome lopers ghelike mach te
ghens of by het centre dat es
het poont daer in alle of rent
drayen of lope of Want also
als verstaemisse eerst eenich din
penst en ymaginert of ordi
neert en dan dat voort brint
en in weere stiel by redelike
sprake of by arguermicheit
of vertreckinghe en verha
linghe andre lieden Also yf
can de godlike ouerhemichheit
die alle de dinghen die gheest
en ghesien sullen in haer ghe
maect en gheordmeert sont
en heest Also langhe alst haer
ghelicht en alst haer pasten
sint dmit En die din woerde

en huise en selise in heur wesen en int weert En die vordinghe of die hutinghe of stellin
ghe hebbe den menschen ghenacmt als gansse of Ten andre ghelinc dat god de maker van
allen dinghen ghesiet es simplir dat es allene of mikel sinde dat es te verstaen sinder
voelenden en sonder foecome alsoe sinde in eene wesen of staet alle dinghe hem verffen
woordich sinde woordene en foecomende en aldinc dat wassende en wonnende es gheest
beghin in sijn wesen en en ghebruict al sijn wesen of sijn werke met in eene rechte wa
dichheit en het wederst en ander wort en groyt weder Also es de ouerhemichheit gods
sonder woordeden en sonder foecome Maer als gansse heest beghin en hende of Ten derden

ghelinc dat de euidicheit es den rechte woordinghen staet Van allen gaende romende en sinde dmitte En den sint de yf
poune vander es en de stellinghe en ordneringhe van dier bederlichheit woordene Also es de godlike ouerhemichheit
gheduerlic Alsoe sinde En de gansse verstaet en comt toe by adome en veruuyghende sint of Ten vierde ghelinc
dat van het Centre of het poont dielden en verstaeden de cirkelen Also dalen en verstaeden van de ouerhemichheit gods
de ganssen En temper en goucht re dat es te verstaen Maect dan en nacht en doet de mane vermeckelc fermaent
en de somme elementen en dalen eynpaers eene Doucht de ghoue dinghe by de lichte De heere met de rinde en de draoghe
met de natte e

Philosophie

Que in immobilis pro
uidencia proficiant exor
dis ipas quoque immobiles
esse necesse est &c

Ende want dan dese saken heur beghinsel
ende heuren oersproung hebben van de om
beroerlike ouerheerscheit gods. So ist oec wel
noessakele dat si oec ghestadich en omuerquic
lic sijn en aldus so sijn alle dinghen huimenede
wel ghestouuerneert en gheregeert van de
simpelheit en eenicheit die haer met en
treit noch voert van de godlike verstantesse
de welcke verstantesse huut gheeft de oor
dene en de rechte vanden saken die met en
moghen ghesluten sijn dese oordene en dese
rechte bedomt en breedelt alle kerende din
ghen in sine propre omberoerlicheit en ghe
stadicheit. **¶** Want anders souden si alle
auentuerlic en bi gheualle wonderlic ghe
sien recht als suclende en sonder eenighe
rechte of redene. **¶** Ende bi desen so comet
om dat ghy menschen met en ont ghesien
noch bekomen dese godlike ordenancie dat
hu de auentuerre ende de gheualen die ter
woerelt onder hu ghesien. Sul surskelinghe
sul confusen en sonder manere sijn. Hoe wel
dat si nochtans seker en proper manere
hebben op dat men die maneren verstaen can
en boughen en disponeren wil in rechte

Want anders souden si &c
dat es te verstante dat si ghe
sien souden sonder redene en
sonder besceet op dat si ghe
sieden en het soude oec wese
sonder eenich gouuernement
of regiersels &c

dat es ten goede en ten besten Want met
 en wort ter werelt ghedaen ter quider daer
 omme dat met selfs dat de quade doer Want
 het es hier bet op wel gheprouft dat sy
 goet en drecht soncken en verheere Maer
 quade dolinghe verdrantse ende onthentse
 vanden goede En den Welken al dat van
 gode roont harde Wel my moet gheordinet
 en verstaen sijn in quade hoe of van waer
 dat sijn doen en sijn werroont of keert

Philosophie

*Que vero minus potest
 illa iniquior esse confusio
 q̄ ut hominis tunc aduersa
 in prospera &c*

Hier toe muerstse seghen aldus ende
 vraghen dat mach onthoordneerder
 en confuseliker dinc sijn dan dat den goeden
 sommels weder spoet ghesiet ende sommels
 goet spoet En al dies gheliken den quade oer
 of hier op mach ic weder seghen en vra
 ghen aldus Of de menschen so clare ende so
 scarpe verstaemse hebben in en moghen
 wel missen in haet vommessen wel en verhe
 re te wisene Welc de goede menschen sijn
 en welc de quade of boertbaer in dit sijn de
 oppmen en de goedmiken vanden vommessers
 seer muerstch en menig herhande Want ee
 mithe sijn die somighe menschen boer goet
 en gherechtich houden en vommessen Maer

hier toe muerstse seghen d
 nu wort an wil pine seghen
 en seghen waer omme dat
 god ghedoont dat den goede
 dincen quiet toe roont en
 weder stoet met onspoede
 En den quade het tyn
 goet en goet spoet

andere honden die ouer quaet en onduetdelic
 Maer laet ons segghen en accorderen dat
 eenich mensche es die de goede wel kenne en
 en oec de quade. Goudt hy dan nochmans
 daer toe wel kenne comen de condicnen en
 de manieren van heuren herten dat es van
 heuren ghedochten en medemghe binne. Die
 so die wils verandze achtervolghende de na
 tuerlijche vanden complexien steruams
 of want gheinc ist vanden herten alst is
 vanden lichame den welcken hy heu ghe
 sondicheden behouft den eenen zoete dmithe
 en den andren suere. Want also doet de
 meester medicijn den eenen sterke gheest hy
 zoete medinne en lichte dmithe en den an
 dren suere en harde dmithe. En dit dinct
 den menighe wonder en vrende die met
 en weten noch en kenne de complexien van
 den heden. Maer den medicinen die de manie
 ren en de ghetempertheit vande herten
 kenne en ist gheen verbonzen. Wat mach
 der herten of ghedochten salicheit of ghe
 sondicheit anders sijn dan eerbaer en duet
 delic leuen. En herte dan sonde en quaet
 leuen. Ende wie es hy anders die de wa
 rheit es en de behouder vander ghesond
 heit en de verdriner vander herte. Dan god
 die de hooghste gouernerer es en de me
 dicijn van allen herten ghedochten ende

met meer weten dan wel noot
 hy en te maken. Ist dat die
 beghertheit oueruloyt daer
 hant sal gheuericht worden
 en quade ghepenen en ont
 delike begherte waer of
 dat ghescreuen staet. En
 beghere met de dmithe van
 men ghebueren. En ist so
 dat de gramscap oueruloyt
 daer of sal groten verhoet
 heit sulken verhoet miche
 en seelomghe en daer toe
 eent. Daer of dat ghescre
 uen staet. Weest arm om
 alle sinden. Ende wilt niet
 mesoen.

Want gheinc ist vande
ghen sult weten dat also
 smenschen lichame heeft drie
 complexien. De wetene
 Sanghem. Colort. Humi
 tyt en melancolij. En wa
 neer dat eenich vanden drie
 meer oueruloyt dan haer
 verht es so moet den licha
 me groote corruptie ghem
 ken en toe comen. Al die ghe
 lken heeft de ziele vande me
 sijn die manere van vanden
 en recht of complexien. Die
 te wetene. Redelicheit. Grosse
 pe. En beghertheit. Vande
 welcken condicnen ist so dat
 eenighe oueruloyt boue mite
 of vedene. Groote corruptie
 van herten en van seden gont
 daer of want oueruloyt der
 redelicheit. So dinct den
 mensche dat hy de alderhoeghe
 en de bespedigste es en also
 wort hy houerdich en ver
 want. Ende een besomper
 waer of dat ghescreuen staet

ghepenfen of want van daer hy sit siende
 hant sine hooghe en wederde ouerhemichot
 duer den smetthel sinne wysheit niet hy
 weet en kent hy wat elcken noot sakehe
 es En al dat hem goet dinct mitte ende
 orboorlic om elcken dat doet hy en sul
 bruyt Ende dat es dat some mirakel dat
 gheordneert es voer elcken gheheeten
 spanse dat de wetende en de verstaende
 hichtich verstaen en gheuroeden Daer hem
 de onbetende ende slachte omuerstandele
 menschen seer of verbondren en vredeh
 of versneden

Philosophie Nam of pauca que rano
 vales humana de diuina
 profunditate p[ro]funda
 u & c

Want si dy no een luttel ghezoeert ghe
 noopt ende ghetoocht hebbe En dat
 also dazre Als menschen vedene wel ghe
 noelen can en verstaen vander diepte
 van gods ouerhemichot So sulc du noch
 weten dat dy dinc is t[er]echt dat dy dinct
 alderwist en alder bestuaerdichst sijn dat
 dat al anders es voer de ouerhemichot van
 den ghenen die alle dinghen volcomelic weet
 of op welcke lucien onse dienlic sende
 dat alle de saken en alle de dinghen die
 verbonnende sijn v[er]tozieu en sonder

hadere of puren of also mensche
 doe noemde en alle andre verger
 es dieze qualite gheregert
 hadden en te groeten quesse va
 den ghemeene volcke So der
 toren si en vanden hebben ene
 keyser om daer of gheregert
 te sijn En aldus beuore sijn
 en name eerst waerf ene keyser
 ouer huer hooft diene niet dom
 p[er] En die was also te verstaen
 hant affricken en ten seluen
 tiden alle sijn desen p[er] keyser
 maecte So was julius cesar
 oer een capiteyn dat es een
 hooft ma en een beleide van
 volcke van romme de volcke
 julius hant gzecken was En
 sach doe ten tiden met vele
 volc van romme en hi haer lofde
 in wan en ghereecht al dese
 nederlande als wanculic be
 faengen inchelant Almaeren
 gemaenten vrieslant den
 mercken en al dese neder lan
 den an dese side van de p[er]tliche
 berghen En droeft die ter on
 der danichet van romme Ende
 binnen desen tiden vernā hy
 en verhoorde dat de romme
 desen pompe ghereoren en
 ghenomen hadden ouer hant
 keyser dit wetende julius hy
 wort gram op de rommiche hant
 want hem was belofte dat
 hi keyser wesen soude op dat
 hi dese nederlande bedwinne
 en veruighen soude Die
 brac hi op en hi vrac te romme

waert met al den volcke dat hi hadde en dat hi afuighen soude want hi bemoeide hem van
 wijt en wederstant van pompe En als hi in romen quam doe begherde hi te hellene
 dat hem belofte was dat was datmen hem keyser make soude Maer pompe die volde
 dat wederstaen Met vele vanden rommen die met hem toe waren vnde dat hi int best
 was en waren oer vele notable int gheselschap Onder de volcke een notabel goet romen
 was diene niet Cathoen En midts dese v[er]dachticheit so quam so dazre dat pompe
 met sijn medeleghere en julius met sijn volcke en medeleghere sijn hadde hant
 elc andre En dien sijn vergaen also dat pompe sonder vlees en verbonne en oer
 dreue En doe wort julius keyser ghebelont en hi bleef sijn seuen lanc Ende aldus had
 de julius de victorie dat lucien sende dat dat romen moet hi der hulpe van gode al
 soet oer doet sijn volcke Soes sijn vermaent inde t[er]t te verstaen dat alle dinghen
 die victorieu sijn romen van gode En alle dinghen die sonder vallen die romen anders
 En dat was dat lucien sende een philosophie also de t[er]t dat hant gheest

op welcke lucien onse dienlic
 sende dat hi sulc hoere en wel
 verstaen dat ten tiden als de
 romme verlaten hadden de ro
 mmighen en de v[er]maeren en

doende sijn ghedaen met gode en ghenougke
 hem Maer de saken en de dinghen die ver-
 kormen worden en sonder ghedaen sijn met
 rathoene en ghenougthen hem. In den welc-
 ken du muerhs verstaen dat al dat du sijn
 ghespen teghens en contrarie tghemeene
 segghen of goetdinken vanden volcke en
 teghens de ghemeene hoope op vanden van
 elcken dat dat mochtens hout sijn verste
 tegle en oordenancie also dat gheordmeert
 es in de ouersienheit gods hoe wel dat dat
 dmen goetdinkene ende dmyre meeninghen
 en dmen oppmoenen contrarie es en jeghes
 staende aldus dinken sijn dy confuselic
 sonder oordene sonder tegle en sonder redene
 ghespen of want merct en versta aldus dat
 yemont so wel en so manerlic ghesedf en
 ghemamert sijn en van goeden condic en val
 na thomessien van gode ende na de gheme-
 ne spraken van goeden menschen en oer van
 andren Maer sijn es so weet en so rans
 van heften en van moede dat waert also
 hem wederstoof en bereghentheit toe quame
 sijn soude mach sijn hichtelic sijn goet keuen
 arstverlaten en begheuen om dat het hem
 met ghehoulpen noch besaermf en hadde
 van mesualle en wederstoof of Ende daer
omme sal god dien mensche sparen en waerde
dat hem gheene bereghentheit toe en come

Ende daer ome sal god ziele
 salt wesen datmen heeft inden
 bouc van sinte iulien leuene
 dat als men hem sleepde lae
 den en twar vanden toornen
 ten En men hem inden kerker

van ene siemant dede so was daer mede een sone van dien siemant de welcke siden inghe-
 uene vande heribusen gheest ghemende wort in sijn ynn En dese ioncherna volghde
 sinte iulien den heiligen martelare so vele dat hi mede inden kerker gheleit was En
 sinnen der tyt dat hi daer lach so bekeerde hi sijn draulde moeder des tyrants wijf dat
 hi oec in sijn ghelooft en als de tyrant dat vernam so wort hi so gram dat hi sinnen sone dede doden En hi beual
 datmen sijn wijf de moeder vanden ionchelen hoer hem bringhen soude om die oer te doen martelissen en doeden Maer
 de dienaers dese nemen wilden en leeden waenden worden tyrant saren man verlore de macht van heuenen arme
 en van heue hands so dat sijn met gheden en mochten want god die de draulde behouden wilde wijf wel dat sijn
 de formentē met en soude hebben mochten liden en oer tghelouue wedersticht hebben Maer doe sijn wijf datmen se van
 gheh wilde doe sijn op hare knien En sijn sprac te gode waert haer ghebede Ende sinnen det tyt ouerleedt
 sijn en versnedt en hoer met gode

in oec in sijn ghelooft en als de tyrant dat vernam so wort hi so gram dat hi sinnen sone dede doden En hi beual
 datmen sijn wijf de moeder vanden ionchelen hoer hem bringhen soude om die oer te doen martelissen en doeden Maer
 de dienaers dese nemen wilden en leeden waenden worden tyrant saren man verlore de macht van heuenen arme
 en van heue hands so dat sijn met gheden en mochten want god die de draulde behouden wilde wijf wel dat sijn
 de formentē met en soude hebben mochten liden en oer tghelouue wedersticht hebben Maer doe sijn wijf datmen se van
 gheh wilde doe sijn op hare knien En sijn sprac te gode waert haer ghebede Ende sinnen det tyt ouerleedt
 sijn en versnedt en hoer met gode

Ende ander mach oer sin **Na**
met selvs herte **En** **dat**
eenighe menschen sin so recht
naerdich en so heilich en so wel
Orient met gode dat heur
yherrechtichheit en heur heilichheit
hem waecht en bescremt van
alle cranchheit en van allen
siecten **Exempel** Neemt an
Moyses dien god noyt en wil
de laten quellen van eenighe
siecten **Ende oer sietme** Van
sinthe Jan euangeliste dat die
ghinc herathen leuende in sin
strak en om sin ducht en heilich
leue sonder eenighe weewisen
van siecten gaf hi gode daer
sine ziele ouer **Coort** **peint** **oer**
dat eenighe sin Die meer such
ten leuen en ontsien te lidene
weederstoof dan hi wel mochte
of sculdich sin te doene **En** die
sente god alsulcken weederstoof
en sulc lidene als hem te vulle
toebehouet om dat hi hem vree
en stave ghenouch soude kene
en ghenoecken in gheent dat
hi te woore ontsaet **Andre**
sin oer die meer dan noot es
hi **Verbaentheit** hem verheffe
en verpulden en veronbaer
den tijdeent dat hi nachtranc
met gheiden noch **Gullum**
gisen en comen **Exempel** **hinc**

noch en ouerloope **Ende** **abus** en wil god den
ghenen met toe senden dat hi met gheiden
noch verdraghen en en noch daer hi met
nutte toe en es **of** **ken** **ander** **mach** **oer** **sin**
vul duerden heilich mensche en vrent gods
So dat gode dincken soude dat het mesdach
ware **Want** also dat hem eenighe jagen
spoet toe quame **Na** **met** **selvs** **herte** **Inde**
lechame **En** daer ome en laet hem god ghee
mesual an comen **Want** de ghene die hoo
gher es en meerder dan hi ben dat es god
Die heest ghesproken dat de menschen hebbe
hi smicheden en hi wensheden heuren lechame
also ghestelt en ghenoucht in de ducht en
an heilichheit leuen **Dat** bereghentheit noch
weederstoof op hem met ghebuume en ran
noch hem mesdoy **En** hi die doorde som
mels de goede ghestelt en gheoordmeert
in hooghe gouernement **Omme** de quaet
heit **Sanden** quaden te verdubbene en te
versackene die te seere en te vele groyen
of **emgthen** **deelt** **god** **hichelich** **en** **sent** **toe**
van elc wat **Na** de condien van heuren
herten **of** **Ende** **eenighe** **noopt** **hi** **somels**
om dat hi hem met verheffen en souden
noch verbanen op heuren woerspoet noch
op de gheduerichheit **Sanden** woerspoet
of **Ende** **andre** **sent** **hi** **toe** **tribulatie** **ende**
verdriet **om** dat heur duerdich leuen

Neemt an **sinthe** **pieter** Die tot
sin opm soede **Ende** al quament
oer also dat hi met dy seuen
moeste **of** **dms** **woerhene** **noch**
sant en soude hi dms met laet
enen **En** al sulke menschen
sendt god somels weder stoof
om dies dat hi hem ontsien van
tehaent dat hi met wel ghe
iden en comen **Ende** om dat hi
bekeme souden de cranchheit
de broschheit en de onnuetheit
heit van de menscheleke ma
suere **Wanneer** hi es sonder
ganc god **En** also gheest
god den veruacden van heu
ven onnuetigheden **en** de
verbaenden van heure brosch
heden **waerachtighe** **kemest**
en **exempel** **e**

Ende heur goede sedy gheronfrmaert en
 verskerf souden sijn met de gheboenlike
 panente en ghedochsamheit in sine prou
 uinghe **¶** Andre sijn so bloot en so veruact
 te angane dat sijn nachstans Wel souden mo
 ghen doen en valbringhen **¶** Ander neme
 an en besaey te doene meer dan sijn Wel ver
 moghen **¶** En al desen sent god tribulacie
 toe om dat sijn hem souden bekeeren te gode
 waert en oer hem seluen kernen **¶** Enighe
 sijn oer die ghorienen en eerwaerdighe name
 en ghedimkenesse ter werelt gherocht
 hebben met martirlike doot te steruene
¶ Enighe hebben exempel ghegheuen met
 formeney te lidene sonder veruommen te
 sine **¶** En om te troghene dat ducht met
 en mach sijn veruommen dan quaethet

Philosophie

*Que q' vete atq; dis
 posite et ex eorum
 honora quibus ante
 vident: &c*

Ende van al desen en derfmen met vbi
 selen sijn en ghesien gheordmeerdicht
 versterlic en wel ghedisponeert ghesin dat
 dat wel blint ende openbaer wort by den
 gade dat den menigghen ghesiet dien men
 piet toe comen **¶** Ende by desen selue redene
 en saken coont den quaden sommels waer
 sproet ende sommels weder scoot **¶** Aldus

dan en darf niemant wonder hebben noch
 wanen elken en roomt toe dat hem by verlyte
 toe behoort. Want het liden dat eenighen
 toe roomt doet anders daer hebben en ducht
 en doctse keeren van quaet doene. Of het
 warrigheit de ghene niet liden en ghedoghe
 moeten. En dat es de betringhe en de boete
 van heuren misdaden. Ende den voerspoet
 en de blyscap die eenighe toe roomt gheeft
 den goeden menschen groote keeringhe ende
 groot betons wel te verstante en wel te wysen
 dat den voerspoet der werelt es. En dat
 want sy wel sien dat sy oec inwoners den
 quade menschen wel ghebeurt. Ende
ghelouue oec dat dese dispensacie dese
 deelinge en ordinarie van al desen om
 ghen es gods wer. Want eenighe hebben
 so vette en so weeldighe natuere dat so
 wanneer sy gheuev hebben van synliken
 goede sy gheuen hem seluen ouer in allen
 quaetheden om den voerspoet te beten de
 ewighene. Dito verleent hem god syn
 goet. Om dat sy die seste en die archeit
 scrubben souden en bestruen. En ander
 mach sy die hem gheuoelt bekemert ende
 belast met sonden en merck wel dat sy voer
 spoet heeft in syn sondich leue. Dies gheuev
 sy dreeft en daer duchtende dat sy dien
 verheesen mach ouermids syn sondich leue

Ende ghelouue *in* **ghelouue**
 sijn **ghelouue** dat **ghelouue**
 van saken den heden inde hanc
 trillike tribulacie brynt. De
 eene sake es om dat sy meer
 en groter maken de verdere
 vande goeden mensche om heur
 goede pangen en ghedochsam
 chert. **Gheuev** dat job en soke
 gheuev. Dunder om te behou
 den en wel te waackene de
 gracie van heuren verweyde
 duerden. **Gheuev** dat ghescreu
 staet van sinte Dauidels die
 om dat sy hem selue niet
 hebben noch der wanen en souden
 in ydel ghere liden. Welke ende
 ghedouwen de temptacie van
 den vleesch de yerde om dat
 men de sonden bekemert souden
 en de werre gheuevden
Gheuev dat maria antoni

suster ghescrede die ghepument was met lasersrepe de vierde om dat daer mede gheuev
 haert soude sy en iont ghemact de glorie gods. **Gheuev** dat van de ghene was daer de
 euangelie of trocht als vande man olem gheuev den welken ihs xps sion gheuev
 gaf. Ende vanden doden begrane lazarus. Die ihs xps verweert de vyfste sake es
 om te woerden en te verhaegene de pnt vander eulgher verdonneste vande quade
 menschen. **Gheuev** dat het was met antihonus en met herodes die in dese werelt
 gonsen te hebben en te liden heur helle. En oec al dies ghescrede den quade
 vreden. **Verone** en meer andre.

Dan bepemt hy hem en gaet hem beteven
 siddende en latende dat sondelic leuen
Andre sijn die sommels in sonden vallen
 merdts dat sy dat verdienen inden boerspact
 en in heur werke **E**emighe sijn dien muet
 gheentheit es gheestheuen te puerere omme
 de goede te prouuene en omme de quaden te
 tormentere **W**ant ghehoert dat tusschen de
 goede menschen en de quade gheen accord ende
 ouereendraghen ghedueren en ran **A**lso ende
 aldies ghehiken en es gheen accord noch oue
 endraghen tusschen de quade onderlinghe **E**n
 dat en es gheen vrendicheit noch wonder
Widts dat sy in hem seluen niet en hebben
 eemighe besceedicheit noch redelicheit **M**aer
 allen disoordt tont en ghehoert **W**ant diction
 es doen sy dinghen dre hem heur herte diont
 droucht en doet te latene **S**uut den werke
 de hooghhe ouersienicheit god diont diont
 en laet bliken een soone mirakel **E**nde dat es
 dat de quade menschen maken goede mensche
 dan quade **E**nde gheualt als eemighe quade
 sien dat sy van hem de quader sijn dan sy al
 altoes temptare en quellighe hoen moeten
 en veel dorperheden dan worden die quade de
 quaetste hatende **E**n bekeere hem in he selue
 te formeere in contrarie der quaetheit **D**at
 es dat sy hem dionten fer diont en diont te
 doene **E**nde om onghelie te sine den ghenen
 die sy haten **A**lleene ist in gods muetgheentheit

te wetene wat elken goet es en quaet want
als men duerht duerdeln ghebriugt dan
daer hi tyoede hant den quaden

Philozophus *Ordo enim quidam iura
completur et ad assig
nata ordinis ratione de
ressenti e e e*

En ordene es dan die generael es dat
es int ghemede Onder welcke ordene

alle dinge behooren en begrepen sijn So
dat wanneer eenich dinc sine sonderlanghe
en sine speciale ordene begheeft en laet En
dat het sijn dat het ontvrecht en ont
vordent es So ghyt dat valt en wordt ghe
uoucht in een ander ordene So dat gheen
dinc ontvrecht noch onghedoneert en
mach sijn int somvike van der overhem
heit gods want den welken een griet sende
God heeft hantnemende part ghesichte die
aldinc maect en ordoneert En die al de
weereft wel voersiet en disponeert En een
es oer in de menselike moghentheit niet
te begrepen noch te verstante noch oer te
wetene wat de instrumenten en de wylste
den gods ghebuerken conen of moghen
doen Noch het en es oer in gheenen salen te
versegghene noch te verterkene En hier
mede moet dit aldus vultstandich en ghe
nouch sijn ome te wetene en te studerne

oe te verstante de gansche
voont het dinc also dat hi
de natuerlike ordenancie beghint
en dat es wanneer hi eenich
dinghen meer minnen dan god
onsen maker En oer wanneer
hi onse ghelike dat es de mensche
vermaden En oer wanneer
hi ons stelle ter onderdanicheit
vande tydeliken dinghen Maer
de voersienighe ordenancie en
mach memont ontgaen noch
ontken want gheen dinc en
ghesiet god en heuet al oer
sien En in dit machme wel
verstant dat hem memont
ontstellen ontvouthe en mach
noch ontgaen hoe groen hoe
stare hoe lens of hoe wel ghe
leerd of ghesiedt dat hi en
daer ordenancie die voersie
he ghevoent es want god
selue die ordmanne also ver
sien heeft en gheordneert
en dat es dat hi gansche
menne hi een exempel
Exempel Machme op dat
nemen in iacops kindren den
patriarke diene oer iacob
noemde want der kindren
ware adalike Maer die mensche
menighe sateden sinnen
den ioseph om dat hi sende dat
hem ghedroomt was dat hi
heere van hem allen noch sijn
soudt En daer ome verrecht
in ioseph vrende woelieden
die van haren gheslachte niet

Eene ordene es dan die
sich pleet dat neeghen sijn
wilt en es noch en ghesact
noch ghesien en sal onder de
overhemheit gods hoe won
derlic of hoe vromdelic dat
dat toe quam of comt of o
me mach het en staet in de
overhemheit gods ghevoent
neert Ende hier ome sult
ghin weten dat elcke manne
ven sin ordenancien sijn de
eene es natuerlic En de ander
woersienic de natuerlike es die
die bouen ons es en boue om
begrepe en verstante en dat es
god onse maker Dien hi meer
minnen soude dan ons selue En
al dat ghelike ons es als de
menschen dat soude En minne
ghelike ons seluen En al dat be
ueden ons es dat es het tydelike
goet dat soude hi vermaden
en verstellen die voersienlike
ordenancie es tydelike ordene
vrijghe van allen dinghen dat

en waren want hi van hem niet verbeert en wilde sijn En also sieden hi en befaenen de na
tuerlike ordenancie Maer int hant hemde moesten hi weder comen en beere ter natuer
like ordenancie Die god voersien hadde want het worde eenen hanghermighen tijt dat hi
heeren diere tijt Die moesten hi hi bedranghe vande hangher senden en trecken int
lant daer hi vrende ware en daer ioseph vrende en het verment vande romm
om vrent en om troost en dat verpoucken onder en in ioseph hare brader en oer hem
knelen en hem eeren als huer hoest en huer eere Om onderstant troost en hulpe van
hem te hebben hews ghebreve En al dies gheliken moesten doen al talt hi hant
lande daer hi in vonden En also was ioseph heere van hem elken veraren en ghe
maect en vultvoren tygeent dat ioseph ghedroomt hadde e

173

¶ Dat god die alle menschelike creatueren
gheoordeneert en ghemaeft heeft En al
dint oer ten besten gheuonicht en ghe-
dijponneert So dat waer in hem stelt
te ouerhene al dat in ghemaeft heeft in
de ghehikeneffe van sin selfe soonheit
dan gemaecht in en versteert alle arheit
en alle goosheit van sine ghemente en dat
in der oordenante en dienst die gansse
van hem heeft Ende ghuut desen comt dat
so die besien wil en wel ouermercken
de oordenanten van de ouerhemheit
gods En en sal niet comen ghemide noch
ghetuyghen dat eenich quaet inde beezelt
ghesiet Hoe wel dat het sijnnt dat die
nochtans vele ghenalt en menichfuldich
En hier mede hende als nu van desen wat
te mercke dat du sijn verlast vander swa-
erheit van deser questien en deser bra-
ghen En oer moede van dat de redene so
lant es hopende oer en beridende wat
soeticheden van dichte ende van samthe
¶ **B**erneme en verhale nu dan dinen adem
kuste ende verstarpe wat die verstan-
nessen Op dat du te bromer en te stave-
ker muethe vermaect sin int nauol
ghende te ontfanghene ende te verstanen

De linc de

Philosophie

De linc de
Eerste boeck van den
Overden bouc

Si vis esse pura tonari
ne pura solere verue
mente Aspice sum
culmina celi

In dese Overden boeck
dat alle dinghen van en ghe
verstele gheordneert sijn
van gode en dat by exemple
vanden hemel en vande 24
mente en vanden starre by
goeden bescrede

Als du slaecht ouermeyken
De rechte gods en sine macht
Niet en op den hemel bouen de wercken
Doe dat hy vast hout en wel waert
Enen ouden pars dach en nacht
Vander somen de heete oercken
Laten de mane in rouden ghesicht
Noch seuenstarre wil so met wercken
Noch sijnen loop so met verstercken
Dat het ten valle mach sijn ghesicht
Der heere waert mach op den wercken perden
En oec so sietmen vrisken gaen
Al vander starren haren ouden stan
Vanneer de sonne haet sijnen haet staen
Des auonts gaet sijn na heur belant
De auont starre die met es ranc
Sietmen na sonne sijn stan an daen
En tuden en tuden es sijn op de ban
Smoozighens over sonne sijn of also saen
Om lichten also sijn opt heest ghedaen
Dan wemte de wachter in sijnen sam
De moezghen starre hoor sijn vermaen

Noch seuenstarre
verstaet daer sijn dat secht
dat sijn dat secht om dat de
ghene die int occident vanc
dat es onder het ondergic
vander sonne dat int noort
Weste es ten worden waert
Dint dat het seuenstarre
of de woensdaghen salt int
zee vander het firmament
also keert dat sijn met mer
en sijn want de zee es tij
sijn heur lande dier sijn
in wonen En dien seckene
datmen woensdaghen of se
nen starre noemt

Aldus en in deser manieren
 Hout loop de hemel bider gods minne
 Alsoe na teghe Wel sin bestieren
 Ghestadich sonder dicken of dunnen
 Oorloghe en heeft buten noch binnen
 De hemel noch in heur tegieren
 De vier elementen gheen saede beghinne
 Maer tsamen in hem al doucht verpene
 Het natte sietmen het drooghe verpene
 En elc in tnt sin macht ghebinne
 Nemont Wil andren sin cracht ontshene
Het vier treet hoecste want het es lucht
 De eerde es nederst want in es swaer
 De lucht het water in euen ghedicht
 Gheminghet al omme hier en daer
 De bloemkens groeyen soen int voer jaer
 De somer droecht dat was was ghesticht
 De herfst brint vruchten sorts daer naer
 De winter van bladren de barmen licht
 Gods minne dit doende gheen tnt en secht
 Aldinc hout en haer Wel en waer
 Teghe ist licht of heuet ghebricht
Aldus es in hem seer Wel bestelt
 Al dat ter woerelt leuen in heeft
 En drabils in mensich dinc anders verjelt
 Want in dies dinc leuens hende gheest
 In die dit doet selue alsoe leeft

Trect hy syn halter e
dit veert sult ghi merken
en weten dat de halter of de
tueghel vande breidel of de
breidel selue met allen hier
te verstaen es in dit mikel
woort halter En dat dat den
paerde te ekeet dinsten dinst
ten dienste en te wille van
den mensche Want somel
trect of leedt de mensche
het paert met den tueghel
daert met en waende gien
En somel wederhoutment
der mede van daert gaet te
gheerte heeft te gane of te
sine En also en eene name
re van ghelikenesse machne
sichte dat god syn halter of
of syn breidel trect daer hy
den mensche mede ghebrencht
heeft Want hy die wille vol
dins doet ghesien dat ghes
ene menschen wille es Ende
die wille vol dinsten die de
mensche beghert doet hy
missen en faelgieren e

Al ouerhende berch see ende velt
doende dat aldinc woer hem beeft
In synen troon sittende onghewelt
Trect hy syn halter en doet dat helt
In hem daer stouens hende an cleest
Bestierende dat daert met en smelt
Ons oorspronc es hy en fonteyne
Ons beghinsel ende ons hende
Hy es ons rechter gherechtich keme
Stellende aldinc als de bekende
In Verste vordene oer hoement wende
Facteric emers graot en rēme
Dat wil ghesdueren om sbeerele glende
Waner yet hende neemt biden plene
Dat doet hy als prince van al ghememe
Tot hem keeren trectende syn bende
Dat es syn halter souereine
Deze keeneert als prince als heere
Kegierende al na synen wille
In synen kint dit verstaen keere
Aldinc bruyt hende daer hy sit stille
Want quaemt met weder omme sijn stille
Maer snede van hem al buten keere
Soude dat worden en in ghespille
Oer sount al doelen van en seere
Dat no vordene hout sonder deere
Ende verstaen ghesint een spille

Die int vier barmende licht sonder weere
 of dit es de minne diet al hout tsamen
 En welke aldinc gheraect an tyaet
 Ne waer dese minne tuel al in blamen
 Dat me blise staende hondende doet
 Doch alle dincen wes dies wel groet
 Keeren weder van daer in of quamen
 Of anders souden hem an wassen onspoet
 En verlies souden hem wamen
 Op dat in weder met an en namen
 Overhijfel datse sinde heeft gheuoet
 Gheuende wesen gheduerlic sul vrame

Dit is de
Philosophie

Seuente profe van
 den vrieden boue
 Jam ne iust vides Quid
 her ora q dimums con
 sequat Quid na mgi
 Omē inquit e e e

Qonstu broet sin sprac in vrey ende
 Wel verstaen Wat op elc al dat
 in ghesproken hebben nu achteruolghede
 es En der op wel slufende of doe seidit
 Wat es dat gheminde vrendinne of dat alle
 maneren sprac in van fortune of auentue
 ren goet sin of doe seidit hoe soude dat mo
 ghen wesen of nu versta wel sprac in hoe
 alle fortune of auentueren sin in gheuoetelic

Dre in dese profe beschijnt vrie
 ende doet saen beuys dat alle
 auentueren goet sin hoe wel
 dat in den mensche leelic of
 vreedt of quact dmit en
 zeer verhois gaende

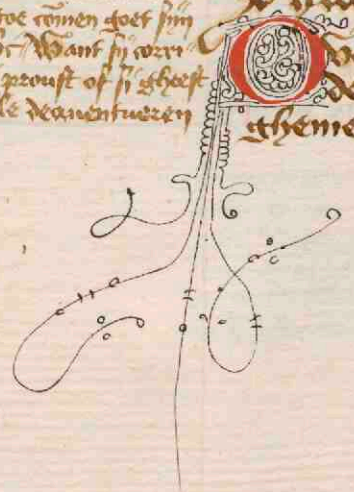
of sijn in breedte En sijn emmers Om loon van
ghelucken of van arbeyde te gheuen Of om
te prouene de goede menschen Of om te
prouene en te beferne de quade menschen En
aldus es alle fortune gherechtich Of profitelic
of Doerwaer sende doe dese redene es met allen
goet en waerachtich En wel ouermerct de
ouerstemmicheit gods En de sijn daer du mis
sion betons of ghedaen hebs hier vore dese
sententie en dit betons Rust en sent op
seker redene Aldus op dat het dy gheheest
Laet ons stellen en douchen by de ghene die
du hier voren gheseyt hebs de welcke seer
hart en swaer te ghelouene sijn **of** Doe
sprac sijn en vracende waer omme sijn sijn
hart te ghelouene **of** Ic sende doe weder
Want de ghemeene tulle vanden volcke es
meest alsoes dat eenighe menschen hebben
sommels harde quade fortune **of** doe sprac
sijn Wils du dan dat wy spreken en onse be
tons wort bruyghen een luttel na de manere
vanden ghemeenen volcke op datmen met
en segghe dat wy ons te vore ontfoghen
en doolende leeden vanden de ghemeene sprake
en ghelouenten vander menscheicheit **of** Ic
sende doe alsoe dy gheheest **of** doe sprac sijn
Wils du met segghen en comessen dat al
dat profyt doet en dat oorhoort es dat
dat goet es **of** Ic sende het es seker goet

¶ Doe sprac sy fortune of auentuere die den mensche prouft of die corrumpert die es profitcher **¶** Noch keme ic dat seide **¶** So es sy dan sprac sy goet **¶** Dat es waer seide **¶** Nu versta my sprac sy **¶** Eemighe menschen worden gheprouft inden styn die sy hebben seghens wederstoot en moelheit En eemighe die quaetheit bethimme se versmadene by veel wederstoote worde bekeert seyn wette van duerden En aldus die harde fortune of auentuere doet dyen menschen profitch **¶** Ic seide dat en ran ic niet ghebochene **¶** Ende fortune sprac sy of auentuere die den goeden menschen toe comt En thysap doet ouer heure loon van duerden Sal volc seghen dat die quaet es Meent seide Maer secht dat die goet es En het hout die oer ouer goet **¶** En andre fortune sprac sy die wreef es En dan quade ghebueft om die te punerne en te beferne Sal volc die niet ouer goet houde wille **¶** Voerbaer seide Voer al datmen ghepense ran hout volc die ouer kerfrucht en aryst e

die den quade toe wmen Maech men wel quaet seghen want sy deert den quaden ende oer den goeden en elckerlike

¶ Nu versta my sprac sy **¶** En sulst gher verstaen datme ont die manere of die state van goeden menschen En elcker manere of elken staet es toe ghe seyn eene sonderlinge auentuere **¶** Want eemighe goede mensche sy ghesceden van quaetdient en van sonde en hebben begheuen Wel doen En waermeer die wederprouffe auentuere toe comt die salme noeme corrumpere aentuerre en die es al oer goet **¶** Andre sy dies ghehen die wel bethimme leue en verbetren hem van daer se da ghe in duerden En als die se ghesponghen auentuere toe comt die salme noeme prouue de aentuerre En die es oer al oer goet En andre sy salmaetelich goet en wel ghepunghert En de aentuerre die dien toe comt salme noeme Lam gheuede a uentuerre En die es oer al oer goet En dit machme dan aldus beslute dat alle aentuerre die den goeden toe comen goet sy en profitcher **¶** Want sy wren wert of sy prouft of sy gheet loon En alle de aentuerren

Philosophie **¶** vide nisi ne opinione populi sequentes quida valde inopinabile fecerim **¶** Over sie sprac sy **¶** Dat van arsternolghede de opinien en de manieren vande ghemeeenen volcke niet ghedaen en helbe

hu verduerst waert boughende sijn En sulst
 hu niet laten ghiden noch mekeeden in
 vleeschelike ghenouchhicheit noch oec de
 deruen in weeldich leuen Want waer ghy
 den stuyt a neemst teghens de scarppe fortune
 en harde auenture Dan wachst hu wel dat
 wederspoet en bereghentheit hu niet neder
 en worpe noch en suctle Nocht oec dat de soete
 mede gaende fortune en de heuehke auenture
 hu niet en corrompere noch en bedriecht
 hout hu alsoes vromeln en starckheit in
 den middel Want al dat daer te vele an sijn
 mach of oec te luttel Dat mespriest de waer
 achtighe salicheit Nocht het en gheruycht
 oec gheeney son van sijnen arbeit **¶** In
 siddien handen hebt ghy de machst hu te
 makene iude fortune of goet of quaet
 Want alle fortune die wreech sijn hart en
 scarp ist so dat sijn niet en corruieret of dat
 sijn niet en prouft So pumert sijn e

¶ Thus Na den tijt dat parus
 van troyen priamus sone De
 sone helame sone priamus
 laus wint ontfaect hadde en
 met hem sijnus gheuoert in
 troyen worde al volc Dan
 grecken seere gram en onseft
 niet heue commt Agamemnon
 die broeder was van menelaus
 So dat den vact vande commt
 van grecken Agamemnon en van
 al sijn edelen ghedrouch en ghe
 slofen was dat sijn sijnne wreche
 souden met muerghentheit van
 gultke int herlant van sijnen
 daer troyen in sach en grecken
 de sechheit en die sijnne die de
 grecken ghedaen was Doe
 verfaende sijn grawt gult en vele
 en trocken alle in sijnen ende
 soeren derwaert en derwaert
 varende in landen an een herlat
 ghescheet dan sijn in machst in
 storme en vonden En daer sijn
 ven sijn al sijnne ouer een kleen
 mermeer te sreedene noch sijnus
 te keerne doer dat sijn de stede
 van troyen gheuonne hadde
 Maer om dat sijn niet ouer en
 mochten en wort vande mids
 dat de vonden die hem sijnne
 ware alhoes stormden So ba
 den in Apollin heuren god dat
 hi hem antwoerde gheeney soude
 hoe sijn de vonden mochte den
 vusten En Apollin gaf hem
 antwoerde dat sijn moesten Eul
 den god vande vonden offren het
 bloet van Agamemnon sijnne
 dochter die Ephyfene sijn
 in sacrefic Ende doe sijn den
 vade vanden vusen sijnne den

In dese beerssen vermaent sijn dat
 hon elckelijc stellen en souche sal
 gramich en stoutelijc te duerch
 en verenselijc wilstelen gheuen
 Auenture En dat prouft sijn en
 maert sijn sijn exemplen vande
 ouder tijt vromen en clouche
 manen Ende dese vermaent
 of toetsinghe openbaert sijn in
 die manieren De een maniere
 es sijn historie vander sijn gro
 michheit En de derde sijn vanden
 den loon Nu dan hoort hier
 wat vander historie daer de
 seer was of sijnne die sijn
 hier een luttel claerder besijne sal

Dix. liii. de.
Philosophie

Seuente beerssen
vanden vierden bouc
Bella bis quibus oper
aturamus. D'for af
trides sijnne vum sijn

¶ De sone helame Was gram ghemact
 Menelaus haer man En oec was gram
 Agamemnon de conin So ist vernam

hertoghe van marion Was Agamemnon sone dochter gheleed te sijnne harte en daer ont
 hoest En haer bloet in sacrefic gheoffert den god vanden vonden En den god nepht
 mits vander zee En also wort vernult de oracie vanden god apollin en in vuste ghestelt de
 wint in de zee Ende doe soeren sijn ouer En ten hende van priamus die sijn sijn troyen laghe
 en vorkwiden veruonne sijn den conin priamus en al sijnne kindren en al heur machst
 en sijn gherueghen de stede en destruerdese al met vure

Van trecken ende al de grieken mede
 Doer troepen de sone muetghende stede
 Doeren sy in strepen voreken de sande
 Maer Agamemnon moest eerst gheue te pade
 Syn sone dochter frisch van boormen
 Souden de winden of laten haer stoormen
 Sacrificie dede hy doe synen goden
 Met haer want hy deed se doden
 Te streps boorde om syns broeders wille
 Doe stide de stoorme de zee wort oec stille
 Troepen en al tlant hoer te verclaren
 Van frigen bedoruen sy binne y. jaren
Florus amissos iratus sodales &c
 Doer poliphemus een wonderlic dier
 Dat volc te etene was seer gher
 Dlyes syn volc grootelic verdoes
 Dies hy seer swaren kude verwoes
 Want hnt blent maeste eer hnt verflouch
Herculi dum celebrant laboris &c
 Hercules d'wyls syn leuen waerde
 Eer hy de rentauroenen veriaerde
 Dat dieren syn half paert half man
Abstulit seu spolum leom &c
 Dme dede hy oec / Eer hy verwan
 Eene leu dien hy syn del of dede
 Daer hy hem seluen wapende mede
Finis est certis solutus sagittis
 Wortten die taenschyn hebben als mensche
 Groot hy doot wel na syn wenschen

hem seluen slapende vpt sant
 buten der zee en dlyes die
 vernam / en die ghinc der an
 en hy saec hem dat een voght
 hute / en also verwan hnt
 en verdoest / Nu hoort de al
 gone / Of de exposic die van deser
 fable of hystorie / En poliphon
 machme doestoen de houerdighe
 jonghe mensche die meer acht
 synen del te doene dan goede na
 me en vermaert hnt te wachene
 En dese houerdighe en heeft
 maer een ooghe en dat int oer
 hooft / dat es te vestane maer
 de lichamelike sime alleene die
 meest deel int hooft sy en dat
 het volc verstaalghen wort
 betoekent / dat de houerdighe
 de verstaende sotten confodert
 en vermet / Maer dlyes le
 teekent wylheit die confodert
 en vermet de houerdighe

Doer poliphemus &c Nu hier
 in dese selue deersy vermaert
 pthe te vullstane in dwerghen
 en dat hy vromhede en wyl
 heden en groote nevenstighen
 en dat in fabley / Eerst biden
 wesen dlyes die int weder
 keeren van troepen verdoeloe
 en verlysterde wel p. ier d. ier
 zee en int uutghende qua hy
 daer hy dant op een eylant
 of eyden wort vander zee een
 zeevonder datme poliphemus
 noemt / En dat dier en heeft maer
 een ooghe en dat staet in syn
 voerhooft / En dit dier bespant
 ghetidelic syn volc en vermet
 die en verstaalghen vele loue
 maken want het was groot en
 stark en doe in de zee alst
 wilde Maer eens verstat

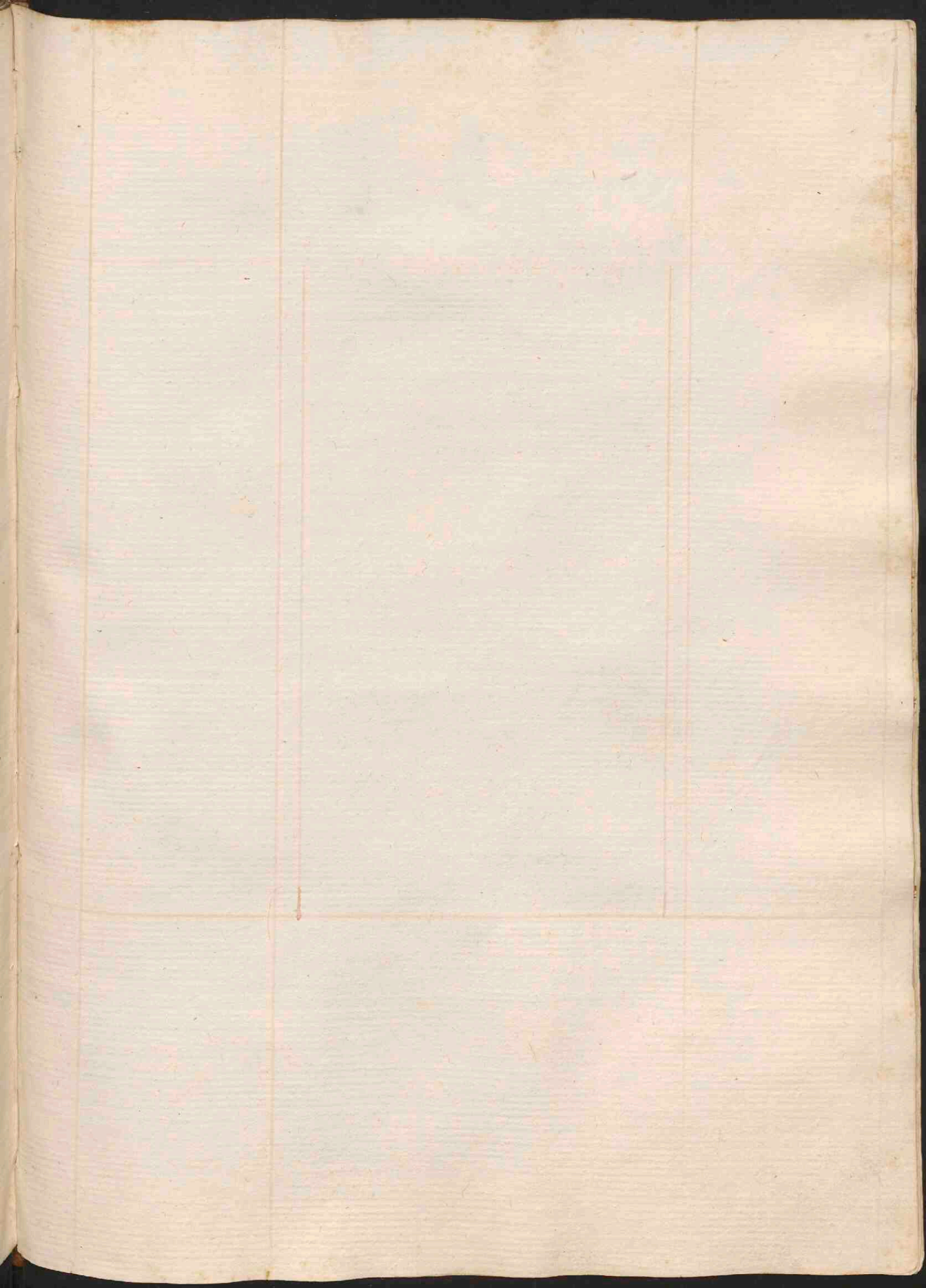
Hercules d'wyls &c Nu doer
 an in al dese deersy vermaert
 pthe vullstandich te bliuent en
 nevenstich in dwerghen en al
 foos vroom / Want me in dien
 goeden loon gherrecht also
 men int hemde van al desen
 deersy hooren en verstaen
 mach / Want lant dat Hercules
 gherwoert ouer sine vullst
 dicheit en nevenstighen arbeit

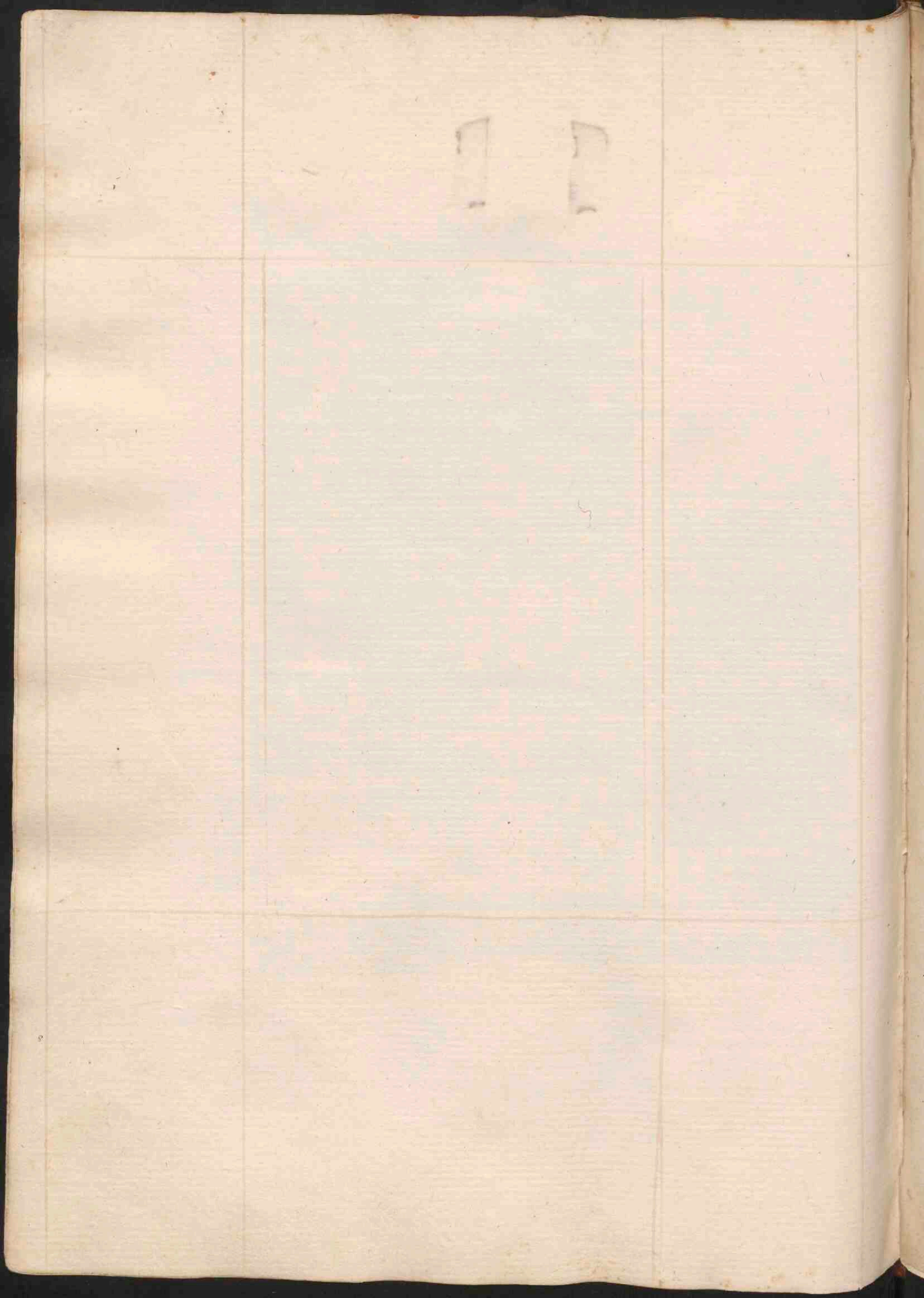
Doma reuerti rapuit draconem & c.
 Een drake die gulden appelen hoede
 Maecte hy met verthene also moede
 Dat hy om kusten neder sech
 So dat hercules der appelen gheuech
Cerberu traxit cithra carthana.
 Cerberu den poortier der hellen
 Met oest hercules met drie ketthene quelle
 So dat hy dien ter hellen huut tras
 Iden doende verdriet en onghemac
Sintu mite proposuisse feruere & c.
 Den vreden woert die papulus niet
 Die hercules wilde doen verdriet
 Leet voer hercules sulken noot
 Dat hy moest smaken de bitter doot
Hydra combusio perni/ veneno
 Een serpent met hoofden vele
 En verban hy met met scindens spele
 Maer met vier secht my slatmy
 Verbandtlynt en doede al sijn gemyn
Frante turpatus achelons amnis & c.
 Oer verban hercules en hy slouch doot
 Athalonne eenen fouezare groot
 Die dichtsels wel sijn figure verbaerde
Stravit antheu libinis aremis
 Antheum hy oer sternen leerde
 Met verthene den kuesse groot en wreet
 Die huut deerde tropde also wt wreet
Cathus euandri sanauit was & c.
 Cathus cathus dacht hercules seere

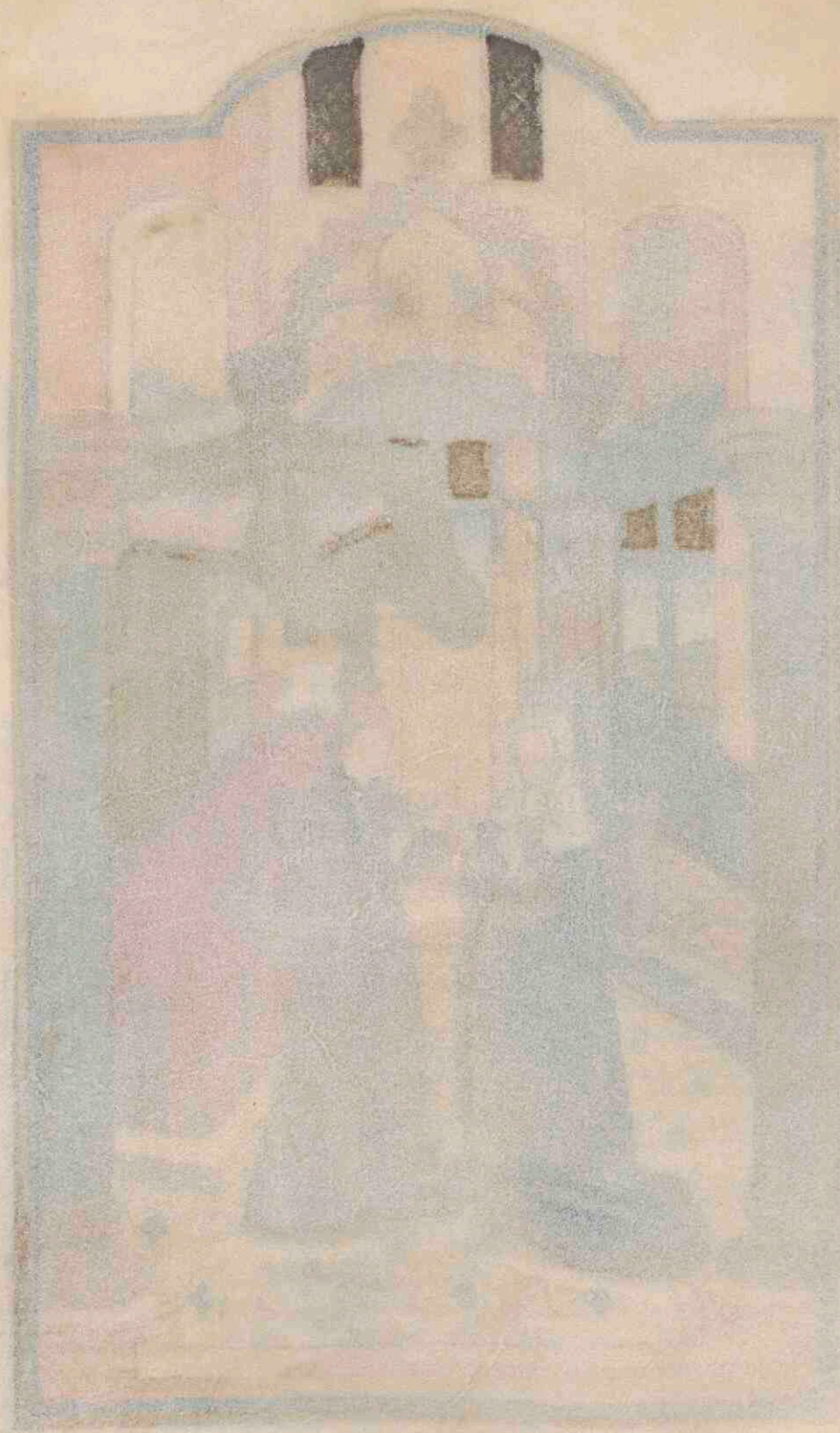
Die van allen dieuen was heere
Senger spumis humeros notauit & c.
 Oer doode hercules een euerstijn
 Daer de snumen of bleue op de scondre sijn
Stimms reli labor in reflexo & c.
 Memichwaerf waerde hercules sijn leuen
 Eer hy vrommer wilde begheuen
 Want huut hooghen moede waest sijn gheuouch
 Dat hy op sijn scondren den hemel drouch
Stimmi reli meruit labores & c.
 Den hoogsten hemel met arbeiden groot
 Verdiende hercules want na sijn doot
 Was hy sijn vanden goden ghegheuen
 Om dat hy vroom was al sijn leuen
Ite muni fortis nisi rella magis & c.
 Gaet oer ghy staucke
 Lecke met cleuicke
 Vroomlic te wercke
 Ende elc mercke
 Waer goet vrompel hem leeden sal
 Oer wilt versinnen dat ghy sult wonne
 Ere met minnen
 Te gane binnen
 Den hemel verkomt ghy dit aerfische dal
Dit es ghende vanden vierden boue & c.

Den hoogsten hemel & c. Hier
 vermaent pine vustandich te
 bliuen in duechde om dat men
 daer mede vercocht goeden loon
 van die hien loon de text ghe
 nouch verlaert en oer in fable
 want wie den hemel gheclint
 en ghegheuen die heeft den dultse
 loon en den hoogsten En om de
 verlaersinghe vanden sullen te
 wesen so sult ghy een leuel der
 of hand En hercules sult ghy
 verstaen een wys mensche en een
 wel leuende en glorieusheit En
 in de vrommen halfmensche half
 paert salmen verstaen het
 leue vander weere dat somels
 redelc es en somels niet Wel
 redelc En de vrommen salme
 verstaen de ongheschiede men
 siche En den leu de onghetom
 perde mensche die die wils gra
 sijn En den drake sonderlan
 hest of huutnemenheit En
 appelen die hercules begheerde
 salme verstaen vustandich En

verberme den poortier vander helle verstaet quade temptacien vanden vrommen En vrom
 verstaet dat hercules al dese dinghen verstaen en te boue ghynt en also bekeclent in de
 goede vromme menschen En daer ome gheclant hy en verstaet den hoogsten hemel daer
 philozophie vrom of vermaent doet dat elckerlyc die also doen soude So sal hy goede
 loon hebben int hemel & c.

De vilten bouc.

Ende den laefften beghint al
dus achteruolghende En es de
eerste profe int beghin & c

Boecius *Inerat orationis qz
nursum Alia quedam
fructanda atqz expe
dienda & c*

Denkende dat philozophie doe sy
dat haer goet dorchte al sulghen
en sulsonghen hadde En sy be
reede haer om voort te sulb
rimghene en te achteruolghene
Haer goorledene sake ende die te bymt
hene en te wughene en ander dinghen
Doe sendt dmy bellens es kerst op en van
groote waerdicheit Sider autoriteit
en by der myeghticheit die du hebt
Ut aer om dattu ghesproken hebt dat
de questie dat es de vraghe vander ouer
siemichheit gods Ombeuypelike deel an
dye questien en vraghen hute gheest

Hier beghint den vyften bouc
en dat es den laefften int welcke
sy determinereet en sulbrint die
dree stante en ghere questie
an cleuende den dinghen hier
gooren verhaelt De conu qu
este es te wesen de waerheit
of gheual en auenture niet
es dat es te verstante of
de gheschiedenissen op dese werelt
ghesien of romen by gheual
of van auenture De andre
questie es of vrien wil int
mensche es De derde es of
sinneliken vrien wil wesen
mach te samen met de ouer
siemichheit gods Dats te ver
stante of de ouer siemichheit gods
ghesien mach en de mensche
nochtans sinnen vrien wil
gebruyken Ende eerst waerf

stunt philozophie en beuypet de valsche opmen en de quade ghorstelken van reynghen
op dese dinghen hebbende En daer na seelt sy haer beslittinghen en conuincereetse der
santse ende verkeertse met goeden vryen en kerste redenen &

Dit he is wel en worde dat oec wel ghetware
En al de dinge die du my daer of ghe
seit hebbs of doch dinghe ic dy noch En
bidde dy dattu my segghen wils Of Auen
tuere yet es Ende wat dinc dat het mach
sijn of Doe sprac sy ic wil my haesten de
fruct van minen beloue te suldoene En
dy wijzen en openen den wech daer du
duer gaen sulc en gheraken te dinen
lande of En hoe wel dat het weten en de
kenneffe van desen wel profiteer wesen
mach elken mensche Nochtans ist een luttel
ontbeghinne van onsen propooste dies
es te dachten dattu te seere sulc ghemot
en ghetruuallheit worden in de jode
ghinghe en int ome gaen En dattu dan
met wel en sulc comen weder gherake
an de verhe weghe die di best leeden sou
den te dinen lande of Doe seint Men en
durf dies niet dachten Want het es my
grootte ruste als ic weten mach het gkent
dat my alder meest verblif en best ghe
noucht En oec mede Want dinc disputa
rien sijn so seere sulmaert dat alle de
consequencien en de veruolghinghen buse
alle twyfelinghen staen of ic salt dan har
de gheerne doen sprac sy of Ende doe
began sy aldus of Wilmen Auentuere

noemen Alint datmen seegt dat sonder
 sake ghesiet of sonder voerpemse of
 sonder bewaende redene. So en es aen
 tuere niet anders dan een woordt sonder
 eenighe figure of eenich wesen. En dat
 om dat god alint ghestelt heeft hi oorde
 ne Ende elcken dinghe teghe ghescheue
 of hoe of waer soude dan stede moghen ghe
 truythen Auentuere buten gods oordne
 ringhe en bute sine ghestelde reglen wat
 de ghemeene sentencie vommessen ende
 bewysinghen van alden doctours of phien
 of meesters die opt waren of sin aaroz
 derē dat van niet en worde Ende
 gheen van al die opt waren en sende yet
 daer heghens Ende de verstantessen
 vanden ghesiene of van tghesiede en
 sal haer beghin alleene niet moghen
 nemen vanden voortstelder van tghes
 siede Maer moet oec mede verstan
 nesse en ghesien en oec openbaeringhe
 ghevinghen en hebben vander materie
 daert of ghesiet es Ende dit was
 het ghemeene fondament dat al de oude
 meesters philozophen en poeten ghe
 meenlic oordmeerden Quame dan yet
 daer men gheene sake of maniere toe
 segghen noch gheunden en conste daer

dat of comen ware het soude dan sime
dat dat dan meten quame dat also met
sijn en mach noch het en es met mue
twech dat Auentuere also ghesien of
sijn mach also by no gheset hebben

WOLLE

*Quid uti in p nihil
ne est quod vel formia
vel rarius appellari que
ac in est aliquid rari
et in vulgaris & c*

Doe seide wat salt dan sijn es hier
gheen dinc datmen fortune of aue
tuere of gheual noemen mach hoe wel
dat het ghemeeene vol dat met ghe
ware en wort noch verstaen en ran dat
dren dinghe sulcke name bestaemt en
foe behoort **¶** Aristoteles sprac in min
clere heeft in lattel worden becreuen
in sijn bouc van phisiken de meeste waer
heit en de naeste redene van dien **¶** En
in wat manieren seide doe **¶** Wanneer
remont sprac in eenich dinc meent te
dene op eene manere also hem die best
dint **¶** En dat dan by andre sake verkeret
en andersins vulgaet en gheset dan sijn
voer pensen en sijn opset was dat
machmen gheual heeten of Auentuere
Exempel neemt aldus een mensche was

Die smey hof dalf om daer in te verzinthe
 ne goede vruchten van crudelms en van
 andren dmitzen / Ende also deluende vant
 daer gont en scat die int lant verborghē
 lach dat salmen Auentuere noemen of
 gheual / En nochtans en ghesiede dat met
 sonder sake en van met want al ist dat
 dat onuoersienlic also ghesiede het heeft
 nochtans eyghene en seker saken die dat
 ghesien toe brachten Ende nochtans saent
 dat dat gheual was of auentuere om
 dat het also onuoersienlic ghesiede
 want en hadde die mensche smey hof
 met ghedoluen / En en hadde oec een an
 der daer dien hof dat gont daer met ghe
 borghen dien scat en bare daer also met
 vonden vanden deluere dat sijn dan de
 saken van auentuere of van gheual
 want duersche en vreedde saken haef
 telic en onuoersienlic versamen sonder
 eenighe meemighe of waerpemighe
 van dmitzen die ander sijn ghesien
 want die ghene die sijn lant dalf en
 meende met dat in daer scat in vnde
 soude noch de ghene die dien scat daer
 hant en deckede en waende met dat die
 deluere dien daer vinden soude aloue
 dan also ic ghesent hebbe daer de een
 dat gont deckede daer vant dat een

ander Ende also gheraken de onuoer
siene saken te gader Dus salmen dat
dan auenture of gheual segghen ende
noeme **off** Auenture es dinc dat haestelijc
reusen woordelijc en onuoersienlic ghesaet
van veruadringhen van onghewensden mee
mghen en saken die andersins ghesien dan
de dincres doerpensden Ende oec sijn die
weten dat al sulke veruadringhen sijn en
staen in de vordemorie die van bouen voort
en neder daelt hant der fonteyne vander
godlike ouershemichheit Die alle dinghen
bouwt en doet ghesien elc in sijn kerke
stede en op sijn sekeren tijt

Dit. lxx. v.

Philosophie

Eerste veersyn vade
Enfften boue
Fupis achimene fro
pulis nisi versa se
quentu pectoris figit
spicula spoga fugat

Eufrates is een dreefveersynstelt
Eufres hier seene ghechkenesse
of tot een exempel Om dat
het simpel volc secht en waent
dat gheual of auenture ouer
drees woont onuoersienlic
en onuoerpens en recht als
dan met Maer neen en en
ghesien met sonder sake noch
sonder godlike disposice en
ordenancie het welcke phre
hier betent by dese vreesen
Eufresen Eufresen en tigris
Want eenighe lieden segghen
dat sy heuren hoorchten dor
spront of beghin sel elc allene
nemen int aertlike paradys
an de hoorchte fonteyne Maer
het en es also niet Want
sy ffamen in een heur beghin
daer nemen en met darre

Eufrates is een riviere grouw
So es oec een andre die tigris heet
De samer spruten in seetmen bloof
Hant een fonteyne so menich weet
ffamen hebben in heur beleet
Ende haren loop int eerste beghin
ghelooopen comen in harde breef

buren den aertlike paradys valt dat water in de eerde tot by den lande van caldeen
en dat sprunt het en sprunt weder hant der eerden ffamen en noch een sijnde Ende
duer ome waent het volc en secht dat sy daer beede beghinmen Maer sy en doen
Want het water voort stuwlic ghelopen ghesiens een vrees die doren sijn
es en also wort dat water ghedeelt in twee deelen En dit dinc den lieden duer
drees aldus ghesien en sonder doershemichheit Maer want het es al oer
sien en gheordeneert also te ghesient in de godlike ouershemichheit Item dit water
aldus ghedeelt sijnde en elc een grote riviere sijnende De een loopt voort hant
duer caldeen en de andre duer armemen welcke twee landen harde darre het
freeden ligghe

Teyghens een kroese verstaet den sy
 die dooren heeft eenen scarpen km
 Daer hem dat water in deelt in twee
 Het een loopt hemmen tammemen in
 Het ander dat loopt in caldeen
 Dits harde darre verfreeden om een
 Maer elders also ic hoorde verclaren
 Verclaren in weder es menichs meen
 Die strepen die op dit water daren
 herten te gader menighe paren
 Ende dit sijn es dventuere
 Om dat sy herten en sonder spaven
 Sonder spliten of sonder snere
 Oer sijnthet dat in elke huere
 Gansse ouer dweers wint ghenoghen
 Maer neen sy sijn wint duer sijnemels duere
 sijn de ouer sijnemels gods ghetoghen
 Also sijn ghesest heeft in sijn vermoghen

Dit is de Tweeste profe vanden

Boeck

In nomine domini
 que sibi tu dicit in esse
 consensio Sed in hac he
 vernon & c

In eerste sijn hadde wel dat al dattu
 jets dat dat waer es En oer ghe
 loone ict en volgt mede Maer in dese selver
 vleshtynthe vander Gansen saken Mach
 daer sijn onsen vrien wil Daer de Gansen
 Ende deelt in drien deelen Van welken drien deelen het eerste deel sy sijn beghint daer
 sy secht

Ic eerste sijn... an beghint sijn en openbaert
 de que sijn Ende ontomt den
 wijfel die loeyen mach in
 sijnemels ghetoghen of
 wanninghe en dit es Of dat
 wil in elke redelike creature
 es of met en es En dit ghaecht
 Boeckes haer verantwoordede
 mt ghaecht by tghent dat
 sy soren ghesproken heeft En
 het beghint en de proude die
 in hem daer in doet dat sy
 sijn beghint daer

Gheene redelike creatuere **es**
En het ander deel es daer sy
secht inden text **Maer** **is** **en**
secht **met** **es** En het derde
deel es daer sy secht inde text
Maer **de** **menschelike** **ziele** **es**
Ende op dese texten sult wy me
reken en weten dat ghehele de
beste de meeste en de grootste
Gincherit Gonden wil es inde
mugten en inde gheestelike cre
atuere en starker dan in de
menschelike. Also es hy gro
mer en starker in eenighe
menschelike dan in ander. Wel
ke men claer ghenouch verstaet
maech inden text **Item** **noch** **sult**
ghy **weten** **dat** **drie** **saken** **syn**
inden vrien wil te verstaen te
weten **discrecie** **of** **onderscreit**
te bekennen goet oer quaet
Item **wille** **te** **begheerne** **goet**
of **duercht** **en** **quaet** **te** **latene**
en **te** **fradene** **Item** **Wacht** **goet**
te **doene** **en** **quaet** **te** **latene**
en **dan** **syn** **oer** **noch** **drie** **dinghe**
die **dese** **drien** **seker** **doen** **ende**
hinder **Te** **wetene** **Gincherit**
het **want** **die** **es** **daer** **discrecie**
hinder **Corruptie** **die** **es** **den**
wille **hinder** **En** **menschelike**
groosheit **en** **cranchheit** **die** **es**
hinder **duercht** **te** **doene** **ende**
quaet **te** **latene** **En** **in** **dese**

duerchoopt bndt en dwint de bezochtheit
van onsen menscheiken doene herte en ghe
penjen **of** **doerwaer** **sprac** **in** **Gheene** **te**
delike **creatuere** **es** **sonder** **vrien** **wil** **want**
al **dat** **redelike** **es** **maech** **begheeren** **discrecie**
en **onder** **freedt** **En** **het** **heeft** **in** **hem** **selue**
wille **te** **wisene** **te** **onderscreide** **en** **te** **don**
nessene **Wat** **dinghen** **men** **fraden** **sal** **en**
ghen **En** **wat** **men** **oer** **begheeren** **sal** **en**
antrecken **En** **al** **dat** **het** **goet** **wijst** **ende**
begheerlic **dat** **doucht** **het** **ende** **neemt** **doe**
hem **seluen** **En** **al** **dat** **hem** **ghebrecht** **dint**
en **stade** **dat** **versteect** **het** **van** **hem** **en**
ghet **daer** **of** **En** **den** **welken** **in** **alle** **dm**
ghen **daer** **redene** **of** **redelike** **in** **es** **daer**
es **oer** **vrien** **wil** **in** **of** **Maer** **is** **en** **secht**
met **dat** **de** **vriheit** **in** **alle** **de** **redelike**
dinghen **essen** **ghehele** **eene** **es** **en** **essen**
stare **want** **de** **hooghe** **gheestelike** **ende**
godlike **dinghen** **als** **de** **inghelen** **syn** **helle**
een **claer** **wijsdom** **en** **wille** **sonder** **ghebre**
en **hellen** **vulle** **macht** **en** **bul** **verryghen**
van **al** **dat** **syn** **begheeren** **of** **Maer** **de** **men**
schelike **zelen** **of** **herten** **hebben** **de** **eenighe**
den **wille** **oer** **dan** **de** **andre** **want** **die** **honen**
seluen **hoorst** **stellen** **en** **doughen** **in** **gheeste**
habent **en** **in** **innicheit** **te** **gode** **waert** **die**
syn **drift** **van** **wille** **Ende** **die** **hem** **doughen**

en heeft de mensche den wille
met also den noch ghehele de
inghelen en de godlike gheeste
Item **weert** **noch** **dat** **de** **goose**
gheesten **Ma** **dat** **syn** **ghewallen**
ware **en** **heure** **houerendicheit**
verloren **heuren** **vrien** **wil** **en**
duercht **en** **goet** **te** **doene** **Ende**
dan **duercht** **te** **willen** **en** **te** **be**
gheerne **En** **van** **duercht** **ende**
en **wel** **te** **mouthen** **doen** **En** **hem**
en **bleef** **met** **dan** **quade** **wil**
daer **syn** **in** **verstant** **syn** **en** **al**
toos **quaet** **den** **Maer** **de** **goode**
inghen **en** **de** **goede** **gheeste** **syn**
en **den** **sal** **gande** **quade** **so**
zeere **verbetert** **en** **versteect**
in **vrien** **wil** **goet** **te** **doene**
dat **si** **met** **en** **willen** **noch** **en**
mouthen **quaet** **den** **En** **dat** **syn**
willen **mouthe** **syn** **nochtans** **doen**
nochtans **en** **coemt** **quaet** **doen** **in**
heure **ghedachte** **noch** **in** **heuren**
wil **met** **Maer** **de** **menschelike** **also**
vaint **als** **syn** **ghedocht** **had** **na**
den **tijt** **dat** **syn** **gode** **ghemaect**
was **so** **verloos** **syn** **oer** **syn** **vrien**
wil **te** **doene** **en** **hem** **bleef** **alleene**
den **quade** **wil** **die** **syn** **hadde**
quaet **te** **doene** **want** **met** **al**
leene **welken** **en** **maech** **de** **me**
schelike **sonder** **de** **gracie** **gode** **Maer**
oer **en** **hem** **seluen** **penjen** **wel**
te **doene** **en** **maech** **syn** **alleene**
met **sonder** **afsel** **en** **nochtans**
om **wel** **verstaen** **de** **menschelike**
heeft **syn** **vrien** **wil** **Maer** **met**

Wel ghesont en wel volmaectelic Maer vanchelic en ghespleten en altoos meest te
quaet doene gheneghen

en laten giden ten wille vanden lechame welke
 den wille myn was En die hem met allen bou
 ghen an dit aerflike verganck goet hebbe
 den wille noch veel onruwer En ten laetste
 worden sy met allen dienlichghen als slauen
 waermeer in hem boughen onderdancich sine
 den sonden en den sondeliken leuene behouede
 alle ydelicheit Want waermeer in heur
 voughen keeren en stellen vanden hoorstey
 hichte en boughen die op dese nedre donckre
 dinghen Dan sijn sy als met allen blent
 En also worden sy met allen berdoert ghe
 moeft en al onstelt in quaden ghetheerde
¶ Waermeer in hem also dan ghewillichlic daer
 toe stellen en gheuen So vermeerden sy
 grootelic heur slauerme en diensteicheit
 Ende also worden sy met allen subert ende
 gheuanghen in onderdancigheden en worden
 ondyt in heur selfs vryheit of vryen wil
¶ Het welke hy alleene siet die alle dinghe
 duersiet in eendicheit sonder begijn Ende
 oordineert in sine ouerheemcheit de iansch
 lichheit die ten verdiensten befaemt en be
 hoort den eenen de roone den anderen iher
 driet Waer op een griet siet Al siet hy
 en al gouerneert hyt en dat es god

**Dit. lxx. de. Tweeste boecsen vande
 vyfften bouc en es ho
 omme achter volghende**

Omerus *et* *In* *de* *veersen*
 looft en prijst *phie* de waer
 achtighe *sonne* dat es god de
 maker es *vander* *sonne* Ende
 diet al besijnt en duer *zayt*
 also wel den gront der zee en
 duer den gront als het alder
 hooghste. En *hy* es die alom-
 kent en weet En *voer* *wien*
 niet behoulen en ghyt noch
 kinne en mach. En *phie* neemt
 en bekijnt hier haer exempel
 In *Omerus* den poete. Die
 zeeve haesteliken looft en prijst
 In *sonen* boue de mateemelike
sonne die *en* *sien* En maer
 de *woerelt* en besijnt noch en
 licht.

Philosophie

Dura claru lumine
phedu Metaphu cant
oris homerug Qui
tu infima

Omerus, de philosophie *Wns*
 In *scrituren* en *darze* maer
 Gheeft der *sonnen* huutnemenden *prins*
 Om dat haer *zayen* *syn* puur en *naer*
Nochtans en *rommen* *syn* niet *voerwaer*
 Duer *lichter* den *zee* *gront*, met *heure* *syn*
Noch oer den *gront* der *eerden* *zwaer*
 En *ran* *heur* *licht* niet *duersijnde* *syn*
Alful en es met de *maker* *syn*
Vander *woerelt* diet al *duer* *siet*
Dan *bouen* met den *ghesichte* *syn*
Gheen *dinc* *huut* *syn* *ghesichte* en *ghet*
Noch *doncker* en *ran* *hem* *beletten* met
Want al dat *was*, ende sal *wesen*
Giet de *heere* die al *dinc* *ghebiet*
Sonder *syn* *sien* *dan* *dien* *in* *desen*
Te *der* *te* *he* *want* *syn* *licht* *ghespreken*
Duer *syn* al *dinc* *het* es zo *machich*
Dus moet dat *syn* *bouen* al *ghereken*
Oer *willen* *syn* *setten* dat *hy* es *crachtich*
 Ende de *pure* *sonne* *waerachtich*

Dit es de *derde* *prose* *vanden*
vyfften *bou* en *beghint*
 hier naer *volghende* d?

Doe ic later siet doch seldin
 te sijn haren hest pte
 Overprouft en ghesien dat gien
 wil emers es inde mensche
 Nu coont. Soeres en stelt hem
 argumente arguerende en siet
 ghende dat inden mensche gien
 wil niet en es noch oer wesen
 en mach te doene en te laten
 dat hi wil. En dat de ouersie
 nicherit gods recht en wil sate
 houden mach en hebben haeren
 Gulden woort gien. En dese ar
 gumenten stelt Soeres doort
 en disputeerse recht als een
 kerstmaech mensche dient al on
 firtue gaet. Wat hi begriep
 en doet. En nochtans seer vrye
 en verstandel es. Den welken
 wel toe behoort te arguerene
 ghehens den vrien wil. En sijn
 woorden sijn arguerne en sijn
 doortstellen es seer swaerlic
 en subtilit. En heetelic te ver
 stane. Want niet leest mach
 der eenighe valsighe argumeten
 in verstaen. Maer dat en es niet
 om dat hem yemont daer an sou
 den en en verstaeren en mesda
 nen sal. Maer om dat sijn ghe
 achter en phien wederic vol
 daen en bul sloren sulen sijn en
 ten besten verstaen ghebrocht.
 Want op elc argument sal phie
 antwoeden en slof gheue prou
 uende dat vrien wil wesen mach
 te samen met de godlike ouer
 sienheit.

Wortis. *Cum ego in iniqua diffi
 nitiori rursus ambigim
 fate confundor. Que na
 mique*
 Doe ic later siet doch seldin. Nu ben ic
 ghezocht in eenen swaerdren ende
 confuseliker duist en twifel. Dan ic was
 Ende dat bediet dat sprac in ic pensse wel
 en ic bemede. Wat dinc dat het es dat de
 zoert of het sijn seldin dat dit al te zeet con
 trarie dinc es. En ghehens maer andren sijn
 en dat es. Dat god alle dinghen ghemeeckic
 voertoeet en oerkennt. Ende dat vrien wil in
 der mensche dan wesen mach. Want siet god al
 dinc. En sijn ghesichte en sijn kennesse en mach
 niet faelgieren noch missen. So is dan wel
 noot en het moet oer wesen. Dat de toeromede
 dinghen ghesien moeten. Die hi in sijn ouer
 sienheit siet ende kent. **Want waer ome**
is dat god in sijn euborheit die sonder besim
es en sonder hende. Aldinc kent en siet. Ja
met alleene het doen ende de ghebedercken van
den menschen. Maer oer also wel heuren hem
liken. Naet ghepensen en oer wille. So en
can gheene vrien wil sijn in de menschen. Want
gheen ander doen. Noch gheenen andren wil en
mach ghesien. Dan de ouersienheit ende de
voer kennesse gods die niet faelgieren noch
missen en mach voerphen en voerkent. heest
Want waert. also datmen andersins vinden

Want waer ome is dat god es
 sijn stelt soeres eene conlu
 sje en een slot op sijn argument
 machende dat vrien wil en de
 ouersienheit gods niet wel
 slanten en moghen sijn. Het wel
 ke philosophie hier bet achter
 wederic en de contrarie daer
 of wel bewijst en besluut.

leeren of doen mochte. Dan het ghesien es
en bekent van gode. So en waer sine overfien
micheit noch sine voerkennesse vanden toeco
mende dinghen niet seker noch vast noch
gheschied. Maer waer een vromelike mee
tinghe en eene duchtlike opinie. Welcke van
gode te pensene. Ware een ontamelike quaet
heit. **¶** Noch is en houde die vedene noch oer
die antwoorde niet overdulcomen noch datte
hi ghenouch. Daer eenighe de swaerheit
en de maniere van deser questien of vraethe
mede vane ontfitten ontfac en ontfuopen.

W

*Quis enim non deo quid esse
eventurum. Quomodo ad promi
dencia futurum esse prospex
erit &c &c*

Unt in segghen die dinghen en ghe
sien niet. Om dat de overfienheit
gods dat niet dat toecommende es. Maer
anders ist en contrarie van dien. Want al dat
toecommende es en ghesien sal en mach niet
verholen noch bedect sijn. Voer de overfien
heit gods. Ende also en doet de overfienheit
gods noch sine voerkennesse den dinghe gheen
bedekant te ghesiene. Maer in contrarie
van dien. Het toecommende dint doet der
overfienheit gods bedekant dat sijn dat sijn
moet om dat het toecommende es en te ghe
sien staet. **¶** En en willen oer nu gheene

arbeit doen om te wetene de oordene der sake
 vanden dinge die doerbaert gaen en voer
 leden sijn Maer vander nootfakelicheit van
 den toekomenden dinge willen wy spreke
 Want hoe of in wat manieren dat sijn ghesche
 het es van noode dat al dat god doerkent
 en doerhet dat dat ghesien moet hoe wel
 dat de doerkennesse gods of sijn doerbaere
 daer gheen bedwang of nootfakelicheit op
 en heeft of en gheeft **Exempel** Want ist
 dat penont sit So ist noot dat de opme
 en de meeninghe waer sijn vanden gheuen
 die dien siet ende penst sieten Ende oec sijn
 contrarie van dien Es oec de opme en de
 meeninghe waer van dien die den andren
 sieten siet en penst So ist oec noot dat de
 ander sit Ende aldus es daer nootfakelich
 heit int een en int ander Int een es noot
 sake dat sijn sit Ende int ander waeracht
 ghe opme pensinghe en meeninghe En
 nochtans de waerachtighe opme of pens
 inghe En en doet den sifere niet sieten by
 bedwang of nootfakelicheit Maer om dat de sifere
 sit So gheeft sijn een nootfakelicheit der waer
 achtighe opme of pensinghe **¶** En hoe
 wel dat de manere vander nootfakelicheit
 comt en spruut waerachtich niet den
 eenen Nochtans es denoofakelicheit in
 beeden ghemeene **¶** En al die ghesiken

machmen vander ouershemheit gods. En van
den toecomenden dinghen spreken en tale hou
den want ist om dies dat sy toecomende sijn
dat sy daer omme sijn voerhen van gode. En
met om dat sy voerhen sijn en sijn sy toecom
mende noch gheschiede. Niet te min daer es
emmers in beide nootfalleghheit. In de ouer
shemheit vanden toecomende dinghen. En
in de toecomende dinghen onder de ouershe
mheit. En elc van beide de saken es ghe
nouch om te bescreuen den vrien wil
Korinthians waert een ontheordmeert dinc
Ende eene verkeerde redene. Dat het toe
comende ghesien van fyschliken dinghen sake
soude sijn ghesien vander eulighe voershe
mheit die sonder begijn es en sonder hende

Wort

*Quid est autē aliud arbitrari
Ideo dei futura quae sunt eue
futura providere quia futura est*

Die machment anders pemsen of argu
eren dan om dat de toecomende te ghe
siene staen dat dat sake es vander voershe
mheit gods. En datse god daer omme siet
ghelint dat de dinghen die wiken eer ghe
ghesrieden cause of sake sijn vander ouer
shemheit gods. *of Exempel* Ist dat ic niet
weet dat ghesien sal en toecomende es dat
moet emers also en nootfalle toecomende
wesen. Al dies ghesliken es oec eenich dinc

dat se weet het es noot dat dat also es also
 ut weet Aldus ist nootfakelic dat al dat
 voerhen es te ghescreue en dat toecomende
 es dat dat toecome en ghescrede En dat dat
 met en misse noch achter en bliue of En ten
 hutersten es remont die vet anders penst
 of anders meent Dan het dnt in hem sel
 uen es dat en es gheen kerst Weten noch
 kerst siencie Maer dat es missende opme
 en verkeerde pensinghe en meeninghe
 varze van waerachtich en kerst weten En
 seer kighens staende en duersch van waer
 lichtiche sciencie of waer by ist dat eenich
 dnt toecomende es Welcke toecomste onse
 ker es en oer met nootfakelic Wie soude
 dat moeghen voerbaer weten dat dat toe
 comende ware Want ghehlyc dat siencie of
 kerst Weten niet en mach gheuoulyc sijn
 noch gheminghelic Met missinghe met lue
 ghene of met valsheit Aldes ghehlyc dat
 siencie of kerst Weten kent of weet En
 sijn heur ontfangt en mach met anders
 sijn dan sijn kent en dan sijn ontfangt Want
 de sake waer ome dat waer weten of siencie
 missinghe lueghere of valsch by haer of
 met haer met ghedoochten en mach Es om
 dat gheent dat sijn kent en weet met an
 ders weten en mach dan vp de manere dat
 sijn dat weet en kent Nu dan sijn wat manere

of ofghetrockenheit Ende dander
 es by veradringhe of verfaent
 het dat es wanneer by de di
 ggen verfaent of verfadert ver
 staen ghehlyc datse heur natuere
 sijnmen ghedoocht Niet als te
 segghene de mensche es dnt dat
 siele heeft int welcke natuere
 met en ghedoocht noch secht ver
 faentheit sijnde Maer ghehlyc
 een/Contauwen dat es een fa
 gware een monste een wilt die
 half mensche half paerf Daer
 ghedoocht natuere wel verfaent
 het hamen mensche en vanden
 paerde Nochtans heeft dat oer
 siele in also langhe alst leeft
 of ghetrocken of verfreeden ver
 stamessie es ghehlyc dat by ver
 staen onuersekerheit of verfae
 denheit van eenighen dinghen
 Welcke verfreedenheit of onuer
 sekerheit en es met ghehlyc dat
 by verstaen de siele verfreeden
 of onuersekerheit dunde lichame hee
 wel dat sijn met verfreeden of on
 uersekerheit en es of ghehlyc dat
 by verstaen de accidenz sonder
 heur sijnheit dat moghe by seer
 ghe of de anseuende sonder heur on
 verdanich ghe wel dat sijn sonder
 met en sijn Want also by ghe
 seer hebben daer in sijn de vrucht
 en de vruchtichheit vander versta
 nisse En de verfaende dinghen
 verfreeden te verstaen en de ver
 freeden dinghen verfaent te ver
 stane Maer wanneer by de
 dinghen verstaen by de verfaenisse
 dnt verfreede of ofghetrocke
 noemt En verstaen by de di
 ggen anders dan sijn Want
 sijn ontfangheit of verfaent

Daer by ist dat eenich es dnt
 avfuerent en beghint Soes
 en seer wort dat differencie
 en wat verfaent dat es tuschen
 siencie en opme dat es tusche
 Wel Weten en goetmacten En
 om dies dat ons dese vedene end
 meer andre die hier na volghen
 met stellen noch ledor en sonder
 in dolinghen so willen by hier
 eest wat segghen van verstaen
 se en wat verstaenisse es En
 wat siencie en wat waerheit
 en voerkeemessie En wat sijn
 ghen van verstaenisse dat salne
 oer verstaen van siencie dan waer
 en van voerkeemessie Dese boeke
 in eené bouc die by ghemaect heet
 vp porphirus Secht dat verfa
 nisse thmoudich of waerghande
 es De eene es by verfreedinghe

verfreeden of onuersekerheit Nochtans en ist met verfreeden noch ontfangheit ten sijn by valsche end
 quade verstaenisse Maer ist dat by dat anders begripen of verstaen wende dan dat dnt in sijn
 eerste natuere es dat soude sijn een valsch en een quaet verstaen Nochtans een dnt te begripen
 of te verstaen anders dan het es en es met omoghelic of ondenlic Maer dat anders te verstaen sijnde
 of wende dan het es dat es ondenlic Maer eenich stiche onuerstandelic menschen waender sijn hore
 segghen dat de dinghen te verstaen sijn of te begripen anders dan sijn bliken of sijn of sijnen En wel
 men sijn dat de godlike ouerstemmen dat oer also verstaen moet of verfaent kent en weet de dinge
 anders dan sijn sijn Maer neer want onueranderlic En onuerzoerlic ouerhet en kent de godlike
 ouerstemmen alle dinghen hoe wel dat eenich onuerzoerlic en onueranderlic sijn en anders met
 Nochtans en es dat by dien gheene quade opme Maer waert dat de godlike ouerstemmen of voer
 kende de dinghen anders toecomende sijnde dan sijn toecomen sullen dat waer quade en valsche opme
 want ghemact van desen dinghen nu ghesproken duysinghe eene vedene Na dien dat god gheuect
 en voerkent de dinghen seer die onseker toecomen es misselic ghescreuen hebben En sijn iugheit

leert ome

en wyft die zekerhe toemende
de welke by auenture mochte
lic syn met te ghesien. En
lichte met ghesien en sulley
by den welken also sine werke
rebet en syn werckome misse
en faelgaren soude In die dinghe
het welke van gode te seuen
ne ja te pensene waer groote
voerrecht en fellichheit of de
toemende dinghen die ghesien
maghen syn of met ghedaen dat
by die wyden sal na dat syn onse
ker syn dat en soude dan met
syn en sine voersienheit of syn
recht voerwete Maer als
qualic te beuanshene en te ver
stane de onsekerheit of als die
gheene zekerheit en beuansh
nach en verstaet. Noch daer en es
gheen versal noch ondersceede
tusschen sulke voersienheit of
voerkennesse die gheene zekerheit
en heeft by de waerfels ganden
meester waergetwaers diemen
Erepe liet daerom mede
gheschieden boudeerde en fochde
**En wilt ghy de waersegghinghe
en het waerfels weten In d'oude
fabeln staet het dat doe ghewo
den meester Erepe draechde
en hem bat te wysene waerme
den trochor en den stat sinder
soude die wyes soude dede
meester trepe of af ghies
antwoorde oec als boudeerde
en syn sende al dat in hudaer
of segghen sal dat sulc ghy
waer sinder of lueghene en**

Maer god voerbeten en voerkennen de toe
omende dinghen die te ghesiene staen die
nochtans gheen zekerheit van te ghesie
ne en hebben en wel missen en achter bliue
moeghen. Want ist also dat in die voer
toecommende sonder missen. En in wel misse
moeghen en met ghesien. So es in me
wagende en missende in syn weten. Het
welke van gode met alleene te seuen
Groote volinghe fellichheit en rebellichheit
en ware. Maer oec dat te pensene of Ende
ist oec dat in de dinghen voerrecht. Also in
toecommende syn of dat in siet heur toerste
waermeer in staen by heur ghesien. En ist
so dat in dan met en ghesien. So en syn
in met toecommende. En dan en voersiet in met
noch en verkenne. Wat voerbeten mach dat
syn dat met zeker en es noch gheene ghe
stadichheit in en heeft. En wat ondersceedt
soude dat weten hebben by troetsel of waer
segghinghe van Erepe den waerseggher
die sende dat ic segghde dat sal ghesien of
het en sal met ghesien. Welcke met en
was dan mede te gheskene ende te lachene
Item waert oec also. So en ware gheen
differencie versal noch ondersceedt tussche
de voersienheit gods. Ende der menschen
opinen of meeninghen van dat in waren
dat ghesien sal of met ghesien e

waert dat de ghalke voersiene
heit de onseker dinghen also voer
kende en voersichte so en soude
gheen versal syn tussche gode en
de menscheleke opinie. Die von
nesse gheue soude van dinghen
daer de toecomst onseker of es
Maer na dien dat de ghesceche
gode met onseker in hem en
maghen hebben. So moet wel
zeker staen en zeker syn het
ghesien vande toecommende dinghe
die god zekerheit kent en voersiet
Maer om dat in de fontane van
de alder hoerste kermeffe met
syn en mach noch gheen dinc
syn en mach sonder sulmaet
zekerheit. So ist nootzakelich
dat het al ghesiet dat in voer
sien heeft en voerkent e

sonde noch quaetdoen en souden met sin Waer
alle verdiensten souden eene gheminghelde
eene onghemamerde en eene ondiscrete con
fusie ende blaemte sin **of** Ende dat noch w
gher woesen soude en alte seer groote onghel
truidonheit te segghene of te pensene Want
waert also dat alle dinghen die ghesien quame
en daelden by oordmannen inuy de ouerhe
mheit gods So en ware den Raet vander
menscheheit met **of** En also soude onse quaet
doen onse mesaden en onse sonden comen vande
ghenen die alle duensden en welsaden ghemaeet
heest En oec also en waert gheen Redene dat
men gode veruwers ome bade noch datmen
veruwers by hoopte En waer om soudenmen
oec bidden als de oordeneringhe vander stans
die met gheburcht onstelt noch onvlochten
en mach sin boucht en quertweest en stelt alle
dinghen diemen beghere mach **of** Ende dan
Alus soude oec ontzacken en verfreeden sin
die te nisse verbindinghe die daer es tussche
gode en den mensche Dat es te hoopenen ende
te biddene an gode Want wi verdienen somels
by veel duensden En by verhte en waeracht
ghe vermoedicheit voer gode de alder meeste
welsaet van sinen gracen En dat es alleent
de verhte manere daer de mensche mede mach
met gode spreken Te wetene Bidden hope
en ghenaken dat alder hoornste licht en sin
daer an ghenouust **oec** ont ghemperere

Want also als sint paulus
secht **Te** gheen verstaesse
en rant gulomelic ontfanghe
noch bevrise

Ende also soude oec waert hier
dat waert also de mensche sou
de dan segghen moeghen **W** en
houet met wat se doe en het
es al goet dat se doe want god
heest dit alus gheordeneert
in sine ouerheemheit En in
daer toe veruoren en ghemae
et alus te doene

Alus soude oec ghehoort hier
en verstaet de manere hoe
dat de mensche mont ghehoert
mont of aenstichte ghehoert
aenstichte spreken mach dat es
dat hi denoetelich inuichlic gide
oetmoedelic gode bidt en in
hem hoort en met goeder heere
en meeninghe hem boucht ende
stelt an gods alderhoornste en
priselicste licht en gracie wel
ke gracie en licht ombetripeln
en ontgandelic es alle mensche

en verruyghen **¶** En oetmoedighe bedinghe
¶ Ende waert/ oer also dat dese nootzakelicheit
 vanden toecomende dinghen den mensche
 deden dat sy niet en mochten maect hebben
 hem te boughene en te houdene an gode die
 schoonste beghinsel es van allen dinghen So
 soude het menscheleke agheslachte moeten
 faelgieren quisten en te meten gaen Ende
 worden ontwaent en veruzemst vander son
 tane sijn beghinsels dat god es Ghehele
 du het es onlanghe leden somthes

Dit linc de derde deesen vanden
Woes *Que nam discord federa*
veru causa resolut
quis tanti deus ferit
statut bella duobz &c

Wat mach dat wesen dat vint ghesul
 In dinghen die wel ouer een draghe
 Maer almense tsamen boughen wil
 dan hebben sy versul wilmen ghebruyghen
 Elk alleene staet sonder beruyghen
 Het een wordet ydel almense versacnt
 Dit moet doen ten daet gheen vraghen
 dat verstaemse niet wel en vrent
 Maer ghebrechticheit in hant vrent
 dat so doncker wordet de lichte
 dat in taccordt alsoot betaemt
 niet sien en an den sonder blame

In dese deesen waert **Woes**
 seghende **¶** Hoe mach dat
 sijn dat de overhemmet gode
 en den vrien wil elk alleene
 welsaen en wesen mach Maer
 almense sijnne gacht end
 overpemt elk sijn recht en
 sijn naturere houdende en
 ghebrukende so moet het
 een faelgieren en te ver
 gheefe staen

Tbyn es verstaen van sulike sone
 Dat hnt te wetene verheert so seer
 Want verheerte en vnycht gheen name
 Ist datmen idm met en penst eer
 Ende menont en jaecht in gheenen heer
 Omghepenst dms Ende dat hy weet
 Ende jaecht hy te wetene oer met meer
 Weet hnt oer dan tbyn es hy so heet
 In dy arbedt ende so bereedt
 Te wetene dat hy weet na sijn tale
 Maech sijn sijn weten en es maer gheleed
 Dat hnt verht weet int generale
 Maer met en weet hnt int speciale
 Dus wil hy emmers seker weten
 Dat hy weet in de verghesale
 Dat es confusie altemale

En dat machme prouue met
 dan den eersten mensche die
 salmet mensche weten
 hadde die hy eerst ghemact
 was en eer hy tghedot brac
 van gode Want sijn vleesch
 en was de noch met besmet
 met sonden Maer nu om dat
 alle vleeschelicheit besmet en
 ghecorrupteert es so moet
 de ziele mede besmet sijn en
 ghecorrupteert Want in
 gheuoucht es ant besmette
 vleesch en dat oozont de
 poete Juuenal in sijn ghe
 scriften e

Maech sijn Ende dese beere
 Sult sijn noch verstaen ende
 weten dat deel menschen
 sijn die wel de sone of de
 troucheit weten en ver
 staen van eenighe dinge
 die nochtans met en weten
 noch en verstaen de sonder
 samtheit en de micheit
 dat es de sonderheit van
 den dinghen gheint dat god
 onse maker doet want de
 menschelelike ziele es ghe
 maect gheheleende de god
 like ghepenen in recht
 der naturen so dat in wel
 kent en verstaet de sone
 van de godlike dinghen
 int generale En alle din
 ghen soude in wel weten
 int speciale Maer in met
 verlast met den vleesche

Dit es de **Vijfde prose vanden**
viijften bouc
Philosophie
Tum illa vetus inquit
querela dixit tullio in
diuinationem
De sprac in seggende out es dese vra
ghe die vander ouersienheit gods
roomt Ende marcus tullius leedese en onder
sochise zeeve in sijn kuetels boucken daer
hy de godheite in deelde Du hebste selue
oer zeev onderpocht Maer noch en es in

De sprac sijn Dan heet hier
 booren inden text wel verstaen
 deel argumenten die vander
 ghesproken heet met vleesch
 hy prouet dat het sijn dat
 sijn wil met sijn en mach
 met de godlike ouersienheit
 elc sijn mach en proper
 ditiuut en nature gheue
 leende vanden vanden de sone
 en de sentencie of wille der
 staen es dat al dat god oer
 sien heeft en noch oer siet
 en gheordeneert gheset in
 sijn ouersienheit dat moet
 emers ghesien En also
 en heeft de mensche sijn
 wil met sijn Maer wel
 en seer onbry Want al

dat ghesiet of dat de mensche wil dat moet ghesien en dat moet de mensche wille
 in node en in beduanc want het god also oer siet heeft No es hier een ander dmt En
 dat es een dmt anders te seggene of te verstaen dat het es dat es emers quade
 opinie en eenwillicheit En dat en salmen noot en moetmen van gode met penen
 noch verstaen Want hy oer kent en oer siet al dms recht en wel in sijn nature
 also dat dat met anders verstaet noch verstaet en mach sijn En aldus vander
 seede vnen wil van de ouersienheit gods en es en blyst deel vner vp dat pme
 verantwoordt touhende dat god de dinghen met anders oer siet en mach dan sijn
 sijn of dan sijn ghesien sullen En so wie dat dat also penst en seker hout en heeft
 gheene quade opinie of En daer na bewijst pme hoe dat de argumenten te verstaen
 sijn die seggen dat al dat god oer siet dat moet ghesien En daer of stelt sijn ind
 drie deelen of drie dinge eerst jaecht in dat dese questie hadde out es en in heeft
 seer onderpocht en leed gheleest vanden ouden oerledenen philosophen en poeten

Maer met al vultrecht den
 andren verclact in de sake
 waer om het es dat en misse
 te gheueken an de waerheit
 dan deser questie Ten denden
 secht in dat in prouue sal en
 wme doen of in dese questie sal
 wnen handen en besluten
 Ende marcus tullius *et* *Ch*
 fult wesen dat marcus tullius
 een vande oustien poeten maecte
 een bouc dierme rouerie in sin
 daert En dat heet een fietfels
 touc of van waerheit gheueken
 welke in de iuracie of de amste
 vande waerheit gheueken en roue
 gheueken heet in sene spenen
 en deelen Te wesen in Aru
 ne in germanie in romane
 in promantie in migromane
 in romane in azomane En
 al de dinghen trauctert en
 verclact seer starckelic en
 gele een leeraer diene noem
 Marcijs

in gheen van hu allen neernstelic gheuouch
 noch gheuouch sekerlic gheternmeert noch
 ghehent Ende de sake van dier grawe dom
 kerheit en van dier onuerstandelheit es
 om dat de bezwerlichheit vander mensche vrede
 lichheit haer met en ran ghereeken noch ghe
 uoughen an de simpelheit of an de eenicheit
 vander godlike overhemichheit of an godlike
 doerbeten want waert datment eenichs
 ghepensen of verstaen onste daer en soude
 certam gheen twifelinghe in sin *et* *het* *the*
 like in nochtans prouuen sal te opbaerne
 en te hendene waert so darze comen dat
 in dy vernoucht en vultrecht hadde van gheueken
 dat dy bezoert en in twifel stelt

gheuen by den vrien wil ende
 sonder bedwang of nootfalle
 vander overhemichheit gods dese
 nootfalle salmen aldus verstaen
et *om* *dat* *god* *al* *dat* *es* *gheueken*
 heest in sonder hem selue want
 in onghemaect es en sonder
 gheuen En in dat al wel sach
 eer hnt maecte alsfale als in
 dat gheueken heest En men
 heden daer es veel dinghen
 fiet gheuen dat den mensche
 onredelic en on godlic wesen
 dinct het welke gheueken also
 als hnt maecte ende sach eer
 hnt maecte also gheueken es
 So machmen segghen dat het
 oners gheuen moet want
 god dat also overfach boeckede
 en wel wist dat het also ghe
 sien moeste om dat in dat also
 maecte en sach So ist noot
 en het moet gheuen want
 in wesen en in gheueken
 moet waer sin en niet misse
 en aldus es hier bedwang in
 dat en nootfalle dat seer su
 ne dat het moet gheuen in
 noode dat es nootfalle het
 welke pine hier inden text
 derst en prouet dat het son
 der nootfalle gheueken al ist
 dat het god also verstaen ende
 overkent eert gheueken En
 also prouet in den vrien wil
 niet vdel noch gheueken in
 de vande overhemichheit gods
 Ende beuist dit en arguert
 dit het welke men inden text

Philosophie *Quero enim curiam
 soluentem ratione minus
 efficacem putas et*

Ier vrage dy nu waer omme du de vrede
 me houts oder lettel gheuouch vultrecht
 die betalmthe doet en slot gheueken vander
 nootfachelichheit of vanden bedwangh de
 welke es dat de overhemichheit gods gheen
 bedwang noch gheuen noot en doet noch
 oer gheen sake en es den dinghen die hoo
 mende sin en dat dat vrien wil met en
 belet noch en belemert Ghesu noch en
 vintstu maeders el argument van dese
 bedwanghe of van deser nootfalle dan dat

gheuen by den vrien wil ende
 sonder bedwang of nootfalle
 vander overhemichheit gods dese
 nootfalle salmen aldus verstaen
et *om* *dat* *god* *al* *dat* *es* *gheueken*
 heest in sonder hem selue want
 in onghemaect es en sonder
 gheuen En in dat al wel sach
 eer hnt maecte alsfale als in
 dat gheueken heest En men
 heden daer es veel dinghen
 fiet gheuen dat den mensche
 onredelic en on godlic wesen
 dinct het welke gheueken also
 als hnt maecte ende sach eer
 hnt maecte also gheueken es
 So machmen segghen dat het
 oners gheuen moet want
 god dat also overfach boeckede
 en wel wist dat het also ghe
 sien moeste om dat in dat also
 maecte en sach So ist noot
 en het moet gheuen want
 in wesen en in gheueken
 moet waer sin en niet misse
 en aldus es hier bedwang in
 dat en nootfalle dat seer su
 ne dat het moet gheuen in
 noode dat es nootfalle het
 welke pine hier inden text
 derst en prouet dat het son
 der nootfalle gheueken al ist
 dat het god also verstaen ende
 overkent eert gheueken En
 also prouet in den vrien wil
 niet vdel noch gheueken in
 de vande overhemichheit gods
 Ende beuist dit en arguert
 dit het welke men inden text

Ier vrage dy nu waer omme du de vrede
 me houts oder lettel gheuouch vultrecht
 die betalmthe doet en slot gheueken vander
 nootfachelichheit of vanden bedwangh de
 welke es dat de overhemichheit gods gheen
 bedwang noch gheuen noot en doet noch
 oer gheen sake en es den dinghen die hoo
 mende sin en dat dat vrien wil met en
 belet noch en belemert Ghesu noch en
 vintstu maeders el argument van dese
 bedwanghe of van deser nootfalle dan dat

clerht gheuouch verstaen mach daer in secht in vrage dy nu *et* *Ch*
 staen hoe dat pine verpoeert struut ende berispt het besluten vanden ouden philosophie
 op de questie van de godlike overhemichheit en vanden vrien wil waer om in secht dat
 in wel en vint segghen als in segghen dat vrien wil gheen hinder noch belet en heest
 van de godlic overhemichheit want in gheen bedwang of nootfalle en doet op de voornede
 dinghen Maer in dolen in dat in segghen dat de voornede dinghen overhemichheit sin ende
 overkent van gode om dat in voornede sin en gheuen sulley dat segghende es stellen
 in de voornede en het gheuen vanden vrien wilken dinghen sake sinde van de euldiche
 overhemichheit gods En in hebben in meschen dat in die selue questie met en vultrecht
 noch en vultrecht op haer vrede

voersien es en voerbeten dat dat niet
faelgieren noch missen en moet noch en mach
Ende of dan die voerkeremesse of dat voer
beten den toecomenden dinghen gheen be
dwan of gheene nootfakē en gheest of
en doet also du het es onlanghe tede ken
des en volghdes. Wat esser dan dat den di
ghen die by vrien wil toe gaen bedwan
doen sal of moet dat sy sekerlyc ghesien moe
ten Ende om dies dattu te het verstaen mi
che tghēent dat hier na volghende es. So
sullen von stellen datter gheene voerker
messe noch voerbeten en es. Sullen daer
ome de dinghen die ghesien by vrien wil
bedwonghen sijn dat sy ghesien by nootfa
ke. Neen sy laet ons oer weder stellen
datter voerbeten es of voersienheit.
Maer sy en gheest het bedwan of de
nootfakē niet. Ende also sal dan den wille
sine vrienheit bliuen gheheel en al by en
onafgebonden. Maer du muets dan sechtē
al ist dat het voerbeten of de voerker
messe gheen sake en es vanden bedwan
ghe of nootfakē by de toecomende dinghe.
Nochtan es sy een seker tecken dat de di
ghen enmers toecomende sijn en ghesien
sullen. Maer nochtans al en waerder ghe
ne voerkeremesse noch voerbeten. So sou
den nochtans die toecomende sijn moeten

*Nochtan es sy een seker tee
ken. Hier weet en verstaet
dat eeniche forghen mochten
Soe wel dat het godlike ver
beten en voerkeremē niet en
es of niet wezen en mach be
dwan of nootfakē de toeo
mende dinghe te ghesiene
dors ist en het moet eners
alsoos sijn een tecken dat sy
ghesien moete en sullen
en es daer moete in of sulle
so es daer bedwan en noot
fakē e*

ghefrien Want het teekm beuyst tyuent
 dat het bereekent Maer het en doet noch
 het en vullbringt dat met Ende aldus by
 desen moet het dinc eerst betoocht sijn eer
 dat het ghesiet by beddanc of noot sake
 Daer de oerkeremisse of roerboeten teeken
 of sijn en haer betooghen moet Want waer
 dat dinc met So en soude sijn gheen teekm
 daer of mochten sijn Want van dinc dat met
 es en mach gheen teekm sijn e

Philosophie *Item deo probationum
 firma ratione submissa
 constat Non existens e*

Wonderbaer die prouue es wel seker en
 wel vast gheproust En redenen die
 romende sijn huut der natuere vande gheprou
 den dincen Niet huut teekenen Noch huut
 dincen van buten arduerende Maer huut toe
 behoorende en noot sake sake die daer
 properlic toe betamen Maer doch en noch!
 muerssta seetthen hoe sicut mochte sijn de dinc
 ghen en souden ghesien die no boerboete en
 ghesent sijn Chanc Wn pensen en meenen
 machre Dat dat met ghesien en soude dat
 de ouerhemmerit gods toecomende kent ende
 weet Of dat Wn pensden en meenden dat
 dat ghesien soude Maer dat soude sijn sonder
 beddanc of noot sake In sijn natuere het
 Welike men wel hichelic prouue en bekense
 mach Want men niet veel dinc ghesien dat

hier het uster hoe daer de seyt
 seest Want men niet veel dinc
 sner beuyst rne dat veel dinc
 ghesiet het welke sonder noot
 sake ghesiet en prout dat by
 exemple dat sijn ghesien sonder
 natuerlike noot sake en recht
 by wille ghesic men inden text
 wel seystaen mach Want waert
 dat de dincen ghesiede by de
 dincen ende noot sake vande
 ouerhemmerit gods om dat sijn
 die oerhet en oerkerent so waert
 sonder noot datme eomghe pme
 dade om yet te leerne Want
 elkerlic tygeant dat sijn leet
 en tenden de leeringhe wel can
 en meester daer of es soude in
 al ghanen conen en leere sander
 pme of eomghe leuuer of leer
 misse de dincen die dan ghe
 sien die moeten omers ghesic
 Maer nootkans en sijn sijn heur
 natuere met beddancghe te ghe
 siene en aldus wanner sijn ghe
 sien sijn misse sijn van noot sake
 en sijn sonder beddanc van ghe
 siene En also oer eer dat sijn ghe
 siet sijn Wn sijn toecomende
 Want in de selue maniere dat
 sijn ghesien so ware sijn toecomende
 en aldus na dat sijn met en ghe
 sien by noot sake so en sijn sijn
 met toecomende of aldus en sal
 men dan met seyghe dat het
 tygeant dat no ghesiet es dat
 het met toecomende en was
 eert ghesiede of En aldus also
 ghesent es eomghe dincen
 sijn die wanner sijn ghesien sijn

*Maer doch en noch e met
 op desen text dat het waer es
 dat god alle dincen boerfen
 en boerkenf menont en
 wissele dies En also moete
 ghesien by noot sake Maer
 no sulst ghe weten dat de
 noot sake sberrehande es de
 eene es gey onghelonde recht
 natuerlic en dese en es met
 in allen dincen En dandre es
 by condicnen en die es in alle
 dincen en dese en versteat
 de vinnich met sande alle
 ende van haer salme spreke*

*ontgaen der noot sake sberrehande In ghesien en also wel en waeren sijn met toecomende by noot
 sake Nu mochten Wn dan dit aldus besluten dat de toecomende dincen sijn boerkenf en
 boerfen by toecomende En aldus is waer dat ghesent es dat somels hoe wel dat sijn ghe
 sien nootkans in heur natuere en hebben sijn gheene noot sake noot beddanc dat sijn ghe
 sien moeten e*

noch de woerkemesse den toecomende dinghe
bedwanc noch nootfacke

Philosophie Sed hoc inquis ipm An
caru veru erit que necesse
sario non habent Villaz

Maer nu muest du seatten hier es
wysel in Of seker woerweten wesen mach

Op de dinsten die gheen seker noch nootfackelich
toecomen noch ghesien en hebben want het
sijnt dat dat disorder en met wel ghesien
en staet want du segs en meens ist dat sy woer
sien sijn en woerweten so moeten sy hebben be
dwanc of nootfacke te ghesiene Of ist dat sy
gheen bedwanc of gheene noot en hebben te
ghesiene dat sy dan met woerweten noch woer
kent en moghen sijn En dat es om datme ghee
seker weten noch kermesse hebben en mach dan
op of van seker dinsten En ist dat het dinc
daer de toecomste onseker of es dat dat sekerlic
woersien es dat en mach gheen verht woerwete
noch verht woersien sijn Maer het es eene mis
selike wammighe en eene hittinghe opme of
want dinsten anders te wete of te kene
dan sy sijn es wel kurze van verht weten en
de sake of de manere van deser doinghe es
om dat mens meent dat het woeten of de ke
nessse die sy heeft van der dinsten sy hem comt
huut de cracht en huut de natuere vande sel
uen dinsten die sy weet ende kent het wel
ke al contrarie es van dien want al dat be

also sijn sy sekerlic toecomende
en ghesiene En met onseker
Ende de dinsten dinsten dat sy
seker ghesien hebben en ander
anderlic van gode ghesieten
en ghesien sijn so moeten sy by
nootfacke en sonder verandere
ghesien So soude dat dan seker
lic veruolghen vanden dinsten
van gode woersien en woerkent
es dan de toecome en ghesien
vande dinsten onseker En sy en
gode sekerlic en omveranderlic
woersien sijn en woerkent dese
woersien en woerkemesse
en soude met seker moghe sijn
Maer waer ydel en calsch o
pime en bedrieglike wamm
ghe En dat de dinsten sy toe
comen hebben en ghesien En
dat sy woersien sijn van gode
van voren de kermesse seker es
dat sijnt emers een kraet ver
sul te wete van deser kermesse
gode te stane met de selke se
comst der dinsten Maer woer
waer onseker es der dinsten
toecomste en seker es woer
weten gods verstaet woer
sy sekerlic want dinsten anders
te wete es dat sy sijn
ghesiet haer sentencie dat es
haer kermesse en oer haer beslu
tinghe op de woerspraken dinc
sien En sekerlic die gheloue dat
de dinsten die onbep toecomen
hebben met woerweten en moghe
sijn van gode in voren te woer
seker staet missen en sijn bedrieg
want sy meenen dat het een
verfallende en een duersich dinc

Maer nu muest du seatten
dat de dinsten te kene te
sione of te wete En oer te
woerwete anders dan sy sijn
in heur natuere en es met on
doenlic noch omuetselich En
eerst stelt sy den wysel van de
seker kermesse in dese manere
Of die de dinsten anders woersien
woerweten of woerkent dan sy
ghesien of ghesien sullen die
milt en sy mesleet hem selue
dese kermesse en dese kermesse
of dat woerweten Maer
waer es dat waer es goden
ver ander doctores de welke
nochtans ydel en calsch es ghe
ghelic dat wel bliken sal want
hem dinc dat het met wel lide
lic es noch accordeerlic want
te wete dat der dinsten toe
comen onseker sijn Ende de woer
sien gods die daer of es
seker stede houden mach vande
welken sy alre arguere dat
de woerweten gods met en
mach beuange noch woerwete
dan verht sekerheit En de dinc
sien die van gode sijn woerwete
moeten sonder verandere sijn
sien ghesichte ghesien En

es van vultmaet weten te kene een dinc anders dan het es
onseker es En woerweten gods frulons es seker te sijn Maer also en ist niet want dinc om
en sal woer weten gods met onvultmaet sijn om sulke meswammighe want de woerkemesse gods
van seker sekerlic verstaen en begypen hoe wel dat de toecomst vander dinc onseker es Ende
alre de dinc te begypen en te verstaen anders dan es en es niet ydel noch calsch Maer
veruolghen dat de dinsten anders sijn dan sy sijn es ydelheit en calschheit Ghelic of sy weten
woersien seker te sijn want sijn onseker sijn want god en beuunt noch en verstant noot de
dinsten sekerlic onsekerlic sijn Maer sekerlic also wel de onseker als de seker e

Want al dat bekent es of dat
Hier bekent pnt van want
dat dese dingsse wout dat de
dinghen niet anders bekent en
moaghen wesen dan in sijn En
dit wout om dat sijn want dat
de dinghen moeten ghekeuse sijn
van hewer natuere niet na de
natuere van de ghene dese
Want hemme of weten En dat
om meenen sijn dat sijn niet en
moeghe ghebeten sijn dan in
de maniere dat sijn sijn Maer
hets anders Want de dinghe
sijn overwete en ghekent na de
verstaemse vande kenre En
niet na de natuere van de din
ghe het welke me prouuen
mach Om dat van een dinc in
uetsch in dinc sijn maniere
verstaen wort na een wone
en mach niet verstaen Want
ghelint dat sijn hooren de sijn
kennien van de gramarie die
een meer En een ander min
verstaet na de mach sijnve
verstaemse Maer waert dat
de dinghen verstaen worden
na hewer selve natuere so son
den sijn verstaen sijn van ellin
like Op eene maniere Want
de natuere vander dinc en ver
andert niet Al ist also dat de
Gomessen van dien verandere
Maer om dat de overstaemst
gode alle de voerwende dinghe
ouerhet na sijn selve proper
mach en in sijn En En sijn
de onsekerheit en herheit van

Want al dat bekent es of dat
ghebeten Na de verstaemse ende na de codice
ende mach vanden ghene niet weet en kent
En niet na de cracht en natuere vanden dinghen
dinc weet of kent En om dat dit bliken mach
En du hier of weten muerhs **Exempel** So
merit dat een dinc dinc Anders bekent es va
den fast dan van tghesichte **Want het ghe**
sichte sijn sijn sijn sijn van vanden wel
op of in dat dinc en sijn dat al sijn met
een sijn Maer de fast of het gheuoelen moet
hem der an vanden en vaken dat no sijn no
daer sijn deelen sal sijn kenen gheuoelen en kene
Ende oer in den mensche es de kennessen Anders
in dinc anders in de ymaginatie of gheponse
Anders in de redene Ende anders in de versta
nessen Want de sijn en kent de sijn met het en
es dat de materie of lichaame vande dinghen
hem hooren es en yeghenwoordich En yma
ginatie of gheponse kent dat al wel sonder
lichaame of materie proper in de figure
Maer redene gaet bouen desen en kent ende
begriep de ghemeene name en yegheenen be
sen van elken dinghe en de sijn Met eene
ghemeenen ouermerkene en consideracie en
bewise Maer verstaemse gaet mach hoogh
Want sijn gaet bouen die ghemeene verandere
ghen en bouen dat ghemeene beuante Want
sijn bouet haer en sijn en kent sijn pure sub
stantie van ghedochten in de doerne van de
dinghen En in der dinghen proper en eenich

ouer verstaemse te beuante
de godlike overstaemst So
en om dat sijn in gheue ma
niere der an gheuaken noch
ghevaken En sijn desen so dinc
om dat de kennessen gaet na
de natuere vanden kenre en
niet na de natuere van het
dinc datmen kent **Want het**
ghegheste sijn sijn sijn sijn pro
uust in exempel pnt dat
ghebet es de kennessen dat na
de faculteit en mach vande
kenre es het dinc ghebeten
en bekent Want anders vande
eene en anders vande andren
en anders vanden deede es een
ynkel dinc verstaen en ver
stet En dit bekent sijn in de
vanden van eenich dinc of
lichaame het welke bekent mach
sijn van tghesichte vande fast
Maer anders tghesichte na sijn
natuere en anders de fast na
sijn natuere Want het ghegheste
beuante het dinc dat het sijn
al sijn en met sijn vanden Maer
sijn dat dinc dat sijn die ghe
uort van vanden Want pnt
sagen dat de ooghen hebben
eene maniere dat sijn sijn en
sijne hewer vanden en hewer ghe
sichte Op de dinghe En om dat het
ooghe een lichaame es sul licht
en sul vanden en hem dan gheghe
wout het licht so verlicht de
lucht het licht vande ooghe en
dat beuante en part de ziele te
beuante de gheuoelinge

Gande ooghen Ende also wort het ghesichte ghebet de grootheit vande dinghe al sijn in
een Maer den fast moet het dinc vaken no an den sijn no an dander no boue no beneden
sal sijn dat dinc bekent En aldus het ghesichte en de fast bekenten een dinc elc na sijn natuere
En oer in den mensche Maer in den sepf hier het vort secht Dat pnt die noch
eene prouet en sijn andre exemple Want in de mensche bekent sonderwintse Anders de sijn Anders
ymaginatie Anders redene Ende anders verstaemse En om dit wel te verstaen en te weten moefmen merke dat elc
van desen es en wat sijn verstaen sijn en kenre en van wien sijn hewer begim nemen Want de sijn es een cracht of virtus
vander ziele daer de mensche of sijn sijn of sijn hoort of sijn sijn of sijn sijn of sijn sijn of sijn sijn of sijn sijn
om part te kenne dat sijn het dinc dat sijn bekenten wil of sal in doerne in figure en in materie yeghenwoordich
En sijn sijn en heeft sijn van meubere of dan van sijn of passie die ghebet omtrent het lichaame instrument
vanden ghesichte dat es het ooghe ghelint datme wel ghebet wort ant ghesichte Want waermeer het licht en het
sijn de ooghen part en passie dat wort de ziele beuante om het dinc te kenne dat de ooghen sijn yeghen woordich

of ymaginacie es een virtut of
 cracht der ziele en der welcke
 den mensche kent de forme of
 de figure van eenich dinc alstet
 en met seghenwoordich Maer
 alleene int ghepens siende
 ymaginereer of ymaginereede
 en weder se ghe dinc ende dinc
 dat men ghesien heeft al es de
 leshame of de doorme van den
 dinghe baten of vande ghesichte
 ghesien dat me eenē man siet
 seghenwoordich. Daz ooghen
 dien sietme doenlic met den sijn
 dazē met de ooghen en die ma
 hute den ooghen sijn de varen
 ymaginereer men en bekent
 in de ymaginacie of ymaginereer
 want al dat den ghesien hebbe
 dat ymaginereer in sijn julle ma
 nere als den sijnhe met den
 ooghe in de ghesichte ende
 dinghe of in de ghesichte. En
 eenich ander dinc in de selue ma
 nere dat den dat ander dinc sijn
 ghesien dat ghesien siet dat
 siet dat een leshma die noot
 vome ghesien en hadde Maer
 en de ghesichte van een ander
 staote stede daz en in vone
 die daz seghenwoordich sijn so
 ymaginereede in die vome
 sijn de en in stede de stede die
 me vome heeft die siet in
 en ymaginacie neent haer be
 ghem an den sijn of vedene es een
 virtut of cracht der ziele en
 welcke de mensche versiet ende
 en bedriegen can gesunder siet

en puur wesen of Ende hier es sarpent ende
 wel op te merckene en te ondersceerne dat
 die hier de hoerste es van desen. Benant
 en besnypt alle dandre die onder haer sijn
 Maer de nederste en ran met atherisen noch
 noch haer verheffen fer vulmaechheit noch
 se begripe van de ghene die bouen haer sijn
 Want de sijn en ran met begripen noch beke
 nen dat hen met seghenwoordich en es in
 materie. Noch ymaginacie en ran met sijn
 noch kenne de specien noch tbesen noch de
 doorme int ghemene. Noch vedene en beuagt
 noch en begript met de doorme in heur ee
 micheit. Maer verstaemisse die bouen al es
 bekennende en besnypende de doorme in haer
 eenicheit kent en beuagt oer al dat de ander
 doen. Maer dat es in de manere dat sijn kent
 de doorme in haer sijnpelheit of eenicheit
 daer ne gheen vande andren foe gheraken
 en ran. Want de verstaemisse kent besnypt
 en verstaet de ghemeeenicheit van vedene en
 de figure van ymaginacie en de materiel
 ke doorme die de sijn hebben moet noch stans
 en besijst sijn met noch van vedene noch
 van ymaginacie noch van sijn yet. Maer
 met een opslach of ghepens van herten
 of ghesichte siet sijn en kent al de dinghen
 gheformereer en in heur wesen. Vedene van
 neer die yet siet of kent int ghemene
 dan en besijst sijn noch ymaginacie noch sijn

en het dazol van elken dinghe
 en dat elc dinc es en dat ghe
 siet dat elc dinc heeft in ande
 en vedene neent haer begem
 ande sijn en en ymaginacie dat
 eerst kentme de dinc in de mate
 me en in de figure de welcke de
 ghemede de breede en de propun
 etheite van dien. En na kent
 men dat het dinc es en weder
 in dat het ghesien heeft ende
 accordeert en versiet met an
 dre. En verstaemisse es eenē
 cracht of virtut der ziele
 en de welcke de mensche beke
 nende wort dinghen die sonder
 lichame sijn in seker vedene
 waer omē dat sijn al sijn sijn en
 dit foughen en siet an want
 waert dat sijn met en vone
 seker vedene. Waer omē dat
 sijn alstet sijn. En en sijn de dat
 ghemede verstaemisse sijn. Maer
 met dazinne dat es een goet
 dinc en verstaemisse heeft
 sijn begem van vedene. Want
 en vedene kent de mensche de
 natuere vander dinc en de pro
 prietheit eenicheit leshame
 en dander onleshamen de grote
 en de sware loevende ghesien
 het leshame vande mensche en
 het bekent dat het ander dinc es
 daert hōn en waert dan de hōn
 ame. En also en vedene dret
 bekeet comt de mensche an de
 kenneisse van de onleshame
 like dinghe. En waert an de
 kenneisse vande creature dat

es de maker van al. Maer om dat van desen propooster elder ghesproken es so en willen den niet
 meer daz of seghen of dese vier virtuten of crachten der ziele hebben dincliche kenneisse inde mensche
 want dat de sijn seghenwoordich hebben moet kent ymaginacie sonder seghenwoordichheit. En vedene kent dat de mensche
 es en waer in dat sijn accordeert en versiet met andren dinghen. Maer verstaemisse bekent dat dinc dat inde mensche es
 onleshamelic van welcke de leshame es ghegouerneert. Van de ziele. En al so elc van desen vier crachten heeft sijn
 kenneisse inde mensche. Na sijn moghentheit. Maer de nederste en ran met atheris. Maer oer dat phis hier secht dat de hoer
 ste cracht van desen viere beuagt en vermacht de muessichheit van alle dandre die crachten die kende haer sijn. Ende
 bekent al dat sijn kenneissen vone. Maer de nederste in neethene maneren en ran haer verheffen noch gheleemey in de mu
 ghesichte van de hoerste. En dat bekent sijn aldus de sijn en mach met noch en doos baten der materie of sonder mate
 rie en bekent met int universul dat es int ghemene van al ghesien dat verstaemisse doet. Ende aldus de nederste en ran
 haer met verheffen an de hoerste. Maer de hoerste beuagt en besnypt wel de nederste. En aldus verstaemisse die hoer
 es. Met in plaetse. Maer in beerdicheit. Wanneer die onfanghen heeft de doorme van de onleshamelicke doormen die
 keert omē tlat

ender sijn En d'isernacht sijn
of sijn gheest Connessse Want
sijn beest bekent de doorme
die van gheene vande ande
cracht bekent es So kent
oer alle dandere die vedene
ymaginarie En sijn bekene
sonder eenighe te besighen
vanden anden Maer met
eenen mikelen opslachte van
ghepense beuand sijn alle de
dinghen gheboort ghefigueret
en ghemacert En vedene be
griep en bekent alle die yma
gineerlic sijn en sijn sijn
der ymaginarie of sijn te be
sighen En al dat sijn beuand
en bekent omuer salic dat sijn
sijn ghemene dat bewijst sijn
en deelt in dese manere De
mensche es een dinc dat leue
in gheest en vedene En dat
sterflic es En gaet op alle
goeten ghehnt de teuf wel
verclact En van desen crach
ten es beuand meer van sijn
faculteiten of toebehoorten
dan vande anden En weet dat
sijn bekene de figure van
der gheest de ghehoort
ghent vander materie Want
na de materie bekent sijn de spe
cie of de proprieteit Want
ghelinc danstoules secht En
es presentiech vander spone
die in de materie es Maer huse
de materie met Maer ymagi
natie te bekene de figure

Nochtans het sijn en bekent alle ymagineren
ghe en alle sijnheit Want sijn ist die al dinc
bekent in sijn ghemeeinheit in deser manere
ve De mensche es een dier daer vedelheit
in es En dat twee goeten heeft En al ist oer
dat dese kenneesse haer aldus strect in tigh
meene Nochtans kent sijn alle dinghen diene
ymagineren mach en versinne mach Welc
men sijn of gheuelen mach En dit en es
met en dat sijn ymaginarie of sijn besicht Maer
alleene bider vntuut en cracht die sijn heeft
vander vedelike gheboortheit En ymagina
rie hoe wel dat sijn heur beghin heeft vande
sijn te siene te vedene en te formeerne de
futuere vanden dinghen die ghesinnicht sijn
of en den sijn bekent sijn worden Nochtans
al ist dat de sijn haer met en en es En mach
beuandhe ymaginere en begripen de dinghe
die versint sijn Niet bider macht vande sijn
die absent es en met seggen worden Maer
by vedelike ymaginarie dat wijzen en vone
sen of Sies du dan hoe dat al dat ghekent
en ghebeten es Dat dat met ghebeten noch
ghekent es Na de nature of na vleser vande
dinghe dat daer bekent es Maer na de ma
nere of de versameesse vande ghenen die
dat waent weten of kenne En dat en es ghe
wonder noch vrentheit noch oer onvedelic
Want ghehnt dat voneffen of wijzen het
wert es vanden ghenen d'ic voneff of wijst

vander dinc es beghert de je
ghewordheit met vander
materie e

So ist oec noot dat hy dat domesse of wise
of doe na sine moethentheit en na syn wete
En met na anders yemonts weten of mo
thentheit

en inchedochte En met vander
ziel Ghelinc men eene seghel
druct int was En dan ghist
de prente vande seghel int was
of ghelinc eene ghewaste tafel
int en licht daer dat men in scrift
of ghelinc dat de speghel tocht
de hoorn vanden dinsthe dat
buten hem en steghens hem staet

Dit. lxx. v. *Maer veersien vanden
Sijfsten bouc*

Philosophie *Quomdam porticus
attulit Obscurus mini
um senes &c*

Eenighe ouders waren eens Jaers
Die philozophen hieten boer waer
Die na haer broesrepe waenden waers
Maer haer domesse en was met daer
Want sy betuyghden in heur verlaers
En na haer goetsmicken openbaer
Dat en ende ymaginacie mede
Comen van buten vanden lichame
In de ziele nemen haer stede
So dat sy als draechde met en heeft name
Van yet te doene dan lidenhede
Van datme haer bier sy duent of blame
Ghelinc als thart gheult met wasse
Niet en doet als men daer in scrift
Dant lidenh leent den scriver te passe
Ghedogghende dat hy daer in bedrinf
Ghelinc oec een speghel in syn raffe
Dat wozhen staet tocht soot es ghelinf
Maer sulc gheschre wane wout dat an

Eenighe ouders waren eens
Ghy sulc weten dat phis no
gherouyt heeft en bewese dat
de dinghen ghelent en verstaen
Wordep na de faculteit en ver
staenisse vanden domesse en
verstaenisse En met na de ma
terie en natuerre vander dinc
nemen bekent No hier in dese
veersien betuyghse en bedrinf
Wane dat de dinsthe cam en
tbeeghensel Daer sy hier het op
of ghesproken heeft En dan
scrift sy en verstaet der
ghewone sentencie die dese d
linghe wortstaede en houde
vanden En waren eenighe
dyspley van plato Dieme hiet
Empiric en Scoricus En
ghiden eene opme dat de sy
en ymaginacie van de dinghe
comen van buten inden mensche

Der zielen dat sy d'uyt lichaem moet liden
Dat datmen niet ghepromue en may
Dat de ziele sal teemighen tiden
Sien vander lichame nu of dan
Dinghen die in deelmithe ghiden
Maer sy vergadert wel hier neder
Deelt ende may weder versreeden
Want sy may sien wens en weder
Ende walsich vander waerheit spreeden
Ende ander weene oec sy een treder
Ende by haer seluen kermissen leeden
Dit en salmen niet heeten ghedooghen
Dan materie by eenich bediet
Maer met der waerheit machmen betooghen
Dat sy als vrouwe doet en ghebiet
Daer sy haer seluen toe wil pooghen
Sulc liden in haer duy niet en ghesriet
Maer dinghen van buten doen wel tot dien
Dat sy den in des lichaems vougthen
An de ziele als nu by hooren by sien
By smaken by tasten na heur ghenoughe
Dan moet der zielen ontdecken ghesien
Om deelen dat sinnen an haer drougthen
Dan gaet sy haer al bereet maken
Om te wissene verht der dinghen
Om te ordeneerne oec de saken
Die sy eer hadde in haer vermighen
In haer ghedonste en in haer smaken
Dit machmen voerwaer goet dinstke smaken

De
Sittes
Philosophie

*De vijfde profe vanden
vijftien bouc
Quod si in corporibus
sentiendis quavis affe-
riant instrumenta sentiu-
gel*

*Na dien dan dat het also es
hier worden heeft pine afgero-
uft dat de menschelike ziele
die bezoert wort en ghehoert
vanden sijn die ghemeyne es of
ghepassit van dinghen van
buten hem comest en wort
die dinghen na heur proper
natuere of hier wort sijn na be-
wisen dat hi harde veel beter
en stercker vedene het godlike
ghepene sal de dinghen van
buten hem comessen met al-
leene na heur natuere Maer
na de mach van sijn selfs ghe-
dachte*

Na dien dan dat het also es dat voornem-
de lichame niet verpint of merct buten
hem dat hem dan de quachheit en het wesen
vanden lichame bezoert en pozt de instrumente
vanden sinnen en dat dat bezoeren en dat por-
ven wordert en voort freet de virtuten en
de vrachten vander ziele die dat comesse en
wisen en dat bestieren moet Also wort sijn dan
bezoert midts dien en ghepozt te doene dat
haer werc es dat es dat haer behoort te doene
en sijn dan voort bezoert wort en stelt te
wercke de doormen en de manere die in haer
rustende sijn om dat werc te vultdoene en te
vultvringhene Ende met alleene als lidende
en als dienste onderdanch Maer hi haer
selfs vracht vultvringt en vultdoet vromesse
en het wysdom en het bestiersels op het lide
en op het beuangen en oec op de condicien
vanden lichame of hi harde veel meerder
en stercker vedene sghaent dat vrn quise es
en los van allen affectien en van allen belen-
mertheden vander lichaemlichkeit en ist ghee-
nen noot dat hi volghet in sijn comessen en

In sijn doen of werken de huittwendighe ding-
ghen dat sijn de materien en de dinghen die
buten sijn Maer alleene de macht van
sinen ghepensen en van sinen wille sal hi
volghen en doen **Ende in deser Redene en**
Op dese Redene so volghet datter sijn harde veel
manieren en diuersche manieren van kennisse
en seer sullende en seer onghelinc In veel di-
uersche substancien en materien Want de
En die alleene es en of ghestelt van allen
anderen kennessen Cleest en houet sijn In
de onberoeslike dieren dat sijn oestren en
musselen En ander dieren die an steenen
en an planten en stenen en also haer doet
sels nemen ymaginatie es In de lozende
beesten dien lichtelc wille roomt te bliene
of te volghene dinghen Maer Redene es al-
leene Int menscheelike gheslachte ghelinc
dat pure verstantesse alleene es In de god-
heit **En den Welken het roomt dat**
gods kennesse bouen gaet al de andre ken-
nessen En hi haer sels Wel hooghe ver-
heuenen natueren Met alleene yskent dat
haer sels proper kennesse es en kent
Maer kent oec al de dinghen die al dan-
dre kennessen kennen Ende al dat drien
kennessen onderdanc es e

ende hoghere kennesse Want yskent dat hi niet bekennen noch betropen en comen want hi
oec dat Redene niet kennen en mach noch betropen En also oec menscheelike Redene behoort
der verstantesse gods stede te gheuen en den voertanc Want ghelinc dat Redene melect es
en melectant want hi waent dat godlike verstantesse niet sien en mach noch bekennen
yskent dat hi dus Redene niet en siet noch en bekent

Ende in deser Redene en
verstaet dat ghe hier prouft
en beoost diuersche en men
ghescheide kennessen die hi de
uersche substancien sijn Ghe-
linc dat ghenouch ghelinc inder
seer Ende merct wort dat de
dieren daer hi of spreect sijn
oestren als oestren musselen
en andre En hebben niet alle
hi dan den sijn vande lichaem
Want hi en comen niet ymagi-
neren noch ghebrucken ghelinc
dat ander dieren doen die blien
en an comen comen en blien
Want oec dat sijn goet dinc

En den Welken het roomt
Met oec en verstaet dat ghe mer-
tucht en beoost de weerdicheit
of den voertanc van de blien
vande crachten En doet daer
of een beoost van ghelincenese
en En en ymaginatie ghelinc
menscheelike Redene En van de
dren heffens de godlike ver-
stantesse / Bekende dat ghelinc
En en ymaginatie der Redene
stede gheue en den voertanc

Philosophie

Quid uti? si racionom
sensus ymaginatio qz vel
ragantur nihil esse illud
omniversale dicentes &c

Ende of **S**m en ymaginacie hem stelden
 In disputacie feythens **V**edene **S**ettende
 dat de ghemeeenlicheit die **V**edene seegt dat
 sy kent met en es **W**ant wat smlic es en
 ymagineerlic dat en mach gheene ghemee
 licheit syn Of ist dat het **K**ennesse en **V**er
 dan **V**edene **W**aer es **S**o en es gheen dinc
 smlic Of ist dat sy weet dat den **S**innen ende
 ymaginacien veel dinc kenlic es en onderda
 nich **S**o es de **r**ondine en het begripen van
Vedene ydel en met **D**ie meent en **c**onsider
 eert dat al dat **S**mlit es of eenlic dat dat
 eeneyge meenlicheit es **E**n of **V**edene dan
 hier **S**p aldus antwoort **S**ettende **A**l dat
 men **S**m en ymagineert dat sy dat niet en
 kent met der **V**edene van ghemeeenlicheit
Maer **S**m en ymaginacie en comen tot der
 ghemeeenlicheit van **V**edene met ghevaken
Want de **k**ennesse van hem beiden en mach
 niet gaen baten **l**ichamelike **f**utuerlicheit
En oec in de **k**ennessen van alle dien dincghe
 so salmen **e**mers **v**erheffen en het meeste
 ghehoue gheuen den **w**eerdrichsten den **d**ul
 maersten ende den **s**ekersten dincghe **E**n
dusdancghe **s**reldancghe of **d**isputerancghe
Wan die **S**m hebben en ymaginacie en oec
Vedelichheit **E**n sullen de sake van **V**edene

met achter stellen noch stellen Maer meest
louen en verheffen **¶** Als dies gheliken ist
oec dat de menscheleke Redene met en mach
noch en moet meenen dat de godlike ver-
stammesse de toecomende dinghen met anders
en kent dan sy die kent en niet want da
mensche verstaen en segghen aldus **¶** My
seemghe dinghe die met seker en sijn noch
noofsakehr te ghesiene of gheen seker
toeroomst en hebben dat die met sekerhr
voerkent noch voerbeten en moghen sijn
Enden welken van sulike dinghen ghe
voerbeten en es **¶** En ist dat wy gheloue
dat daer voerbeten of es niet en es dan
het en roomt en ghesiet by noofsake Maer
innen wy en willen wy verheffen het
wisen of het somessen en het weten van
de godlike verstammesse ghelike wy Redene
innen en verheffen **¶** En oec ghelike wy y
maginacie en **¶** My wisen en somessen Rede-
nen onderdanc te sine en te ghelouene
Also sulley wy oec onse menscheleke Redeh-
heit onderdanc stellen en boughen by goe-
den Rechte der godlike verstammesse **¶** Ende
by desen dan so sulley wy onse herten verbet-
ten en onse ghedonten ter alder hooghste
hoohheit **¶** Sander godlike verstammesse also
wy alder meest moghen en haer onderda-
nich sijn **¶** Want daer sal Redene sien dat sy
hiet by haer seluen met sien en ran **¶** Ende

dat es hoe dat sijheent dat onseker foe
 comst en ghesien heeft. Sekerlic boerde
 ten en waerkent mach sijn Ende dat dit
 boertweten en dese kennesse niet en es niet
 goedmeken en misselike opme Maer es
 de simpelheit of de eenicheit van dat alder
 hoerste weten dat niet beuangen noch
 besloten en mach sijn in eenighe handel
 heit

Dit. linc. de *vijfde boec van den*
wijsten koninc
Philosophie *Quam uariis figuris*
analia pmeat figuris
et c.

Dieren duntine van veel manieren
 Op derde in de zee en in rivieren
 Die fallende sijn in heur regieren
 Op derde crupen eenighe dieren
 Die haem ghebrecht om hem bestieren
 In holen woender en in duieren
 Met slencken schenker som in de lucht
 In henden woenter som om keestucht
 Som hebben heur leuen int water lucht
 Som sijn in buschen om sleuens duicht
 Som esser opt velt heur leuen gheplucht
 Som soucken in doelaghe sleuens brucht
 Maer gheen en esser dat recht es gaende
 Dan de mensche die opwaert heeft staende

Den lichaem recht ten hemel waert staende
Dus waert wel recht dat in hem gaende
Chepene dat hem alreus vermaende
Sijn ghebrek so dat in dat spaende
Geer soude in doelen dat in ontbeerde
Te ledene leuen van groter theerde
Want cront in sijn recht lichaem ter eerde
Dat onghoordneert gheueerde
Lichaem dat god recht optuert sprede
Dat dien hem cronne pensen deerde e

Dit is de

Seffte prose vanden
Eiffsten boue e

Philosophie

Quomam igitur vti
paulo ante monstratum
est omne ad istud ne
ex sua sed ex ratione
denti etc e

Want dan also dat ghesent es en betogte
den settel hier bet op Aldinc dat ghe
kent es en ghebeten niet ghekent en
wort noch ghebeten Ma dies dinc nature
datme kenne wil of weten Maer na de ver
stanesse na begrip na de kenesse en na
weten vande ghenen die dat kenne wil en
weten So laet ons nu den besien want
dat wel recht es en redelc Wat de staet es
van de godlike substance en nature Te
dien hende dat men moghen kenne ende

Want dan also e Hier
betogt pine den staet van de
godlike substance in also bene
alst muelghelic es ons te
betogene en groef te makene
het werbeten gods en dat
machme daer ghenouch sien
en lesen inden text e

Weten hoe danich of wat sine sciencie of
 sin weten es **off** Ende want de ghemeeene
 redene en tghemeene argument en wisen
 van allen redeliken creaturen es dat god en
 wijs es. So sullen den dan considereren ou
 mercken en besien. Wat eulbheit es want
 dese eulbheit sal ons droet maken wat de
 godlike natuere es en het godlic weten
off Eulbheit es een volcomen besit al ysamen
 eens ondelich leue sonder termin. Het
 welcke wy wel slaerliker en bet verstaen
 sullen en oec openbaerliker weten en de
 collacien en by de spraken en by de gheh
 lincghen en versamlinghen van tynlichen
 dincghen. Want wat dinc dat no es in tynli
 heit es seghenwoordich gaende maect een
 voerledon by een toecomende. En gheen
 dinc en es in tynlicheit ghemaeft noch
 ghestelt dat al de spacie van sinen leuene
 of van sin wesen al ysamen beuanginghen
 of ghebruken mach. Want het en heeft
 noch niet sinen moezghen dat es het toew
 mende. En ghysteren dat es voerledon es
 hem al tebaes ontgaen. En in het seghen
 woerdehc leuen dat es het daghehc leue
 en hebt ghy niet andere leuende dan dat
 edel momenten of minustken of opflaech
 dat nochtans altoes swet waert verstaet
 en hndt. **off** Aldus dan al dat onder de ordinc

Eulbheit es een
 merck dat en verstaet dat ghe
 haer besedeliken secht. Een
 volcomen besit al ysamen eens
 ondelich leuene sonder termin
 verstaet dat hier hute ghesieke
 sin garde eulbheit alle dincghe
 die niet eulbheit leuen moeghen
 of eulbheit leue in hetten. Ende
 ome dat den mensche betaent
 besit van leuene so soucht in der
 an sonder termin want het leue
 vande mensche es niet der doot
 ghetermineert en ghehoit. En
 om dat de ziele en de mensche en
 ondelic leue hebben so heeft in
 der an gheuoucht volcomen en
 al ysamen want in gode en
 es gheen veruolich. Maer
 alomc es hem seghenwoer
 dich. En daer ome betaent
 gode den maker van al en
 wilst

Goed Wel dat Aristoteles ²
hoert hier en verstaet de opme
van Aristoteles Die secht dat
de Weerelt sonder beghin es en
sonder ende Ende waert also
nordfane en es in met eudonij
Want in en heeft met de spacie
van heuren leuene of van heu
ren Weesen al flame En maet
wel dat Aristoteles verstaet dat
de Weerelt noch en beghin dat
es te verstaen inden tijt dat
de Weerelt es ghemact met
inden tijt Maer den tijt beghin
de Weerelt Want ten mach
met sin goude voer tmake in
de Weerelt Want tijt es ghe
meken selckerheit van alme
of van ghestichtheit en van
gheoerlicheit Gande beoerliche
dinghen Maer eer dat de we
erelt was gheen kerlike din
ghen en waren noch oer tijt
En alou en was de Weerelt
met ghemact Maer doe de
Weerelt ghemact was ware
de kerlike dinghen ghemact
die sonder tijt met Weesen en
maghen Alou dan was de
Weerelt ghemact met den tijt
en met inden tijt Noch in en sal
met vergaen dat es te versta
ne inden tijt Maer met den tijt
sal in verderuen en vergaen
en dat in verderueit es ende
vergaen

of onder beghen van intlicheit es En es sul
met dat dat Verlt eudonij Weesen mach **af doe**
Wel dat Aristoteles Gander Weerelt spreect of
ghebreuen heeft dat in sonder beghin sel es
en oer dat in met vergaen noch henden en sal
Ende dat haer Weesen en haer gheoerlicheit
strecken sal met ondelike intlicheit Noch
fane aloot gheest es en es in sul met dat
in Verlt eudonij Weesen mach Want in en heeft
haer ondelic leuen en Weesen met al flame
Nichts dat in noch met en heeft al dat toed
mende es Noch in en heeft oer met dat
voerden es

Philosophie

*Quod igitur intermina
bilis sine plenitudine
totum pariter comprehendi
dit ac possidet. Quod nec est*

Dat dan dat sin sul ondelic leuen en
Weesen al flame heeft en besit Verlt
leuen woordich Daer gheen toedmen en
ghebreect noch daer gheen voerden an en es
dat salmen met goeden Verlt eudonij segghen
En dien dinghen hoert toe en hem betuemt
dat heere in en onerste bouen alle dinghen
Want alle dinghen hem eudonij segghen boor
dich sin En oer dat de ondelicheit Gande
tijt die beoerlic es en verandrende hem en
Verlt segghen boordich es en woordich **af En**
by desen so en gheuen in gheen Verlt Gonesse
die segghen dat de Weerelt die god ghemact
heeft eudonij es ghebric hem diese maect

Wanneer in hooren segghen of selue lesen dat
 Platon sende en streef dat dese woerelt mocht
 tints beghinzel en hadde en dat in oer met
 vergaen en sal Maer anders sijn de dinghe
 Want leuen te hebben en te leedene onede
 lic dat Platon der woerelt toe sende en sichte
 de des anders dan onedelic leue en wesen
 te hebben en te besittene al sijnen beuan
 ghen in eene segghenboordichheit dat prophe
 alleene der goddichheit toe behoort en ketent
Noch men sal oer met seetshen dat god die
 maker es dan allen dinghen onder es dan de
 dinghen by groetheit of lanchheit vanden tijt
 Maer simpel by sijn selfs proper nature En
 dit onedelic bezoeren vanden tijtlike dinghe
 wil emers volghen en gheliken den omberaer
 liken en segghenboordeliken euldighen staet
 sen naesten en ten besten dat het ran en mach
 Maer het en ran hem also met ghebeuenen
Noch het en mach dien euldighen staet met
 ghelike sijn **Want dien staet euldich es ombe**
 zoerlic en dejen tijtliken staet es beroerlic
 en dat euldich es dat es simpel en eenich of
 mikel En dat dat tijtlic es **Es ghedeelt hant**
 het doerleden gaende int voeromende hoe wel
 dat dat wesen mach sonder hende Nochtans
 en ran noch en macht al de vultre van sijn
 leuene en wese met al sijnen in eene segghen
 woordelicheit besitten noch ghebraken En dit
 dat in eene manere sonder hende ghedueche

oor es teeken vande tijt ende
 Goer de creatuere en was ghe
 tijt/Ende hier om de maker
 en giet met Goer de ghemae
 te by groetheit of lanchheit
 vanden tijt/maer by simpelheit
 van natueren En simpelheit
 van natuere es te segghene
 also wesen mikel of eenlic
 dinc dat met vergaderet en sijn
 van meer dinghen in een Maer
 alle dinghen sijn en leue van hem
 in hem en sijn hem sonder yet
 in hem te overpeerne En de
 natuere vande creatuere es sijn
 dat hi met vergaderet en es van
 doelen Want hi es een gheest
 en hi es met van ander
 dinghen en hi es beghin van
 alle dinghen en hende

Noch men sal oer met seetshen
 hier deenst plus hoe dat de
 maker van al was te beghin
 ne vander woerelt En sijn
 secht dat de creatuere met
 Goer en giet de creatuere
 in groetheit of lanchheit vande
 tijt Maer simpel dats mikel of
 eenich in natueren dat es te be
 stane hoe dat het onuerghelic
 es ghelike dat sijn bezoeren secht
 dat den tijt sijn soude sonder ghe
 maerte bezoerlicheit noch ten
 mach oer met sijn dat de maker
 was in eenighen tijt sonder ghe
 maert dinc of creatuere Alas
 en heeft de creatuere gheen
 doerleiden Goer de creatuere
 in groetheit of in lanchheit van
 den tijt/En Goert oer dat pe
 mont vanderde Was de crea
 feur Goer de creatuere dese
 draethe secht Sint Augustin
 in sijnen bouc vander ghechre
 En es met te seetshene noch
 te draethene Want dat Goert

Want dien staet euldich es
 want hier en verstaet dat de
 tijtlike dinghen in doerleden en
 int voeromen verfal hadde van
 de euldicheit Want deuldicheit
 en heeft doerleden noch voerome
 aen het segghenboordich wil
 deuldicheit Want gheliken Maer
 alwas effen emers ver sal wat
 het segghenboordich vande tijt
 alle dinghen es seer roet en
 datne en roeter vele dan een
 ment of minne onder segghen
 boordichheit van deuldicheit

Item het segghenboordich vande tijtlicheit en es met gheschiedich Maer alwas voerende hant
 vergaende en bevandende Want dat no es **Es no liden en es no met** En de segghenboer
 dichheit van deuldicheit es alwas compaerlic eens En aldus effen groot verfal by der segghen
 boordichheit gods en euldicheit en in der segghenboordichheit die tijtlic es

En om dat dat bliuen ghehoort
 Gooren heeft pht gheprooft
 en bekeken dat god maker
 van alle dinghen alleene en
 wirt es En de werelt met
 hier bekeent si nu inden tref
 dat Platon vander werelt
 secht dat si beken noch hende
 en heeft Nu hebbe oec eenige
 andre philozophen ghehoort
 die seiden dat de werelt euld
 wirt es ghehoort dat god es
 Maer si messiden en waren
 bedrogenen Want het een ander
 dinc es een hende leuen
 te hebben en te comende en
 liende tijt sonder hende ghe
 hirt dat Platon der werelt
 toe secht En een ander dinc
 es te hebben een onendelc
 wesen te samen gheuougt
 al in een dat es al t samen
 reghenwoordich sonder wer
 leden en sonder tucomen
 Welcke alleenlic gode be
 faemt en toe behoort En
 aldus es god alleene euldich
 en met de werelt ghehoort
 god

es Wil emmers quanyus gheheten den euldich
 ghen staet nochtans dat hem dat met vultro
 melic ghebueren en mach doe Wel dat het
 hem daer an boucht also seere alst ran in je
 ghenwoordich te sine in een haesich ende in
 een vleyghende bezoeren alsoes verandred
En om dat dat bliuen en dat dat heeft be
 zoerlic heit der euldichheit hem wat ghe
 hkeelic maect in eene maniere Midts dat
 men dat alsoes siet wesen en oer nochtans
 met bliuen en mach ombewerlic so heeft
 het ghenomen onendeliken tijt En aldus
 wint dit dat het ghedueelic gaende alsoes
 es en secht van welken leuene het sine
 vultro met veruullen en mach staende ende
 bliuede maer alsoes wozende Wilken van
 dan desen dinghen toebehoorende en tionehke
 namen gheuen En oer Platoene volghen
 sonder begripen of scruffen So sulken van
 secht dat god euldich es En de werelt
 emmermeer ghedueerich es

Philozophic

Quomam igitur omne in
 diu sicut in natura
 que sibi subiecta se
 apprehendit Et

Ende om dat het vommessen dan en het
 wesen en het wesen van allen de dm
 ghen Es na de rondine en tbegrupp en sey
 stammesse vander natueren vanden ghene

Ende om dat het vommesse es
 hier seere heeft pht ghetwilt
 en bekeken dat staet vande god
 like substantie hier bekeent
 si nu wat de werkeemisse
 en het werkeete gods es En
 in secht dat hi van onseker
 dinc wel hebben mach seker
 goerkeeten Also alst ghenouch
 staet bekeken inden tref

die dat bonnest en wylt of weet En god
 na sine natuere In ewichheit alle hulmae
 ttheit heeft yfame al in een of So moet
 sijn weten en sine sienne oer al yfamen in
 een sijn en onghespleten En bouen gaen alle
 finlike beoerlichtheit en verandringhe Ende
 al dinc hem seghenwoordich hebben in de sijn
 pelheit of eenicheit van sine verstaemse
 En de spanden vander finlicheit sonder hende
 voerleden en toecomende al dinc in besloten
 So dat alle dinghen in eene seghenwoordich
 heit hem seghenwoordich sijn onder vedene
 vander simpelheit of eenicheit van sine ken
 nisse En om dat du weten wilt Ende kene
 het voerweten gods en waerome of waer
 in in alle toecomende dinghe kent en weet
 So en sulc du sijn kennen en sijn weten met
 seghen of vommessen voerweten of voerkenne
 sinde Als op toecomende dinghen Maer sulc
 dat seghen en vommessen recht weten sinde
 en recht kenne van allen dinghen hem se
 ghenwoordich en voraeghen sinde en die
 nemermeer huut sine kenne noch huut
 sijn ghesichte seeden en moeghen Ende in
 desen en salment met noemen voersienicheit
 Maer ouersienicheit salmet nome Want sine
 ouersienicheit es ghestadich in alderhoch
 ste Garre van alden nederste dinghe ende
 ouersiet en kent en weet va Garre al dinc

Philosophie

Et quid ut postulas
ut necessaria fiant
que diuino summe
sustententur Cui etc

Waar omme Wils du etc

Wu ghehaect plic hier an den
hoop en de wille der stammesse
Gander questie / Want ghe
de kabele ghegheue en de ar
guermithe van Boetes in een
verhael en dan besluis sy de
argumente wel en sulcome
lic

War omme Wils du dan segghen dat de
dinghe die ghesien en nootfalle ghe
sien om dat god die hiet in sine slaerheit
en in sin ouersien Want de mensche die een
dinc sien doen of sien maken en gheue noch
en doen daer gheene nootfalle an datmen
doet of maect Want hies du eenighe dinc
ghe ghesien voer dy Om sien gheeft of
doet dat dien dinghe nootfalle of bedwang
te ghesiene / Welck du sulc segghen neemt
Wils du dan maken weerdighe en famelike
collacien en versameninghe in iethewoor
dinghe of op tghesichte gods en mensche ghe
sichte / So sulc du segghen dat ghehiet al
ghin mensche de dinghen hiet die ghesien
leghenwoordich en voorooghe / Also hiet die
god eubelic in sine eubicheit leghenwoordich
hem en voor ooghen / En den wercken hiet
godlike wercken en voersien met en ver
andert noch en verkeert noch en verwoij
sels de natuere noch de proprietheit of
trechte toebehooren van die dinghe Want
alle dinghe sin hem eubelic leghenwoordich
en hiet die hem leghenwoordich sulc als
in sin en sulc als in sin sulken en ghesien
sulken in toecomende tide / En dat en cofodeert

en hiet etc Nu besluis
plic hier dat het godlike
ghepens met en vermet
noch en confondeert het con
nessen Cande dinghen

noch en vermeldt met het wesen van de dinghe
 Maer met een enkel gheschichte sijnre versta
 nesse het by also wel de nootfakelike din
 ghen als de onnootfakelike. Ghelint dat
 ghy menschen siet ffame met een ghesichte
 zene mensche gaen by deerde. Ende de sone
 by gaen anden hemel. En hoe wel dat ghy
 dese twee dinghe te samen siet met een ghe
 sichte. So sult ghy nochtans segge en con
 nesse gheuen dat het een ghesiet by Gode
 wil. En het ander by nootfakelike. Also of al
 dies ghelint het godlike ghesichte en bele
 mert noch en verstorbeert met de wone noch
 het wesen van de dinghen hem verstantboordich
 sijnde. Want sult sijn in eudwelic voer hem
 Also in ghesien sullen in toecomende tiden
 by den welcken dat met sijn en sal noch en es
 opm of missen goetdincen. Maer es recht
 sekerlic weten ende waerachtinghe kenneisse
 dat god dinc kent dat wesen sal. En by wiet
 oec dat in dat dinc gheene nootfakelike en es

Philosophie *in si dinc qd euentual
 de? Gides id non euenire
 non posse qd non est*

Ende ist dattu nocht hier segge dat al dinc
 dat god weet en kent toecomende dat
 en mach niet missen ten moet ghesien. En
 also ghesiet dat van by nootfakelike of
 du mo' dan so barre en d'inghe in dat ic
 dat ghesien kennen en heeten moet noot

En ist dattu ne... Hier den
 waeten vermaent yhe eene
 questie die den dinghe coersed
 colist en in besknisse dan
 mede e

zakelike It sals kernen en inden dat dat sekerheit
waer es Maer memorde en gaet die noot
sakelikeit an din den ghesichte gods hier
op mach It antwoorden seutthen Dat al dat
god siet en doet voeromende sst datmen an
sine kenneesse en an sijn weten siet so es
tuthe sien nootzakelike Maer het dinc in sijn
selfs natuere ghesiet by vrien wille Want
dat sijn twee nootzakelikeit die eene es
simple Ghelike dat het nootzakelike es dat alle
menschen sterflic sijn Dander nootzakelikeit es
by condicien Ghelike als men eene mensche doet
gaen of siet gaen Het es dan nootzakelike dat hi
gaet Want al datmen siet of datme kent en
mach met anders sijn dan men dat siet of kent
Maer dese condicie en doet niet met haer de
simple nootzakelikeit Want dese nootzakelike es
dan condicien en doet haer proper natuere niet
of haer selfs natuere niet Maer het doet de
andermogelike of de andermogelike Dander
condicie Want de ghene die by vrien wille gaet
en gaet niet by nootzakelike noch by bedwang
hoe wel dat het noot es dat hi gaet salme
sien gaen of wanneer hi gaende es **off** Aldus
en op die selue maniere al dat de ouersien
heit gods segghendoordelike siet dat moet wel
also sijn by nootzakelike ghelike dat hi dat siet
Nochtans en heeft dat in sijn selfs natuere
ghien nootzakelike En waerwaer al dat voerome
de es en te ghesiene by vrien wille dat

Philosophie

Quid int' inquis. Ex
mea ne dispositione sa-
entia diuina mutabitur
Et in ego mit hoc & c

Maer noch meuche du & c
Drey stels pht noch een ander
questie en dan besluit sife

Der noch meuche du segghen also ditte
sal de godlike kennesse of het godli-
keten hem veranderen en verwisselen Ma-
de veranderingen en de wisselinge van
nimen doorsettelingen Ghelinc of n no dit
wil of no dat sal in oer wisselen no huut
dit dan in dit offc segghen dy neen want al
dat toecommende es en al dat ghescreuen sal het
godlike ghesichte siet dat en weet dat al
Voupsf ende weend dat an de segghen woord-
heit van sine kennesse en van sin wesen
noch in en verandert noch en verwisselt
met no in dit dan in dit ghelinc du waens
Maer met een eenich ghesichte of opslach
besluit in al die veranderinghe En oeruert
en ontoerwisselt bliuende Welcke muerghent
heit van al tsamen te beuamthene en segghen
Woordelic te siene en heeft de kennesse gods
met huut het voerlopen van de toecommende
dinghen Maer heeft dat huut haer selfs pro-
per simpelheit Buut ditte dan es vulstoten
en bebesen tathent dat du spracst hier wo-
ren Als du seits dat het ware seer onghen-
oordeneert dinc en onbetamelic dat onse
ongheoordeneerde dinghen Salze souden

Buut ditte dan es eet hier
besluit pht dat de wercken
se gods met en spruut noch
en wort ghemact van de
toecommende dinghen Maer
es alleenlic in de simple
eenichot van de godlike
substantie En met desen

besluit in de segghen segghinghe die soeces hier vooren hadde ghedaen En dat was
dat de toecommste gunde dinghen wesen soude sake van de voerssemichent gods het
welcke soeces dochte sin een ontheoordeneert en onbetamelic dinc want het also
met en es Ende onder al so besluit in endelic dat den varen wil van den mensche niet
verloren en es noch ydel Maer sal en mach wel staen en wesen met de ouerssemichent
gods & c

gheuen en nootfacke wesen den voerboetene
gode want de cracht en de muerghentheit
van dat godlike weten die in sine jethen
woordighe komesse alle dinghen befluit
en beuongt gaf en oordenerde allen din
ghen manere tseuen dinc achterlatende
noch yet suldich bliuende

Philosophie

*Que in ista sint maris
infemerata mortalis
archi vultus Nec
miqua letes solutis
omni necessitate*

Ende na dien dan dat dat aldus es so
lijst den sterflijken menschen ghekele
vrien wille noch de vdelicheden vanden
kersten en wetten en sin met quaet noch
versteke die goeden loon of pine doert
stellen en belouen den ghenen die wille
helben om van alle nootfackelicheit en
het alder hooghste ghesichte dat es het
godlike ghesichte dat bouen al es dat
kent al dinc en siet al dinc in de jethen
woordicheit van sin eulorich ghesichte en
heest ghestelt op de condicij of op de ma
nieren van uwen ghedwercken foecomed
den goeden loon en den quade formenten
en in desen en sin dan met te verghes
ghestelt en gheordonneert an gode hope
en bedinghe welcke hope en bedinghe

Wanneer sy goet en gherechtich sijn niet
 wesen en comen sonder vrucht **¶** O ghin
 sterflike mensche weest doch vanden der
 quaetheit en yeghenstaende sondey Ende
 antieft duersiden vliegen herten verheffende
 an gherechtiche hope En sent oetmoediche
 bedinghen int haerlyke vanden hemel Want
 graose nootfakē es hu an gheuoucht ende
 ghesaden ter drommicheit en wel te doene
 vp dat ghin hu seluen niet en wilt vemsen
 noch ontkeleyn doen Want alle vde ghe
 wercken doet ghin Goet de ooghen sterckers
 die alle dinghen siet **¶**

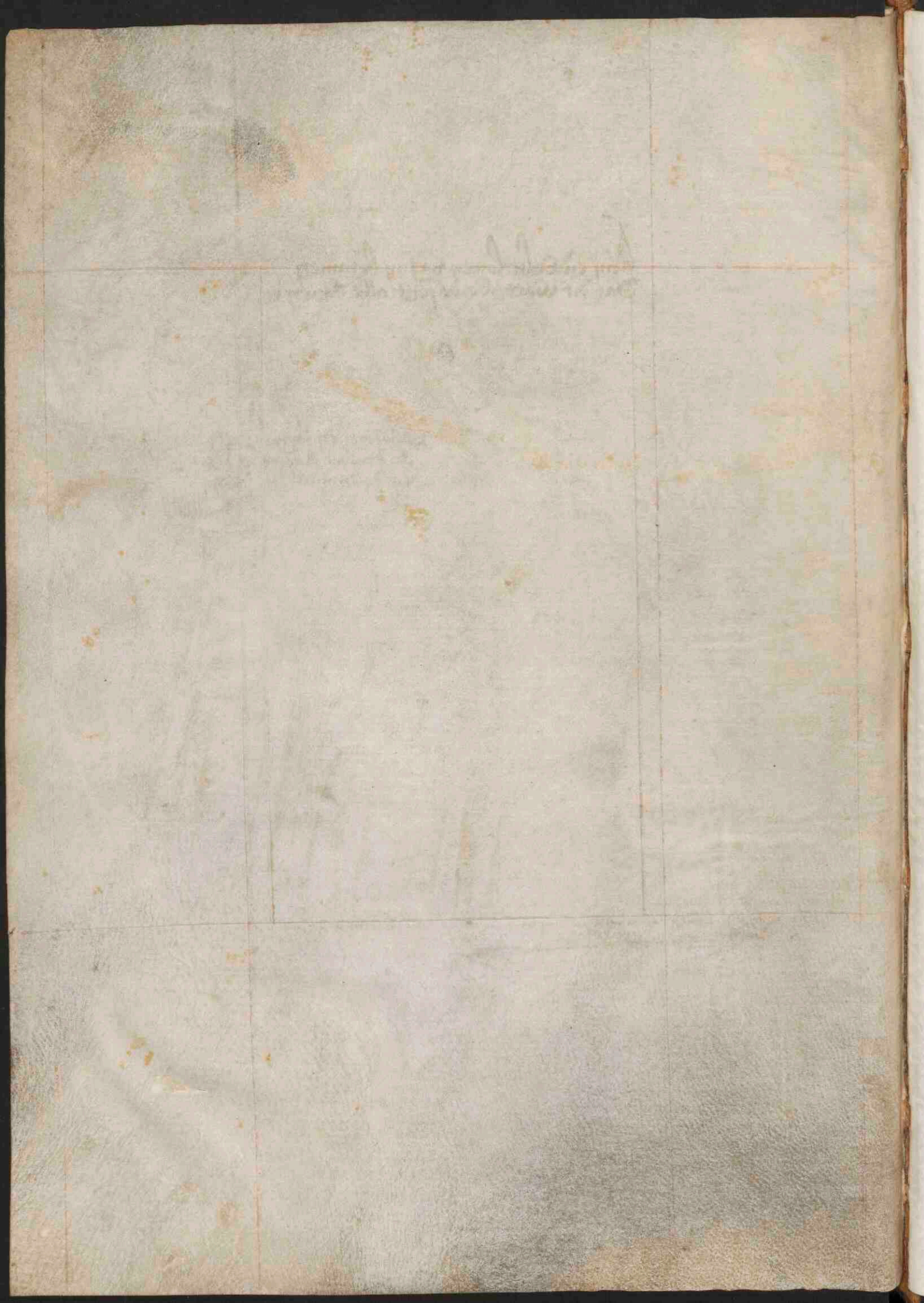
Exphint **¶**

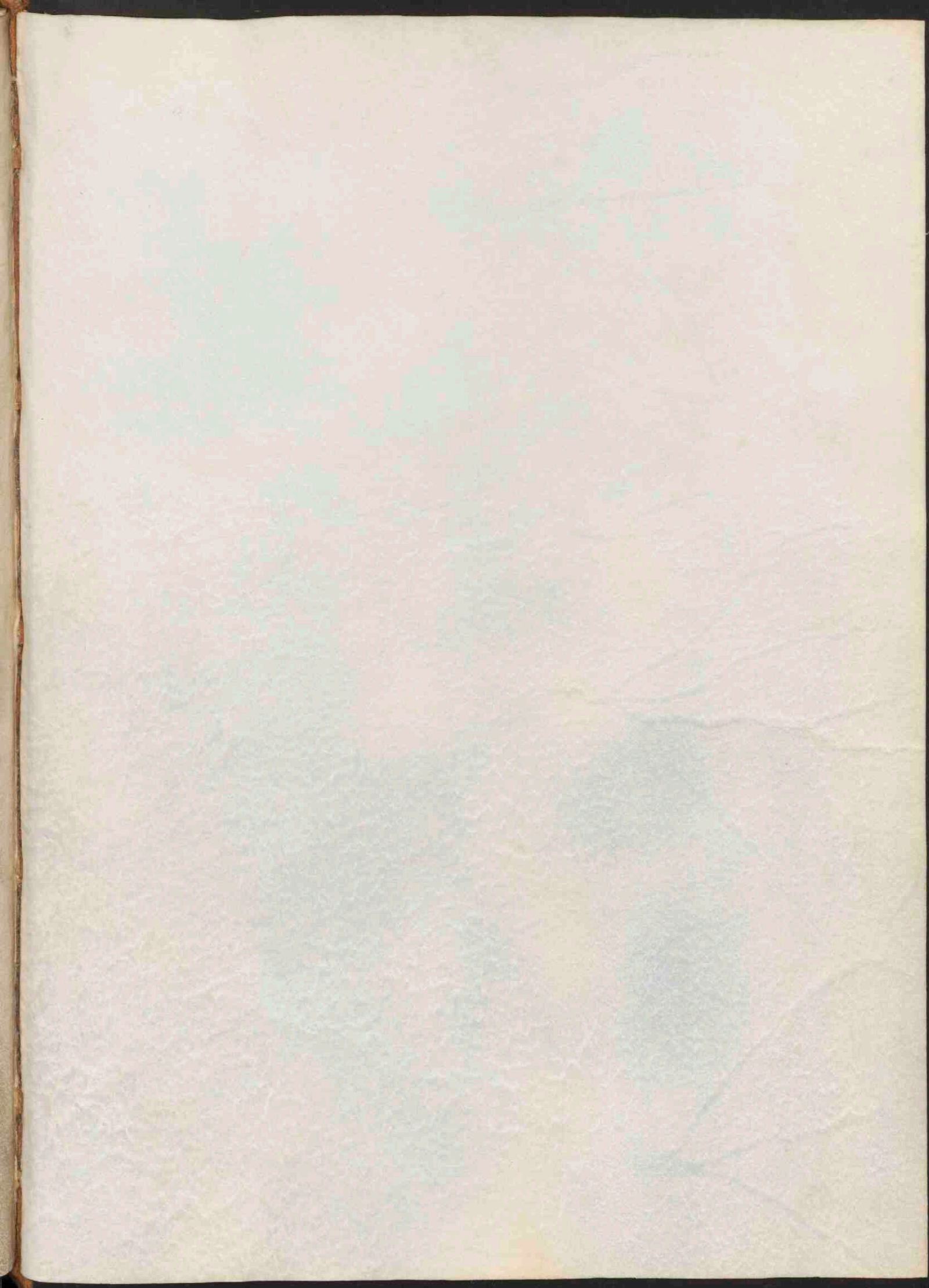
A Of gode en eere Ic ben ghezocht
 An tghent dat Ic langhe hebbe ghesocht
 Dats thende van desen boue doerbaer
 Ben Ic daer velders yet in mesocht
 Dat dat by remonde in ghesocht
 Dief ran ten besten biddin openbaer
 Want de materie es harde steaer
 Leeken lieden in harde deel houcken
 Begheert oer remont te wesen slaer
 Sijsters name so moet hy soucken
¶ Van elken deerste vanden vnf boucken
 Int versamen es hy ghenacmt

Leert dese vier eerste daer na Voucken
Toe name ist almen die verfaemt
Onschuldicht my woordij yet gheslaemt
Vrienden diet hooren sulc of lesen
Gheene lof seken my en bekraemt
Oec en wilky met syn ghepreesen
Want al machder wat goets in wesen
Van my ghescreuen diet lof sal dan
Dat bidde te gode waert syn ghepreesen
Want hy in elken ducht sieren can
Doe ic dit bouc te dichte betan
In dietse ducht en vier hondert mede
Iestich screefmen en wote der an
In Vlaendren wast te brugge in stede
Een goussmit die den arbeit dede
Om te bevrugghene salighe leuen
En om te souuene ledichede
Ghehent wast in oust en vultreuen
Noch text noch glose met achter bleue
In jaer van sessen en iestich voldaen
Ghy diet hooren sulc wilt sonder beghene
An gode uwe ghebeden doen gaen
Om gracie dat hy ons wil ontsaen
In syn eulohheit van sonde vry
So dat wy al arbeit met ducht verflaen
En dat wy in glorie ic en ghy
Ver samen mit hende den salighen by
Daer wy sien moghen alle samen
Gode met vreunden zo sullen wy

204
Dem eudelic louen na sijn betamen
Dat dit waer worde sejt alle amen

Ghescreuen by my
A. Draubel Anno 1479
14 Junius
Draubel

herbonden

dec 1942

was gebonden in vegaan
strobod met

197 klein schapenleer

